

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 45' (95) - ΤΕΥΧΟΣ 5 - ΜΑΪΟΣ 2018
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. **ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ**

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος,
Διευθυντής Κλάδου Ἐκδόσεων Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφάτη

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 – Fax 210-8160128

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ.: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακουνώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό ΕΚΚΛΗΣΙΑ: periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ: efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ: theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ – 5^ο,
ΜΑΪΟΣ 2018

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	276
ΜΗΝΥΜΑΤΑ	
<i>Τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Γιά τήν Ἡμέρα τῆς Εὐρώπης (9 Μαΐου)</i>	<i>277</i>
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	
Ἡ Ἀπόφαση τοῦ ΣτΕ γιά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν	280
<i>Τοῦ Θεοδώρου Δ. Παπαγεωργίου, Μάθημα (θρησκευτικῆς) ταυτότητας ἢ μάθημα (διαθρησκειακοῦ) διαλόγου;</i>	<i>299</i>
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	309
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ	345
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	346
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	351

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ Μαΐου τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ δημοσιεύουμε τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟ, τό ὁποῖο ἀναφέρεται στήν 9η Μαΐου, τήν «Ἡμέρα τῆς Εὐρώπης».

Στή στήλη τῶν Γνωμοδοτήσεων θά βρεῖτε τήν Ἀπόφαση 660/2018 τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας γιά τό μάθημα τῶν Θερησκευτικῶν καί σχετική γνωμοδότηση-σχολιασμό ὑπό τοῦ κ. Θεοδώρου Παπαγεωργίου, Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους συμπληρώνεται μέ τίς ὑπηρεσιακές δημοσιεύσεις τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων καθώς καί μέ τίς εἰδησεογραφικές στήλες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν καί τῶν Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Γιά τήν Ἡμέρα τῆς Εὐρώπης
(9 Μαΐου)

Τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

(Ἀπό τό φυλλάδιο ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟ, ὑπ' ἀριθμ. 50)

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, συμμετέχουσα στόν ἐορτασμό τῆς «Ἡμέρας τῆς Εὐρώπης», τῆς ἐπετείου τῆς 9ης Μαΐου 1950, ἡμέρα κατά τήν ὁποία ὁ γάλλος Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ρομπέρ Σουμάν, στήν Αἴθουσα τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Γαλλικοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, δημοσιοποίησε τή «Διακήρυξη τοῦ Ρομπέρ Σουμάν», μέ τήν ὁποία κάλεσε ὅλα τά κράτη τῆς Εὐρώπης σέ εἰρηνική καί ὑπερεθνική συνεργασία σέ δύο προϊόντα, στόν Ἄνθρακα καί τόν Χάλυβα, ἀπευθύνεται στόν Ἑλληνικό Λαό καί στούς Λαούς τῆς Εὐρώπης γιά νά τούς θυμίσει τήν ἱστορία καί τή σπουδαιότητα τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς Ἡμέρας αὐτῆς. Ἡ πρόσκληση ὀδήγησε στήν ἴδρυση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἄνθρακα καί Χάλυβα (ΕΚΑΧ), πού ἀποτελέσε τόν προάγγελο τῆς ἴδρυσης τῆς ΕΟΚ τό 1957 καί τῆς Ε.Ε. τό 1992.

Ἀπό τότε ἡ 9η Μαΐου 1950 ἀποτελεῖ τήν ἐπίσημη ἀφετηρία τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνοποιητικῆς προσπάθειας, πού εἶχε καί ἔχει ὡς ἀποστολή τήν Εἰρήνη, τήν Εὐημερία καί τήν Ἀλληλεγγύη τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Στά ἐξήντα ὀκτώ (68) αὐτά χρόνια, τό εὐρωπαϊκό ἐνοποιητικό ἐγχείρημα ἀπεδείχθη ἀπόλυτα ἐπιτυχημένο, ἀφοῦ οἱ στόχοι του ἔχουν ἐπιτευχθεῖ σέ μεγάλο βαθμό. Ἡ γηραιά μας ἡπειρος ἀπολαύει μιᾶς πρωτοφανοῦς περιόδου Εἰρήνης στήν Ἱστορία της, μετουσιώνοντας σέ πράξη τήν ψαλμωδία τῶν ἀγγέλων κατά τή γέννηση τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ «...ἐπὶ Γῆς Εἰρήνη...». Στά χρόνια αὐτά, ἡ Εἰρήνη ἔχει ἐδραιωθεῖ στήν ἐνωσιακή ἐπικράτεια, σέ μιά περιοχὴ πού κατά τό παρελθόν ὁ πόλεμος ἀποτελοῦσε σύνηθες φαινόμενο. Δέν πρέπει νά λησμονοῦμε τό γεγονός ὅτι ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐνοποιητικὴ προσπάθεια ξεπήδησε μέσα ἀπὸ τὴ φρίκη τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου

Πολέμου, κατά τὴ διάρκεια τοῦ ὁποίου ἔχασαν τὴ ζωὴ τους περίπου ἐξήντα (60) ἑκατομμύρια συνανθρώπων μας.

Ἀλλὰ καί ἡ Εὐημερία ἔχει σέ μεγάλο βαθμὸ ἐπιτευχθεῖ, ἀφοῦ ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη ἀποτελεῖ μιά ἀπὸ τίς πιὸ εὐημεροῦσες περιοχές τοῦ πλανήτη μας. Ἀσφαλῶς ἡ φτώχεια δέν ἐξαλειφθηκε, ἀλλὰ μειώθηκε σημαντικά καί οἱ φτωχοὶ λιγότεψαν καί ὁ ἀγώνας γιά τὴν καταπολέμηση τῆς ἀνέχειας συνεχίζεται.

Ὡς πρὸς τὴν Ἀλληλεγγύη, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις στὸ ἐξωτερικό ἀποτελεῖ τὴ μεγαλύτερη ἀνθρωπιστικὴ δύναμη στόν πλανήτη, παρέχουσα τεράστια βοήθεια στούς λαούς πού λιμοκτονοῦν, ἐνῶ στὸ ἐσωτερικό ἐκδηλώνει τὴν ἀλληλεγγύη της μέ τὴ μεταφορὰ τεράστιων οικονομικῶν πόρων, μέσῳ τῶν Πακέτων Ντελόρ I καί II, τοῦ ΕΣΠΑ κ.λπ. ἀπὸ τά κράτη-μέλη πού παρουσιάζουν οικονομικὴ ἀνάπτυξη στὰ κράτη-μέλη πού ἐμφανίζουν οικονομικὴ ὑστέρηση. Στὸ πλαίσιο αὐτό, ἡ χώρα μας ἔχει γίνεи ἀποδέκτης μεγάλων οικονομικῶν ἐνισχύσεων, ἀφοῦ ὅλα τά δημόσια ἔργα, ὅλα τά προγράμματα καί ὅλες οἱ πολιτικὲς χρηματοδοτοῦνται δωρεάν ἀπὸ τά Ταμεῖα τῆς Ε.Ε. σέ ποσοστὸ πού ὑπερβαίνει τό 70% τοῦ συνολικοῦ κόστους.

Ἀλλὰ καί κατά τὴ διάρκεια τῆς οικονομικῆς κρίσης τῶν τελευταίων ὀκτώ ἐτῶν, τά κράτη-μέλη τῆς Ε.Ε. ἐπέδειξαν τὴν ἀλληλεγγύη τους, τό καθένα ξεχωριστά, πρὸς τὴν Ἑλλάδα μέ τὸν δανεισμό τοῦ πρωτοφανοῦς ποσοῦ τῶν 300 καί πλέον δις. εὐρώ, τοῦ μεγαλύτερου διακρατικοῦ δανείου πού χορηγήθηκε ποτέ στή νομισματικὴ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, ὑπὸ ὄρους πιὸ εὐνοϊκοῦς ἀπὸ αὐτοῦς πού ἡ Ἑλλάδα μόνη της μποροῦσε νά ἐπιτύχει στή διε-

θνή χρηματαγορά, τελικά δέ σήμερα, μέ επιτόκια πού δέν υπερβαίνουν τή μονάδα, μέ μοναδική απαίτηση τόν έκσυγχρονισμό του κράτους καί τής έλληνικής οικονομίας καί κοινωνίας, καθώς οί διεθνείς πολιτικές, οικονομικές καί έπιστημονικές εξέλιξεις επιβάλλουν έπιτακτικά τήν υιοθέτηση τών αναγκαίων μεταρρυθμίσεων.

Η έπιτυχία του εϋρωπαϊκού ένοποιητικού εγχειρήματος αποδεικνύεται πρωτίστως καί από τό γεγονός ότι ο άριθμός τών κρατών-μελών τής Ε.Ε. συνεχώς αυξάνεται καί από τά αρχικά έξι κράτη-μέλη έχουν γίνει είκοσι όκτώ (28), ένω υπάρχουν 5-6 χώρες, κυρίως τών δυτικών Βαλκανίων, πού έχουν ζητήσει ένταξη καί τό αίτημά τους εξετάζεται. Μέ τόν τρόπο αυτό, πλήν έλαχίστων εξαιρέσεων, τά γεωγραφικά όρια τής Ε.Ε. σήμερα συμπίπτουν μέ αυτά τής Εϋρωπαϊκής Ηπείρου.

Τά έπιτεύγματα τής εϋρωπαϊκής ένοποιητικής προσπάθειας είναι πολλά, χωρίς νά λείπουν τά λάθη, οί άστοχίες καί τά προβλήματα. Στην κατηγορία τών μεγάλων έπιτευγμάτων τής Ε.Ε. περιλαμβάνονται ή δημιουργία τής τεράστιας ένοποιημένης έσωτερικής αγοράς τών περίπου 500 εκατομμυρίων πολιτών, έντός τής οποίας τά πρόσωπα, τά έμπορεύματα, οί υπηρεσίες καί τά κεφάλαια κινούνται έλεύθερα χωρίς έθνικά σύνορα, δασμούς καί λοιπούς περιορισμούς, ένω δημιουργήθηκε αντίστοιχα ο Χώρος Έλευθερίας, Ασφάλειας καί Δικαιοσύνης χωρίς έσωτερικά σύνορα, έντός του οποίου εξασφαλίζεται ή έλεύθερη κίνηση τών προσώπων. Άλλη μεγάλη έπιτυχία τής Ε.Ε. αποτελεί ή υιοθέτηση του εϋρώ, του κοινού νομίσματος, πού είναι ένα από τά δύο σταθερότερα νομίσματα του πλανήτη.

Η ολοκλήρωση τής εϋρωπαϊκής ένοποίησης έχει μεγάλο δρόμο μπροστά της, μέ πολλές κοινές πολιτικές πού πρέπει νά εφαρμοστούν ώστε νά καταστεί δυνατή ή πραγματοποίηση του όράματος τών θεμελιωτών της. Μεταξύ άλλων, ή Ε.Ε. πρέπει νά εφαρμόσει πολιτικές πού θά αποβλέπουν στή δημιουργία του εϋρωστρατού, ο οποίος θά εξασφαλίζει τήν έδαφική άκεραιότητα τών κρατών-μελών της καί θά συμβάλλει στήν αποτελεσματική φύλαξη τών έξωτερικών συνόρων τής Ένωσης, καί παράλληλα θά λάβει μέτρα για μιά γνήσια μεταναστευτι-

κή πολιτική, ή οποία θά σέβεται τό από τό Διεθνές Δίκαιο αναγνωριζόμενο σέ κάθε διωκόμενο άνθρωπο δικαίωμα του Άσύλου καί θά υποβάλει τή μετανάστευση σέ κανόνες, ώστε νά σωθούν οί στρατιές τών δυστυχισμένων ανθρώπων πού ως ναυαγοί περισυλλέγονται καθημερινά στα έλληνικά νησιά καί τίς άλλες χώρες τής Μεσογείου.

Η Ε.Ε. οφείλει νά βοηθήσει τους λαούς τής Ασίας καί τής Αφρικής, επιβάλλοντας πρώτα απ' όλα τήν Ειρήνη στίς χώρες αυτές, αλλά παράλληλα δημιουργώντας τίς κατάλληλες πολιτικές, οικονομικές καί κοινωνικές δομές, ώστε οί χώρες αυτές νά αναπτυχθούν οικονομικά καί κοινωνικά, καί οί πολίτες τους νά γίνουν κύριοι τής χώρας τους καί όχι ναυαγοί στή Μεσόγειο Θάλασσα ή τό Αιγαίο Πέλαγος. Μέ τόν τρόπο αυτόν, οί πολίτες τής Ασίας καί τής Αφρικής θά μείνουν στίς πατρίδες τους καί θά παύσουν νά αποτελούν τά θύματα άδίστακτων διακινητών.

Παράλληλα, για τή δημιουργία τής Όμοσπονδιακής Εϋρώπης οφείλουμε νά σχηματίσουμε έντός αυτής κοινωνίες μέ έσωτερική συνοχή καί ένότητα. Καί τούτο θά έπιτευχθεί μόνο όταν ή εϋρωπαϊκή ένοποίηση στηριχθεί στον κοινό μας εϋρωπαϊκό πολιτισμό, τά θεμέλια του οποίου αποτελούν τό Αρχαίο Έλληνικό Πνεϋμα, ή θεσμική θεμελίωση τής Ρωμαϊκής καί αργότερα τής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας καί ή Χριστιανική Διδασκαλία. Μόνο έτσι θά διαφυλαχθεί ή πολιτισμική ταυτότητα τής Εϋρώπης καί θά εξασφαλιστεί ή έσωτερική συνοχή καί ένότητα τής Ε.Ε. καί θά επικρατήσουν έντός αυτής οί αρχές καί οί αξίες τής Ένωσης, ο σεβασμός τής Ανθρώπινης Αξιοπρέπειας, τής Έλευθερίας, τής Δημοκρατίας, τής ισότητας, του Κράτους Δικαίου καθώς καί του σεβασμού τών ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Μεγάλη προσοχή πρέπει επίσης νά δώσει ή Ε.Ε. καί στο δημογραφικό πρόβλημα τής Εϋρώπης. Οί γεννήσεις μειώνονται επικίνδυνα καί σύντομα οί Εϋρωπαίοι θά γίνουν μειοψηφία μέσα στήν πατρίδα τους. Οί φόβοι του μεταναστευτικού καί του δημογραφικού προβλήματος έχουν οδηγήσει στήν άναβίωση τών φαντασμάτων του παρελθόντος, του Ναζισμού καί του Φασισμού, γι' αυτό ή ένωμένη Εϋρώπη πρέπει νά λάβει μέτρα ώστε νά κλείσει όριστικά ή πόρτα αυτού του εφιάλτη.

Χρειάζονται γενναία μέτρα στήριξης της οικογένειας και ενθάρρυνσης των συζύγων να αποκτήσουν τουλάχιστον τρία παιδιά.

Όσοι αμφισβητούν τα επιτεύγματα της ευρωπαϊκής ένωσης είναι χρήσιμο να αναλογιστούν την κατάσταση που επικρατεί στις άλλες γωνιές του πλανήτη μας σήμερα, καθώς και την κατάσταση που επικρατούσε στην Ευρώπη μας λίγες δεκαετίες πριν, ιδίως αμέσως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Χρήσιμο είναι επίσης το ερώτημα ως προς το τί άλλο θα μπορούσε να κάνει η Ευρώπη και τα κράτη-μέλη της αν δεν είχε ακολουθήσει την ενοποιητική προσπάθεια. Η απάντηση είναι ότι θα επικρατούσαν οι διμερείς συμμαχίες, φιλίες αλλά και αντιθέσεις μεταξύ

των εθνικών κρατών, όπως και κατά το παρελθόν, οι οποίες κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε νέο πόλεμο με απρόβλεπτες συνέπειες, περισσότερο καταστροφικές από αυτές του τελευταίου μεγάλου πολέμου.

Υπό την έννοια αυτή, η ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία ήταν ο μόνος ενδεχόμενος δρόμος που άνοιξε την 9η Μαΐου του 1950, ώστε η γηραιά μας ήπειρος και οι λαοί της να βαδίσουν τον δρόμο της Ειρήνης και της Εύημερίας. Τόν δρόμο αυτό που όνειρεύτηκαν οι θεμελιωτές της πρέπει να υιοθετήσουν όλοι οι σημερινοί Ευρωπαίοι και να εργαστούν προς την κατεύθυνση αυτή, ώστε όλοι μας να είμαστε υπερήφανοι για την Ένωμένη Ευρώπη που δημιουργούμε.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ἡ Ἀπόφαση τοῦ ΣτΕ γιά τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν

Ἀπόφασις ὑπ' ἀριθμόν 660/2018

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στό ἀκροατήριό του στίς 13 Ἰανουαρίου 2017 μέ τήν ἐξῆς σύνθεση: Νικ. Σακελλαρίου, Πρόεδρος, Ἰ. Γράβαρης, Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, Γ. Παπαγεωργίου, Ἰ. Μαντζουράνης, Δ. Σκαλτσούνης, Γ. Ποταμιᾶς, Μ. Γκορτζολίδου, Ε. Ἀντωνόπουλος, Γ. Τσιμέκας, Σπ. Χρυσικοπούλου, Θ. Ἀραβάνης, Μ. Πικραμένος, Π. Μπραϊμη, Α.-Μ. Παπαδημητρίου, Θ. Τζοβαρίδου, Ἐλ. Παπαδημητρίου, Κ. Νικολάου, Μ. Σωτηροπούλου, Ἀγγ. Μίντζια, Σύμβουλοι, Ρ. Γιαννουλάτου, Χρ. Σιταῖα, Αἰκ. Ρωξάνα, Πάρεδροι. Ἀπό τοὺς ἀνωτέρω οἱ Σύμβουλοι Ἐλ. Παπαδημητρίου καί Ἀγγ. Μίντζια, καθὼς καί ἡ Πάρεδρος Αἰκ. Ρωξάνα μετέχουν ὡς ἀναπληρωματικά μέλη, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 26 παρ. 2 τοῦ ν. 3719/2008. Γραμματέας ἡ Μ. Παπασαράντη.

Γιά νά δικάσει τήν ἀπό 11ης Νοεμβρίου 2016 αἴτηση: τῶν: 1. ..., κατοίκου Ἀθηνῶν (...), ἀτομικῶς καί ὡς ἀσχοῦντος τῆ γονική μέριμνα τοῦ ἀνήλικου τέκνου του, ..., ὁ ὁποῖος παρέστη αὐτοπροσώπως ὡς δικηγόρος (...), 2. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, 3. Μητροπολίτη Πειραιῶς Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλου, κατοίκου Πειραιῶς, 4. Ἀστικής μή κερδοσκοπικῆς ἐταιρείας μέ τήν ἐπωνυμία «...», πού ἐδρεύει στό ...(...), οἱ ὁποῖοι παρέστησαν μέ τόν δικηγόρο ..., πού τόν διόρισαν μέ πληρεξούσιο καί 5. ..., κατοίκου ... (...), ἀτομικῶς καί ὡς ἀσχοῦντος τῆ γονική μέριμνα τῶν ἀνήλικων τέκνων του: α) ... καί β) ..., ὁ ὁποῖος παρέστη μέ τόν δικηγόρο ..., πού τόν διόρισε στό ἀκροατήριο, κατὰ τοῦ Ἐπιτρόπου Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρη-

σκευμάτων, ὁ ὁποῖος παρέστη μέ τόν ..., Νομικό Σύμβουλο τοῦ Κράτους.

...Μέ τήν αἴτηση αὐτή οἱ αἰτοῦντες ἐπιδιώκουν νά ἀκυρωθεῖ ἡ ὑπ' ἀριθμ. 143575/Δ2/7.9.2016 ἀπόφαση τοῦ Ἐπιτρόπου Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων (ΦΕΚ Β' 2920/13.9.2016).

Ἡ ἐκδίκαση ἄρχισε μέ τήν ἀνάγνωση τῆς ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητῆ, Συμβούλου Ε. Ἀντωνόπουλου.
...

Ἀφοῦ μελέτησε τά Σχετικά ἔγγραφα
Σκέφθηκε κατὰ τόν Νόμο

1. Ἐπειδή, λόγῳ κωλύματος, κατὰ τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 26 τοῦ ν. 3719/2008 (Α' 241) τοῦ Συμβούλου Δ. Σκαλτσούνη, τακτικοῦ μέλους τῆς συνθέσεως πού ἐκδίκασε τήν κρινόμενη ὑπόθεση, λαμβάνει μέρος στήν διάσκεψη ἀντ' αὐτοῦ ὡς τακτικό μέλος ἡ Σύμβουλος Ἐ. Παπαδημητρίου (βλ. Πρακτικό Διασκέψεως τῆς Ὀλομελείας τοῦ Δικαστηρίου 117 Α/2017).

2. ... 3. Ἐπειδή, μέ τήν αἴτηση αὐτή ζητεῖται ἡ ἀκύρωση τῆς ὑπ' ἀριθμ. 143575/Δ2/7.9.2016 ἀποφάσεως τοῦ Ἐπιτρόπου Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων μέ τίτλο «Πρόγραμμα Σπουδῶν τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν στό Δημοτικό καί στό Γυμνάσιο» (Β' 2920/13.9.2016).

4. ... 5. ... 6. ... 7. ... 8. ... 9. ... 10 ... 11 ...

12. Ἐπειδή, στό προοίμιο τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος γίνεται ἐπίκληση τῆς Ἁγίας Τριάδος («Εἰς τό ὄνομα τῆς Ἁγίας καί Ὁμοουσίου καί Ἀδιαιρέτου Τριάδος»), στό ἄρθρο 2 παρ. 1 αὐτοῦ, τό ὁποῖο ἐντάσσεται στό Α' Τμήμα τοῦ Μέρους Πρώτου αὐτοῦ, ὀρίζεται ὅτι: «Ὁ σεβασμός καί ἡ προστασία τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦν πρωταρχική ὑποχρέωση τῆς Πολιτείας». Ἐν συνεχείᾳ, στό ἄρθρο 3, τό ὁποῖο ἐντάσσεται στό Τμήμα

Β' αὐτοῦ (μέ τίτλο: «Σχέσεις Ἐκκλησίας καί Πολιτείας») τοῦ Μέρους Πρώτου του Συντάγματος, ὁρίζεται ὅτι: «1. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία στήν Ἑλλάδα εἶναι ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας, πού γνωρίζει κεφαλή της τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, ὑπάρχει ἀναπόσπαστα ἐνωμένη δογματικά μέ τή Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινούπολης καί μέ κάθε ἄλλη ὁμόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ· τηρεῖ ἀπαρασάλευτα, ὅπως ἐκείνες, τούς ἱερούς ἀποστολικούς καί συνοδικούς κανόνες καί τίς ἱερές παραδόσεις. Εἶναι αὐτοκέφαλη, διοικεῖται ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τῶν ἐν ἐνεργεῖα Ἀρχιερέων καί ἀπό τή Διαρκή Ἱερά Σύνοδο πού προσέρχεται ἀπό αὐτή καί συγκροτεῖται ὅπως ὁρίζει Καταστατικός Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήρηση τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς κθ' (29) Ἰουνίου 1850 καί τῆς Συνοδικῆς Πράξης τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1928. 2. Τό ἐκκλησιαστικό καθεστῶς πού ὑπάρχει σέ ὀρισμένες περιοχές τοῦ Κράτους δέν ἀντίκειται στίς διατάξεις τῆς προηγούμενης παραγράφου. 3. Τό κείμενο τῆς Ἀγίας Γραφῆς τηρεῖται ἀναλλοίωτο. Ἡ ἐπίσημη μετάφρασή του σέ ἄλλο γλωσσικό τύπο ἀπαγορεύεται χωρίς τήν ἔγκριση τῆς Αὐτοκέφαλῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας στήν Κωνσταντινούπολη». Περαιτέρω, στό Μέρος Δεύτερο τοῦ Συντάγματος μέ τίτλο: «Ἀτομικά καί κοινωνικά δικαιώματα» ὁρίζεται, στό μέν ἄρθρο 5 αὐτοῦ, ὅτι: «1. Καθένας ἔχει δικαίωμα νά ἀναπτύσσει ἐλεύθερα τήν προσωπικότητά του καί νά συμμετέχει στήν κοινωνική, οἰκονομική καί πολιτική ζωή τῆς Χώρας, ἐφ' ὅσον δέν προσβάλλει τά δικαιώματα τῶν ἄλλων καί δέν παραβιάζει τό Σύνταγμα ἢ τά χρηστά ἤθη. 2. Ὅλοι ὅσοι βρίσκονται στήν Ἑλληνική Ἐπικράτεια ἀπολαμβάνουν τήν ἀπόλυτη προστασία τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καί τῆς ἐλευθερίας τους, χωρίς διάκριση ἐθνικότητας, φυλῆς, γλώσσας καί θρησκευτικῶν ἢ πολιτικῶν πεποιθήσεων. Ἐξαιρέσεις ἐπιτρέπονται στίς περιπτώσεις πού προβλέπει τό διεθνές δίκαιο ... 3. ... 4. ... 5. ...», στό δέ ἄρθρο 13 αὐτοῦ ὁρίζεται ὅτι: «1. Ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης εἶναι ἀπαραβίαστη. Ἡ ἀπόλαυση τῶν ἀτομικῶν καί πολιτικῶν δικαιωμάτων δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τίς θρησκευτικές πεποι-

θήσεις καθενός. 2. Κάθε γνωστή θρησκεία εἶναι ἐλεύθερη καί τά σχετικά μέ τή λατρεία της τελοῦνται ἀνεμπόδιστα ὑπό τήν προστασία τῶν νόμων. Ἡ ἄσκηση τῆς λατρείας δέν ἐπιτρέπεται νά προσβάλλει τή δημόσια τάξη ἢ τά χρηστά ἤθη. Ὁ προσηλυτισμός ἀπαγορεύεται. 3. ... 4. Κανένας δέν μπορεῖ, ἐξαιτίας τῶν θρησκευτικῶν του πεποιθήσεων, νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τήν ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεων πρὸς τό Κράτος ἢ νά ἀρνηθεῖ νά συμμορφωθεῖ πρὸς τούς νόμους. 5. ...». Σύμφωνα δέ μέ τό ἄρθρο 14 παρ. 3, ἐπιτρέπεται κατ' ἐξαίρεση ἡ κατάσχεση ἐφημερίδων ἢ ἄλλων ἐντύπων, μεταξύ ἄλλων γιά προσβολή τῆς χριστιανικῆς καί κάθε ἄλλης γνωστῆς θρησκείας. Ἐξ ἄλλου, στό ἄρθρο 16 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος ὁρίζεται ὅτι: «1. ... 2. Ἡ παιδεία ἀποτελεῖ βασική ἀποστολή τοῦ Κράτους καί ἔχει σκοπό τήν ἠθική, πνευματική, ἐπαγγελματική καί φυσική ἀγωγή τῶν Ἑλλήνων, τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς καί θρησκευτικῆς συνείδησης καί τή διάπλασή τους σέ ἐλεύθερους καί ὑπεύθυνους πολίτες. 3. Τά ἔτη ὑποχρεωτικῆς φοίτησης δέν μπορεῖ νά εἶναι λιγότερα ἀπό ἐννέα. 4. 5. ...», στό δέ ἄρθρο 21 αὐτοῦ ὁρίζεται ὅτι: «Ἡ οἰκογένεια, ὡς θεμέλιο τῆς συντήρησης καί προαγωγῆς τοῦ Ἔθνους ... καί ἡ παιδική ἡλικία τελοῦν ὑπό τήν προστασία τοῦ Κράτους. 2. ... 3. ... 4. ... 5. ... 6. ... 7. ...». Σύμφωνα δέ μέ τό ἄρθρο 110 (παρ. 1) δέν ὑπόκεινται, μεταξύ ἄλλων, σέ ἀναθεώρηση καί οἱ ἀνωτέρω παρατεθεῖσες διατάξεις τῶν ἄρθρων 5 παρ. 1 καί 13 παρ. 1 αὐτοῦ.

13. Ἐπειδή, περαιτέρω, τό ἄρθρο 9 τῆς Εὐρωπαϊκῆς Συμβάσεως γιά τήν προάσπιση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν θεμελιωδῶν ἐλευθεριῶν (ΕΣΔΑ), πού κυρώθηκε τό πρῶτον μέ τόν νόμο 2329/1953 (Α' 68) καί ἐκ νέου μέ τό ν.δ. 53/1974 (Α' 256) ἐγγυᾶται, στήν παρ. 1, τήν ἐλευθερία τῆς θρησκείας, ἐνῶ στήν παρ. 2 τοῦ ἰδίου ἄρθρου προβλέπονται οἱ περιορισμοί τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ. Εἰδικότερα τό ἄρθρο 9 ὁρίζει ὅτι: «Πᾶν πρόσωπον δικαιοῦται εἰς τήν ἐλευθερία σκέψεως, συνειδήσεως καί θρησκείας, τό δικαίωμα τοῦτο ἐπάγεται τήν ἐλευθερίαν ἀλλαγῆς θρησκείας ἢ πεποιθήσεων, ὡς καί τήν ἐλευθερίαν ἐκδηλώσεως τῆς θρησκείας ἢ τῶν πεποιθήσεων μεμονωμένως ἢ συλλογικῶς, δημοσίᾳ ἢ κατ' ἰδίαν, διά τῆς λατρείας, τῆς παιδείας καί τῆς ἀσκήσεως

τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων καί τελετουργιῶν. 2. Ἡ ἐλευθερία ἐκδηλώσεως τῆς θρησκείας ἢ τῶν πεποιθήσεων δέν ἐπιτρέπεται νά ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἐτέρων περιορισμῶν πέραν τῶν προβλεπομένων ὑπό τοῦ νόμου καί ἀποτελούντων ἀναγκαῖα μέτρα, ἐν δημοκρατικῇ κοινωνίᾳ διά τήν δημοσίαν ἀσφάλειαν, τήν προάσπισιν τῆς δημοσίας τάξεως, υἰείας καί ἠθικῆς ἢ τήν προάσπισιν τῶν δικαιωμάτων καί τῶν ἐλευθεριῶν τῶν ἄλλων». Περαιτέρω στό ἄρθρο 14 αὐτῆς ὀρίζεται ὅτι: «Ἡ χρῆσις τῶν ἀναγνωριζομένων ἐν τῇ παρούσῃ Συμβάσει δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν δέον νά ἐξασφαλισθῇ ἀσχέτως διακρίσεως φύλου, φυλῆς, χρώματος, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικῶν ἢ ἄλλων πεποιθήσεων, ἐθνικῆς ἢ κοινωνικῆς προελεύσεως, συμμετοχῆς εἰς ἐθνικήν μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ἢ ἄλλης καταστάσεως». Ἐξ ἄλλου, τό ἄρθρο 2 τοῦ Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου τῆς ΕΣΔΑ κατοχυρώνει τό δικαίωμα στήν ἐκπαίδευση, ὀρίζει δέ εἰδικότερα ὅτι: «Οὐδεὶς δύναται νά στερηθῇ τοῦ δικαιώματος ὅπως ἐκπαιδευθῇ. Πάν Κράτος ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν ἀναλαμβανομένων ὑπ' αὐτοῦ καθηκόντων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μορφώσεως καί τῆς ἐκπαίδευσως θά σέβεται τό δικαίωμα τῶν γονέων ὅπως ἐξασφαλίζωσι τήν μόρφωσιν καί τήν ἐκπαίδευσιν ταύτην συμφώνως πρός τās ἰδίας αὐτῶν θρησκευτικὰς καί φιλοσοφικὰς πεποιθήσεις».

14. Ἐπειδή, κατά τήν κρατήσασα στό Δικαστήριο γνώμη, ἡ περιεχόμενη στό ἄρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος ἀναφορά ὡς ἐπικρατούσης στήν Ἑλλάδα, τῆς θρησκείας τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀποτελοῦσε τήν ἐναρκτήρια διάταξη ὅλων τῶν προϊσχυσάντων Συνταγμάτων (1844, 1864, 1911, 1927, 1952) καί συνιστᾶ μέχρι σήμερα βασικό στοιχεῖο τῆς συνταγματικῆς παραδόσεως τῆς Χώρας. Ἡ ἀναφορά αὐτή –ὅπως ἄλλωστε, καί ἡ ἐπίκληση στήν κεφαλίδα τοῦ Συντάγματος, τῆς «Ἁγίας, Ὁμοουσίου καί Ἀδαιρέτου Τριάδος»– συναρτᾶται μέ τόν καιριορόλο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν ἱστορική πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἰδίως κατά τήν προηγηθεῖσα τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας χρονική περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, ἀποτελεῖ δέ καί διαπίστωση τοῦ πραγματικοῦ γεγονότος ὅτι τήν θρησκεία αὐτήν πρεσβεύει ἡ συντριπτική πλειοψηφία τοῦ

ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐνῶ δέν στερεῖται ἡ ἀναφορά αὐτή καί κανονιστικῶν συνεπειῶν (ὅπως π.χ. ἡ καθιέρωση χριστιανικῶν ἐορτῶν ὡς ὑποχρεωτικῶν ἀργιῶν σέ ἐθνικό καί τοπικό ἐπίπεδο, στόν δημόσιο καί στόν ἰδιωτικό τομέα (παραβ. καί Ὁλομ. ΣΕ 100/2017). Ἐξ ἄλλου, ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 16 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος, ἡ ὁποία ἀναγορεύει τήν παιδεία ὡς βασική ἀποστολή τοῦ Κράτους, συγκαταλέγει μεταξύ τῶν σκοπῶν τῆς τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς καί θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν Ἑλλήνων γιά τόν λόγο αὐτόν δέ ἡ ἀνάπτυξη τόσο τῆς ἐθνικῆς ὅσο καί τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν Ἑλλήνων ἀποτελεῖ καί μέρος τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων (βλ. ἄρθρο 1 παρ. 1 τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ Ὑπουργείου αὐτοῦ, πδ 114/2014, Α' 181). Ἡ ἔννοια τῆς «ἐθνικῆς» καί τῆς «θρησκευτικῆς» συνειδήσεως κατά τήν ἐν λόγῳ συνταγματική διάταξη, εἶναι, ἐν ὄψει καί τῆς χρήσεως ὀριστικοῦ ἄρθρου, συγκεκριμένη καί δέν ἀφορᾶ σέ ὁποιοδήποτε Ἔθνος καί σέ ὁποιοδήποτε θρησκευμα. Εἰδικότερα, ὡς ἀνάπτυξη τῆς «ἐθνικῆς» συνειδήσεως νοεῖται εὐλόγως ἐφ' ὅσον τό ἑλληνικό Κράτος ἰδρύθη καί ὑπάρχει ὡς ἐθνικό Κράτος (βλ. Ὁλομ. ΣΕ 460/2013), ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς –καί ὄχι ἄλλης– ἐθνικῆς συνειδήσεως, ὡς ἀνάπτυξη δέ τῆς «θρησκευτικῆς» συνειδήσεως νοεῖται ἡ ἀνάπτυξη ὀρθοδόξου χριστιανικῆς συνειδήσεως (βλ. ΣΕ 3356/1995, 2176/1998), ἐν ὄψει τοῦ ὅτι ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, χαρακτηριζόμενη ὡς «ἐπικρατοῦσα θρησκεία στήν Ἑλλάδα» ἀναγνωρίζεται ἀπό τόν συνταγματικό νομοθέτη, ὅπως προεξετέθη, ὡς ἡ θρησκεία τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Στήν ἀνάπτυξη αὐτή, ἄλλωστε, θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν ἑλληνοπαίδων σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς διδασκαλίας ἀποβλέπουν καί οἱ –ἀποτελοῦντες τήν κατά τά ἄνω πλειοψηφία– γονεῖς των, ἀντλώντας ἀπό τήν προπαρατεθεῖσα διάταξη τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ Συντάγματος, τό δικαίωμα, πού κατοχυρώνεται εὐθέως καί ἀπό τό ἄρθρο 2 τοῦ Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου (Π.Π.Π.) τῆς Συμβάσεως τῆς ΕΣΔΑ, νά «ἐξασφαλίζωσι» τήν μόρφωση καί ἐκπαίδευση τῶν τέκνων τους σύμφωνα μέ τίς δικές τους θρησκευτικές πεποιθή-

σεις (βλ. ΣΕ 2176/1998, 3356/1995). Περαιτέρω, δοθέντος ότι η θρησκευτική συνείδηση γεννάται και διαμορφώνεται σταδιακά, πριν ακόμη από την έναρξη του σχολικού βίου, στο πλαίσιο της οικογενείας (ή όποια, ως «θεμέλιο της συντηρήσεως και προαγωγής του Έθνους» τελεί –όπως και η παιδική ηλικία– υπό την προστασία του Κράτους, κατά το άρθρο 21 του Συντάγματος), από τη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος σέ συνδυασμό με τις διατάξεις των παρ.1 και 2 του άρθρου 13 αυτού και με τη διάταξη του άρθρου 2 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ συνάγεται ότι ως «ανάπτυξη» της κατά τα ανωτέρω ορθόδοξης χριστιανικής θρησκευτικής συνειδήσεως νοείται ή, διά της διδασκαλίας των δογμάτων, ήθικων αξιών και παραδόσεων της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού, εμπέδωση και ενίσχυση της συγκεκριμένης αυτής θρησκευτικής συνειδήσεως των μαθητών και, ως εκ τούτου, άφορᾶ αποκλειστικῶς στους μαθητές, οί όποιοι ἀνήκοντες στήν κατά τά ἄνω πλειοψηφία του ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀσπάζονται τό ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα, τό κυριότερο δέ μέσον, διά του όποίου –ἐκτός ἄλλων (προσευχή, ἐκκλησιασμός)– ὑπηρετεῖται ὁ ἀνωτέρω συνταγματικός σκοπός εἶναι ἡ διδασκαλία του μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν. Συνεπῶς, στίς ἀνωτέρω ὑπερνομοθετικῆς ἰσχύος διατάξεις ἀντίκεινται ρυθμίσεις νόμων ἢ κανονιστικῶν διοικητικῶν πράξεων, μέ τίς όποῖες, μέσῳ, κυρίως, τῶν προγραμμάτων διδασκαλίας του μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν, γιά τούς ἀποτελοῦντες τήν κατά τά ἄνω πλειοψηφία του ἑλληνικοῦ λαοῦ μαθητάς δέν ὑπηρετεῖται ὁ ὡς ἄνω συνταγματικός σκοπός, ἡ ἀνάπτυξη δηλαδή, ὑπό τήν προεκτεθεῖσα ἔννοια, τῆς ορθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεως, ἀλλά ἐπιχειρεῖται ὁ κλονισμός ἢ καί ἡ μεταβολή αὐτῆς. Εἰδικότερα, σχολική διδασκαλία πού μπορεῖ νά ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τή μεταβολή ἢ τήν ἀλλοίωση τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς συνειδήσεως τῶν μαθητῶν, ὅπως αὐτή διαμορφώνεται στό πλαίσιο τῆς οἰκογενείας, θά συνιστοῦσε μορφή ὁμαδικοῦ προσηλυτισμοῦ ἰδιαίτερος σοβαρή, ὡς ἐπέμβαση στόν εὐαίσθητο ψυχικό κόσμον τῶν μαθητῶν πού δέν διαθέτουν τήν κριτική ἀντίληψη καί ὠριμότητα τῶν ἐνηλίκων κατά παράβαση τῶν παρ. 1 καί 2 του άρθρου 13 του Συντάγματος. Περαιτέρω, ὡς

ἀποστολή τῆς Παιδείας, ἡ, ὑπό τήν προεκτεθεῖσα ἔννοια «ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως» ἀποτελεῖ συνταγματική ὑποχρέωση του Κράτους, ἐπιτελεῖται δέ κυρίως μέ τή διδασκαλία του μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν, τό όποιο γιά νά ὑπηρετεῖ τόν ἐν λόγω σκοπό, πρέπει νά διδάσκεται ἐπί ἰκανό ἀριθμό ὡρῶν διδασκαλίας ἐβδομαδιαίως (βλ. ΣΕ 2176/1998, 3356/1995) καί νά περιλαμβάνει ὅπωςδήποτε, μέ σαφήνεια καί πληρότητα, τά δόγματα, τίς ἠθικές ἀξίες καί τίς παραδόσεις τῆς Ανατολικῆς Ορθόδοξου Εκκλησίας του Χριστού, χωρίς νά καλλιεργεῖ ἀμφιβολίες ὡς πρὸς τά ἐν λόγω στοιχεῖα πού συγκροτοῦν τήν ορθόδοξη χριστιανική πίστη, οὔτε νά προκαλεῖ σύγχυση μέ τή διδασκαλία ἄλλων δογμάτων καί θρησκειῶν. Ἡ διδασκαλία τῶν ἀνωτέρω στοιχείων, ἡ όποια καθιστᾶ τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν «ὁμολογιακό», εἶναι ἀπολύτως συμβατή μέ τήν, καθιερούμενη στή διάταξη τῆς παρ. 1 του άρθρου 13 του Συντάγματος, ἀπαραβίαστη θρησκευτική ἐλευθερία, διότι δέν συνιστᾶ ἐπιβολή πίστεως πρὸς τήν ἐπικρατοῦσα θρησκεία, ἀφοῦ τό μάθημα αὐτό, μέσῳ του όποίου πραγματώνεται ὡς σκοπός τῆς παιδείας ἡ «ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως» ὑπό τό προεκτεθέν κατά τή διάταξη τῆς παρ. 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος περιεχόμενο (ἤτοι ἡ ἀνάπτυξη ορθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεως), ἀπευθύνεται ἀποκλειστικά, ὡς ἐκ του ἀνωτέρω περιεχομένου του, στους μαθητές πού ἀσπάζονται τό ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα καί ὄχι στους ἑτεροδόξους, ἀλλοθρήσκους ἢ ἀθέους. Τοῦτο δέ ἐν ὄψει καί του ὅτι οἱ τελευταῖοι (ἑτεροδόξοι, ἀλλόθρησκοι, ἄθεοι), ἀπολαύοντες τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἡ όποια κατοχυρώνεται ὡς ἀπαραβίαστη μέ τή διάταξη τῆς παρ. 1 του άρθρου 13 του Συντάγματος, ἔχουν εὐθέως βάσει τῆς συνταγματικῆς αὐτῆς διατάξεως δικαίωμα πλήρους ἀπαλλαγῆς ἀπό τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, χωρίς καμμία δυσμενῆ συνέπεια, ἐφ' ὅσον οἱ γονεῖς τους ὑποβάλουν ἀξιόπιστη δήλωση ὅτι δέν ἐπιθυμοῦν, γιά λόγους θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἤτοι διότι εἶναι ἑτεροδόξοι, ἀλλόθρησκοι ἢ ἄθεοι, νά παρακολουθήσουν τή διδασκαλία του μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν πού ἔχει τό προεκτεθέν περιεχόμενο, χωρίς ἡ δήλωση αὐτή νά παραβιάζει τή διάταξη τῆς παρ. 1 του άρθρου 13 του

Συντάγματος, ἐφ’ ὅσον γίνεται χάριν ἀπαλλαγῆς (τῶν τέκνων τους) ἀπό τήν, ἐπιβαλλόμενη κατ’ ἀρχήν ἀπό τό Σύνταγμα καί τόν νόμο ὑποχρέωση παρακολούθησως τοῦ μαθήματος αὐτοῦ (βλ. ΣΕ 2176/1998, 3356/1995, βλ. ἐπίσης ΣΕ Ὅλομ. 2280/2001, σκ. 9, παραβ. ἐπίσης ἐν σχέσει πρὸς τήν ΕΣΔΑ καί τήν ἀπόφαση τοῦ ΕΔΑΔ τῆς 26.9.2007 Folgero σκ. 98). Πέραν δέ τούτου, μάλιστα, γιά ἑτεροδόξους ἢ ἀλλοθρήσκους μαθητάς –ιδίως τούς μαθητάς τοῦ καθολικοῦ δόγματος ἢ τῆς ἐβραϊκῆς θρησκείας ἢ τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητος τῆς Δυτικῆς Θράκης– ὁ νομοθέτης ἔχει ρητῶς προβλέψει δυνατότητα διδασκαλίας τοῦ οἰκείου δόγματος ἢ θρησκείας ἀπό πρόσωπα προτεινόμενα ἀπό τήν οἰκεία θρησκευτική κοινότητα, προκειμένου δέ περί τῆς μουσουλμανικῆς μειονότητος ἀπό μουσουλμάνο θρησκευτικό λειτουργό (βλ. ἄρθρα 19 παρ. 1 τοῦ ν. 3379/1955, 85 παρ. 4 τοῦ ν. 1566/1985, 55 παρ. 5 τοῦ ν. 4386/2016 καί 7 παρ. 1 τοῦ ν. 694/1977). Περαιτέρω, ἐφ’ ὅσον διασφαλίζεται ἡ συνταγματική ὑποχρέωση τοῦ Κράτους γιά τήν ἀνάπτυξη, κατὰ τά ἄνω, τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεως τῶν μαθητῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀνήκοντες στήν πλειοψηφία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀσπάζονται τό ὀρθόδοξο χριστιανικό δόγμα, δέν ἐμποδίζεται ἡ πολιτεία νά περιλαμβάνει στά σχολικά προγράμματα, στό πλαίσιο ἄλλων μαθημάτων ἀπευθυνόμενων στό σύνολο τῶν μαθητῶν (ἀνεξαρτήτως δηλαδή τῆς θρησκευτικῆς τους ἐντάξεως), καί ἐκπαίδευση «θρησκευολογικοῦ» χαρακτήρος μέ πληροφορίες καί γνώσεις καί γιά ἄλλες, πέραν τῆς Ὁρθοδοξίας, θρησκείας καί δόγματα «κατά τρόπο ἀντικειμενικό, κριτικό καί πλουραλιστικό, χωρίς νά ἐπιδιώκει κατηχητικό σκοπό», ἔτσι ὥστε νά σέβεται τίς θρησκευτικές ἢ φιλοσοφικές πεποιθήσεις τῶν γονέων τους (βλ. ἀπό ΕΔΑΔ 29.6.2007 Folgero σκ. 84 h, 88, 7.12.1976 Kjeldsen σκ. 53).

15. Ἐπειδή, περαιτέρω, κατὰ τήν κρατήσασα στό Δικαστήριο γνώμη, σύμφωνα μέ τήν συνταγματική ἀρχή τῆς ισότητος (ἄρθρο 4 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος) καί τίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 9 καί 14 τῆς ΕΣΔΑ καί τῆς παρ. 1 τοῦ ΠΠΠ αὐτῆς, τό Κράτος δέν μπορεῖ, ρυθμίζοντας τό περιεχόμενο τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν, νά στερήσει ἀπό τούς μαθητάς πού ἀσπάζονται ὀρισμένη θρη-

σκεία τό δικαίωμα, τό ὅποιο ἀναγνωρίζει σέ μαθητάς πού ἀνήκουν σέ ἄλλες θρησκείες, νά διδάσκονται ἀποκλειστικά τά δόγματα τῆς πίστεώς των (ὄχι δέ καί τά δόγματα ἄλλων θρησκειῶν). Κατά δέ τήν εἰδικότερη γνώμη τοῦ Ἀντιπροέδρου Ἴ. Γράβαρη καί τῶν Συμβούλων Μ. Γκορτζολίδου καί Μ. Σωτηροπούλου ἀπό τούς ἀνωτέρω συνταγματικούς ὀρισμούς - τίς διατάξεις καί τήν ἐν προομίῳ ἐπίκληση καί τήν συνδυασμένη ἐρμηνεία τους κατὰ τό γράμμα καί τόν σκοπό τους, τόσο στήν ἱστορική τους καταγωγή ὅσο καί στήν ἐξέλιξή τους κατὰ τήν παρούσα συγκυρία, ἐν ὅψει δέ τῆς τυπικῆς τους ἰσοδυναμίας, καθώς καί τῆς ἀντίληψης τοῦ νοήματός τους σέ ἁρμονία καί μέ τίς προπαρατεθεῖσες διατάξεις τῆς ΕΣΔΑ, συναγονται τά ἀκόλουθα: ἀπώτερος σκοπός τῆς παιδείας, ὡς “βασικῆς ἀποστολῆς τοῦ Κράτους εἶναι ἡ διάπλαση ἐλεύθερων καί ὑπεύθυνων πολιτῶν”. Ἡ “ἀγωγή τῶν Ἑλλήνων”, ἡ ὅποια παρέχεται πρὸς τόν σκοπό αὐτό, ὀφείλει, μεταξύ τῶν ἄλλων, νά συμβάλλει στήν “ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς καί θρησκευτικῆς τους συνείδησης” Ὡς “συμβάλλουσα” δέ στήν “ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης τῶν Ἑλλήνων”, νοεῖται ἡ ἀγωγή ἐκείνη πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο νά εἰσαγάγει τούς μαθητές καί νά τούς ἐξοικειώσει μέ τήν ἔννοια τοῦ ἱεροῦ ὡς ἔγκυρης πρότασης νοηματοδότησης τοῦ βίου. Καί δῆ, ὅπως ἡ πρόταση αὐτή ἔχει διαμορφωθεῖ ἀπό τήν χριστιανική ὀρθοδοξία, καί ἀναδειχθεῖ ἱστορικά στήν Ἑλλάδα ὡς τό “ἐπικρατέστερο τουτέστιν τό ἀμεσότερα ψηλαφητό, συλλογικό θρησκευτικό βίωμα”. Κατά τήν ἀντίληψη δηλαδή τοῦ συνταγματικοῦ νομοθέτη, ἡ κατὰ τά ἀνωτέρω θρησκευτική ἀγωγή, ἀπό τήν μία μὲν πλευρά δέν ἐπιτρέπεται νά ὑπερβεῖ τόν χαρακτήρα της ὡς “ἔγκυρης” μὲν, ἀλλά, πάντως, “πρότασης” γιά τήν συγκρότηση ἐλεύθερων συνειδήσεων, ἰκανῶν γιά τίς δικές τους προσωπικές ἐπιλογές καί, ἐπομένως, δέν εἶναι ἐπιτρεπτό νά μεταβάλλεται σέ δογματική ὁμολογία πίστεως ἢ πολλῶ μᾶλλον σέ κατήχηση, ἀπό τήν ἄλλη ὁμως ὀφείλει νά διατηρεῖ ὡς προέχουσα καί κύρια μέριμνα ὄχι τήν παροχή πληροφοριῶν ἢ τήν ἐπεξεργασία γνώσεων ἢ τήν ἀνάπτυξη προβληματισμῶν ἱστορικῆς, θρησκευτικῆς ἢ κοινωνιολογικῆς φύσεως (ἀντικείμενο ἄλλωστε καί ἄλλων μαθημάτων), ἀλλά τήν καλλιέργεια τῶν

κατάλληλων προϋποθέσεων ώστε να μπορεί να μεταδοθεί τό βίωμα της ιερότητας, όπως αυτό έχει αποτυπωθεί –και είναι, άλλωστε, ως εκ τούτου πρόσφορη ή μετάδοσή του– στη λειτουργική ζωή της ορθόδοξης εκκλησίας και την παράδοση της ορθοδοξίας, με τις πολλαπλές εκφάνσεις της στον πολιτισμό της χώρας. Κατά τὰ λοιπά, είναι ασφαλώς ελεύθερη ή Πολιτεία να επιλέγει και να καθορίζει κανονιστικά τό περιεχόμενο της σχετικής άγωγής κατά τήν εκάστοτε εκπαιδευτική πολιτική και τὰ πορίσματα της παιδαγωγικής έπιστήμης, μή έλεγγόμενη δικαστικά στίς έπιλογές της αυτές παρά μόνον ως προς τήν τήρηση τών πίο πάνω συνταγματικών υποχρεώσεων. Μειοψήφισαν οί Σύμβουλοι Ί. Μαντζουράνης, Σ. Χρυσικοπούλου, Θ. Αραβάνης, Μ. Πικραμένος και Ά. Μ. Παπαδημητρίου, οί όποιοι υποστήριξαν τήν ακόλουθη άποψη: Όπως έχει κριθεί (ΣΕ 194/1987) με τήν διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1 του Συντάγματος κατοχυρώνεται και προστατεύεται ή έλευθερία της θρησκευτικής συνειδήσεως πού είναι ιδιαίτερη έκφανση του δικαιώματος της έλευθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρο 5 του Συντάγματος). Η έλευθερία αυτή συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, τό δικαίωμα του καθενός να πρεσβεύει τό θρήσκευμα ή τό δόγμα της έκλογής του ή να μήν ακολουθεί κανένα θρήσκευμα ή να είναι άθεος. Τό δεύτερο εξ άλλου έδάφιο της συνταγματικής αυτής διατάξεως κατοχυρώνει τήν θρησκευτική ισότητα, έκφραση της οποίας είναι τό δικαίωμα του καθενός να απολαύει ανεξάρτητα από τίς θρησκευτικές πεποιθήσεις του τό σύνολο τών δικαιωμάτων πού αναγνωρίζει ή έννομη τάξη και μάλιστα όχι μόνον τών άτομικών και πολιτικών αλλά και τών κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως τό δικαίωμα παιδείας. Περαιτέρω, με τίς αποφάσεις 2280-5/2001 της πλήρους Όλομελείας, με τίς διατάξεις της παραγρ. 1 του άρθρου 13 του Συντάγματος, οί όποίες είναι θεμελιώδεις, ως μή υποκείμενες σέ αναθεώρηση, σύμφωνα με τό άρθρο 110 παρ. 1 αυτού, ή έλευθερία της θρησκευτικής συνειδήσεως, με τήν όποία προστατεύεται προεχόντως τό ένδιάθετο φρόνημα του άτόμου αναφορικά με τό θείο από κάθε κρατική επέμβαση, είναι άπαραβίαστη και υπόκειται μόνο στους περιορισμούς της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού, περι-

λαμβάνει δέ, μεταξύ άλλων, και τό δικαίωμα του άτόμου να μήν αποκαλύπτει τό θρήσκευμα ή τίς θρησκευτικές έν γένει πεποιθήσεις του. Διάφορο δέ είναι τό ζήτημα της οικειοθελούς προς τίς κρατικές άρχές γνωστοποίησης του θρησκευματος του άτόμου, για τήν άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων πού αναγνωρίζει ή έννομη τάξη για τήν προστασία της θρησκευτικής έλευθερίας (π.χ. ή μή εκπλήρωση τών στρατιωτικών υποχρεώσεων για λόγους αντίρρησης συνειδήσεως, ή άπαλλαγή από τήν διδασκαλία του μαθήματος τών θρησκευτικών και από συναφείς σχολικές υποχρεώσεις, όπως ό εκκλησιασμός και ή όμαδική προσευχή, κ.λπ., σκ. 9-10). Περαιτέρω τό άρθρο 3 του Συντάγματος, τό όποιο υπόκειται σέ αναθεώρηση κατ' άρθρο 110 παρ. 1 αυτού αναφέρεται άπλώς στο πραγματικό γεγονός ότι ή πλειοψηφία του έλληνικού λαού ασπάζεται τό θρήσκευμα της Άνατολικής Όρθόδοξης Έκκλησίας, περιλαμβανόμενο στα Έλληνικά Συντάγματα από τήν Έπανάσταση του 1821 και έξης, έτέθη δέ και στο Σύνταγμα του 1975 κυρίως για λόγους ιστορικούς (βλ. Πρακτ. Όλομ. Συντ. σ. 402). Η διάταξη αυτή έχει περιορισμένο κανονιστικό περιεχόμενο, τό όποιο συνάπτεται με τόν καθορισμό έπίσημων θρησκευτικών άργιών για τή διευκόλυνση της άσκήσεως θρησκευτικών καθηκόντων τών ένδιαφερομένων (βλ. ΣΕ 100/ 2017 Όλομ.). Όπως όμως έχει κριθεί με τίς προαναφερθείσες αποφάσεις 2280-5/2001 της πλήρους Όλομελείας, ή διάταξη αυτή του άρθρου 3, τό όποιο άλλωστε έντάσσεται στο Τμήμα Β' του πρώτου μέρους του Συντάγματος, πού άφορα στίς σχέσεις Έκκλησίας και Πολιτείας, δέν έπηρεάζει τήν άσκηση του κατοχυρούμενου με τό άρθρο 13 άτομικού δικαιώματος της θρησκευτικής έλευθερίας, τό όποιο περιλαμβάνεται στο δεύτερο μέρος του Συντάγματος με αντίκειμενο τὰ άτομικά και κοινωνικά δικαιώματα, ούτε εισάγει προνομιακή μεταχείριση υπέρ τών Έλλήνων Όρθοδόξων Χριστιανών κατά τήν άσκηση του δικαιώματος αυτού. Κάτι τέτοιο, άλλωστε, θά άντέβαινε και στήν ειδική διάταξη της παραγρ. 1 του άρθρου 13, πού επιβάλλει τήν ίση μεταχείριση στήν άπόλαυση και τών άτομικών δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από θρησκευτικές πεποιθήσεις (σκ. 10). Όμοίως δέν έπηρεάζει τήν

ἄσκηση τῶν ἀτομικῶν καί κοινωνικῶν δικαιωμάτων πού κατοχυρώνει τό Σύνταγμα ἢ φράση “Εἰς τό ὄνομα τῆς Ἁγίας καί Ὁμοουσίου καί Ἀδιαιρέτου Τριάδος στήν προμετωπίδα τοῦ Συντάγματος”, ἢ ὁποία τέθηκε, ὁμοίως γιά ἱστορικούς λόγους καί ἔχει περιορισμένη κανονιστική ἐπιρροή, ἀντίστοιχη μέ αὐτή τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 (πρβλ. ἀπόφαση τῆς 26.9.1990 τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἑλβετίας, BGE 116IaS252, 258, σκ. 5, τό Σύνταγμα τῆς ὁποίας περιλαμβάνει ἀντίστοιχη προμετωπίδα). Ἐξ ἄλλου, οἱ ἐλευθερίες τῆς σκέψης, τῆς συνείδησης καί τῆς θρησκείας πού κατοχυρώνει τό ἄρθρο 9 παρ. 1 τῆς ΕΣΔΑ, ὅπως ἔχει κρίνει παγίως τό ΕΔΔΑ, εἶναι ἕνα ἀπό τά θεμέλια τῆς “δημοκρατικῆς κοινωνίας” κατά τήν ἔννοια τῆς Συμβάσεως. Ὅσον ἀφορᾷ τή θρησκευτική τῆς διάσταση, εἶναι ἕνα ἀπό τά ζωτικότερα στοιχεία πού συνιστοῦν τήν ταυτότητα τῶν πιστῶν καί τήν ἀντίληψή τους γιά τήν ζωή, ἀλλά εἶναι ἐπίσης ἕνα πολύτιμο στοιχεῖο γιά τούς ἄθεους, τούς ἀγνωστικιστές, τούς σκεπτικιστές καί τούς ἀδιάφορους. Εἶναι προϊόν τοῦ πλουραλισμοῦ, ὁ ὁποῖος κατακτήθηκε ἀκριβᾶ ἀνά τούς αἰῶνες, πού δέν μπορεῖ νά διαχωρισθεῖ ἀπό μία τέτοια κοινωνία. Ἡ ἐλευθερία αὐτή συνεπάγεται, ἰδίως, τήν ἐλευθερία ἑνός προσώπου πού ἀσπάζεται ἢ ὄχι μία θρησκεία καί τήν ἐλευθερία νά ἀσκεῖ ἢ ὄχι τά θρησκευτικά του καθήκοντα (βλ. “ἀσκήσεως ἢ μή αὐτῆς” ἀποφ. ΕΔΔΑ τῆς 3.10.2010, πδ κατά Ἑλλάδος, σκ. 76, τῆς 25.3.1993 Κοκκινάκης κατά Ἑλλάδος, σκ. 31, τῆς 18.2.1999, Buscarini κατά Ἁγίου Μαρίνου, σκ. 34 κ.ἄ.). Περαιτέρω, κατά τήν αὐτή γνώμη, ἀπό τόν συνδυασμό τῶν διατάξεων τῶν μή ὑποκειμένων σέ ἀναθεώρηση ἄρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 καί 13 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος, τοῦ ἄρθρου 16 παρ. 2 αὐτοῦ, τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου τῆς ΕΣΔΑ, τοῦ ἄρθρου 18 τοῦ Διεθνoῦς Συμφώνου γιά τά ἀτομικά καί πολιτικά δικαιώματα (ΔΣΑΔΠ) πού κυρώθηκε μέ τόν ν. 2462/1997 (Α΄ 25) καί τοῦ ἄρθρου 14 τῆς Διεθνoῦς Σύμβασης γιά τά δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ (ΔΣΔΠ), ἢ ὁποία κυρώθηκε μέ τόν ν. 2101/1992 (Α΄ 192) συνάγεται ὅτι ὑποκείμενο τοῦ δικαιώματος τῆς παιδείας καί τῆς ἐκπαίδευσης εἶναι τόσο οἱ Ἕλληνες, ἢτοι οἱ κεκτημένοι τήν ἑλληνική ἰθαγένεια (βλ. Σέ 3317/2014 Ὁλομ.), ὅσο καί ὅλοι οἱ

νομίμως εὐρισκόμενοι στήν Ἑλλάδα, στό πλαίσιο τῶν ὑπαρχουσῶν ἐκπαιδευτικῶν δομῶν καί τῶν διατιθέμενων μέσων (ΕΔΔΑ 23.7.1968 Affaire linguistique belge, σκ. Β3). Περαιτέρω, κατά τό ἄρθρο 16 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος, τό ὁποῖο πρέπει νά ἐρμηνεύεται συστηματικά μέ τίς λοιπές συνταγματικές διατάξεις, λαμβανομένων ὑπ’ ὄψιν τόσο τῶν συνθηκῶν κατά τή θέσπιση τοῦ Συντάγματος ὅσο καί τῶν δεδομένων τῆς σύγχρονης πραγματικότητας, ὡς ἀνάπτυξη τῆς “ἐθνικῆς συνείδησης νοεῖται ἢ συνειδητοποίηση τῆς συμμετοχῆς στήν ἐθνική κοινότητα πού προσδιορίζεται διαχρονικά ὡς ἑλληνική μέ πολιτιστικά καί γλωσσικά κριτήρια, ἐνῶ ὡς “ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως” νοεῖται ἢ ἐξοικείωση τῶν μαθητῶν μέ τό θρησκευτικό φαινόμενο στήν ἱστορική του πορεία καί στή σύγχρονη πραγματικότητα, μέ ἔμφαση βεβαίως στήν παρουσίαση τῶν διδαγμάτων καί τῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, δηλαδή τῆς “ἐπικρατούσας θρησκείας μέ τήν προεκτεθεισα ἔννοια. Κατά ταῦτα ἡ ἀνάπτυξη τῆς “ἐθνικῆς συνειδήσεως κατά τό Σύνταγμα δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἀνάπτυξη “θρησκευτικῆς συνειδήσεως οὔτε ἀπό τήν πίστη σέ συγκεκριμένο θρήσκευμα, διότι τήν ἑλληνική ἐθνική συνείδηση ἀπολύτως θεμιτῶς μπορεῖ νά ἔχουν καί ὅσοι ἀσπάζονται διαφορετικό ἢ δέν ἀσπάζονται κανένα θρήσκευμα. Ἡ κατά τά ἀνωτέρω “ἀνάπτυξη θρησκευτικῆς συνειδήσεως” ἐπιτυγχάνεται μέσῳ τῆς ὑποχρεωτικῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στά δημόσια καί ἰδιωτικά ἐκπαιδευτήρια βάσει καταλλήλου προγράμματος σπουδῶν. Γιά τήν διαμόρφωση τοῦ προγράμματος αὐτοῦ καί τήν ἐπιλογή τῆς διδακτέας ὕλης, πού ἀποτελοῦν ἀμιγῶς κρατικές ἀρμοδιότητες, ὁ νομοθέτης διαθέτει εὐρεῖα διακριτική εὐχέρεια. Ἡ εὐχέρεια αὐτή ὀριοθετεῖται ἀπό τίς προαναφερθεῖσες ἀξημένης τυπικῆς ἰσχύος διατάξεις πού καθορίζουν τούς σκοπούς τῆς ἐκπαίδευσης, μεταξύ τῶν ὁποίων προέχων εἶναι “ἡ διάπλαση ἐλεύθερων καί ὑπεύθυνων πολιτῶν” καί κατοχυρώνουν τήν ἐλευθερία σκέψεως, συνειδήσεως καί θρησκείας, φορέας τῆς ὁποίας εἶναι αὐτοτελῶς καί τό παιδί, καθώς καί τό δικαίωμα τῶν γονέων νά “φροντίζουν” γιά τήν θρησκευτική καί ἠθική ἀγωγή τῶν παιδιῶν τους σύμφωνα μέ τίς πεποιθήσεις τους καί νά “καθοδηγοῦν” τό παιδί

στήν άσκηση τών παραπάνω δικαιωμάτων του πρός τόν σκοπό τής αναπτύξεως τών ίκανοτήτων του, δέν παρέχεται όμως στους γονείς δικαίωμα νά αξιώσουν από τό κράτος τήν όργάνωση διδασκαλίας συγκεκριμένου περιεχομένου (ΕΔΔΑ 10.1.2017 Osmanoglu, σκ. 92-95), σέ περίπτωση δέ συγκρούσεως τών δικαιωμάτων του παιδιού και τών γονέων ύπερτερεί τό δικαίωμα του παιδιού (σκ. 95, 97, 105, Βαλσάμης, σκ. 37, Johnston 1986, σκ. 63). Από αυτά παρέπεται ότι τό Κράτος κατά τήν παροχή τής εκπαίδευσης, περιλαμβανομένου του μαθήματος τών θρησκευτικών, πού απευθύνεται σέ όλους τούς μαθητές και όχι μόνον σέ όρθόδοξους μαθητές δέν επιτρέπεται νά επιβάλλει συγκεκριμένη “κοσμοθεωρία” ως τήν μόνη αποδεκτή ή αληθινή, αλλά όφείλει, τηρώντας τήν αρχή τής ουδετερότητας, νά δημιουργεί τίς προϋποθέσεις ώστε οί μαθητές νά διαμορφώσουν ελεύθερα τήν προσωπικότητά τους και νά επιλέξουν κριτικά τήν κοσμοαντίληψη τής άρεσκείας τους. Ειδικότερα, τό πρόγραμμα θρησκευτικής εκπαίδευσης μπορεί μέν νά περιλαμβάνει “πληροφορίες ή γνώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα” πλήν ή μετάδοσή τους πρέπει νά είναι “άντικειμενική”, κριτική και πλουραλιστική και νά μήν επιδιώκει “κατηχητικό σκοπό” (ΕΔΔΑ 7.12.1996, Kjeldsen σκ. 53, 29.6.2007 Folgero). Έν όψει τούτων, κατά τήν γνώμη αυτή, τό Σύνταγμα και οί διεθνείς συμβάσεις πού προαναφέρθηκαν ουδόλως ύποχρεώνουν τόν νομοθέτη νά προσδώσει στό μάθημα τών θρησκευτικών άμιγώς όμολογιακό ή κατηχητικό χαρακτήρα, διότι τούτο θά ίσοδυναμούσε όχι μέ ανάπτυξη θρησκευτικής συνείδησης μέ τήν προεκτεθείσα έννοια, αλλά μέ “έπιβολή θρησκευτικής συνείδησης” συγκεκριμένου περιεχομένου, όπερ αντίκειται στίς αρχές τής θρησκευτικής ουδετερότητας και τής πολυφωνίας πού διέπουν τήν παροχή τής εκπαίδευσης από τό Κράτος και ματαιώνουν τό δικαίωμα του μαθητή νά επιλέξει και νά διαμορφώσει κριτικά ουσιώδες στοιχείο τής προσωπικότητάς του και τής αντίληψής του για τόν κόσμο και τόν άνθρωπο. Καί ναι μέν οί κείμενες διατάξεις παρέχουν τήν δυνατότητα εξαίρεσης του μαθητή από μάθημα πού αντίκειται στίς θρησκευτικές του πεποιθήσεις ή τίς πεποιθήσεις τών γονέων του, πλήν ή άσκηση τής δυνατότητας αυτής αποτελεί

έσχατο μέσο διότι δημιουργεί στεγανά μεταξύ τών μαθητών και ένισχύει τό αίσθημα του αποκλεισμού εις βάρος του όμαδικού πνεύματος πού πρέπει νά καλλιεργεί τό σχολείο, τής ένσωμάτωσης στο σχολικό περιβάλλον και τής κοινωνικοποίησης του παιδιού (ΕΔΔΑ προαναφερθείσα απόφαση Osmanoglu, σκ. 103). Άκριβώς αυτόν τόν σκοπό έξυπηρετεί ένα μάθημα θρησκευτικών πολυφωνικό και αξιολογικά ουδέτερο κατά τά εκτεθέντα. Οίκοθεν, έξ άλλου, νοείται ότι οί ένδιαφερόμενοι μπορούν νά συμπληρώσουν τίς γνώσεις τους και τήν θρησκευτική άγωγή τους εκτός σχολείου, όπως στήν οικογενειακή έστία ή σέ άλλους θεσμούς, όπως τό κατηχητικό κ.λπ. (βλ. Άποφάσεις ΕΔΔΑ τής 29.6.2007 Folgero σκ. 88-89, τής 7.2.1976 Kjeldsen, σκ. 50-53 κ.ά.).

16. Έπειδή, μετά τήν θέση σέ ίσχύ του Συντάγματος του 1975, ό πρώτος βασικός νόμος πού ρύθμισε τά θέματα όργάνωσης και διοικήσεως τής γενικής εκπαίδευσης ήταν ό ν. 309/1976 (Α΄ 100). Τά αναλυτικά προγράμματα πού εκδόθηκαν μέ βάση τόν νόμο αυτόν καθιερώνουν ως βασικό περιεχόμενο του μαθήματος τών θρησκευτικών τή διδασκαλία τής όρθόδοξης χριστιανικής πίστεως [βλ. ένδεικτικά: τούς σκοπούς και τή διδακτέα ύλη του μαθήματος τών Θρησκευτικών για τό Δημοτικό σχολείο πδ 1034/1977 (Α΄ 347), άρθρο 3 “*Αναλυτικό Πρόγραμμα Μαθημάτων Α. Θρησκευτικά 1. Σκοπός: σκοπός τής διδασκαλίας του μαθήματος τών Θρησκευτικών είναι ή ανάπτυξη του θρησκευτικού συναισθήματος τών μαθητών, ή έδραίωση τής πίστεως στήν χριστιανική θρησκεία και ή ένίσχυση τής ενεργητικής συμμετοχής τους στή θρησκευτική ζωή του λαού μας 2. Διδακτέα Ύλη: Α΄ και Β΄ Τάξεις 1. προσευχές ... 2. ποιήματα και τραγούδια θρησκευτικά ... 3. διδασκαλίες άπλές μέ τήν εύκαιρία τών μεγάλων Θρησκευτικών έορτών: Γέννηση του Κυρίου Ήμων Ίησού Χριστού ... 4 Γ΄ Τάξη Α΄ Ίστορίες από τήν Παλαιά Διαθήκη ... Δ΄ Τάξη Α΄ Ίστορίες από τήν Καινή Διαθήκη ... Ε΄ Τάξη Έκκλησιαστική Ίστορία ΣΤ΄ Τάξη Α΄ Λειτουργική Β΄ Κατήχηση...* (βλ. σελ. 3191 έπ.), πδ 831/1977 (Α΄) ώρολόγιο πρόγραμμα του ήμερησιού Γυμνασίου και αναλυτικά προγράμματα τών Α΄ και Β΄ Τάξεων, Θρησκευτικά “Γενικός Σκοπός του μαθήματος”. Σκο-

πός του μαθήματος των Θρησκευτικών, πού διδάσκει στα Γυμνάσια και τα Λύκεια είναι η φανέρωση των αλήθειών του Χριστού για τον Θεό, για τον κόσμο και για τον άνθρωπο, η μύηση των μαθητών στις σωτήριες αλήθειες του χριστιανισμού με την ορθόδοξη πίστη και ζωή, η επίγνωση της ιστορικής διαδρομής της Έκκλησίας και της προσφοράς της στον κόσμο, η βίωση των αλήθειών της ορθόδοξης χριστιανικής πίστεως στις συγκεκριμένες περιστάσεις της καθημερινής ζωής του μαθητή ... Τάξη Α' σκοπός "Ο λόγος του Θεού" (σελ. 25-08), Τάξη Β' σκοπός "Ο Λαός του Θεού" (βλ. σελ. 2510, βλ. επίσης τό πδ 374/1978 (Α' 79) για τη Γ' Γυμνασίου "Θρησκευτικά: Όρθόδοξος Πίστις και ζωή Σκοπός να μύηση τους ανησυχούς έφηβους των 15 ετών εις τα βασικά δόγματα της Όρθόδοξου Πίστεως διά να μάθουν, τί πρέπει να πιστεύουν. Να θεμελιώση θεωρητικώς και θεολογικώς την ήθικην συμπεριφορά του ανθρώπου και ιδιαιτέρως του ορθόδοξου χριστιανού ..." (βλ. άρθρο 1 σελ. 531 και έπ.), πδ 91/1984 (Α' 35) για τη Μέση Γενική Έκπαίδευση Γ' Γυμνασίου, για τό μάθημα των Θρησκευτικών (άποσπάσματα κειμένων Έλλήνων Πατέρων της Όρθόδοξης Έκκλησίας) και πδ 438/1985 (Α' 158) μάθημα των Θρησκευτικών Α' Γυμνασίου. Σκοπός "ή προετοιμασία του κόσμου για την άποδοχή του Ευαγγελίου του Χριστού ... Παλαιά Διαθήκη ...", Β' Γυμνασίου. Η σημασία του προσώπου του Χριστού (θαύματα, παραβολές, ζωή του Χριστού κ.ά.) Γ' Γυμνασίου χαρακτηριστικά γεγονότα και μεγάλες ήγετικές μορφές της Έκκλησίας, σελ. 2455 και έπομ.]. Έπακολούθησε ό ν. 1566/1985 (Α' 167), μέ τον όποιο καταργήθηκε ό ως άνω νόμος 309/1976 και θεσπίσθηκαν οι κύριες διατάξεις για τη δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ό νόμος αυτός περιέχει σαφείς αναφορές στην ορθόδοξη χριστιανική παράδοση. [Βλ. την εισηγητική του έκθεσης, στην όποια γίνεται αναφορά στην ορθόδοξη χριστιανική παράδοση ... «... Η εκπαίδευση έχει ως κύριο σκοπό τη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου και καθολικού ανθρώπου, σε σχέση μέ τον έαυτό του ... σε σχέση μέ τό Έθνος (έλληνικός πολιτισμός και παράδοση, ορθόδοξη χριστιανική παράδοση ...»)]. Συγκεκριμένα, στό άρθρο 1 του

νόμου αυτού όρίζεται ότι: «1. Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλει στην όλόπλευρη, άρμονική και ισόροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να έξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά. Ειδικότερα υποβοηθεί τους μαθητές: α) Να γίνονται ελεύθεροι, υπεύθυνοι, δημοκρατικοί πολίτες, να υπερασπίζονται την έθνική ανεξαρτησία, την έδαφική άκεραιότητα της χώρας και τη δημοκρατία, να εμπνέονται από αγάπη προς τον άνθρωπο, τη ζωή και τη φύση και να διακατέχονται από πίστη προς την πατρίδα και τά γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης. Η έλευθερία της θρησκευτικής τους πεποιθήσεως είναι άπαραβίαστη, α) ... β) ε) 2. Βασικοί συντελεστές για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών είναι: α) ... β) τά αναλυτικά προγράμματα, τά σχολικά βιβλία και τά λοιπά διδακτικά μέσα, καθώς και ή σωστή χρήση τους, γ) ... 3. α) Τά αναλυτικά προγράμματα αποτελούν άρτιους οδηγούς του εκπαιδευτικού έργου και περιλαμβάνουν κυρίως: (αα) σαφώς διατυπωμένους, κατά μάθημα, σκοπούς μέσα στα πλαίσια των γενικών και ειδικών, κατά βαθμίδα σκοπών της εκπαίδευσης, (ββ) διδακτέα ύλη έπιλεγμένη σύμφωνα μέ τό σκοπό του μαθήματος, σε κάθε επίπεδο, ανάλογη και σύμμετρη προς τό ώρολόγιο πρόγραμμα και προς τίς άφομοιωτικές δυνατότητες των μαθητών, διαρθρωμένη άρτια σε έπιμέρους ένότητες και θέματα, (γγ) ένδεικτικές κατευθύνσεις για τη μέθοδο και τά μέσα διδασκαλίας κάθε ένότητας ή θέματος. β) Τά αναλυτικά προγράμματα καταρτίζονται, δοκιμάζονται πειραματικά, αξιολογούνται και άναθεωρούνται συνεχώς σύμφωνα μέ τίς έξελίξεις στον τομέα των γνώσεων, τίς κοινωνικές ανάγκες και την πρόοδο των έπιστημών της άγωγής. γ) Τά αναλυτικά προγράμματα της έννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης ειδικότερα έχουν έσωτερική συνοχή και ένιαία ανάπτυξη των περιεχομένων τους. δ) Τά διδακτικά βιβλία για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς συγγράφονται σύμφωνα μέ τά αναλυτικά προγράμματα. 4. ...». Περαιτέρω, ό ως άνω νόμος όρίζει, μεταξύ άλλων, στό άρθρο 4, ότι: «1. Σκο-

πός του δημοτικού σχολείου είναι ή πολύπλευρη πνευματική και σωματική ανάπτυξη των μαθητών μέσα στα πλαίσια που όριζει ο ευρύτερος σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ειδικότερα, τό δημοτικό σχολείο βοηθεϊ τους μαθητές: α) ... ε) νά εξοικειώνονται βαθμιαία, μέ τίς ήθικές, θρησκευτικές, έθνικές, ανθρωπιστικές και άλλες αξίες και νά τίς οργανώνουν σέ σύστημα αξιών ... 2. ... 11. Μέ προεδρικό διάταγμα, πού εκδίδεται μέ πρόταση του Ύπουργού Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται θέματα σχετικά μέ: α) τήν οργάνωση και λειτουργία των δημοτικών σχολείων, β) ... ε) τά διδασκόμενα μαθήματα και τά εβδομαδιαία ώρολόγια και αναλυτικά προγράμματα ... στ) ... 12. ...» και στό άρθρο 5, ότι: «1. Σκοπός του γυμνασίου είναι νά προωθήσει, μέσα στό πνεύμα του ευρύτερου σκοπού της εκπαίδευσης, τήν όλόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών σέ σχέση μέ τίς δυνατότητες πού έχουν στήν ηλικία αυτή και τίς αντίστοιχες απαιτήσεις της ζωής. Ειδικότερα τό γυμνάσιο βοηθεϊ τους μαθητές: α) Νά διευρύνουν τό σύστημα αξιών τους (ήθικές, θρησκευτικές, έθνικές, ανθρωπιστικές και άλλες αξίες), ώστε νά ρυθμίζουν τή συμπεριφορά τους σύμφωνα μέ τίς επιταγές του ... β) ... 2. ... 11. Μέ προεδρικό διάταγμα, πού εκδίδεται μέ πρόταση του Ύπουργού Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται θέματα σχετικά μέ: α) τήν οργάνωση και λειτουργία των γυμνασίων κάθε κατεύθυνσης, β) τά διδασκόμενα μαθήματα, γ) τά ώρολόγια και αναλυτικά προγράμματα, δ) ...». Έν συνεχεία έξεδόθη ό νόμος 2525/1997 (Α' 188), στήν διάταξη του άρθρου 7 του όποιου ορίζονται τά έξής: «1. Στους βασικούς συντελεστές της εκπαίδευσης του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 1566/1985 προστίθεται ή κατάρτιση Ένιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών (Ε.Π.Π.Σ.), τό όποιο προσδιορίζει τους στόχους της διδασκαλίας από τό δημοτικό σχολείο μέχρι και τό λύκειο και προδιαγράφει τά πλαίσια, μέσα στα όποια αναπτύσσεται τό περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων. Τό Ε.Π.Π.Σ. καταρτίζεται, ύστερα από γνώμη του Π.Ι., μέ απόφαση του Ύπουργού Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων». Περαιτέρω μέ τήν παράγραφο 2 του ίδιου ως άνω άρθρου του ν. 2525/1997 προβλέπεται ότι τά θέμα-

τα, μεταξύ άλλων, των άρθρων 4 παρ. 11 (περιπτώσεις ε' στ' και ζ'), 5 παρ. 11 (περιπτώσεις β', γ', ζ', και η') και 8 παρ. 9 (περιπτώσεις β', γ', δ', η' και θ') του ν. 1566/1985 ρυθμίζονται έφεξής μέ αποφάσεις του Ύπουργού Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Παιδαγωγικού Ίνστιτούτου, ενώ μέ τήν παράγραφο 3 του ως άνω άρθρου 7 αντικαταστάθηκε ή παρ. 2 του άρθρου 60 του ν. 1566/1985 και ορίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι τά διδακτικά βιβλία γράφονται μέ βάση τά αναλυτικά προγράμματα και τά προγράμματα σπουδών. Τέλος, μέ τον ν. 3966/2011 (Α' 118) ιδρύθηκε τό Ίνστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) (άρθρο 1) και καταργήθηκε τό Παιδαγωγικό Ίνστιτούτο (άρθρο 21). Σύμφωνα μέ τό άρθρο 2 του νόμου αυτού: «1. Τό Ι.Ε.Π. είναι έπιτελικός έπιστημονικός φορέας πού ύποστηρίζει τό Ύπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων στα θέματα πού αφορούν τήν πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και τή μετάβαση από τή δευτεροβάθμια στήν τριτοβάθμια εκπαίδευση. 2. Σκοπός του Ι.Ε.Π. είναι ή έπιστημονική έρευνα και μελέτη των θεμάτων πού αναφέρονται στήν προηγούμενη παράγραφο και ή διαρκής έπιστημονική και τεχνική ύποστήριξη του σχεδιασμού και της εφαρμογής της εκπαιδευτικής πολιτικής στα θέματα αυτά. 3. Για τήν εκπλήρωση του σκοπού του, τό Ι.Ε.Π. ασκεϊ, ιδίως, τίς ακόλουθες άρμοδιότητες: α) Γνωμοδοτεϊ ή εισηγείται, ύστερα από σχετικό έρώτημα του Ύπουργού Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων ή αυτεπαγγέλτως, αντίστοιχα, για: αα) θέματα σχετικά μέ τή διαμόρφωση, τον διαρκή εκσυγχρονισμό και τή βέλτιστη εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής σέ όλους τους τύπους των σχολικών μονάδων, ββ) θέματα πού αφορούν τά προγράμματα σπουδών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τά σχολικά βιβλία και τά λοιπά διδακτικά μέσα. γγ) ...».

17. Έπειδή, μέ τήν ήδη προσβαλλομένη απόφαση, ή όποια εκδόθηκε κατ' εφαρμογήν των διατάξεων των άρθρων 4 παρ. 11 έδ. ε' και 5 παρ. 11 έδ. γ' του ν. 1566/1985 και του άρθρου 7 παρ. 1-2 του ν. 2525/1997 και κατόπιν της ύπ' αριθμ. 29/21.7.-2016 πράξεως του Δ.Σ. του Ι.Ε.Π., καθορίστηκε τό πρόγραμμα σπουδών (ΠΣ) του μαθήματος των

θηρσκευτικῶν στό δημοτικό καί στό γυμνάσιο. Στό πρῶτο μέρος τῆς ἀπόφασης ἐκτίθενται οἱ γενικές κατευθύνσεις καί οἱ βασικοί στόχοι τοῦ ΠΣ, καθώς καί ἡ δομή καί οἱ κύριοι ἄξονές του, ἐνῶ στό δεύτερο μέρος αὐτῆς παρατίθενται ἀναλυτικοί πίνακες μέ τό πρόγραμμα σπουδῶν γιά κάθε τάξη τοῦ δημοτικοῦ καί τοῦ γυμνασίου. Εἰδικότερα, στό πρῶτο μέρος τῆς προσβαλλόμενης ἀπόφασης ἀναφέρονται, μεταξύ ἄλλων, τά ἑξῆς: «... 1. Οἱ νέες ἀπαιτήσεις γιά τή θρησκευτική ἐκπαίδευση στό εὐρωπαϊκό περιβάλλον τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν (ΜτΘ). Ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 21ου αἰῶνα, οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις ἐπιβεβαιώνουν ὅτι ἡ θρησκευτική ἐκπαίδευση (ΘΕ) ἀναγνωρίζεται πλέον ὡς ἀπαραίτητος ὅρος γιά τήν πολύπλευρη καί ὀλοκληρωμένη μόρφωση τῶν μαθητῶν. Στόν ἀνοικτό εὐρωπαϊκό διάλογο γιά τή σχολική θρησκευτική ἐκπαίδευση, ἀλλά καί στά ἐπίσημα κείμενα τῆς Εὐρώπης γιά τήν ἐκπαίδευση, ἀναγνωρίζεται πλέον ὡς κοινά ἀποδεκτό αἶτημα τό δικαίωμα ὄλων τῶν παιδιῶν γιά θρησκευτική ἐκπαίδευση, γεγονός πού λειτουργεῖ ὡς βασικός μοχλός γιά τήν ἀριότερη ὀργάνωσή της. Κατόπιν τούτου, ἐπιδιώκεται ἕνα σχολικό ΜτΘ, στό ὁποῖο ἡ συμμετοχή ὄλων τῶν παιδιῶν χωρίς καμιά διάκριση καί ἀνεξάρτητα ἀπό τή θρησκευτική ἢ μή δέσμευσή τους θεωρεῖται αὐτονόητη ὅσο καί ἀναγκαῖα. Ἡ ἐπίγνωση τῶν κινδύνων πού προκύπτουν ἀπό τή θρησκευτική ἀπομόνωση ἀλλά καί ἀπό τίς ποικίλες πολιτικές ἢ ἰδεολογικές χρήσεις τῆς θρησκείας ὀδηγεῖ στήν ἀνάγκη, ὥστε νά ἀναδειχθοῦν οἱ θρησκευτικές ἀξίες σέ πεδία διαλόγου, συνάντησης καί εἰρηνικῆς συνύπαρξης τῶν ἀνθρώπων, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς θρησκευτικές καί πολιτικές πεποιθήσεις ἢ καί τίς διαφορές τους ... Κατά συνέπεια, ἕνα ΜτΘ πού ἐξετάζει θέματα ὅπως ἡ δικαιοσύνη, ἡ εἰρήνη, ἡ καταλλαγή, ἡ κοινωνική συνοχή, ἡ ἀνεξιθρησκεία, ἡ εὐθύνη γιά τόν κόσμο, ἡ ἀναζήτηση προσωπικοῦ νοήματος, συνάντησης καί σχέσης μέ τόν Θεό καί τόν ἄλλο, ἡ δημιουργικότητα, ἡ ἠθική συμπεριφορά, ἡ εὐθύνη γιά τά κοινωνικά προβλήματα –ζητήματα δηλαδή κρίσιμα γιά τήν κοινή ζωή τῶν ἀνθρώπων στήν Εὐρώπη τουλάχιστον– θεωρεῖται ὅτι προσφέρει σπουδαῖες εὐκαιρίες, ὥστε νά ἐξεταστοῦν ζητήματα ἀποκλεισμοῦ καί προκατάληψης ἀπέναντι στή θρησκευτι-

κή διαφορετικότητα καί ταυτόχρονα νά προταθοῦν καί νά ἀξιοποιηθοῦν οἱ βασικές προϋποθέσεις καί δυνατότητες γιά τήν εἰρηνική συνύπαρξη τῶν πολιτῶν σέ συνθήκες εὐημερίας καί κοινωνικῆς δικαιοσύνης ... Ἄν καί δέν εἶναι ἐφικτές ἐνιαῖες καί ὁμοιόμορφες λύσεις ... ἀναγνωρίζεται ἀπό τή διεθνή ἐπιστημονική συζήτηση καί τά διεθνή νομικά δεδομένα πώς ἕνα ΜτΘ, τό ὁποῖο περιορίζει τή γνώση τῶν μαθητῶν ἀποκλειστικά καί μόνο στή δική τους θρησκευτική παράδοση ἔχει πλέον φτάσει στά ὅριά του. Ἡ σχολική θρησκευτική ἐκπαίδευση χρειάζεται νά καλύπτει ἕναν εὐρύτατο χῶρο ἐνδιαφερόντων καί ἐρωτημάτων τῶν σημερινῶν μαθητῶν, τά ὁποῖα ξεκινοῦν ἀπό τήν τοπική θρησκευτική παράδοση ἀλλά καί ταυτόχρονα τήν ὑπερβαίνουν, χωρίς αὐτό νά σημαίνει τήν ὑποτίμηση ἢ τόν ἐξοστρακισμό της. Βασικές προϋποθέσεις γιά οὐσιαστική ἀνταπόκριση τοῦ ΜτΘ σέ αὐτή τή σύνθετη ἀνάγκη εἶναι: Καταρχάς, ἡ διευρυμένη γνώση «γύρω ἀπό τίς θρησκείες» ἀλλά καί τίς θρησκευτικές καί μή θρησκευτικές κοσμοθεωρήσεις πού νοηματοδοτοῦν τόν ἀνθρώπινο βίο. Ἐπιπλέον, οἱ μαθητές καί οἱ μαθήτριες χρειάζονται μάθηση «μέσα ἀπό τή θρησκεία», ἡ ὁποία θά τοῦς ἐπιτρέψει νά συνομιλήσουν μέ τή ζωντανή πραγματικότητα πού αὐτή ἀντιπροσωπεύει σήμερα –καί κατεξοχήν τῆς δικῆς τους θρησκευτικῆς παράδοσης– καί νά κατανοήσουν κατά πόσο καί μέ ποιό τρόπο ἡ θρησκεία συνφαίνεται μέ τά προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καί μέ τίς κοινωνικοπολιτισμικές ἀντιφάσεις καί συγκρούσεις. Οἱ ὁμοίότητες πού ἔχουν ἐπισημανθεῖ στούς στόχους τῶν εὐρωπαϊκῶν ΜτΘ ἐκφράζουν αὐτή τή συνθετική κατεύθυνση τῆς ΘΕ. Πιο συγκεκριμένα ἀναγνωρίζεται ὅτι τό ΜτΘ χρειάζεται: - νά προσφέρει γνώση καί κατανόηση γιά τά θρησκευτικά «πιστεύω» καί τίς θρησκευτικές ἐμπειρίες, - νά προσανατολίσει τό ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν στήν ποικιλία τῶν θρησκευτικῶν δυνατοτήτων καί ἠθικῶν ἀντιλήψεων πού ἀνιχνεύονται στίς θρησκευτικές ἐμπειρίες, καί - νά ἐνθαρρύνει τοῦς μαθητές, ὥστε νά εὐαισθητοποιηθοῦν πρὸς τή θρησκεία καί πρὸς τίς θρησκευτικές διαστάσεις τῆς ζωῆς. Ἡ προσέγγιση αὐτή, ἄν καί ὑπερβαίνει παρωχημένες πρακτικές ὁμολογιακῆς μονοφωνίας, δέν προσδίδει στό ΜτΘ φαινομενολογικό

γνωσιολογικό προσανατολισμό ούτε τό μετατρέπει σέ τυπική θρησκευολογική ἐνημέρωση, ἢ ὅποια δέν ἀνταποκρίνεται στά παιδαγωγικά χαρακτηριστικά, στά βαθύτερα ἐρωτήματα καί στά πραγματικά ἐνδιαφέροντα τῶν μαθητῶν. Ἀπεναντίας, προωθεῖ τήν ἐνεργητική ἐμπλοκή τῶν μαθητῶν ὡς φορέων τῆς δικῆς τους παράδοσης καί ἐνθαρρύνει τή θέαση τοῦ οἰκουμενικοῦ μέσα ἀπό τίς προσωπικές ἐμπειρίες καί στάσεις. Ἀκόμη, στοχεύει στήν ἐξασφάλιση θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσης σέ ὅλους τους μαθητές χωρὶς ἐξαιρέσεις. Ἐπιπροσθέτως, θεωρεῖται πλέον βέβαιο ὅτι τό θρησκευτικό φαινόμενο ἐξαιτίας τῆς διαχρονικότητάς του ἐπηρεάζει μέ τόν δικό του τρόπο τήν τοπική καί τήν παγκόσμια ἱστορία. Κατά συνέπεια, στό πλαίσιο τῆς σύγχρονης ΘΕ, οἱ θρησκείες ἐξετάζονται μέσα στό πολιτισμικό τους περιβάλλον χωρὶς νά διαχωρίζεται ἡ μελέτη τῆς θρησκείας ἀπό τόν πολιτισμό. Ἡ θρησκεία εἶναι βασική διήκουσα τοῦ πολιτισμοῦ ἑνός λαοῦ, περιλαμβάνει καί νοηματοδοτεῖ οὐσιώδη πολιτιστικά γεγονότα τῆς ζωῆς του, συγκροτεῖ καί χαρακτηρίζει τήν πολιτιστική ταυτότητά του. Ὡστόσο, ὑπογραμμίζεται ὅτι αὐτή ἡ «πολιτισμική» ἔμφαση δέν πρέπει νά ὀδηγεῖ στόν σχετικισμό ἢ ἀκόμη χειρότερα στόν συγκρητισμό ἢ καί στήν παραθεώρηση ζητημάτων πού συνδέονται τόσο μέ τους θεμελιώδεις σκοπούς καί τή διδασκαλία κάθε θρησκείας ὅσο καί μέ τίς ἀντινομίες μεταξύ διαφορετικῶν θρησκειῶν... Ἐν τέλει, στήν παρούσα θεώρηση τοῦ ΜτΘ προβάλλεται μέ ἔμφαση τό αἶτημα τοῦ θρησκευτικοῦ γραμματισμοῦ ὡς μία καίρια διάσταση τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, ἢ ὅποια συμβάλλει στή διαμόρφωση πολιτῶν μέ θρησκευτική αὐτοσυνειδησία καί δεκτικότητα στόν διάλογο μέ τό διαφορετικό. Ὁ θρησκευτικός αὐτός γραμματισμός βασίζεται στούς κανόνες τῆς παιδαγωγικῆς καί ἐπιστημονικῆς γνώσης καί στοχεύει στήν κριτική ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης τῶν μαθητῶν μέ τίς γνώσεις, τίς ἀξίες καί τίς στάσεις ζωῆς πού παρέχει γιά τίς θρησκείες καί ἀπό τίς θρησκείες, ἐφαρμόζοντας μία διερευνητική, ἐρμηνευτική καί διαλογική μαθησιακή προσέγγιση. Συνακόλουθα, ὅλες αὐτές οἱ προϋποθέσεις-προσδοκίες ἀπό τή ΘΕ συνοψίζονται στό αἶτημα υἱοθέτησης κάποιων βασικῶν κοινῶν κριτηρίων (stan-

dards) γιά τό ΜτΘ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Πιό συγκεκριμένα, ἀναγνωρίζεται ὅτι τό ΜτΘ: 1. Μπορεῖ καί πρέπει νά διδάσκεται σύμφωνα μέ τους ὅρους καί τά κριτήρια τῆς γενικῆς ἐκπαίδευσης στά δημόσια σχολεῖα. 2. Χρειάζεται νά περιλαμβάνει θεωρήσεις διαχριστιανικῆς καί διαθρησκειακῆς μάθησης, διαλόγου, συνεργασίας καί συλλογικότητας. 3. Ἡ διδασκαλία του ἀπαιτεῖ ἐπαγγελματίες ἐκπαιδευτικούς, μέ ἰσχυρή θεωρητική καί πρακτική ἐκπαίδευση πού ἔχουν πλήρως κατανοήσει τόν ρόλο τους καί ἔχουν ἀναπτύξει στοχαστικοκριτικές δεξιότητες. 2. Οἱ συντεταγμένες τοῦ Προγράμματος Σπουδῶν τοῦ ΜτΘ. Ἡ παρούσα πρόταση ἀφορᾷ ἕνα μάθημα πού διατηρεῖ μέν τόν γνωσιακό καί παιδαγωγικό χαρακτήρα πού εἶχε ὡς τώρα, ἀνοίγεται ὡστόσο στίς χριστιανικές παραδόσεις τῆς Εὐρώπης καί τίς ἄλλες θρησκείες. Δίνοντας τίς συντεταγμένες αὐτοῦ τοῦ μαθήματος, διαμορφώνουμε ἕνα ΠΣ τό ὅποιο ξεκινᾷ ἀπό καί ἔχει ἐπίκεντρο τή θρησκευτική παράδοση τοῦ τόπου, τήν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτή σαρκώθηκε στή ζωή καί ἀποτυπώθηκε στά μνημεῖα τοῦ πολιτισμοῦ του. Κάθε μαθητής/τρια, ἀνεξαρτήτως τῆς θρησκευτικῆς του/της ἰδιοπροσωπίας, εἶναι ἀναγκαῖο νά γνωρίζει τή θρησκευτική παράδοση τοῦ τόπου καταγωγῆς ἢ μόνιμης διαμονῆς του/της. Αὐτή εἶναι ἡ πρώτη καί βασική συντεταγμένη τοῦ μαθήματος. Ἡ δεύτερη συντεταγμένη εἶναι ἡ βασική γνωριμία μέ τίς μεγάλες χριστιανικές παραδόσεις πού συναντῶνται στήν Εὐρώπη καί γενικότερα στόν κόσμο, ἐκτός τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός καί ὁ Προτεσταντισμός μέ τίς βασικές του ὁμολογίες. Ἡ τρίτη συντεταγμένη περιλαμβάνει στοιχεῖα ἀπό τά μεγάλα θρησκευματα καί ἰδίως ὅσα ἐνδιαφέρουν τήν ἑλληνική κοινωνία περισσότερο, δηλαδή τίς μονοθεϊστικές παραδόσεις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί τοῦ Ἰσλάμ, καθώς καί ἄλλες θρησκείες πού κατά τόπους ἢ κατά περίπτωση κρίνεται ὅτι παρουσιάζουν σήμερα αὐξημένο ἐνδιαφέρον. Συνεπῶς, πρόκειται γιά ἕνα διευρυμένο καί μέ σαφεῖς θεολογικές προϋποθέσεις μάθημα, τό ὅποιο ἐξετάζει μέ ἐρευνητικό, κριτικό καί διαλεκτικό τρόπο τή συνεισφορά κάθε θρησκευτικῆς παράδοσης στήν ἱστορία καί στόν πολιτισμό, ἀποβλέποντας στόν θρησκευτικό γραμματι-

σμό, αλλά και στην ευαισθητοποίηση και στον άναστοχασμό τῶν μαθητῶν ἀπέναντι στον δικό τους θρησκευτικό προβληματισμό και τό πῶς αὐτός ἀντικατοπτρίζεται στή δυναμική τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Φυσικά δέν εἶναι δυνατόν στό ἑλληνικό σχολεῖο νά μὴν εἶναι κεντρικός ὁ λόγος τῆς Ὁρθόδοξης θεολογίας και παράδοσης, ἡ ὁποία μέσα ἀπό τό ΜτΘ καλεῖται νά προχωρήσει πέρα και ἀπό τή νεωτερικότητα ἀποδεχόμενη τόν πλουραλισμό και τήν ἑτερότητα, κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε ταυτόχρονα νά μὴν ὑποτιμᾶ, νά μὴν σχετικοποιεῖ, πολύ δέ περισσότερο νά μὴν ἐγκαταλείπει τήν αὐτοσυνειδησία της. Στοιχεῖα μίας τέτοιας θεολογικῆς θεώρησης τῆς πολυπολιτισμικότητας ὡς ἀλληλοσεβασμοῦ, ἀποδοχῆς και εἰρηνικῆς συνύπαρξης μέ τή θρησκευτική ἢ ὅποια ἄλλη ἑτερότητα, εἶναι διάσπαρτα μέσα στήν Ἁγία Γραφή, στήν κληρονομία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, σέ κείμενα νεότερων και σύγχρονων χριστιανῶν στοχαστῶν, καθώς και σέ ποικίλα ἔργα τέχνης. Συμπερασματικά, τό νέο ΠΣ προωθεῖ μία παιδαγωγικά ευαίσθητη, μέ ρεαλιστικούς μαθησιακούς στόχους, διδακτικά εὐέλικτη και πολυεπίπεδη πρόταση θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, ἡ ὁποία βασίζεται στό ἰσχυρό νομικό πλαίσιο και ἀνταποκρίνεται στίς σύγχρονες κοινωνικές ἀνάγκες. Ἔχει ὡς ἐπίκεντρο τήν Ὁρθόδοξη παράδοση ἀλλά διαφοροποιεῖται ἀπό τήν κατήχηση, διασώζει εὐλογες και ἀναγκαῖες ἰσορροπίες ἀνάμεσα στό οἶκετο και στό ἔτερο χωρίς νά μετατρέπει τό μάθημα σέ Θρησκευσιολογία. 3. Γενικοί σκοποὶ και προσανατολισμοὶ τοῦ ΜτΘ στό Δημοτικό και στό Γυμνάσιο. 1. Νά οἰκοδομήσει ἕνα στιβαρό μορφωτικό πλαίσιο/πεδίο γνώσης και κατανόησης τοῦ Χριστιανισμοῦ και τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς πνευματικῆς και πολιτισμικῆς παράδοσης τῆς Ἑλλάδας και τῆς Εὐρώπης ἀλλά και ὡς ζωντανῆς πηγῆς ἔμπνευσης, πίστεως, ἠθικῆς και νοσηματοδότησης: γιά τόν κόσμο και τόν ἄνθρωπο, τή ζωή και τήν ἱστορία. 2. Νά παρέχει στους μαθητές, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν προσωπική τους θρησκευτική τοποθέτηση, ἱκανοποιητική κατάρτιση γιά τή φύση και τόν ρόλο τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου, στό σύνολό του και στίς ἐπιμέρους ἐκφάνσεις του, δηλαδή τίς μεγάλες και ζωντανές θρησκείες τοῦ κόσμου, ἐφ' ὅσον θεωροῦνται πηγές πίστεως, πολιτισμοῦ και ἠθικοῦ

τρόπου ζωῆς. 3. Νά δημιουργήσει τίς προϋποθέσεις και νά προσφέρει τίς ευκαιρίες, ὥστε οἱ μαθητές νά ἀναπτύξουν ἱκανότητες και ἐπάρκειες –ἀλλά και διαθέσεις και στάσεις– πού χαρακτηρίζουν τόν θρησκευτικά ἐγγράμματο ἄνθρωπο, καλλιεργώντας παράλληλα τήν ἠθική και κοινωνική του ευαισθησία. 4. Νά συντελέσει στή γνωριμία, στήν κριτική κατανόηση, στον σεβασμό και στον διάλογο μεταξύ ἀνθρώπων μέ διαφορετικές ἀπόψεις, ἀντιλήψεις ἢ δεσμεύσεις πάνω σέ ζητήματα πίστεως και ἠθικοῦ προσανατολισμοῦ. 5. Νά συνεισφέρει δημιουργικά στον ἐλεύθερο και υπεύθυνο αὐτοπροσδιορισμό τῆς προσωπικῆς ταυτότητας τῶν μαθητῶν, καθώς και στήν ὀλόπλευρη (θρησκευτική, γνωστική, πνευματική, κοινωνική, ἠθική, ψυχολογική, αἰσθητική και δημιουργική) ἀνάπτυξή τους, μέσα ἀπό τήν ἀναζήτηση τοῦ νοήματος και τήν ὑπαρξιακή ἀναμέτρηση μέ τήν πολυπλοκότητα τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς. Οἱ γενικοί αὐτοὶ σκοποὶ τοῦ ΜτΘ μποροῦν νά ἐξειδικευτοῦν στους παρακάτω ἐπιμέρους ἐκπαιδευτικούς προσανατολισμούς και στόχους/προτεραιότητες πού ἐπιδιώκουν: 1. Τήν κριτική κατανόηση τῶν δογματικῶν, λατρευτικῶν, ὑπαρξιακῶν και πολιτισμικῶν ἐκφράσεων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τῶν ἄλλων μεγάλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, καθώς και ἄλλων θρησκευμάτων, 2. τήν ἀνάδειξη τῶν οἰκουμενικῶν ἀξιῶν τόσο τοῦ Χριστιανισμοῦ ὅσο και τῶν ἄλλων θρησκειῶν τοῦ κόσμου, 3. τή διερεύνηση πτυχῶν και ὄψεων τῆς τοπικῆς θρησκευτικῆς ἱστορίας και παράδοσης, μέ στόχο τή γνώση, τή διαφύλαξη και τήν ἀνανέωση τῆς τοπικῆς πολιτισμικῆς κληρονομιάς, 4. τήν προσέγγιση τῆς θρησκευτικῆς πίστεως γενικότερα και τοῦ Χριστιανισμοῦ ἰδιαίτερα μέ πολλαπλά κριτήρια (πολιτισμικά, ἠθικά, κοινωνικά, ἱστορικά, προσωπικά, θεολογικά), 5. τήν ἀποκωδικοποίηση τοῦ θρησκευτικοῦ ὑποβάθρου τῶν πολιτισμικῶν παραδόσεων και τήν ἀναγνώριση τῶν θρησκευτικῶν διαστάσεων τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ, 6. τήν κατανόηση τῶν ἀξιῶν ἀλλά και τῶν ἀρνητικῶν ἢ ἐπικίνδυνων ἐκφράσεων πού κάποιες θρησκείες ἐμπεριέχουν, διατηροῦν ἢ ὑποβάλλουν, 7. τήν κατανόηση τῆς ἐποχῆς και τῶν ἀναγκῶν της και τή μεθερμηνεία τοῦ θεολογικοῦ λόγου στίς σύγχρονες πολυπολιτισμικές κοινωνίες, 8. τόν προβλημα-

τισμό και την εμπρακτη ευαισθητοποίηση απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα της εποχής, τα υπαρκτά ερωτήματα και τα ήθικα διλήμματα του ανθρώπου, 9. τόν σεβασμό του δικαιώματος κάθε ανθρώπου στη θρησκευτική ελευθερία, την αναζήτηση και τόν θρησκευτικό αυτοπροσδιορισμό, 10. τήν αναγνώριση και τόν σεβασμό στην ιδιαίτερη θρησκευτική και πολιτιστική προέλευση και συνάφεια κάθε μαθητή, 11. τήν ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης και τή διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος, 12. τήν ανθρωπιστική προσέγγιση τής θρησκευτικής μάθησης, με τήν παράλληλη αξιοποίηση τών δυνατοτήτων πού προσφέρει ή σύγχρονη τεχνολογία, 13. τήν ανάδειξη του όλισθικού και μεταμορφωτικού γιά τόν άνθρωπο χαρακτήρα τής θρησκευτικής εκπαίδευσης, 14. τή θεμελίωση τής θρησκευτικής εκπαίδευσης σέ στέρεες παιδαγωγικές θεωρήσεις και στή συνεχή ενημέρωση γιά τίς σύγχρονες φιλοσοφικές αντιλήψεις περί γνώσης και τόν διάλογο μαζί τους, 15. τή συνεισφορά του ΜτΘ στή διαμόρφωση μαθητών πού αναπτύσσουν θετική γνώμη και στάση πρós τή μάθηση, έμπιστοσύνη στόν έαυτό τους και ευθύνη γιά τόν κόσμο. 4. Δομή και διάρθρωση τών περιεχομένων του ΠΣ. ... Μέ βάση τήν προοπτική αυτή και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη τήν ήλικιακή ιδιαιτερότητα τών μαθητών, προτείνουμε μία σταδιακή μετάβαση στόν τρόπο προσέγγισης τών θεματικών άξόνων του ΜτΘ, ως εξής: Δημοτικό - 'Ο κόσμος τής θρησκείας. Έδω προσεγγίζεται ή θρησκεία αυτή καθεαυτή, δηλαδή, πρόκειται γιά μία σταδιακή χαρτογράφηση και αναγνώριση τών βασικών έξωτερικών χαρακτηριστικών τής. Στή βαθμίδα αυτή παρέχονται άφηγηματικά στοιχεία γύρω από τά πρόσωπα, τά έθιμα, τά σύμβολα, τίς παραδόσεις, τήν ιστορία, τά μνημεία, τήν κοινωνική και πολιτιστική ζωή τών θρησκευτικών παραδόσεων. Η πορεία αυτή έχει ως άφετηρία τήν 'Ορθόδοξη θρησκευτική παράδοση, δηλαδή, τήν παράδοση του τόπου μας και κατόπιν προσανατολίζεται στόν θρησκευτικό όρίζοντα τών έγγύτερων μονοθεϊστικών θρησκειών και έν συνεχεία όρισμένων στοιχείων από τίς ανατολικές θρησκείες ... Γυμνάσιο - Θρησκεία και ιστορία ως έκφραση πολιτισμού. Πρόκειται γιά μελέτη τής θρησκείας και του πολιτισμού πού αυτή παρήγαγε ιστορικά μέσα

άπό μία άμφίδρομη διαδικασία: άφενός έκφρασης, μαρτυρίας και έρμηνείας του έσωτερικού τής βιώματος σέ μορφές επικοινωνίας και, άφετέρου, άναμέτρησης και διαλόγου με τήν έκάστοτε έποχή και τά συστήματα-παραδείγματα νοηματοδότησης του ανθρώπινου βίου. Έτσι, δίνεται έμφαση στή ζωή, στήν ιστορία, στήν τέχνη και στόν πολιτισμό πού σάρκωσαν ό Χριστιανισμός, ιδιαίτερα ή 'Ορθοδοξία, και οί μεγάλες θρησκευτικές παραδόσεις, ένω γίνεται και μία κριτική παρουσίασή τους μέσα από θεμελιώδεις άξονες, όπως Θεός, κόσμος, άνθρωπος, ήθικη, κοινωνία, πολιτισμός, σύγχρονη ζωή ... 5. Διδακτικές προσεγγίσεις και μαθησιακές διαδικασίες στό ΜτΘ. Στό ΜτΘ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στίς διαδικασίες μάθησης μέ βάση τίς σύγχρονες γνωσιολογικές, παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες, πού μπορούν νά ύποστηρίξουν τόσο τήν προαγωγή του θρησκευτικού γραμματισμού τών μαθητών όσο και τήν προετοιμασία ελεύθερων, ενεργών και υπεύθυνων πολιτών. Βασικοί άξονες στή διδασκαλία του ΜτΘ είναι: ... 6. Η δομή και ή λειτουργικότητα τών ένότητων του ΠΣ. α. Βασικός σκοπός κάθε κύκλου. Παρουσιάζεται ή βασική έπιλογή του ΠΣ ως πρós τή θρησκευτική εκπαίδευση τών μαθητών σέ κάθε βαθμίδα, οί όποιοι καλούνται νά συνομιλήσουν μέ τά ζητήματα τών Θεματικών Ένοτήτων και νά οίκοδομήσουν τή θρησκευτική τους γνώση ... β. Βασικοί άξονες τάξης (γιά τό Γυμνάσιο). Άναδεικνύονται οί ιδέες - κλειδιά πάνω στίς όποιες αναπτύσσονται οί βασικοί και κατευθυντήριοι άξονες κάθε τάξης και διασαφηνίζονται ή κατεύθυνση και ή λογική όργάνωσης τών Θεματικών Ένοτήτων τής τάξης ... γ. Γενικοί στόχοι τάξης. Περιγράφονται άδρομερως οί έπιδιώξεις τής θρησκευτικής μάθησης σέ κάθε τάξη ... δ. Οί Θεματικές Ένότητες (ΘΕ). Πρόκειται γιά ένα πλαίσιο διευρυμένης έρευνας και έμβριθούς άνάλυσης τών προτεινόμενων θεμάτων ... ε. Οί 3 όριζόντιες στήλες κάθε Θεματικής Ένότητας. Α. Προσδοκώμενα Μαθησιακά Άποτελέσματα (ΠΜΑ). Τά ΠΜΑ δέν έξειδικεύουν ούτε μετασχηματίζουν διδακτικά τους γενικούς στόχους τής τάξης αλλά περιορίζονται στήν περιγραφή τών άποτελεσμάτων τής διδασκαλίας (στό ΤΙ, δηλαδή, μπορούν νά κάνουν οί μαθητές μετά τήν πραγματοποίησή τής) ...

B. Βασικά Θέματα (BΘ) της Θεματικής Ένότητας. Καταγράφουν τις πλευρές του θέματος, τις όποιες θά έπεξεργαστούν οι μαθητές, καθώς και τό βασικό corpus γνώσεων γύρω από τό θέμα πού χρειάζεται νά οικοδομήσουν... Γ. Ένδεικτικές Δραστηριότητες. Πρόκειται γιά στοχευμένες και προσεκτικά προετοιμασμένες από τόν εκπαιδευτικό δράσεις ... Δ. Έκπαιδευτικό Έλικό (ΕΥ). Η εφαρμογή του παρόντος ΠΣ άπαιτεί τήν παραγωγή νέου, πρωτότυπου και συμβατού εκπαιδευτικού ύλικού, στό πλαίσιο τής συγκεκριμένης φιλοσοφίας και μεθοδολογίας του. Ε. Οί έπάργκειες (Ε). Οί Ε καταγράφουν τις ικανότητες, δεξιότητες, στάσεις, αξίες και διαθέσεις πού αναμένεται νά αναπτύξουν οι μαθητές σέ κάθε κύκλο ή τάξη, καθώς εξελίσσεται ή θρησκευτική τους εκπαίδευση ... ΣΤ. Άξιολόγηση. Όπως είναι φυσικό, στό ΠΣ διαδικασίας ή αξιολόγηση τών μαθητών υπερβαίνει τήν ποσοτικού χαρακτήρα άθροιστική (τελική) αξιολόγηση τών επιδόσεων τους και προσανατολίζεται στόν έλεγχο ποιοτικότερων χαρακτηριστικών πού προϋποθέτουν τήν όλιστική προσέγγιση του μαθητή ...» (βλ. σχετικώς και τό 159005/Δ2/27.9.2016 έγγραφο του Έπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων μέ θέμα «Όδηγίες εφαρμογής τών νέων Προγραμμάτων Σπουδών του μαθήματος τών Θρησκευτικών στό Δημοτικό, στό Γυμνάσιο και στό Λύκειο», καθώς και τόν οικείο όδηγό εκπαιδευτικών γιά τό μάθημα τών θρησκευτικών, πού έχει αναρτηθεί στήν ιστοσελίδα του Ι.Ε.Π.). Περαιτέρω, τό δεύτερο μέρος τής προσβαλλομένης άπόφασης περιλαμβάνει α) τό πρόγραμμα σπουδών του Δημοτικού, τό όποιο διακρίνεται σέ Α' Κύκλο (Γ' και Δ' Δημοτικού) και Β' Κύκλο (Δ' και Ε' Δημοτικού) και β) τό πρόγραμμα σπουδών του Γυμνασίου. Στό Μέρος αυτό, γιά κάθε τάξη αναφέρονται άφ' ενός οι γενικοί στόχοι, άφ' έτέρου δέ παρατίθεται άριθμός θεωρητικών ένοτήτων (8 γιά τήν Γ' Δημοτικού, 7 γιά κάθε μία από τις Δ' -ΣΤ' Τάξεις του Δημοτικού, 6 γιά τήν Α' και Β' Γυμνασίου και 7 γιά τήν Γ' Γυμνασίου). Σέ κάθε μία δέ από αυτές περιγράφονται σέ 3 στήλες α) «τά προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα» β) «τά βασικά θέματα» και γ) «οί ένδεικτικές δραστηριότητες. Ειδικότερα οι άνωτέρω θεματικές ένότητες είναι οι

έξης: α) γιά τήν Γ' Δημοτικού («Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες) 1. “Ζοϋμε μαζί, 2. “Η χαρά τής γιορτής, 3. “Κυριακή: Μία σημαντική ήμέρα τής εβδομάδας, 4. “Τά Χριστούγεννα. Ό Θεός γίνεται άνθρωπος, 5. “Τά παιδιά: Η χαρά και ή έλπίδα του κόσμου, 6. “Ποιός είναι ό Ίησοϋς Χριστός;, 7. “Γιορτάζοντας τό Πάσχα, 8. “Ό κόσμος μας, ένα στολίδι, β) γιά τή Δ' Δημοτικού («Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα και ιστορίες) 1. “Όταν οι άνθρωποι προσεύχονται, 2. “Η Μητέρα του Χριστού, 3. “Σπουδαία “παιδιά, 4. “Όλοι ίσοι, όλοι διαφορετικοί, 5. “Ιεροί τόποι και ιερές πορείες, 6. “Χριστιανοί άγιοι και ιερά πρόσωπα άλλων θρησκειών, 7. “Ιερά βιβλία, γ) γιά τήν Ε' Δημοτικού («Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα) 1. “Μαθητές και δάσκαλοι, 2. “Συμπόρευση μέ όρια και κανόνες, 3. “Προχωράμε αλλάζοντας, 4. “Προφήτες τής Βίβλου: Κλήση γιά μετάνοια και αναγγελία του έρχομου του Μεσσία, 5. “Η Έκκλησία του Χριστού μπαίνει στήν ιστορία, 6. “Αποστολές γιά τήν “καλή είδηση”, 7. “Ανακαλύπτοντας τά κείμενα τής Καινης Διαθήκης, δ) γιά τή ΣΤ' Δημοτικού («Ανακαλύπτουμε κείμενα, μνημεία, τόπους και γεγονότα) 1. “Οί πρώτοι Χριστιανοί: Δυσκολίες και περιπέτειες, 2. “Διωγμοί και έξάπλωση του Χριστιανισμού. Πρόσωπα και μαρτυρίες, 3. “Η Άγία Γραφή, ένα ιστορικό και διαχρονικό βιβλίο, 4. “Η Θεία Εϋχαριστία: Πηγή και κορύφωση τής ζωής τής Έκκλησίας, 5. “Από τούς Χριστιανούς τής χώρας μας στους Χριστιανούς του κόσμου, 6. “Θρησκείες στή χώρα μας, 7. “Μνημεία και τόποι χριστιανικής λατρείας: Άποτυπώσεις τής πίστης. Γιά τό Γυμνάσιο οι θεματικές ένότητες είναι οι έξης: α) γιά τήν Α' Γυμνασίου (“Πορεία και άναπτυξη): 1. “Μεγαλώνουμε και αλλάζουμε, 2. “Η συνάντηση του Χριστιανισμού μέ τόν Έλληνισμό, 3. “Πώς ζοϋν οι Χριστιανοί; Η νέα ζωή τής Έκκλησίας, 4. “Πώς παίρνονται οι άποφάσεις, 5. “Μονοθεϊστικές θρησκείες: Ίουδαϊσμός και Ίσλάμ, 6. “Θρησκευτικές άναζητήσεις τής μακρινής Άνατολής, β) γιά τή Β' Γυμνασίου (“Πορεία μέσα από άντιθέσεις): 1. “Μποροϋν οι άνθρωποι νά εικονίζουν τόν Θεό;, 2. “Ποιός είναι ό Θεός τών Χριστιανών; “Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι; 3. “Ποιός είναι ό άνθρωπος;, 4.

“Εμείς και οι “άλλοι, 5. “Διάσπαση και αντιπαλότητα στις θρησκείες, 6. “Ορθοδοξία και νέος Έλληνισμός, γ) για τή Γ΄ Γυμνασίου (“Από τό τοπικό στό οίκουμενικό): 1. “Η Χριστιανοσύνη στόν σύγχρονο κόσμο, 2. “Τό ζήτημα τής θρησκείας στή σύγχρονη Εὐρώπη, 3. “Σύγχρονες θρησκευτικές μορφές στήν Ὀρθοδοξία και στόν κόσμο, 4. “Ποῦ εἶναι ὁ Θεός;: Ἡ ὁδύνη τοῦ σύγχρονου κόσμου και τό αἶτημα τής σωτηρίας ἀπό τό κακό, 5. “Ἐλπίδα και ἀγώνας για τή μεταμόρφωση τοῦ κόσμου, 6. “Από τήν ἀρχή ἕως τό τέλος τοῦ κόσμου, 7. “Διευρύνοντας τίς ἐμπειρίες μας/Χτίζοντας τόν κόσμο μας (Project).

18. Ἐπειδή, ὅπως ἔχει ἐκτεθεῖ, μέ τήν διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν ἐπιδιώκεται, κατά τή διάταξη τής παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Συντάγματος, ἡ ἀνάπτυξη ὀρθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεως και, ὡς ἐκ τούτου, ἐν ὄψει και τής διατάξεως τής παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 13 τοῦ αὐτοῦ περί θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος αὐτοῦ δέν μπορεῖ παρά νά ἀπευθύνεται ἀποκλειστικά στούς ὀρθόδοξους χριστιανούς μαθητές. Ἡ προσβαλλόμενη, ὁμως, ὑπουργική ἀπόφαση ρητῶς ἐξαγγέλλει, ἤδη στήν ἀρχή τής παρ. 1 τοῦ ἄρθρου μόνου αὐτῆς, ὅτι μέ τό περιεχόμενο σέ αὐτήν Πρόγραμμα Σπουδῶν για τίς Γ΄-ΣΤ΄ τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ και για τό Γυμνάσιο «ἐπιδιώκεται ἕνα σχολικό ΜτΘ, στό ὅποιο ἡ συμμετοχή ὄλων τῶν παιδιῶν χωρίς καμιά διάκριση και ἀνεξάρτητα ἀπό θρησκευτική ἢ μή δέσμευσή τους, θεωρεῖται αὐτονόητη ὅσο και ἀναγκαία» (βλ. και παρ. 2 «κάθε μαθητής ἢ μαθήτρια ἀνεξαρτήτως τής θρησκευτικῆς του/της ἰδιοπροσωπίας, εἶναι ἀναγκαῖο νά γνωρίζει...»). Στό πλαίσιο τής ἐξυπηρετήσεως τοῦ ὡς ἄνω σκοποῦ, ἡ προσβαλλόμενη ὑπουργική ἀπόφαση, στήν παρ., 2 αὐτῆς ἀναφέρει ὅτι τό Πρόγραμμα Σπουδῶν «ξεκινᾷ ἀπό και ἔχει ὡς ἐπίκεντρο τή θρησκευτική παράδοση τοῦ τόπου, τήν παράδοση τής Ὀρθόδοξης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας», ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ὡς «ἡ πρώτη και βασική συντεταγμένη τοῦ μαθήματος» ὡς «δεύτερη συντεταγμένη» τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν, ἡ προσβαλλόμενη ἀναφέρει τήν «βασική γνωριμία μέ τίς μεγάλες χριστιανικές παραδόσεις πού συναντῶνται στήν Εὐρώπη και γενικότερα στόν κόσμο, ἐκτός τής

Ὀρθοδοξίας, ὅπως ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός και ὁ Προτεσταντισμός μέ τίς βασικές τους ὁμολογίες», ἐνῶ ὡς «τρίτη συντεταγμένη» ἀναφέρει ἡ προσβαλλόμενη «στοιχεῖα ἀπό τά μεγάλα θρησκευόμενα και ἰδίως ὅσα ἐνδιαφέρουν τήν ἑλληνική κοινωνία περισσότερο, δηλαδή τίς μονοθεϊστικές παραδόσεις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ και τοῦ Ἰσλάμ, καθῶς και ἄλλες θρησκείες πού κατά τόπους ἢ κατά περίπτωση κρίνεται ὅτι παρουσιάζουν σήμερα αὐξημένο ἐνδιαφέρον». Ἐν ὄψει τούτων ἡ προσβαλλόμενη –ἐπικαλούμενη, μεταξύ ἄλλων, “τή διεθνή ἐπιστημονική συζήτηση και τά διεθνή νομικά δεδομένα” καθῶς και “τούς στόχους τῶν εὐρωπαϊκῶν”– προσδιορίζει τό μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ὡς «ἕνα διευρυμένο και μέ σαφεῖς θεολογικές προϋποθέσεις μάθημα, τό ὅποιο ἐξετάζει μέ ἐρευνητικό, κριτικό ἀλλά και διαλεκτικό τρόπο τή συνεισφορά κάθε θρησκευτικῆς παράδοσης στήν ἱστορία και στόν πολιτισμό, ἀποβλέποντας στόν θρησκευτικό γραμματισμό, ἀλλά και στήν εὐαισθητοποίηση και στόν ἀναστοχασμό τῶν μαθητῶν ἀπέναντι στόν δικό τους θρησκευτικό προβληματισμό». Μέ τόν σκοπό, ὁμως, αὐτό πού πραγματώνεται μέ τό περιεχόμενο τοῦ ἐν λόγω προγράμματος σπουδῶν, τό ὅποιο, ὅπως περιγράφεται στίς ἐπιμέρους θεματικές ἐνότητες (ΘΕ) για κάθε τάξη, περιλαμβάνει σέ ἰκανό βαθμό διδασκαλία και δογμάτων, ἠθικῶν ἀξιῶν και παραδόσεων διαφόρων, πέραν τής Ὀρθοδοξίας, θρησκείων, ἡ πλητόμενη ὑπουργική ἀπόφαση προσβάλλει τήν θρησκευτική ἐλευθερία (ἄρθρο 13 παρ. 1) τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν μαθητῶν, για τήν ἀνάπτυξη τής ὀρθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεως τῶν ὁποίων ἐνδιαφέρονται οἱ ἤδη αἰτοῦντες, ἀλλά και ἐκείνων ἐκ τῶν ἑτεροδόξων ἢ ἄλλοθρήσκων μαθητῶν, για τούς ὁποίους παρέχεται, ὅπως ἔχει ἐκτεθεῖ, ἡ δυνατότητα διδασκαλίας ἀποκλειστικῶς τής οἰκείας θρησκευτικῆς πίστεως. Πέραν τῶν ἀνωτέρω, ἀπό τήν περιγραφή τῶν «γενικῶν στόχων» κάθε τάξης και τό περιεχόμενο τῶν ἐπιμέρους θεματικῶν ἐνοτήτων (τόσο ἀπό τά «βασικά θέματα» καθεμιᾶς ὅσο και ἀπό τά «προδοκώμενα μαθησιακά ἀποτελέσματα» και τίς «ἐνδεικτικές δραστηριότητες») προκύπτει ἐπίσης ὅτι μέ τή διδασκαλία τοῦ ἐν λόγω μαθήματος ἐπιδιώκονται και στόχοι οἱ ὅποιοι, πέραν τῶν ὡς ἄνω τριῶν «συντεταγμέ-

νων», εκφεύγουν ακόμη και από ένα άμιγώς «θρησκευολογικό» πρότυπο μαθήματος, αναγόμενοι σέ άλλα διδακτικά αντικείμενα (όπως ή κοινωνιολογία, φιλοσοφία, κοινωνική και πολιτική αγωγή, οικολογία, τέχνες κ.ά.). Περαιτέρω, στό πλαίσιο τής ανωτέρω στοχοθεσίας, ή διδασκαλία στοιχείων τής ὀρθόδοξης χριστιανικής πίστεως καταλαμβάνει μέν σημαντικό μέρος τοῦ προγράμματος σπουδῶν πού εισάγεται μέ τήν προσβαλλομένη ἀπόφαση, ή διδασκαλία, ὁμως, αὐτή δέν εἶναι ικανή νά ἀναπτύξει, ἤτοι νά ἐμπεδώσει καί νά ἐνισχύσει, ὅπως ἐπιβάλλεται ἀπό τήν διάταξη τής παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 16 τοῦ Συντάγματος, τήν ὀρθόδοξη χριστιανική συνείδηση τῶν μαθητῶν, διότι, ὅπως ἐκτίθεται κατωτέρω, ή διδασκαλία αὐτή α) εἶναι ἐλλιπής κατά περιεχόμενο, β) δέν εἶναι αὐτοτελής, ἀμιγῆς καί διακριτή σέ σχέση μέ τήν διδασκαλία στοιχείων ἀναφερομένων σέ ἄλλα δόγματα ἢ θρησκείες, μέ ἀποτέλεσμα νά προκαλεῖται σύγχυση στους μαθητές ὡς πρὸς τό περιεχόμενο τής ὀρθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας, καί γ) δέν εἶναι ἐπαρκῆς ἀπό τήν ἀποψη τοῦ χρόνου πού διατίθεται γιά αὐτήν. Εἰδικότερα, τό πρόγραμμα σπουδῶν πού εισάγεται μέ τήν προσβαλλομένη ἀπόφαση παρουσιάζει –ὅπως προκύπτει καί ἀπό τό περιεχόμενο προηγούμενων προγραμμάτων πού ἀναφέρονται ἀποκλειστικῶς στήν ὀρθόδοξη χριστιανική διδασκαλία (π.χ. πδ 91/1984, πδ 374/1078, πδ 831/1977, πδ 1034/1977)– σοβαρές ἐλλείψεις ὡς πρὸς τό περιεχόμενο τής ὀρθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας. [Ὅπως ἐνδεικτικῶς: δέν γίνεται ἀναφορά στήν Ἁγία Ὁμοούσιο καί Ἀδιάρητο Τριάδα (τήν ὁποία ἐπικαλοῦνται στήν κεφαλίδα τους ὅλα τά ἑλληνικά Συντάγματα πού ἴσχυσαν μέχρι σήμερα) καί δὴ σύμφωνα μέ τό ὀρθόδοξο χριστιανικό δόγμα, ἐνῶ στήν ΘΕ 6 τῆς Γ΄ τάξης τοῦ Δημοτικοῦ (μέ τίτλο «ποιός εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός») ὁ Ἰησοῦς Χριστός παρουσιάζεται ὡς «ξένος», ὡς «προσδοκώμενος Μεσσίας», ὡς «δάσκαλος πού ὅλοι θαυμάζουν», ὡς «ἀγαπημένος φίλος», ὄχι ὁμως ὡς Σωτήρας τοῦ κόσμου]. Στίς ἐν λόγω ἐλλείψεις ἐντάσσεται καί ἡ μή ὀριοθέτηση τής ὀρθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας μέ ἐπισήμανση τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς στοιχείων πού τήν διακρίνουν ἀπό ἄλλα χριστιανικά δόγματα καί ἄλλες θρησκείες. Ἀντιθέτως, στό ἐπίμαχο

πρόγραμμα σπουδῶν δίνεται ἰδιαίτερη ἔμφαση στήν προβολή στοιχείων κοινῶν στήν διδασκαλία τόσο τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας ὅσο καί ἄλλων χριστιανικῶν δογμάτων καί ἄλλων θρησκειῶν. Δεύτερος παράγοντας πού καθιστᾶ τό ἐπίμαχο πρόγραμμα σπουδῶν ἀπρόσφορο γιά τήν ἀνάπτυξη ὀρθόδοξης χριστιανικής συνειδήσεως εἶναι τό γεγονός ὅτι ή διδασκαλία στοιχείων τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικής πίστεως δέν γίνεται αὐτοτελῶς καί διακριτῶς, ἀλλά ἐκ παραλλήλου –πολλές φορές στό πλαίσιο τῆς ἴδιας ὥρας διδασκαλίας– καί ἰσοτίμως μέ τή διδασκαλία στοιχείων, συχνά ὑπερβολικά λεπτομερειῶν, ἄλλων θρησκειῶν ἢ χριστιανικῶν ὁμολογιῶν [π.χ. στήν Γ΄ τάξη τοῦ Δημοτικοῦ ἀπό τίς ὀκτώ θεματικές ἐνότητες (ΘΕ) μόνο οἱ ΘΕ 4, 6 καί 7 ἔχουν ἀμιγῶς ἢ κυρίως χριστιανική, ὄχι ἀποκλειστικῶς ὀρθόδοξη, θεματολογία, ἐνῶ οἱ ΘΕ 1, 4, 5, 6 καί 7 ἔχουν ἐκτενεῖς ἀναφορές καί σέ ἄλλες θρησκείες/, στήν Ε΄ τάξη τοῦ Δημοτικοῦ ἀπό τίς ἑπτὰ ΘΕ ἀμιγῶς χριστιανική, ὄχι ἀποκλειστικῶς ὀρθόδοξη, θεματολογία ἔχουν οἱ ΘΕ 4, 5, 6 καί 7, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες τρεῖς ἔχουν ἐκτενεῖς ἀναφορές καί σέ ἄλλες θρησκείες/σὴν ΣΤ΄ τάξη τοῦ Δημοτικοῦ ἀπό τίς ἑπτὰ ΘΕ μόνο ἡ ΘΕ 4 ἔχει ἀμιγῶς ὀρθόδοξη θεματολογία, οἱ ΘΕ 1, 2, 3 καί 7 ἔχουν χριστιανική, ὄχι ἀποκλειστικά ὀρθόδοξη, θεματολογία, ἡ ΘΕ 5 ἀναφέρεται στίς διάφορες χριστιανικές ὁμολογίες, ἐνῶ ἡ ΘΕ 6 ἀποκλειστικά σέ ἄλλες θρησκείες. Στήν Α΄ Τάξη τοῦ Γυμνασίου ἀπό τίς ἕξι ΘΕ οἱ ΘΕ 1-4 ἔχουν χριστιανική, ὄχι ἀποκλειστικά ὀρθόδοξη, θεματολογία, ἐνῶ οἱ ΘΕ 5 καί 6 ἔχουν ὡς ἀποκλειστικά ἀντικείμενα τόν Ἰουδαϊσμό, τό Ἰσλάμ καί τίς «θρησκείες τῆς μακρινῆς Ἀνατολῆς»/σὴν Β΄ τάξη τοῦ Γυμνασίου ἀπό τίς ἕξι ΘΕ στήν ὀρθοδοξία ἀποκλειστικά ἀναφέρεται μόνο ἡ ΘΕ 6, ἡ ΘΕ 2 ἀναφέρεται κυρίως σέ χριστιανική, ὄχι ἀποκλειστικά ὀρθόδοξη, θεματολογία, ἐνῶ οἱ ΘΕ 1, 3, 4 καί 5 περιέχουν θεματολογία πού ἀφορᾶ σέ ὅλες τίς θρησκευτικές παραδόσεις/σὴν Γ τάξη τοῦ Γυμνασίου ἀπό τίς ἕξι ΘΕ οἱ ΘΕ 1, 3, 5 καί 6 ἔχουν θεματολογία ἐν γένει χριστιανική, ὄχι ἀποκλειστικά ὀρθόδοξη, ἐνῶ οἱ ΘΕ 2 καί 4 ἀφοροῦν σέ ὅλες τίς θρησκείες τοῦ κόσμου]. Ἡ ἀναφορά, ἐξ ἄλλου, στίς διδασκαλίες ἄλλων θρησκειῶν δέν εἶναι μόνο ἐκτενῆς, παράλληλη καί ταυτόχρονη (στό πλαίσιο

δηλαδή της ίδιας ΘΕ) με την χριστιανική ἐν γένει, σπανίως δὲ ἀποκλειστικά ὀρθόδοξη, διδασκαλία, ἀλλὰ περιλαμβάνει πλῆθος ὑπερβολικά λεπτομερειακῶν στοιχείων [ὄλως ἐνδεικτικῶς: ἀναφορά σὲ ἐβραϊκὲς ἐορτὲς καὶ τελετὲς (Ρὸς Ἄσανά, Πέσαχ, Σαβουώτ, Σουκώτ, Χανουκά κ.ἄ.), στίς ΘΕ 2 τῆς Γ' Δημοτικοῦ, ΘΕ 4 τῆς Δ' Δημοτικοῦ καὶ ΘΕ 5 τῆς Α' Γυμνασίου/ἀναφορά σὲ μουσουλμανικὲς ἐορτὲς («Ἰντ ἄλ-φίτρ») στήν ΘΕ 2 τῆς Γ' Δημοτικοῦ/ἀναφορά στὰ 99 ὀνόματα τοῦ Ἀλλάχ καὶ σὲ σύμβολα τοῦ Θεοῦ (ὅπως ἡ ἰνδουιστικὴ σβάστικα, τὸ γίν καὶ τὸ γιάνγκ κ.ἄ.) στή ΘΕ 2 τῆς Γ' Δημοτικοῦ/ἀναφορά σὲ ὄρους καὶ ἔννοιες τοῦ Ἰσλάμ (Σαχάντα, Χαντίθ, Οὔμμα) καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ (σεμά, τεφιλίν, μεζουζά), στήν ΘΕ 5 τῆς Α' Γυμνασίου/ἀναφορά στίς «φαντασμαγορικὲς ἐορτὲς» (Diwali, Pongal, Holi) τοῦ ἰνδουισμοῦ καὶ σὲ λατρευτικὲς συνήθειες (γιάντρας, μάντρα, μάνταλα) τοῦ ἰνδουισμοῦ καὶ τοῦ βουδισμού στή ΘΕ 6 τῆς Α' Γυμνασίου]. Ἐπίσης στίς ΘΕ κάθε τάξης περιέχονται, ὅπως ἔχει ἐκτεθεῖ, καὶ «ἐνδεικτικὲς δραστηριότητες» στίς ὁποῖες περιλαμβάνονται, στὸ πλαίσιο τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν, ἡ ἐκμάθηση χορῶν ἀπὸ ἄλλες χῶρες καὶ ἡ ὀργάνωση διαγωνισμοῦ χοροῦ (ΘΕ 5 τῆς Γ' Δημοτικοῦ), ἡ δημιουργία χορογραφίας (ΘΕ 5 τῆς Γ' Γυμνασίου), μουσικὴ κλασικὴ καὶ κινέζικη (ΘΕ 5 καὶ 8 τῆς Γ' Δημοτικοῦ, ΘΕ 6 τῆς Α' Γυμνασίου), ἔλαφρά καὶ «λαϊκά» τραγούδια (ΘΕ 2 τῆς Δ' Δημοτικοῦ, ΘΕ 4 καὶ 5 τῆς Γ' Γυμνασίου). Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα τοῦ εἰσαγόμενου μὲ τὴν προσβαλλόμενη ἀπόφαση προγράμματος σπουδῶν καθίσταται σαφές ὅτι μὲ αὐτὸ δὲν παρέχεται μία ἀμιγῶς ὀρθόδοξη χριστιανικὴ διδασκαλία, ἀλλὰ προκαλεῖται σύγχυση στὴ θρησκευτικὴ συνείδηση τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν μαθητῶν, στοὺς ὁποίους ἀποκλειστικά, ὅπως ἔχει ἐκτεθεῖ, μπορεῖ νὰ ἀπευθύνεται, σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 16 παρ. 2 καὶ 13 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος, τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, μέσῳ τοῦ ὁποῦ ἐπιτυγχάνεται, κατὰ τὴν πρώτη ἀπὸ τὶς συνταγματικὲς αὐτὲς διατάξεις, ὡς σκοπὸς τῆς παιδείας, ἡ ἀνάπτυξη τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως. Τέλος, ἐν ὄψει ἀφ' ἐνός μὲν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὡρῶν διδασκαλίας πού προβλέπονται ἀπὸ τὴν προσβαλλόμενη ἀπόφαση γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρη-

σκευτικῶν (56-58 ὥρες διδασκαλίας γιὰ κάθε μία ἀπὸ τὶς Γ'-ΣΤ' τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ καὶ 46-48 γιὰ τὶς Α'-Γ' τάξεις τοῦ Γυμνασίου) ἐντὸς τοῦ, ὀκτάμηνης περιόδου διαρκείας, σχολικοῦ ἔτους, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς συνυπάρξεως σὲ ἐκτενὴ βαθμὸ, στὸ πλαίσιο τοῦ μαθήματος αὐτοῦ, στοιχείων ἀναφερομένων σὲ ἄλλα δόγματα καὶ σὲ ἄλλες θρησκείες, παρίσταται ἀνεπαρκὴς γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ προπεριγραφέντος συνταγματικοῦ σκοποῦ (τῆς ἀναπτύξεως δηλαδή ὀρθόδοξης χριστιανικῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως) ὁ χρόνος ὁ ὁποῖος διατίθεται γιὰ τὴν διδασκαλία τῶν δογμάτων, ἠθικῶν ἀξιών καὶ παραδόσεων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

19. Ἐπειδὴ, ἀπὸ ὅλα τὰ ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ἡ προσβαλλόμενη ἀπόφαση ἔρχεται σὲ ἀντίθεση α) πρὸς τὴν διάταξη τοῦ ἄρθρου 16 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος (ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ βασικὸ νομικὸ θεμέλιο γιὰ τὴ ρύθμιση τοῦ ἐπίμαχου ζητήματος), διότι, μὲ τὸ πρόγραμμα σπουδῶν πού εἰσάγει γιὰ τὶς Γ'-ΣΤ' τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ καὶ γιὰ τὸ Γυμνάσιο, φαλκιδεύεται ὁ ἐπιβεβλημένος ἀπὸ τὴ συνταγματικὴ αὐτὴ διάταξη σκοπός, ἡ ἀνάπτυξη δηλαδή τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεως τῶν μαθητῶν πού ἀνήκουν στήν ἐπικρατοῦσα θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, β) πρὸς τὴ διάταξη τοῦ ἄρθρου 13 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος πού κατοχυρώνει ὡς ἀπαρβίαστη τὴν ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, διότι –ἐνῶ, κατὰ τὰ προεκτεθέντα, ἡ προσβαλλόμενη ἀπόφαση θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπευθύνεται ἀποκλειστικά στοὺς ὀρθόδοξους χριστιανούς μαθητὲς καὶ νὰ κατατείνει στήν ἐμπέδωση καὶ ἐνίσχυση τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεώς τους– μὲ τὴ σύγχυση πού προκαλεῖται, ὅπως ἔχει ἐκτεθεῖ ἀπὸ τὸ προπεριγραφέν πρόγραμμα σπουδῶν καὶ μὲ τὸν ἐπιδιωκόμενο δι' αὐτοῦ «ἀναστοχασμὸ» τῶν μαθητῶν (ἡλικίας 8-15 ἐτῶν), ἡ ἐν λόγω ἀπόφαση κλονίζει τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ συνείδηση, τὴν ὁποία, ἤδη πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ σχολικοῦ βίου διαμορφώνουν οἱ μαθητὲς αὐτοὶ στὸ πλαίσιο τοῦ οἰκογενειακοῦ τους περιβάλλοντος, εἶναι δὲ ἰκανὴ ἢ εἰσαγόμενὴ μὲ τὴν προσβαλλόμενη ἀπόφαση διδασκαλία ὡς ἐπέμβαση στὸν εὐαίσθητο ψυχικὸ κόσμον τῶν μαθητῶν αὐτῶν πού δὲν διαθέτουν τὴν ὠριμότητα καὶ τὴν

κριτική αντίληψη τῶν ἐνηλίκων, νά τούς ἐκτρέψει ἀπό τήν ὀρθόδοξη χριστιανική συνείδησή τους, γ) πρὸς τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ΠΠΠ τῆς ΕΣΔΑ, διότι προσβάλλει τό εὐθέως καθιερούμενο ἀπό τήν διάταξη αὐτή δικαίωμα τῶν ἀνηκόντων στήν ἐπικρατοῦσα θρησκεία ὀρθόδοξων χριστιανῶν γονέων νά διασφαλίσουν τή μόρφωση καί ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν τους σύμφωνα μέ τίς δικές τους θρησκευτικές πεποιθήσεις καί δ) πρὸς τήν συνταγματικῶς κατοχυρωμένη ἀρχή τῆς ἰσότητος (ἄρθρο 4 παρ. 1 τοῦ Σ) καί πρὸς τό ἄρθρο 14 (σέ συνδυασμό μέ τό ἄρθρο 9) τῆς ΕΣΔΑ, διότι στερεῖ ἀπό τούς μαθητές τοῦ ὀρθόδοξου χριστιανικοῦ δόγματος τό δικαίωμα νά διδάσκονται ἀποκλειστικῶς τά δόγματα, τίς ἠθικές ἀξίες καί τίς παραδόσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ ἡ νομοθεσία ὅπως ἔχει ἐκτεθεῖ προβλέπει γιά μαθητές ρωμαιοκαθολικούς, ἐβραίους καί μουσουλμάνους τή δυνατότητα νά διδάσκονται ἀποκλειστικῶς τά δόγματα τῆς πίστεώς τους (ὄχι δέ καί τά δόγματα ἄλλων θρησκειῶν), μάλιστα δέ ἀπό δασκάλους προτεινόμενους ἀπό τήν οἰκεία θρησκευτική κοινότητα. Κατά δέ τήν εἰδικότερη καί συγκλίνουσα ὡς πρὸς τό ἀποτέλεσμα γνώμη τοῦ Ἀντιπροέδρου Ἰ. Γράβαρη καί τῶν Συμβούλων Μ. Γκορτζολίδου, καί Μ. Σωτηροπούλου οἱ ρυθμίσεις τῆς προσβαλλόμενης κανονιστικῆς ἀπόφασης εἶναι ἀνίσχυρες, διότι ἀπό τό περιεχόμενό τους, ὅπως ἔχει περιγραφεῖ, προκύπτει ὅτι ἡ σχετική διδακτέα ὕλη, ἀπευθυνόμενη σέ ὄλους ἐν γένει τούς μαθητές, εἶναι τέτοια κατά τό εἶδος καί τήν ἔκτασή της, ὥστε νά κυριαρχεῖ ἡ παροχή καί ἐπεξεργασία πληροφοριῶν καί γνώσεων ἀναφορικά μέ τό περιεχόμενο τῆς θρησκείας ἐν γένει, τῶν ἐπί μέρους ἐκφάνσεών του στά διάφορα θρησκευτά καί τῶν σχετικῶν συγκριτικῶν καί γενικότερων προβληματισμῶν, σέ τρόπο πού νά παραβιάζεται ἡ, σύμφωνα μέ τήν γνώμη αὐτή, συνταγματική ὑποχρέωση τῆς διαμόρφωσης τῆς θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσης τῶν Ἑλλήνων ἔτσι, ὥστε νά ἀποβλέπει προεχόντως στήν μετάδοση

τοῦ βιώματος τοῦ ἱεροῦ, ἀντλούμενου, κατά πρόσφορο τρόπο, ἀπό τήν χριστιανική ὀρθοδοξία. Ἀντιθέτως, κατά τήν μειοψηφήσασα γνώμη ἡ προσβαλλόμενη πράξη, ἡ ὁποία ἐκδόθηκε κατόπιν γνωμοδοτήσεως τῶν ἀρμόδιων ἐπιστημονικῶν ὀργάνων καί φορέων τῆς ἐκπαιδευτικῆς κοινότητος, ἀκούσθηκαν δέ καί οἱ ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας, ὑπηρετεῖ τούς σκοπούς τῆς παροχῆς ἀπό τό Κράτος θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσης πολυφωνικῆς καί ἀξιολογικά οὐδέτερης, παρουσιάζει ἐπαρκῶς τήν διδασκαλία τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅπως προβλέπει τό Σύνταγμα καί οἱ διατάξεις τῶν διεθνῶν συμβάσεων πού παρατέθηκαν σέ προηγούμενη σκέψη, κινεῖται δέ ἐντός τῶν ὁρίων τῶν ἐξουσιοδοτικῶν διατάξεων, πού εἶναι ἐρμηνευτέες σύμφωνα μέ τίς ἀνωτέρω αὐξημένης τυπικῆς ἰσχύος διατάξεις. Ἐπομένως, κατά τήν μειοψηφοῦσα αὐτή γνώμη, οἱ ἀντίθετοι λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐρείδονται σέ ἐσφαλμένη ἐρμηνεία τῶν κρίσιμων διατάξεων, πρέπει νά ἀπορριφθοῦν ὡς ἀβάσιμοι.

20. Ἐπειδή, μέ τά δεδομένα αὐτά καί σύμφωνα μέ τά προαναφερθέντα, ἡ κρινόμενη αἴτηση πρέπει νά γίνει, στό σύνολό της δεκτῆ καί νά ἀκυρωθεῖ ἡ προσβαλλόμενη ἀπόφαση, κατά τά βασίμως προβαλλόμενα.

Διά ταῦτα

Δέχεται τήν κρινόμενη αἴτηση.

Ἀκυρώνει τήν ὑπ' ἀρ. 14375/Δ2/7.9.2016 ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων, μέ τίτλο «Πρόγραμμα Σπουδῶν τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στό Δημοτικό καί τό Γυμνάσιο» (Β' 2920/13.9.2016). [...]

Ἡ διάσκεψη ἔγινε στήν Ἀθήνα στίς 6 Ἰουνίου 2017.

Ὁ Πρόεδρος Νικ. Σακελλαρίου

Ἡ Γραμματέας καί μετά τήν ἀποχώρησή της

Ἐλ. Γκίκα

καί ἡ ἀπόφαση δημοσιεύθηκε σέ δημόσια συνεδρίαση τῆς 20ῆς Μαρτίου 2018.

Ὁ Πρόεδρος Νικ. Σακελλαρίου

Ἡ Γραμματέας Ἐλ. Γκίκα

Μάθημα (θρησκευτικής) ταυτότητας ή μάθημα (διαθρησκειακού) διαλόγου;

Τοῦ Θεοδώρου Δ. Παπαγεωργίου,
Δικηγόρου LLM- Ειδ. Νομικοῦ Συμβούλου
Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

(Παρατηρήσεις στήν ἀπόφαση ΣτΕ Ὁλομ. 660/2018
γιά τό Μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν Δημοτικοῦ - Γυμνασίου)

Στίς παρακάτω γραμμές καταβάλλω μία προσπάθεια σχολιασμοῦ, ὅσο καί «μετάφρασης» τῆς ἀπόφασης 660/2018 τῆς Ὁλομέλειας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἐπιπλέον ἐπιχειρῶ σύντομο συσχετισμό μέ τό ὑπόβαθρο τῆς ὑπαγωγῆς της, δηλαδή μέ τά προγράμματα σπουδῶν (ἐφ' ἑξῆς: Π.Σ.) τοῦ Μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν (ἐφεξῆς ΜτΘ) σέ Δημοτικό καί Γυμνάσιο τοῦ Σεπτεμβρίου 2016 (ἀπόφαση ὑπ' ἀρ. 143575/Δ2/7.9.2016 Ὑπουργοῦ Παιδείας, Ἐρευνας καί Θρησκευμάτων', ἐφ' ἑξῆς: Υ.Α.). Ἐγγενῆς ἀδυναμία τῆς ἀπόφασης τοῦ ΣτΕ εἶναι ὅτι δέν μπορεῖ νά γίνει πλήρως κατανοητή μόνο ἀπό τήν ἀνάγνωση τῶν ἀποσπασμάτων τῆς προσβληθείσας Υ.Α., πού παραθέτει. Ἡ ἀκυρωθεῖσα Υ.Α. ἐνσωματώνει ἐκτενῆ κείμενα, πού ἀναλύουν τίς βασικές ἀρχές (συντεταγμένες), τή στοχοθεσία (γενικοί σκοποί - προσανατολισμοί) καί τή μεθοδολογία (δομή καί διάρθρωση τῶν Π.Σ.) τοῦ ΜτΘ καί ἀκολουθῶς πίνακες θεματικῶν ἐνοτήτων, ὅπου ἐκτίθενται οἱ ἐκπαιδευτικοί στόχοι καί τά προσδοκώμενα μαθησιακά ἀποτελέσματα κάθε τάξης. Ἀναπόσπαστη παράμετρος ἐφαρμογῆς τῆς Υ.Α. εἶναι καί τό ἐκπαιδευτικό ὕλικό, δηλαδή τά κείμενα, φωτογραφίες καί δραστηριότητες, πού προτείνονται σέ μορφή «φακέλων μαθήματος» ἀνά τάξη, στοιχεῖα τά ὁποῖα, ἂν καί δέν εἶναι ὀλοκληρωμένα βιβλία, ἐπίσης ὑποβλήθηκαν στό ΣτΕ καί ἐπηρέασαν τήν ἀξιολόγησή του.

Εἶναι βεβαιωμένη ἡ ἄποψη ὅτι ἡ ἀπόφαση 660/2018 μέ τήν ἐμφατική διατύπωση τῆς κρίσης της γιά συνταγματική ὑποχρέωση ἀνάπτυξης τῆς «ὀρθόδοξης χριστιανικῆς συνειδήσεως» (σκέψη

14) τελικά ἔκρινε ὅτι τό ΜτΘ ὀφείλει κατά τό Σύνταγμα καί τήν ΕΣΔΑ νά παράγει χριστιανούς ἢ καλούς χριστιανούς, ὅπως τῆς ἀποδόθηκε ἀπό (νομικούς καί μή) σχολιαστές. Ἡ ἀπόφαση ἀπάντησε σέ διαφορετικό ἐρώτημα: συνταγματική προτεραιότητα γιά τό ΜτΘ ἔχει ἡ ἀνάπτυξη ὀρισμένης ταυτότητας τοῦ μαθητῆ ἢ ἡ καλλιέργεια προϋποθέσεων γιά διαθρησκειακό καί διαπολιτισμικό διάλογο; Καί περαιτέρω: μπροστά στόν στόχο τοῦ διαπολιτισμικοῦ διαλόγου, τό ΜτΘ ἐπιτρέπεται νά παραμερίζει, ἢ τουλάχιστον νά μὴν ἐπιμένει στήν ἀνάλυση τῶν θεολογικῶν διαφορῶν, ἀλλά νά προτιμᾷ τήν ἀνάδειξη τῶν συναφειῶν μεταξύ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων; Χωρίς νά σημαίνει ὅτι οἱ παραπάνω στόχοι ἀλληλοαποκλείονται (ἄλλωστε ἡ ἀκυρωθεῖσα Υ.Α. στό κείμενό της ἀναγνωρίζει τή δυνατότητα παράλληλης προαγωγῆς τους) ἡ πλειοψηφία τῆς Ὁλομέλειας οὐσιαστικά ἀντιλήφθηκε ὅτι κύριος στόχος τῆς ἀκυρωθείσας Υ.Α. ἦταν ἡ παροχή τέτοιων γνώσεων καί μέ τέτοια μέθοδο, ὥστε νά καλλιεργήσει στούς ὀρθόδοξους χριστιανούς μαθητές τοῦ Δημοτικοῦ - Γυμνασίου πρῶτιστα μία ἐντύπωση κοινότητας μέ τοὺς ἑτερόθρησκους καί ἑτερόδοξους καί εὐρύτερα, στήν σχολική κοινότητα, μία συνείδηση πολιτισμικῆς ὁμοιότητας μεταξύ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων. Αὐτό συμβαίνει στά κριθέντα Π.Σ. τοῦ ΜτΘ μέσα ἀπό τήν ὀριζόντια ἀνάπτυξη θρησκευτικῶν ἐννοιῶν καί τήν ἐνιαία μελέτη τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου μέ τά θεωρητικά ἐργαλεῖα διαφόρων ἐπιστημῶν (π.χ. ἀναφέρονται ἐνιαῖα τά ἱερά σύμβολα, ἱεροί τόποι, ἱερά πρόσωπα, ἱερά κείμενα διαφορετικῶν θρησκείων

καί δογμάτων παρουσιάζεται ο Χριστός ως πρόσωπο του Εὐαγγελίου, αλλά και του Κορανίου, ήδη από την Γ' Δημοτικού, πού είναι η πρώτη τάξη διδασκαλίας του ΜτΘ κ.λπ.), από τα όποια ή πλειοψηφία της Όλομέλειας συνειδητοποίησε ότι τά Π.Σ. του ΜτΘ δέν αποβλέπουν κυρίως νά αναλύσουν τίς θεολογικές διαφορές, αλλά νά αναδείξουν ήθικές, κοινωνικές, πολιτικές, αισθητικές και λαογραφικές όμοιότητες των εκφάνσεων του θρησκευτικού φαινομένου από ένα έξωτερικό σημείο παρατήρησής του.

Η θεμελίωση της κρίσης της κύριας πλειοψηφίας (ύπηρεξε και συγκλίνουσα γνώμη) δέν εμφανίζει πρωτοτυπία στη βασική επιχειρηματολογία της, καθώς ενέμεινε στην νομολογία των τελευταίων 30 ετών² συστοιχιζόμενη με μία από τίς πολλές απόψεις, πού ύποστηρίχθηκαν για τούς συνταγματικούς στόχους της θρησκευτικής εκπαίδευσης. Έξ αιτίας της παράλειψης ρητής αναφοράς του άρθρου 16 παρ. 2 στην όρθόδοξη χριστιανική πίστη, σέ σύγκριση προς τίς σαφείς ρήτρες του Συντάγματος 1952 και των δικτατορικών συνταγματικών κειμένων της 12.11.1968 και της 4.10.1973, διατυπώθηκε σειρά απόψεων για τό συνταγματικώς επιτρεπτό περιεχόμενο της θρησκευτικής εκπαίδευσης, όπως ένδεικτικά: α) ότι συνίσταται γενικώς σέ εκπαίδευση «περί την θρησκεία», δηλαδή στην κατάρτιση του μαθητή γύρω από τό θρησκευτικό φαινόμενο υπό τίς πλείονες εκφάνσεις του (θρησκείες και δόγματα περιλαμβανομένης και κάθε άλλης θρησκευτικής τάσης π.χ. της άθεϊας, άγνωστικισμού)³, β) ότι πρέπει νά αποβλέπει στην ούδέτερη διδασκαλία της ιστορίας των θρησκευμάτων⁴, γ) ότι τό άρθρο 16 παρ. 2 δέν μπορεί νά επιτάσσει την με ώρισμένη κατεύθυνση διαμόρφωση συνείδησης των μαθητών διότι, πέραν του νομικά άοριστου περιεχομένου του πού συγχωρεί ύποκειμενικές έρμηνείες, αυτό θά τό έφερε και σέ αντίθεση με τό άρθρο 5 παρ. 1 του ίδιου Συντάγματος⁵, συνεπώς δέν αποτελεί κανόνα δικαίου, δ) ότι τό άρθρο 16 παρ. 2 έχει δεσμευτικό περιεχόμενο και καθιστά ύποχρεωτική την ύπαρξη έγκύκλιος θρησκευτικής εκπαίδευσης των νέων με την έννοια της «τόνωσης του θρησκευτικού συναισθήματος»⁶, αλλά είναι «όμολογιακά άποχρωματισμένο»⁷ και τό περιεχόμενό του δύνα-

ται νά τό έξειδικεύει ό τυπικός νομοθέτης⁸ με κύριο άξονα την όρθόδοξη χριστιανική διδασκαλία και πολλά θρησκευολογικά στοιχεία στις μεγαλύτερες τάξεις, ε) ότι άν και τά άρθρα 5 παρ. 1 και 13 παρ. 1 Συντ. θέτουν έλάχιστα όρια άντικειμενικότητας στην παρεχόμενη θρησκευτική διδασκαλία, πάντως δέν μπορεί νά ύποστηριχθεί ότι τό άρθρο 16 παρ. 2 άπορρίπτει τό πρότυπο της κατηγορητικής - μονοφωνικής θρησκευτικής εκπαίδευσης και επιτάσσει την υιοθέτηση ενός θρησκευολογικού προτύπου, ένω ό κοινός νομοθέτης δέν δεσμεύεται από τό άρθρο 16 παρ. 2 νά ακολουθήσει συγκεκριμένο οργανωτικό πρότυπο, κατηγορητικό ή θρησκευολογικό⁹, στ) ότι επιτρέπει ένα ύποχρεωτικό, αλλά μή κατηγορητικό μάθημα χωρίς άπαλλαγές, πού θά καταφάσκει στις άρχές του ούδετερόθρησκου σχολείου, θά προωθει τή γνώση και όχι την πίστη και θά σέβεται τή θρησκευτική συνείδηση όλων άνεξαιρέτως των μαθητών με βάση διδασκαλία την Βίβλο¹⁰, ζ) ότι δέν έννοείται υπό τό άρθρο 16 παρ. 2 ή διαμόρφωση γενικώς «θρησκευολογικής» συνείδησης, ώστε ό μαθητής νά επιλέξει μία θρησκεία μεταξύ πολλών, άφοϋ σκοπός της διάταξης είναι ή διατήρηση του όρθόδοξου χριστιανικού δόγματος, πού ασπάζεται ή συντριπτική πλειονότητα των Έλλήνων «έν όψει του γνωστού τοίς πᾶσιν γεγονότος, ότι ή συντριπτική πλειοψηφία του έλληνικού λαου προεσβύει την Όρθόδοξη Χριστιανική Θρησκεία, (ΣτΕ 3533/1986) ως τουτο άλλωστε μαρτυρείται και από την γενομένην στην κεφαλίδα του Συντάγματος, επίκληση της Αγίας Τριάδος, σέ συνδυασμό με τό άρθρο 3 του Συντάγματος, με τό όποϊον τό Όρθόδοξο Χριστιανικό Δόγμα χαρακτηρίζεται ως: “Επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα”, συνάγεται, ότι σκοπός της παρεχομένης στά σχολεία παιδείας είναι, μεταξύ των άλλων, και ή “ανάπτυξη” της θρησκευτικής συνείδησης των έλληνοπαίδων σύμφωνα με τίς άρχές της όρθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας, στην όποϊαν, κατά τεκμήριο, έν όψει των εκτεθέντων, αποβλέπουν οί γονείς των» (ΣτΕ 3356/1995 σκέψη 4¹¹).

Τό κεντρικό ένδικο ζήτημα της ύπόθεσης ήταν ποιοί εκπαιδευτικοί στόχοι προβλέπονται ή πώς αυτοί ίεραρχούνται κατά νόμον για τό ΜτΘ. Πάντως σέ ώρισμένα σημεία, τόσο ή πλειοψηφία όσο

καί η μειοψηφία κάνουν χρήση της στερεότυπης όνοματολογίας του «όμολογιακού» και του «θρησκευολογιακού» μαθήματος (σκέψεις 14,15), αν και διεθνώς η ειδολογία αυτή δεν έχει μονοσήμαντο ή στεγανό περιεχόμενο.

Κατά την πλειοψηφία, η άοριστη νομική έννοια της «ανάπτυξης της θρησκευτικής συνείδησης» του άρθρου 16 παρ. 2 Συντ. τροφοδοτείται από το συνταγματικό τεκμήριο του άρθρου 3 παρ. 1 Συντ., ώστε να καταλήξει ότι η συνείδηση έχει τό περιεχόμενο ώρισμένης θρησκευτικής ταυτότητας (σκέψη 14) –έν προκειμένω αυτής της ταυτότητας, πού συγκροτεί την πλειοψηφούσα θρησκευτική κοινότητα της χώρας. Πρέπει να προσεχθεί ότι η πλειοψηφία αναφέρεται με γνωσιακά και εκπαιδευτικά κριτήρια στην ανάπτυξη θρησκευτικής συνείδησης και όχι με όρους δογματικού φρονήματος ή θρησκευτικού συναισθήματος, γι' αυτό παραλείπει χαρακτηριστικά κάθε νύξη στο ένδιάθετο ζήτημα της καλλιέργειας πίστης. Για τόν ίδιο λόγο η κρίση της πλειοψηφίας δεν έντοπίζει ως έλάττωμα στους εκπαιδευτικούς στόχους ή στο διδακτικό ύλικό την έλλειψη π.χ. έξαρσης ή αξιολογιακής ανάδειξης της όρθόδοξης πίστης. Αντίθετα ένιστάζει σε ζητήματα δομής και έκθεσης της ύλης και μεθοδολογίας, μετέρχεται δηλαδή παιδαγωγικών και ένπιστημονικών κριτηρίων, πού αναφέρονται στο γνωστικό ύπόβαθρο της ανάπτυξης ταυτότητας, η όποια προϋποθέτει ολοκληρωμένη και αυτότελη διδασκαλία κάθε θρησκευτικής παράδοσης¹².

Ένδιαφέρουσα καινοτομία της πλειοψηφίας (σκέψη 14) έναι η ένικουρική νομική βάση της ΕΣΔΑ (9,11,14 ΕΣΔΑ, 2 παρ. 1 Πρώτου Πρόσθετου Πρωτόκολλου), από την όποια συνάγεται ότι τό συλλογικό ύποκείμενο, πού συγκροτεί η πλειοψηφούσα θρησκευτική κοινότητα της χώρας, έχει άξίωση σεβασμού από τό κράτος τών θρησκευτικών πεποιθήσεων του κατά την παροχή θρησκευτικής ένπαιδευσης στους μαθητές - μέλη αυτής της κοινότητας (ύφίσταται και δικάιωμα τών γονέων). Όστόσο έτσι καταλήγει σε συστατικό συμπέρασμα, πού άναιρεί τόν χαρακτήρα του ΜτΘ ως ύποχρεωτικού μαθήματος μαζικής συμμετοχής της σχολικής κοινότητας, καθώς κρίνει ότι τό ΜτΘ, ύπό τό άνωτέρω περιεχόμενο, άπυ-

θύνεται μόνο στους όρθόδοξους χριστιανούς μαθητές (σκέψη 14). Κρίνει ένίσης ότι δεν ένιτρέπεται τό ΜτΘ να έξυπηρετεί (και) τόν στόχο του διαθρησκευολογιακού διαλόγου, ό όποιος μπορεί να προωθηθεί στο πλαίσιο άλλων μαθημάτων (σκέψη 14, με ένίκληση άποφάσεων του Έυρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Άνθρώπου (ΕΔΔΑ): «...*Folgero σκ. 84 h, 88, 7/12/1976 Kjeldsen σκ. 53*»). Η νομολογία του ΕΔΔΑ πρωςβέυει την άποψη ότι τό ΜτΘ πρέπει να διέπεται από τίς άρχές της έντικειμενικότητας και του πλουραλισμού και ότι πάντως οι άρχές αυτές δεν παραβιάζονται άνευ έντέρου, ένειδή τό ΜτΘ άναφέρεται κατά κύριο λόγο στην κυρίαρχη θρησκευτική παράδοση της οικείας χώρας¹³. Συνεπώς, δεν άπαγορεύεται κατά την ΕΣΔΑ τό ΜτΘ να έναι όμολογιακό, αλλά όφείλει να τηρεί τίς παραπάνω άρχές (σήμερα 22 ένρωπαϊκά κράτη παρέχουν ύποχρεωτικό ή προαιρετικό ΜτΘ όμολογιακού χαρακτήρα¹⁴). Από έντην την κρίση του ΕΔΔΑ συνάγεται κατ' ένέκταση ότι τό όμολογιακό μάθημα δεν ταυτίζεται με τόν κατηγορητισμό (ένξ άλλου η κατήχηση άποτελεί σκοπό, και όχι ένδος μαθήματος). Περαιτέρω, κατά την διατύπωση της νομολογίας του ΕΔΔΑ φαίνεται ότι άπαγορεύεται η κατήχηση, ένφ' όσον έντη έντίκειται στίς κοσμοθεωρητικές πεποιθήσεις τών γονέων¹⁵. Την τελευταία ένπιφύλαξη άξιοποιεί η πλειοψηφία της Όλομέλειας κρίνοντας ότι θα μπορούσε να ύπάρξει αυτότελές και ένπιπλέον μάθημα θρησκευολογιακής «έντικειμενικότητας, κριτικής και πλουραλιστικότητας» άπευθυνόμενο σε όλους τους μαθητές, ύπονοώντας ένξ έντιδιαστολής ότι τό ΜτΘ, πού άπευθύνεται στην όρθόδοξη χριστιανική πλειοψηφία, μπορεί να μην έχει τά άνωτέρω χαρακτηριστικά. Θα διαφωνήσω στο σημείο αυτό πλειοδωτώντας: τό ΜτΘ όφείλει και να έχει πλειοψηφία ύλης από την ζωή και ένστορία της όρθόδοξης Έκκλησίας με μορφωτικούς στόχους, αλλά και να άπευθύνεται σε όλη την σχολική κοινότητα, άκριβώς ένειδή, ένφ' όσον θα έναι έννα μάθημα γνωσιολογιακών στόχων, δεν ύπάρχει κατ' άρχήν δικάιωμα στην θρησκευτική άγνωσία¹⁶. Έτσι π.χ. ό κάτοικος της χώρας, πού άπορεί για την Μ. Παρασκευή γίνεται στους δρόμους περιφορά του Έπιταφίου ή άγνωεί τό νόημά της, δεν έναι πολίτης πού έντυχε ούδετερόθρησης μόρφωσης στο

σχολεῖο, ἀλλά ἓνας θρησκευτικά ἀμόρφωτος πολίτης. Ἡ δυνατότητα ἀπαλλαγῆς λόγω συνειδησιακῆς σύγκρουσης δέν ἀναιρεῖ τήν κατ' ἀρχήν ὑποχρεωτικότητα τοῦ ΜτΘ, οὔτε ἀποδεικνύει τόν προπαγανδιστικό του χαρακτήρα (ἐνδεικτικό τῆς ἀνάλογης ἐρμηνείας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας εἶναι ὅτι καί μετά τήν ἰσχύ τῆς ἀκυρωθείσας Υ.Α., πού εἰσήγαγε ἓνα σαφῶς μὴ ὁμολογιακό ΜτΘ, δέν ἀνεκάλεσε τήν σχετική μέ τίς ἀπαλλαγές γιά λόγους συνείδησης Ἐγκύκλιο¹⁷ καί δέν τίς ἀπαγόρευσε).

Δεύτερη καινοτομία τῆς πλειοψηφίας (σκέψη 15) ἦταν τό ἐπιχείρημα τῆς ὑποχρέωσης ἴσης μεταχείρισης ἢ τῆς μὴ διάκρισης (4 παρ. 1 Συντ., 14 ΕΣΔΑ) σέ βάρος τῶν τέκνων τῶν ὀρθόδοξων χριστιανῶν γονέων ἐν ὄψει τῆς ἀντίστοιχης νομοθετικῆς πρόβλεψης θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσης ὁμολογιακοῦ τύπου ὑπέρ τῶν θρησκευτικῶν μειονοτήτων σέ ὠρισμένες περιοχές τῆς χώρας, ἀκόμη καί μέ δάσκαλο τῆς ἐπιλογῆς τῶν κοινοτήτων (μουσουλμάνοι, ἰσραηλίτες, ρωμαιοκαθολικοί¹⁸). Στό ἐπιχείρημα αὐτό δέν παραθέτει εἰδική ἀπάντηση ἢ μειοψηφία. Τήν ἴδια παρατήρηση αὐτή εἶχε ὑποβάλει μέ τήν ἀπό 27.9.2016 ἐπιστολή της καί ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τό Ὑπουργεῖο Παιδείας καί τά κοινοβουλευτικά κόμματα¹⁹. Ἀξίζει νά προσεχθεῖ ὅτι δέν πρόκειται γιά θετικά μέτρα ὑπέρ τῶν μειονοτήτων, ὥστε τά μέλη τους νά ἔχουν ἴση πρόσβαση σέ ἀτομικά καί κοινωνικά δικαιώματα, πού προβλέπονται γιά ὅλους (π.χ. ποσόστωση πρόσβασης στά ΑΕΙ γιά μέλη θρησκευτικῶν μειονοτήτων), ἀλλά γιά θετικά μέτρα κρατικῆς συνδρομῆς, ὥστε τά μέλη τῶν μειονοτήτων νά διατηρήσουν τήν θρησκευτική τους ταυτότητα καί οἱ θρησκευτικές μειονότητες τήν ὑπαρξή τους.

Διαφωνῶ μέ τήν ἐπίκληση τοῦ προοιμίου τοῦ Συντάγματος ὡς ἐπιχειρήματος μέ ἔννομες συνέπειες θρησκευτικοῦ χαρακτήρα, ὅπως διαφωνῶ καί μέ τήν ἀντίθετη ἄποψη τῆς ἀπόδοσης ἱστορικῆς ἀξίας στό προοίμιο ἐκ μέρους τῆς μειοψηφίας, ὥσπερ ἂν ἐπρόκειτο γιά ἀπολίθωμα φιλολογικῆς κληρονομιάς. Ἡ διατήρηση τοῦ ἱστορικοῦ προοιμίου τοῦ Συντάγματος τῆς Α' Ἐθνοσυνέλευσης τῆς Ἐπιδαύρου (1822) ἔχει κανονιστικό χαρακτήρα ἐνεργό, ἀλλά μέ καθαρά πολιτικό καί ὄχι

θρησκευτικό πρόσημο: ἀποβλέπει νά τονίσει ὅτι τό ἰδρυτικό γεγονός τῆς ἄσκησης πρωτογενοῦς συντακτικῆς ἐξουσίας τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους εἶναι ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821. Ὁ συνταγματικός νομοθέτης ὑπόρρητα διακηρύσσει ὅτι τό ἑλληνικό κράτος δέν εἶναι ἓνα, ἔξωθεν ὀρμώμενο, συμβατικό ὑβρίδιο τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, προῖόν τοῦ ἀπό 3.2.1830 Πρωτοκόλλου τοῦ Λονδίνου, ἀλλά εἶναι ἀπότοκο μίας ριζοσπαστικῆς διαδικασίας μέ ἐπαναστατική βάση καί λαϊκή ἀφετηρία. Συνεπῶς, καμία αἰτιώδη σχέση δέν ἔχει τό προοίμιο τοῦ Συντάγματος μέ τό περιεχόμενο τῆς θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσης κατὰ τό ἄρθρο 16 παρ. 2 οὔτε μέ τίς θεσμικές σχέσεις Κράτους καί ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Διαφωνῶ ἐπίσης καί μέ τήν ἄποψη τῆς μειοψηφίας ὅτι ἡ κανονιστική ἀξία τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 Συντ. ἐξαντλεῖται στόν «καθορισμό ἐπίσημων θρησκευτικῶν ἀργιῶν γιά τή διευκόλυνση τῆς ἀσκήσεως θρησκευτικῶν καθηκόντων τῶν ἐνδιαφερομένων» (σκέψη 15). Ἡ κανονιστική ἐμβέλεια τοῦ συνταγματικοῦ τεκμηρίου τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ γιά τήν πληθυσμιακή σύνθεση τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων τῆς χώρας ἔγκειται ἀκριβῶς σέ αὐτό: ὅτι ὁ νομοθέτης καθιστᾶ σταθερό (ἔως ἀναθεωρήσεώς του) καί δεσμευτικό κανόνα δικαίου ἓνα δίδαγμα τῆς κοινῆς πείρας, ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἀνήκουν στήν Ἀνατολική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀπορρέουσα δέσμευση ἐπάγεται ὅτι, ὁπότεν κατὰ τόν σχηματισμό τῆς ἐλάσσονος πρότασης τοῦ νομικοῦ συλλογισμοῦ, ἀπαιτεῖται ἡ χαρτογράφηση τῆς θρησκευτικῆς ἔνταξης τοῦ ἑλλαδικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ δικαστής, ἡ διοίκηση ἢ ὁ νομοθέτης δέν μποροῦν νά υἱοθετήσουν στό πραγματικό αὐτό ἐρώτημα ἀπάντηση διαφορετική ἀπό ἐκείνη πού τεκμαίρει τό ἄρθρο 3 παρ. 1 Συντ.. Ἐπιπλέον, ἡ διάταξη τροφοδοτεῖ ἐρμηνευτικά τό περιεχόμενο ἀόριστων νομικῶν ἐννοιῶν ἄλλων διατάξεων τοῦ Συντάγματος ἢ τῆς νομοθεσίας (π.χ. τί εἶναι πολιτιστικό περιβάλλον, χρηστά ἦθη, δημόσια τάξη κ.λπ.), στοιχεῖο πού πολλαπλασιάζει τήν κανονιστική της ἐμβέλεια.

Ἡ συγκλίνουσα γνώμη ἀναφέρεται στήν ἀποτυχία τῆς προσβαλλόμενης Υ.Α. νά τηρήσει τήν ὑποχρέωση θρησκευτικῆς ἀγωγῆς (16 παρ. 2 Συντ.)

καί ὡς τέτοια «*νοεῖται ἡ ἀγωγή ἐκεῖνη πού ἔχει ὡς ἀντικείμενο νά εἰσαγάγει τούς μαθητές καί νά τούς ἐξοικειώσει μέ τήν ἔννοια τοῦ ἱεροῦ ὡς ἔγκυρης πρότασης νοηματοδότησης τοῦ βίου. Καί δῆ, ὅπως ἡ πρόταση αὐτή ἔχει διαμορφωθεῖ ἀπό τήν χριστιανική ὀρθοδοξία, καί ἔχει ἀναδειχθεῖ ἱστορικά στήν Ἑλλάδα ὡς τό “ἐπικρατέστερο” τουτέστιν τό ἀμεσότερα ψηλαφητό, συλλογικό θρησκευτικό βίωμα*» (σκέψη 15). Ἡ παραπάνω πρωτότυπη μείζων πρόταση, πού θυμίζει τόν Χρηστο Γιανναρά²⁰, καταλήγει ἐρμηνευτικά ὅτι ἡ συνταγματική ἐντολή τοῦ ἄρθρου 16 παρ. 2 δέν στοχεύει οὔτε στήν κατήχηση ἢ τή δογματική ὁμολογία πίστεως, οὔτε ὁμως στήν παροχή ἐγκυκλοπαιδικῶν γνώσεων ἢ στήν ἀνάπτυξη μὴ θεολογικῶν προβληματισμῶν (ἱστορικῆς, θρησκευτικῆς ἢ κοινωνιολογικῆς φύσης, πού εἶναι ἀντικείμενο ἄλλων μαθημάτων), ἀλλά στήν «*καλλιέργεια τῶν κατάλληλων προϋποθέσεων ὥστε νά μπορεῖ νά μεταδοθεῖ τό βίωμα τῆς ἱερότητας, ὅπως αὐτό ἔχει ἀποτυπωθεῖ ... στή λειτουργική ζωὴ τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας καί τήν παράδοση τῆς ὀρθοδοξίας, μέ τίς πολλαπλές ἐκφάνσεις τῆς στόν πολιτισμό τῆς χώρας*» (σκέψη 15). Ἐπομένως, κατά τήν ἀποψη αὐτή, τό ΜτΘ εἶναι κατά τό Σύνταγμα ἕνα ἀνθρωπιστικό καί πολιτιστικό μάθημα μέ συνειδησιακούς στόχους, πού ἀποβλέπει στή μετάδοση γνώσεων γιά τόν ἑλληνικό «τρόπον» καί τό μεταφυσικό νόημα, πού αὐτός ἀποδίδει στόν ἀνθρώπινο βίον. Αὐτή ἡ μετάδοση ἐρεῖδεται ὄχι στήν κοσμική ὀπτική ἄλλων ἐπιστημῶν (π.χ. κοινωνιολογίας ἢ ἱστορίας), ἀλλά στή διδασκαλία γνώσεων ἀπό τήν λειτουργική ζωὴ καί τό δόγμα (καθημερινή ἐμπειρία, θεολογία) καί τήν παράδοση (ἱστορικότητα καί πολιτισμός) τῆς χριστιανικῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ συγκλίνουσα γνώμη, χωρίς νά ἀπορρίπτει τό ταυτοτικό ἐπιχείρημα τῆς πλειοψηφίας (καλλιέργεια φρονήματος τοῦ «ἀνήκειν»), πηγαίνει ἕνα βῆμα παραπέρα ἐπιφορτίζοντας τή συνταγματική ἀποστολή τῆς σχολικῆς ἐκπαίδευσης μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἱκανότητος τοῦ μαθητῆ νά ἀντιλαμβάνεται τό μεταφυσικό βίωμα κατά τόν ἑλληνικό τρόπο, πού εἶναι ἐπίσης θεμέλιο τῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας. Ὁ μαθητής πρέπει νά μάθει νά σέβεται τήν ἱερότητα καί τίς ἐκδηλώσεις τῆς στόν ἀνθρώπινο βίον καί νά γνωρίζει τήν κυρίαρχη, ἱστορικά καί τοπι-

κά, μεταφυσική στάση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπέναντι στή ζωὴ. Ὁ σκοπός τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς δέν εἶναι ὁ μαθητῆς νά πιστέψει, ἀλλά ὡς μορφωμένος νά γνωρίζει καί ὡς πολίτης νά σέβεται.

Ἀσύνηθες στοιχεῖο τῆς ἀπόφασης εἶναι ὅτι ἡ ἀντιπαράθεση κρίσεων τῆς πλειοψηφίας καί τῆς μειοψηφίας ἐξαντλήθηκε στίς διατάξεις ὑπερνομοθετικῆς ἰσχύος (3, 5, 13, 16 Συντ., 9,11,14 ΕΣΔΑ κ.λπ.). Συνεπῶς, δέν ἀποδόθηκε ἰδιαίτερη σημασία στή δικονομική παράμετρο ὅτι ἡ προσβαλλόμενη Υ.Α. εἶναι κανονιστική πράξη καί ἡ πρώτη βαθμίδα ἀνάλυσης τῆς νομιμότητός της ἔπρεπε νά εἶναι ἡ ἐρμηνεία τῆς νομοθετικῆς ἐξουσιοδότησης καί ἡ διαπίστωση τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἢ μὴ σέ αὐτήν. Κατά τίς ἐξουσιοδοτικές ρυθμίσεις τό ΜτΘ ἔχει σαφῶς ὡς κύριο σκοπὸ τήν μετάδοση γνώσεων καί τήν ἀνάπτυξη συνείδησης σχετικὰ μέ τήν διαχρονική καί τοπική σημασία τῆς χριστιανικῆς ὀρθοδοξίας (ἄρθρο 7 παρ. 1 ν. 2525/1997 σέ συνδυασμό μέ τίς διατάξεις τοῦ ν. 1566/1985, κατά τίς ὁποῖες τό ΜτΘ ἀποβλέπει στή δευτεροβάθμια ἐκπαίδευση νά «...ὑποβοηθεῖ τούς μαθητές: α) ... νά διακατέχονται ἀπό πίστη πρὸς τήν πατρίδα καί τὰ γνήσια στοιχεῖα τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς παράδοσης. Ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης εἶναι ἀπαραβίαστη» (διατύπωση πού παραπέμπει σέ καλλιέργεια φρονήματος, ἄρθρο 1 παρ. 1 περ. α ν. 1566/1985, Α' 167), *στό Δημοτικό: «ε) νά ἐξοικειώνονται βαθμιαῖα μέ τίς ἠθικές, θρησκευτικές, ἐθνικές, ἀνθρωπιστικές καί ἄλλες ἀξίες καί νά τίς ὀργανώνουν σέ σύστημα ἀξιῶν» (ἄρθρο 4 παρ. 1 περ. ε' Ν. 1566/1985), καί στό Γυμνάσιο: «α) Νά διευρύνουν τό σύστημα ἀξιῶν τούς (ἠθικές, θρησκευτικές, ἐθνικές, ἀνθρωπιστικές καί ἄλλες ἀξίες), ὥστε νά ρυθμίζουν τή συμπεριφορά τούς σύμφωνα μέ τίς ἐπιταγές του», ἄρθρο 5 παρ. 1 περ. α' ν. 1566/1985). Θά ἦταν ἀναμενόμενο ὅτι ἡ ἐκ μέρους τῆς πλειοψηφίας διαπίστωση τῆς ἱεράρχησης κύριων ἐκπαιδευτικῶν στόχων τοῦ ΜτΘ διαφορετικῶν ἀπό αὐτοῦ τοῦ ν. 1566/1985 θά ἔπρεπε νά ὀδηγήσει στήν ἀκύρωση τῆς Υ.Α. ὡς ἀπλῶς παράνομης (γιά παράβαση κατ' οὐσίαν διατάξης νόμου²¹) –τό ὅτι δέν συμβιβάζεται μέ τό Σύνταγμα εἶναι δικονομικῶς δευτερεύον ζήτημα. Γιά τόν ἴδιο λόγο, ἔπρεπε τὰ συμπεράσματα γύρω ἀπό τό ἄρθρο 16 παρ. 2 Συντ. νά ἀξιοποιηθοῦν ρητῶς γιά τήν στήριξη ἢ τήν ἀποδόμηση τοῦ κύ-*

ρους τῶν ἐξουσιοδοτικῶν διατάξεων τοῦ ν. 1566/1985 ἀπό τήν πλειοψηφία καί τήν μειοψηφία, κάτι πού ἐπίσης δέν συνέβη. Ἐνῶ κατά τήν ὑπαγωγή καί οἱ δύο πλευρές ὁμοιοῦν ὅτι τά κρινόμενα προγράμματα σπουδῶν δέν διαμορφώνουν ΜτΘ ὁμολογιακό ἢ μέ κυρίως ὀρθόδοξο χριστιανικό προσανατολισμό καί βασική στόχευση τήν καλλιέργεια τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς ταυτότητας, δέν εἶναι κατανοητό γιατί ἡ μέν πλειοψηφία δέν ἀκύρωσε τήν Υ.Α. λόγω παράβασης τοῦ ν. 1566/1985, ἡ δέ μειοψηφία δέν προχώρησε σέ κρίση ἀντισυνταγματικότητας τῶν ἐξουσιοδοτικῶν διατάξεων τοῦ παραπάνω νόμου, ὥστε νά καταλήξει ὅτι καλῶς ὁ κανονιστικός νομοθέτης ἐπέλεξε νά μήν σεβασθεῖ (μέ τήν προσβαλλόμενη Υ.Α.) τό γενικό πλαίσιο ρύθμισης τοῦ ΜτΘ, πού τοῦ ἐπέβαλε ὁ νόμος αὐτός.

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, τό κύριο λογικό πρόβλημα τῆς μειοψηφούσας γνώμης εἶναι ὅτι δέν συναντιέται στό βασικό σημείο τομῆς μέ τήν πλειοψηφία, ὥστε νά διαφωνήσει μαζί της. Ἡ κύρια καί ἡ συγγλίνουσα πλειοψηφική γνώμη καταλήγουν ὅτι τό ΜτΘ ὀφείλει νά εἶναι ὁμολογιακό ἢ τουλάχιστον ἓνα ἀνθρωπιστικό μάθημα μέ κυρίαρχο τό ὀρθόδοξο χριστιανικό περιεχόμενο, γιατί μόνο αὐτό προβλέπει τό Σύνταγμα, τεκμηριώνοντας ἐμμέσως τήν σχετική πρόβλεψη ὁμολογιακοῦ ΜτΘ στόν ν. 1566/1985. Ἡ μειοψηφία ἀντιπροτείνει ὅτι δέν ἐπιβάλλεται ὅπωςδήποτε τό ὁμολογιακό μάθημα ἀπό τό Σύνταγμα (σκέψη 15), χωρίς νά ἀπαντᾷ εὐθέως ἐάν ἀπαγορευεῖται τό ὁμολογιακό μάθημα κατά τό Σύνταγμα. Μόνο ἔτσι θά κατέληγε σέ κρίση ὅτι ὁ ν. 1566/1985 εἶναι ἀντισυνταγματικός καί ἄρα ἀπαγορευεῖται τό ὁμολογιακό ΜτΘ. Μέ τήν κρίση της ὅτι συνταγματικῶς δέν ἐπιβάλλεται τό ΜτΘ νά εἶναι ὁμολογιακό καί θά ἐναρμονιζόταν καλύτερα μέ ἄλλες (ὑπερνομοθετικῆς ἰσχύος) διατάξεις ἓνα θρησκευολογικό μάθημα, ἡ μειοψηφία τελικά δέν ἀντιπαρατίθεται πλήρως στήν πλειοψηφία, καθ' ὅσον μέ αὐτήν τήν ἀπάντηση δέν ἀποκλείει ὅτι τουλάχιστον ἐπιτρέπεται κατά τό Σύνταγμα ἡ νομοθέτηση ὁμολογιακοῦ ΜτΘ καί καθ' ἕλξιν εἶναι συνταγματικῶς ἔγκυρο τό γενικό πλαίσιο ἐξουσιοδοτικῶν ρυθμίσεων τοῦ ν. 1566/1985, πού παραπέμπουν σέ ὁμολογιακό ΜτΘ καί δέν ἐπιτρέπουν θρησκευολογική ἐκπαίδευση.

Ἡ μειοψηφία ἐπιπλέον υἱοθετεῖ τήν ὀπτική τῆς «θρησκείας» ὡς ἀτομικῆς συνειδησιακῆς ὑπόθεσης (13 Συντ.), χωρίς νά ἀποδίδει θεμελιώδη σημασία στή συλλογική διάσταση τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς (12 Συντ., 11 ΕΣΔΑ) καί στό γεγονός ὅτι οἱ μαθητές ἔχουν ὡς ἀφετηρία συγκεκριμένο οἰκογενειακό περιβάλλον, πού πρέπει νά σέβεται τό κράτος (21 παρ. 1 Συντ., 2 Πρώτου Πρόσθ. Πρωτοκ. ΕΣΔΑ), καί συμμετέχουν στό ΜτΘ διαθέτοντας θρησκευτικές προκατανοήσεις ἢ καί σαφεῖς τοποθετήσεις ἀπό τήν οἰκογένειά τους, ἀσχετῶς τοῦ βαθμοῦ ἐπεξεργασίας τους. Αὐτή ἡ ἀτομιστική θεώρηση ἐπιτρέπει στή μειοψηφία τό συμπέρασμα ὅτι:

α) σκοπός τοῦ ΜτΘ εἶναι «νά δημιουργεῖ τίς προϋποθέσεις ὥστε οἱ μαθητές νά διαμορφώσουν ἐλεύθερα τήν προσωπικότητά τους καί νά ἐπιλέξουν κριτικά τήν κοσμοαντίληψη τῆς ἀρεσκείας τους» (σκέψη 15), δηλαδή προβαίνει σέ μία ἐκπαιδευτική πρόταση, ἡ ὁποία βασίζεται στήν εἰκασία ὅτι οἱ μαθητές προέρχονται ἀπό θρησκευτικά ἀποστειρωμένο, ἐξωσχολικό περιβάλλον, ἐντάσσοντας στούς σκοπούς τοῦ ΜτΘ τήν ἀρωγή τοῦ μαθητῆ κατά τήν ὠρίμανση ἢ ἐπιλογή τῶν θρησκευτικῶν του πεποιθήσεων. Ὡστόσο, ἐάν συνταγματικός σκοπός τοῦ σχολικοῦ μαθήματος δέν μπορεῖ νά εἶναι ἡ κατήχηση, δέν μπορεῖ πάντως νά εἶναι οὔτε ἡ πρόκληση κριτικῶν ἀμφιβολιῶν στόν μαθητή ἢ ὁ ἥπιος ἀνταγωνισμός ἀπέναντι στίς θρησκευτικές πεποιθήσεις ἢ καί τήν ἐπιλογή τῆς ἀθρησκείας, πού ἔχει μεταδώσει στόν μαθητή τό οἰκογενειακό του περιβάλλον, οὔτε ἡ καθοδήγηση τοῦ μαθητῆ σέ μία διαδικασία ἀνεξαρτητοποίησης καί ἀνο ἐπιβεβαίωσης τοῦ θρησκευμάτος του ἢ ἐπιλογῆς ἄλλου ἢ κανενός θρησκευμάτος. Μία τέτοια μορφωτική στοχοθεσία, ἄθελά της ἴσως, δομεῖται πάνω στήν στρατηγική τῆς συνειδησιακῆς σύγκρουσης μεταξύ τῶν ἀξιῶν τοῦ σχολείου καί τῶν ἀξιῶν τῆς οἰκογένειας, ἡ ὁποία θεμελιώνει καί τό δικαίωμα ἀπαλλαγῆς –ἢ Υ.Α. χαρακτηριστικά μεταχειρίζεται τόν ὄρο «ἀναστοχασμός» μέ τήν ἔννοια τῆς πρόκλησης κριτικῆς στάσης τοῦ μαθητῆ ἀπέναντι (μεταξύ ἄλλων) καί στήν δική του θρησκευτική του τοποθέτηση. Ἡ προώθηση τοῦ σκοποῦ τοῦ θρησκευτικοῦ «ἀναστοχασμοῦ», τόν ὁποῖο ἀποδέχεται ὡς νόμιμο ἡ μειοψηφία, ἔστω καί ἐάν γίνεται μέ

κριτικό τρόπο και παιδαγωγικά δόκιμη μέθοδο, ούτε τόν νομιμοποιεί συνταγματικά, ούτε αναιρεί τό γεγονός τής πρόκλησης σύγκρουσης μεταξύ οικογένειας και σχολείου στην συνείδηση του μαθητή, ένδεχομένο πού απεύχεται ή νομολογία του ΕΔΔΑ²². Έπιπλέον, στόχος του ΜτΘ δέν μπορεί νά είναι ούτε ή υποβοήθηση του μαθητή στην επίλογή τής μεταφυσικής του στάσης, καθώς αυτός ό σκοπός, άκόμα και μέ τά παιδαγωγικά μέσα μίας άξιολογικώς ούδέτερης διδασκαλίας, δέν απέχει από τήν απαγορευμένη συνειδησιακή καθοδήγηση (5 παρ. 1, 13 παρ. 1 Συντ.) είτε αποβλέπει στην κριτική δημιουργία ίσων συνειδησιακών αποστάσεων άπέναντι στις θρησκευτικές παραδόσεις, είτε αναπτύσσει μία δυναμική αντίθεση ή αναθεώρηση έναντι των προϋπαρχουσών πεποιθήσεων του μαθητή. Είναι επομένως νομικά διαφορετικοί στόχοι πρώτον ή καλλιέργεια στον μαθητή μιās κριτικής και όρθολογικής στάσης άπέναντι στις έξωτερικές εκδηλώσεις του θρησκευτικού φαινομένου και δεύτερον ή πρόκληση σέ αυτόν μιās κριτικής στάσης άπέναντι στις θρησκευτικές του πεποιθήσεις («άναστοχασμός»), πού μέχρι τώρα ίσως ήταν προϊόν μή όρθολογικής έπεξεργασίας ή άποδοχής των έπιρροών από τό στενό ή ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον. Ό δεύτερος στόχος είναι σαφώς συνειδησιακός μέ θρησκευτικό περιεχόμενο. Όμολογη αναφορά ύπάρχει στην Υ.Α. ύπ' άρ. 143579/Δ2/2016/7.9.2016²³, για τό ΜτΘ στό Λύκειο (έπίσης άκυρώθηκε μέ τήν ΣτΕ Όλομ. 926/2018), όπου σκοποθετείται ή «κριτική θρησκευτικότητα» ως στόχος του ΜτΘ (βλ. άρθρο μόνο παρ. 1 περ. δ', όπου και τό νόημά της: «Έφόσον ό άνθρωπος είναι από τή φύση του όν πού πιστεύει, ή θρησκευτική έκπαίδευση του παρέχει τίς δυνατότητες “νά πιστεύει καλά”»). Όπως ό παραπάνω στόχος του άναστοχασμού στό Δημοτικό-Γυμνάσιο, έτσι και ό στόχος τής κριτικής θρησκευτικότητας στό Λύκειο είναι έξ ίσου άντισυνταγματικοί (5 παρ. 1, 13 παρ. 1, 21 παρ. 1 Συντ.), καθώς αποβλέπουν στην παρεμβατική σχολική «άποκατήγηση» ή, έστω, στην υπαγόρευση ενός τύπου θρησκευτικότητας του μαθητή, πολιτικά όρθου και άποδεκτου από τό κοσμικό σχολείο²⁴.

β) ότι τό όμολογιακό ΜτΘ «θά ίσοδυναμοϋσε όχι μέ ανάπτυξη θρησκευτικής συνείδησης..., αλλά

μέ έπιβολή θρησκευτικής συνείδησης συγκεκριμένου περιεχομένου» (σκέψη 15) παραβλέποντας έδώ ότι ή πλειοψηφία των μαθητών προέρχονται ήδη από οικογένειες όρθοδόξων χριστιανών. Πρόκειται για παράμετρο, πού θέτει έκποδών τό έπιχείρημα τής «έπιβολής» μή προϋφιστάμενης συνείδησης, ένω, πάντως, οί γονείς τους δέν άναμένουν από τό σχολικό ΜτΘ νά πιστέψουν τά παιδιά τους, αλλά νά αποκτήσουν έπαρκείς θρησκευτικές γνώσεις για τήν όρθόδοξη χριστιανική τους παράδοση.

Όπωςδήποτε έντυπωσιακό είναι τό έπιχείρημα τής μειοψηφίας ότι πρέπει ή Πολιτεία νά σχεδιάζει ένα τέτοιο ΜτΘ, ώστε νά μήν αναγκάζονται οί μειοψηφίες νά άσκούν τό δικαίωμα άπαλλαγής από τήν παρακολούθησή του, διότι ή άσκηση του δικαιώματος *per se* (όχι δηλαδή ή τυχόν ύποχρέωση άποκάλυψης των θρησκευτικών πεποιθήσεων κατά τήν άσκησή του) άποτελεί μία άπενκαία ύποχρέωση, πού καθιστά όρατή τήν θρησκευτική διαφοροποίηση τής μειοψηφίας και τελικά τήν περιθωριοποιεί, καθώς «ένισχύει τό αίσθημα του άποκλεισμού εις βάρος του όμαδικού πνεύματος πού πρέπει νά καλλιιεργεί τό σχολείο, τής ένσωμάτωσης στο σχολικό περιβάλλον και τής κοινωνικοποίησης του παιδιού (ΕΔΔΑ προαναφερθείσα άπόφαση *Osmanoglu*, σκ.103). Άκριβώς αυτόν τον σκοπό έξυτηρετεί ένα μάθημα θρησκευτικών πολυφωνικό και άξιολογικά ούδέτερο κατά τά έκτεθέντα...» (σκέψη 15). Πέραν του ότι ή παραπεμπόμενη παράγραφος 103 τής άπόφασης του ΕΔΔΑ (*Osmanoglu and Kocabaş v. Switzerland*, 10.1.2017) δέν παρέχει έρεισμα στην άνωτέρω κρίση, τό παραπάνω έπιχείρημα οδηγεί τήν ύλη και τούς στόχους του ΜτΘ από τήν κυριαρχία των προσδοκιών τής θρησκευτικής πλειοψηφίας στο άλλο άκρο, του δεσμευτικού καθορισμού του ΜτΘ μέ όδοδείκτη τήν άξίωση «μή όγλησης» των πεποιθήσεων κάθε μειοψηφίας. Φυσικά τό έπιχείρημα αυτό, στην άπόλυτη σύλληψή του, ύποτάσσει τούς παιδαγωγικούς στόχους του ΜτΘ στην ύποχρέωση άναζήτησης του πλέον πολιτικά όρθου μαθηματος κατά τίς προτιμήσεις κάθε μειζονος ή όσησδήποτε έλάσσονος μειοψηφίας *ad infinitum*, έως και κάθε μαθητή, συμτέραςμα πού επίσης άποδοκιμάζεται από τό ΕΔΔΑ²⁵.

Ἐπί πλέον τό ἀνωτέρω ἐπιχείρημα παραμένει προσηλωμένο στόν χιμαιρικό στόχο ὅτι δύναται νά ὑπάρξει ἓνα εἶδος ἀντικειμενικοῦ, κριτικοῦ καί πλουραλιστικοῦ μαθήματος, ἀπό τό ὁποῖο δέν θά ὑποβάλλονται δηλώσεις (ἢ δέν θά ἀναγνωρίζεται δικαίωμα;) ἀπαλλαγῆς γιά λόγους θρησκευτικῆς συνείδησης. Ἡ νομολογία τοῦ ΕΔΔΑ θεωρεῖ ὅτι ἀκόμα καί ἓνα ἀξιολογικά οὐδέτερο καί ἀντικειμενικό μάθημα γνωσιολογικοῦ χαρακτήρα, πού περιέχει διδακτέα ὕλη ἀπό συγκεκριμένο δόγμα, μπορεῖ νά ἐγείρει γιά τά τέκνα ἀλλόδοξων γονέων ζήτημα συνειδησιακῆς σύγκρουσης μεταξύ τῶν διδασκόμενων ἀξιῶν στό σχολεῖο καί τῶν ἀξιῶν τῆς οἰκογένειάς τους²⁶ καί πρέπει νά ὑφίσταται κατάλληλος μηχανισμός γιά τήν ἱκανοποίηση τῆς κρατικῆς ὑποχρέωσης σεβασμοῦ τῶν θρησκευτικῶν καί φιλοσοφικῶν πεποιθήσεών τους²⁷.

Καταλήγοντας καί ἀπλοποιώντας, νομίζω ὅτι ὅταν ἡ ΣτΕ Ὁλομ. 660/2018 ἀκυρώνει τά Π.Σ. τοῦ ΜτΘ Δημοτικοῦ - Γυμνασίου, ἐπειδή δημιουργοῦν θρησκευτική σύγχυση, δέν καταλήγει στή διαπίστωση αὐτή μέ ὄρους νοθείας τῆς πίστες, ἀλλά ἀξιολογεῖ μέ κριτήρια μορφωτικά καί παιδαγωγικά ὡς πρῶτο στόχο τήν ἀνάπτυξη ταυτότητας καί ὡς δεύτερο στόχο τήν ἀνάπτυξη διαλόγου μεταξύ τῶν θρησκευτικῶν ἑτεροτήτων (πού μπορεῖ νά γίνεῖ σέ ἄλλο μάθημα, ὅπως ἔκρινε ἡ πλειοψηφία, ἢ, ὅπως θά προσέθετα, ἀκόμα καί στό ἴδιο μάθημα, ἀλλά μέ ὄρους ἐπάρκειας ὕλης, αὐτοτέλειας καί διάκρισης). Ὁ δεύτερος στόχος τῆς κριτικῆς στάσης, τῆς ἀνοικτότητας καί τοῦ διαθρησκευτικοῦ διαλόγου τοῦ ΜτΘ προϋποθέτει ἓνα ἀποδοτικό πέρασμα ἀπό τόν πρῶτο στόχο, τήν ἐπαρκῆ καλλιέργεια ταυτότητας μέ γνωστικά μέσα, δηλαδή τήν κατανόηση τῶν διαφορῶν, πού εἶναι προϋπόθεση κάθε διαλόγου. Νομίζω λοιπόν ὅτι τό ΣτΕ ἀπάντησε, ἴσως μέ ὀξύ τρόπο, ἀλλά κατ' ἀποτέλεσμα ὀρθῶς ὅτι, μεταξύ ἄλλων, ἡ κύρια συνταγματική ὑποχρέωση τῆς θρησκευτικῆς ἐκπαίδευσης εἶναι ἡ διαμόρφωση ταυτότητας μέσῳ τῆς παροχῆς γνώσης καί πάντως ὄχι μέ ὄρους ἐνδιάθετης πίστες.

Ὑπερβαίνοντας τήν παραδοχή τῆς πλειοψηφίας ὅτι τό ΜτΘ ὀφείλει κατά τό Σύνταγμα νά διαμορφώνεται, ὥστε νά ἀπευθύνεται στούς ὀρθόδοξους χριστιανούς μαθητές, θά προσθέσω ὅτι ἡ ἀνάπτυ-

ξη συνείδησης ταυτότητας μέσα ἀπό ἓνα μάθημα μέ ὀρθόδοξο χριστιανικό περιεχόμενο μπορεῖ πάντως νά ἀφορᾷ ὅλη τήν σχολική κοινότητα, ἐάν ἐξυπηρετεῖ καί τόν στόχο τῆς θεμελίωσης μιᾶς κοινοτικῆς ἀντίληψης τῶν μαθητῶν, προσαρμοσμένης κατ' ἀνάγκην στά διαχρονικά καί τοπικά χαρακτηριστικά τῆς χώρας (μέ τήν καλλιέργεια δηλ. τοῦ φρονήματος τοῦ «ἀνήκειν», ὡς πολίτη καί ὄχι ὡς πιστοῦ, σέ μία λαϊκή κοινότητα μέσῳ τῆς μελέτης τῆς κυρίαρχης θρησκευτικότητάς της). Ἐν ὄψει τοῦ στόχου αὐτοῦ κάθε μαθητῆς, ἀσχέτως θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, μπορεῖ νά ἐκπαιδεύεται μέ στόχο νά γνωρίσει καί νά ἀποκτήσει συνείδηση ὅτι τόν ἀφοροῦν οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανικές ἀντιλήψεις καί παραδόσεις τῆς πλειοψηφίας τῆς ἐλλαδικῆς κοινωνίας, ἐπειδή αὐτές ἀποτελοῦν τμήμα τῆς ἀναγκαίας γνώσης καί ἐμπειρίας, πού συγκροτοῦν τήν ταυτότητά του ὡς μέλους τῆς κοινωνίας αὐτῆς, τῆς καθημερινότητάς καί τῆς ἱστορίας της (κοινωνική συνείδηση). Ἐάν αὐτός ὁ σκοπός δύναται νά προαχθεῖ μέ τό ἴδιο πρόγραμμα σπουδῶν ἢ σέ παράλληλα προγράμματα, κατά περιεχόμενο διαφοροποιούμενα ἀνάλογα μέ τήν σύνθεση τοῦ ἀκροατηρίου, ὅπως πρότεινε ἡ πλειοψηφία, εἶναι ζήτημα ἐκπαιδευτικῆς ἐπιλογῆς καί ρεαλιστικῆς ἐκτίμησης τῆς δυνατότητας ἐνιαίας ἢ μὴ ἀνταπόκρισης τῆς σχολικῆς κοινότητάς.

Πάντως ἄς προσεχθεῖ ὅτι ὁ προαναφερθεῖς πολιτικός στόχος τῆς κοινωνικῆς ἀφομοίωσης καί ἁρμονικῆς ἔνταξης τῶν θρησκευτικῶν ἑτεροτήτων στήν ἐλλαδική κοινωνία μέ τήν ἔννοια τῆς ἐνιαίας ἀνάπτυξης ἐλλαδικῆς κοινοτικῆς συνείδησης, πού προτείνεται ἐδῶ, εἶναι ἐννοιολογικά διαφορετικός ἀπό τόν στόχο τοῦ διαθρησκευτικοῦ καί πολυπολιτισμικοῦ διαλόγου τῆς ἀκυρωθείσας Υ.Α., πού βασίζεται στό μοντέλο τῆς παράλληλης συμπόρευσης τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων ἐντός τοῦ οὐδέτερου κράτους καί τῆς ἀνάπτυξης μιᾶς «κοσμικῆς κριτικῆς» στίς θρησκείες καί γενικά στό θρησκευτικό φαινόμενο μέσα ἀπό τό ΜτΘ. Ἐπί πλέον, τά ἀκυρωθέντα Π.Σ. τοῦ ΜτΘ προσεγγίζουν τόν βασικό στόχο τους γιά διάλογο καί ἁρμονική συνύπαρξη κατά τό ἥττον μέσα ἀπό τήν ὀπτική τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας καί κυρίως μέ τά ἐπιστημονικά ἐργαλεῖα τῆς θεολογίας τῆς πολυπολιτισμικότητας, δηλαδή μέσα ἀπό μία κοσμική,

πολιτικά όρθή μέθοδο, πού δέν ἔχει αἰτιώδη καί καθοριστική σχέση μέ τόν ἀνθρωπισμό τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Καί τέλος, ἡ ἐκπαιδευτική στόχευση τοῦ ΜτΘ, ὥστε νά διαμορφώσει δημοκρατικούς πολῖτες, πού θά διαπνέονται ἀπό διάθεση διαπολιτισμικῆς συνύπαρξης, ὑπέρβασης τῶν δογματικῶν διαφορῶν καί κοινωνική ἀνεκτικότητα, πού ἀποτελεῖ ἕνα προσδοκώμενο μαθησιακό ἀποτέλεσμα γιά τό κοσμικό κράτος, δέν μπορεῖ νά

προαχθεῖ μέσα ἀπό τήν παρουσίαση αὐτοῦ τοῦ ιδεώδους ὡς πραγματολογικοῦ στοιχείου - ρεαλιστικοῦ δεδομένου κατά τήν παροχή θεολογικῶν γνώσεων καί μέσω τῆς «ἀδογμάτιστης» ἐπεξεργασίας τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου στό ΜτΘ, ὅπως ἔκρινε ἡ πλειοψηφία, ὅταν ἔκανε λόγο γιά ἔλλειψη αὐτοτέλειας καί διάκρισης μεταξύ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων στά ἀκυρωθέντα προγράμματα σπουδῶν (σκέψη 18).

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΦΕΚ Β' 2920/13.9.2016.
2. Μέ τήν ἐξαίρεση τοῦ πρακτικοῦ ἐπεξεργασίας ΣτΕ Ε' Τμ. ΠΕ 347/2002, ΔτΑ 2003, 623, *Νομοκανονικά* 2003, 158.
3. Γ. Σωτηρέλης, *Θρησκεία καί Ἐκπαίδευση κατά τό Σύνταγμα καί τήν Εὐρωπαϊκή Σύμβαση. Ἀπό τόν κατηχητισμό στήν πολυφωνία*, 1993, σ. 213 ἔπ., ὁ ἴδιος, Συζήτηση στό περιοδ. *Σύναξη* τεύχ. 110 (2009): «Ἐκκλησία καί Κράτος. Τό ζήτημα τοῦ χωρισμοῦ», σ. 57-58.
4. Μ. Σταθόπουλος, Συζήτηση στό περιοδ. *Σύναξη* τεύχ. 110 (2009): «Ἐκκλησία καί Κράτος. Τό ζήτημα τοῦ χωρισμοῦ», σ. 61.
5. Δ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, τόμ. Γ' 1988, σ. 323 ἔπ..
6. Ἰ. Μ. Κονιδάρης, «Πρός μία μέση ἐκπαίδευση a la carte; Πῶς πρέπει νά διδάσκεται τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν;». Τό Βῆμα 10.8.2008 (<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=190412>)
7. Ἰ. Μ. Κονιδάρης, Συζήτηση στό περιοδ. *Σύναξη* τεύχ. 110 (2009): «Ἐκκλησία καί Κράτος. Τό ζήτημα τοῦ χωρισμοῦ» 2009, σ. 62.
8. Ἰ. Μ. Κονιδάρης, «Ἡ συνταγματική ἐπιταγή γιά ἀνάπτυξη τῆς θρησκευτικῆς συνείδησης», περιοδ. *Σύναξη* τεύχ. 65 (1998), σ. 30 ἔπ..
9. Κ. Χρυσόγονος, «Θρησκευτική ἐκπαίδευση καί ἐπικρατοῦσα θρησκεία», σέ: *Θρησκευτική ἐλευθερία καί ἐπικρατοῦσα θρησκεία*, Ἐταιρεία Νομικῶν Βορείου Ἑλλάδος τεύχ. 38, σ. 112-114.

10. Π. Μαντζούφας, «Θρησκεία και εκπαίδευση. Τό ιστορικό και συνταγματικό πλαίσιο της θρησκευτικής εκπαίδευσης», *Book's Journal*, τευχ. 7/2011, διαθέσιμο και στην ιστοσελίδα “Ομιλος Άριστόβουλος Μάνεσης”, <http://www.constitutionalism.gr/2034-triskeia-kai-ekpaideysi-to-istoriko-kai-syntagmati/>.
11. ΣτΕ 3356/1995, ΕΔΔΔ 1995, 56, όμοιως ΔΕφΧανίων 115/2012, Νομοκανονικά 2013, 175, ΣτΕ 2176/1998 σκέψη 12, ΕΔΔΔ 1998, σ. 885 έπ., ΔΕφΑθ 2704/1989, ΝοΒ 1988, σ. 1509, ΔΕφΑθ 2702/1987, ΝοΒ 1988, 821, ΣτΕ 3533/1986, ΕλλΔνη 1987, 1475. Βλ. και Άν. Μαρίνο, «Ή αλήθεια και παραπληροφόρηση ώς πρός τό μάθημα τών θρησκευτικών», ΕλλΔνη 1995, σ. 985 έπ.
12. ΣτΕ Όλομ. 660/2018 σκέψη 18: «Στίς έν λόγω έλλείψεις έντάσσεται και ή μή όριοθέτηση της όρθόδοξης χριστιανικής διδασκαλίας μέ έπισήμανση τών χαρακτηριστικών της στοιχείων πού τήν διακρίνουν από άλλα χριστιανικά δόγματα και άλλες θρησκείες ... ή διδασκαλία στοιχείων της όρθόδοξης χριστιανικής πίστewος δέν γίνεται αυτότελώς και διακριτώς, αλλά έν παραλλήλου...».
13. ΕΔΔΑ Folgero and others v. Norway, άπόφαση της 29.6.2007 § 89, ΕΔΔΑ Mansur Yalçin v. Turkey, άπόφαση της 18.2.2014, § 71.
14. Βλ. Σ. Μητραλέξη, *Τό μάθημα τών Θρησκευτικών στην Εύρωπαϊκή Ένωση*, ΙΝΣΠΟΛ 25/Β/2016 διαθέσιμο σέ <https://inspol.files.wordpress.com/2016/09/thriskeftika-stin-evropi-25-b-16.pdf>
15. ΕΔΔΑ Kjeldsen, Busk Madsen & Pedersen v. Denmark, άπόφαση 7.12.1976, § 53: «Άπαγορεύεται τό κράτος νά επιδιώκει στόχο κατήχησης, ό όποίος θά μπορούσε νά θεωρηθεί ότι δέν σέβεται τίς θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις τών γονέων».
16. Βλ. Μ. Καράση, *Δίκαιο και όρθόδοξη θεολογία. Σημεία έπαφής στό παράδειγμα του μαθήματος τών Θρησκευτικών, 2010*, σ. 135: «...κανείς δέν δικαιούται, μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία, νά αρνείται τήν γνώση, πολύ περισσότερο όταν αυτή άφορά έναν πολιτισμό μέ οικουμενική διάσταση. Ή «θρησκευτική έλευθερία» δέν προσβάλλεται μέ μόνη τήν γνώση».
17. Έγκύκλιος Έπ. Παιδείας Α. Λοβέρδου 12773/Δ2/213.1.2015 (διαθέσιμη σέ https://www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/rythmisi_mathitikon_thematon.pdf).
18. Άρθρα 19 παρ. 1 ν. 3379/1955, 7 παρ. 1 ν. 694/1977, 85 παρ. 4 ν. 1566/1985, 55 παρ. 5 ν. 4386/2016.
19. Έπιστολή Δ.Ι.Σ. της 27ης.9.2016 για τό ΜτΘ, σ. 5: «Ίφείλω επίσης νά επαινέσω τή νομοθετική πρωτοβουλία του κ. Έπυρουγού Παιδείας νά φέρει προς ψήφιση στη Βουλή διάταξη, μέ τήν όποία, πολύ εύλογα, έδωσε τό δικαίωμα στους Έλληνες Ίσραηλίτες και Ρωμαιοκαθολικούς συμπολίτες μας, ώστε νά διδάσκονται τά παιδιά τους τή θρησκευτική τους πίστη μέ εκπαιδευτικό του δόγματος και της έπιλογής τους, τόν όποιο προτείνει ή οικεία θρησκευτική κοινότητα και τόν προσλαμβάνει τό Έπυρουγείο Παιδείας (άρθρο 55 Νόμου 4386/2016, ΦΕΚ Α΄ 83). Φυσικά, τό ίδιο ισχύει και για τά παιδιά τών μουσουλμάνων συμπολιτών μας στη Δυτική Θράκη. Τό άναπάντητο έρώτημα είναι γιατί τό Έπυρουγείο Παιδείας άποφάσισε νά στερήσει τό δικαίωμα άνάλογης θρησκευτικής εκπαίδευσης στα παιδιά τών όρθόδοξων χριστιανικών οικογενειών της χώρας μας» (διαθέσιμη σέ http://www.ecclesia.gr/greek/archbishop/repository/synod_komata.pdf.)
20. Χρ. Γιανναράς, *Όρθοδοξία και Δύση στην Νεώτερη Ελλάδα*, Δόμος 1996, σ. 10, 16, 17.
21. Άρθρο 48 περ. 3 π.δ. 18/1989.
22. Ένδεικτικά ΕΔΔΑ Mansur Yalçin v. Turkey, άπόφαση της 18.2.2014, § 71.
23. ΦΕΚ Β΄ 2906/13.9.2016.
24. Βλ. Romina Istratii, «Ή “πολιτικά όρθή θρησκεία” ως όχημα έπιστημολογικής άποικιοκρατίας και πολιτισμικής ύπνόνευσης: Ή περίπτωση της Ελλάδας και τών φακέλων του μαθητή για τό Όρθόδοξο μάθημα», διαθέσιμο σέ http://www.oodegr.com/oode/koinwnia/paideia/8rhskeutika_romina_1.htm και σέ <https://soas-academia.edu/RominaIstratii>, passim.
25. ΕΔΔΑ Kjeldsen, Busk Madsen & Pedersen v. Denmark, άπόφαση 7.12.1976, § 53 (: δέν επιτρέπεται στους γονείς νά άντιταχθούν στην ένταξη μίας θρησκευτικής διδασκαλίας ή εκπαίδευσης στό σχολικό πρόγραμμα, ειδάλλως τό σύνολο της θεσμοθετημένης διδασκαλίας θά διέτρεχε τόν κίνδυνο νά άποδειχθεί άνεφάρμοστο).
26. ΕΔΔΑ Mansur Yalçin, όπ.π., § 71.
27. ΕΔΔΑ Mansur Yalçin, όπ.π., § 73, Hasan & Eylem Zengin v. Turkey, άπόφαση της 9.10.2007, § 57. Βλ. και τήν τελευταία παράγραφο της εισήγησης του Εύ. Βενιζέλου, «Τό συνταγματικό και διεθνές νομικό πλαίσιο της διδασκαλίας τών θρησκευτικών και τό δικαίωμα εξαίρεσης από αυτή», Όμιλία σέ εκδήλωση για τό ΜτΘ του Πανελληνίου Θεολογικού Συνδέσμου «Καιρός», Θεσσαλονίκη 20.2.2016, διαθέσιμη σέ: <https://www.evenizelos.gr/407-speeches/conferences-events/conferencespeech2016/5299-2016.04.01-17-47-28.html>.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Άριθμ. 1400/932/2.5.2018

Κανονισμός συστάσεως και λειτουργίας
 Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν
 «Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα Καταληφθεισῶν Περιουσιῶν
 τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Γεωργίου καὶ Δημητρίου Λαμίας»
 τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν:

1. τὰ ἄρθρα 29 παρ. 2 καὶ 59 παρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Α' 146), καὶ τὸ ἄρθρο 68 παρ. 1, ὑποπαρ. 5 τοῦ Ν. 4235/2014,

2. τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, οἱ ὁποῖες ἀπορρέουν ἀπὸ τὰς εὐαγγελικὰς ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καὶ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους,

3. τὰς ὑφισταμένους κοινωνικὰς, ποιμαντικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος,

4. τὴν 298/23.3.2018 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Νικολάου,

5. τὴν ἀπὸ 28.3.2018 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ

6. τὴν ἀπὸ 18.4.2018 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

συνιστᾶ εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Φθιώτιδος ἐκκλησιαστικὸν ἴδρυμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐκκλησιαστικὸν ἴδρυμα καταληφθεισῶν περιουσιῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Γεωργίου καὶ Δημητρίου Λαμίας», ἡ ὁργάνωσις, διοικήσις, διαχείρισις καὶ λειτουργία τοῦ ὁποῦ θά διέπεται ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπομένου Κανονισμοῦ:

Κανονισμός συστάσεως καὶ λειτουργίας
 Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν
 «Ἐκκλησιαστικὸν Ἰδρυμα
 Καταληφθεισῶν Περιουσιῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ
 Ἀγίων Γεωργίου καὶ Δημητρίου Λαμίας»
 τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος

Ἄρθρον 1

Σύστασις - Ἐπωνυμία - Ἔδρα - Σφραγίδα

1. Συνιστᾶται στὸν Ἱερό Ναό Ἀγίων Γεωργίου καὶ Δημητρίου Λαμίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος

ἐκκλησιαστικὸν ἴδρυμα μέ τὴν ἐπωνυμία «Ἐκκλησιαστικὸν ἴδρυμα καταληφθεισῶν περιουσιῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Γεωργίου καὶ Δημητρίου Λαμίας», ὡς ἐξαρτημένη ὑπηρεσία πού διοικεῖ περιουσία ὑποκείμενη σέ αὐτοτελεῖ διαχείριση καὶ μέ μὴ κερδοσκοπικὸ σκοπὸ, καὶ διέπεται α) ἀπὸ τὶς διατάξεις τοῦ Ν. 590/1977 καὶ β) ἀπὸ τὶς ρυθμίσεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

2. Ἔδρα τοῦ ὀρίζεται ἡ πόλις τῆς Λαμίας, εἰδικότερα τὰ Γραφεῖα τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Γεωργίου καὶ Δημητρίου Λαμίας, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου ἀριθμὸς 17.

3. Τὸ ἴδρυμα διαθέτει δική του σφραγίδα, στὴν ὁποία ἡ ἐξωτερικὴ πλευρὰ φέρει τὴν ἔνδειξη «ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΛΑΜΙΑΣ», ἐσωτερικῶς τὴ φράση «ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΤΑΛΗΦΘΕΙΣΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ» στὸ δέ μέσο αὐτῆς φέρει εἰκόνα τῶν τιμωμένων Ἀγίων.

Ἄρθρον 2

Σκοπὸς

Σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος εἶναι ἡ ἐπωφελέστερη ἐκπροσώπησις, διοίκησις καὶ διαχείρισις τῶν καταληφθεισῶν στὸν Ἱερό Ναό Ἀγίων Γεωργίου καὶ Δημητρίου Λαμίας περιουσιῶν, σύμφωνα μέ τὴ βούληση καὶ τὸν τρόπο ἀξιοποιήσεως, ὅπως ἔχει καθοριστεῖ ἀπὸ τοὺς δωρητῆς ἢ τοὺς διαθέτες τους. Εἰδικότερα στὴν διοίκησις καὶ διαχείριση τοῦ Ἰδρύματος θά ὑπάγονται διὰ τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ οἱ ἐν ζωῇ καὶ αἰτίᾳ θανάτου καταληφθεῖσες στὸν Ἱερό Ναό περιουσίαι.

Ἄρθρον 3

Περιουσία - Πόροι-Διάθεσις

1. Περιουσία τοῦ Ἰδρύματος εἶναι τὸ καταλειφθέν διαμέρισμα α' ὀρόφου, ἐμβαδοῦ 66,00 τ.μ., ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Λεωνίδου ἀριθμ. 24 στή Λαμία, διὰ τῆς ἀπὸ 04.01.1995 ἰδιογράφου διαθήκης τῆς ἀειμνήστου Ἀναστασίας Γρίβα χήρας Νικολάου, δημοσιευθεῖσας μέ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 48/05.02.2004 πρακτικὸ τοῦ Μονομελοῦς Πρωτοδικείου Λαμίας, σέ συνδυασμὸ μέ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 10.991/01.11.2004 δήλωση ἀποδοχῆς κληρονομίας τῆς

Ένορίας του Ίερού Ναού στην Συμβολή. Λαμίας κ. Δέσποινας Πεπερίδου συζ. Ζούμπου, νομίμως μετεγεγραμμένης. Η έν λόγω ακίνητη περιουσία έχει καταληφθεί με τόν όρο να μην πωλείται, να διατηρείται σε καλή κατάσταση και τό εισπραττόμενο εισόδημα να προορίζεται για τις ανάγκες της εκκλησίας και για τη σπουδή απόρων κοριτσιών και αγοριών.

2. Η λειτουργία του Ίδρύματος βαρύνει οικονομικώς τόν Ίερό Ναό Αγίων Γεωργίου και Δημητρίου Λαμίας. Πέραν αυτού οι πόροι, με τούς όποιους συντηρείται τό Ίδρυμα είναι ακόμη:

α) Όποιαδήποτε δωρεά ή επιχορήγηση από τό Δημόσιο ή άλλο Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ.

β) Κρατικές επιχορηγήσεις, επιχορηγήσεις έκ προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένώσεως, της Περιφερειακής ή Τοπικής Αυτοδιοικήσεως, Όργανισμών και άλλων προσώπων Δημοσίου ή Ίδιωτικού Δικαίου.

γ) Δωρεές και Κληρονομίες υπέρ του Ίδρύματος.

δ) Κάθε άλλο έσοδο προερχόμενο έκ νομίμου πηγής και μή προβλεπόμενο έκ του παρόντος άρθρου.

Άρθρον 4 Διοίκηση

1. Τό Ίδρυμα, ως ομάδα περιουσίας αυτότελου διαχείρισης υπάγεται λειτουργικά και διοικητικά στον Ίερό Ναό Αγίων Γεωργίου και Δημητρίου Λαμίας, διοικείται από τετραμελή Διοικούσα Έπιτροπή (Δ.Ε.). Πρόεδρος είναι ο Μητροπολίτης Φθιώτιδος, αναπληρούμενος για τήν περίπτωση κωλύματός του από τόν εκάστοτε Αντιπρόεδρο. Αντιπρόεδρος ορίζεται ο εκάστοτε Πρόεδρος του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του Ίερού Ναού Αγίων Γεωργίου και Δημητρίου Λαμίας. Τά δύο άλλα μέλη διορίζονται από τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Φθιώτιδος μετά από πρόταση του Προέδρου του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου, δύνανται δέ να προέρχονται από τά μέλη του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του οικείου Ί. Ναού.

2. Η Διοικούσα Έπιτροπή συνεδριάζει τακτικώς μία (1) φορά κάθε έξι μήνες, και έκτάκτως κάθε φορά πού τό επιβάλλουν οι ανάγκες. Η σύγκληση της έκτάκτου Δ.Ε. γίνεται από τόν Πρόεδρο ή Προεδρεύοντα. Η θητεία τών μελών είναι τριετής δυνάμενη να ανανεωθεί.

3. Σε περίπτωση κωλύματος του Προέδρου στην συνεδρίαση προεδρεύει ο νόμιμος αναπληρωτής του.

4. Οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία, ενώ σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου (ή Προεδρεύοντος).

Άρθρον 5

Άρμοδιότητες της Διοικούσης Έπιτροπής

1. Η Διοικούσα Έπιτροπή αποφασίζει για κάθε θέμα πού αφορά στην οργάνωση, στη διοίκηση, στη λειτουργία και στη διαχείριση τών οικονομικών και τών περιου-

σιακών θεμάτων του Ίδρύματος. Η διαχείριση της περιουσίας του Ίδρύματος γίνεται με αποφάσεις της Δ.Ε. με γνώμονα τή ηυσιστελή, ταχύτερη και ασφαλέστερη εκπλήρωση τών σκοπών του Ίδρύματος, τηρουμένων τών αρχών της χρηστής διαχειρίσεως τών πόρων του και της διαφάνειας.

2. Προς τόν σκοπό αυτό η Διοικούσα Έπιτροπή δύναται να συνάπτει έλευθέρως και με τούς όρους πού αυτό προκρίνει ως καταλληλότερους τις αναγκαίες για τή λειτουργία του Ίδρύματος συμβάσεις παντός είδους, ποσού και αντικειμένου και ειδικότερα να αναθέτει μελέτες, να συνάπτει συμβάσεις έργου, μίσθωσης, παροχής υπηρεσιών, εργασίας και οποιαδήποτε άλλη σύμβαση κρίνεται αναγκαία για τήν εξυπηρέτηση τών σκοπών του Ίδρύματος, να παρακολουθεί τήν εφαρμογή τους και να τις εκτελεί και να διενεργεί κάθε απαραίτητη κατά τήν κρίση του νομική και υλική πράξη και ενέργεια, στό πλαίσιο τών αρμοδιοτήτων του.

3. Η Διοικούσα Έπιτροπή συντάσσει τόν ετήσιο Προϋπολογισμό και τόν Απολογισμό του Ίδρύματος και υποβάλλει αυτούς προς έγκριση στό Έκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ίερού Ναού και αυτό με τή σειρά του στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο της Ίερης Μητροπόλεως. Ο Προϋπολογισμός και Απολογισμός του Ίδρύματος δύνανται να εντάσσονται ως λογαριασμοί αυτότελου διαχείρισης και παρακολουθήσεως στον Προϋπολογισμό και Απολογισμό της οικείας Ένορίας.

4. Περαιτέρω, η Δ.Ε. προσλαμβάνει και απολύει τό απαραίτητο για τή λειτουργία του Ίδρύματος προσωπικό, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, και καθορίζει τό ύψος της μισθοδοσίας αυτού, σύμφωνα με αυτές. Αποφασίζει για κάθε άλλο θέμα τό οποίο ανακύπτει κατά τήν εφαρμογή τών διατάξεων του παρόντος Κανονισμού και δέν προβλέπεται ρητώς σε αυτόν.

5. Ο Αντιπρόεδρος της Δ.Ε. εκπροσωπεί τό Ίδρυμα ενώπιον πάσης διοικητικής, δικαστικής, εκκλησιαστικής και οιασδήποτε άλλης αρχής, και υπογράφει τήν άλληλογραφία του Ίδρύματος, λαμβάνει γνώση όλων τών εισερχομένων και εξερχομένων έγγραφων και συντονίζει τά μέλη της Δ.Ε. για τήν υλοποίηση τών σκοπών του Ίδρύματος.

6. Η Διοικούσα Έπιτροπή υπόκειται στον έλεγχο του Ίερού Ναού, τούς σκοπούς του οποίου επικουρεί. Τό Μητροπολιτικό Συμβούλιο δύναται να προκαλέσει διαχειριστικό έλεγχο του Ίδρύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 210/2010. (ΦΕΚ Α΄ 135).

Άρθρον 6

Τηρούμενα βιβλία

Τό Ίδρυμα τηρεί τά ακόλουθα βιβλία:

1. Πρωτόκολλο εισερχομένων και εξερχομένων εγγράφων

Αριθμ. 483/933/2.5.2018

Κανονισμός «περί ἐκμισθώσεων καί ἐκποιήσεων ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψιν:

1) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 παρ. 2, 29 παρ. 2 καί 39 παρ. 2 καί 6 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καί τὸ ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 3, 4 καί 6 τοῦ Ν. 4235/2014,

2) τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, τὰς ἀπορρεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν Νόμων τοῦ Κράτους,

3) τὰς ὑφισταμένas κοινωνικὰς, ποιμαντικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας,

4) τὴν ὑπ' ἀριθ. 63/30.1.2018 πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου,

5) τὴν ἀπὸ 21.2.2018 Γνωμοδότησιν τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

6) τὴν ἀπὸ 18.4.2018 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

ἐγκρίνει τὸν Κανονισμόν «Περί ἐκμισθώσεων καί ἐκποιήσεων ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας», ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Κανονισμός

«Περί ἐκμισθώσεων καί ἐκποιήσεων
ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας»

Ἄρθρον 1

Ἀντικείμενο Κανονισμοῦ

1. Ὁ παρὼν Κανονισμός ρυθμίζει τὴν διαδικασία πού θά τηρεῖται γιὰ τὴν κατάρτιση συμβάσεων οικονομικῆς διαχειρίσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων καί ἐιδικότερα:

2. Τὴν διαδικασία, ἡ ὁποία πρέπει νά τηρεῖται ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας καί ἀφορᾷ στὶς συμβάσεις ἐκμισθώσεων, χρονοεκμισθώ-

σεων (leasing), παραχωρήσεων τῆς χρήσεως, ἐκποιήσεων, ἀγορῶν, ἀνταλλαγῶν καί ἐκποιήσεως ἐπὶ ἀντιπαροχῇ ἀκινήτων, τῶν ὁποίων ἡ ἰδιοκτησία ἢ ἡ ἐπικαρπία ἀνήκει ἢ ἔχει ἀνατεθεῖ ἢ διαχειρίση καί διοίκηση σὲ αὐτὰ μὲ διάταξη νόμου ἢ οἰασδήποτε μορφῆς σύμβαση διαχειρίσεως τους.

3. Ὡς Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὀρίζονται τὰ ἀναφερόμενα στὸ ἄρθρον 1 παρ. 4 τοῦ Ν. 590/1977 ὅπως ἰσχύει κάθε φορά. Ὡς Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) ὀρίζονται τὰ Ἑσυχαστήρια, τὰ ἐκκλησιαστικά Ἰδρύματα, τὰ Ἱερά Προσκυνήματα καί τὰ ἐκκλησιαστικά Μουσεῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ

Ἄρθρον 2

Τρόπος Ἐκμισθώσεως

1. Τὰ ἐκκλησιαστικά ἀκίνητα ἐκμισθώνονται διὰ δημοσίου πλειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ.

2. Κατ' ἐξαιρεση τὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο μπορεῖ νά προβαίνει κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ διοικούντος ὀργάνου του σὲ ἐκμισθώσεις ἄνευ διαγωνισμοῦ:

α) Ὅταν ἡ ἐτησία πρόσοδος παρά τοῦ ἐκμισθουμένου ἀκινήτου δέν ὑπερβαίνει τὸ ποσὸ τῶν δέκα πέντε χιλιάδων (15.000) εὐρώ.

β) Ὅταν πρόκειται γιὰ ἐκμίσθωση ἀκινήτων πρὸς ἄλλα Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα ἢ σὲ Ὄργανισμούς καί Ἐκκλησιαστικά Ἰδρύματα Κοινοφελούς χαρακτῆρα Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, τὰ ὁποῖα ἐκπληροῦν κοινοφελεῖς σκοπούς, γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῶν στεγαστικῶν ἢ ἄλλων σχετικῶν (πρὸς ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν τούτων) λειτουργικῶν ἀναγκῶν. Κοινοφελὴς σκοπὸς γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς παρούσης διατάξεως εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρει κατὰ προτεραιότητα καί ἀποδεδειγμένα τὸ κοινωνικὸ σύνολο ἢ κοινωνικὲς ὁμάδες καί δέν περιορίζεται στὰ μέλη τοῦ νομικοῦ προσώπου, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει δέν μπορεῖ νά

άποβλέπει σε οικονομικής φύσεως επιχείρηση. Περιορισμένης εκτάσεως οικονομικές δραστηριότητες ως πηγή προσθέτων πόρων κοινωφελούς ιδρύματος, έφ' όσον έξυπηρετούν τόν σκοπό τής παραχωρήσεως, κρίνονται κατά περίπτωσιν από τό όργανο πού διοικεί τό Έκκλησιαστικό Νομικό Πρόσωπο.

- γ) Όταν πρόκειται για έκμίσθωση άκινήτων πού προορίζονται για έντελώς καθορισμένη ειδική έποχιακή χρήση, και ή όποία σε καμιά περίπτωση δέν μπορεί νά διαρκέσει πλέον τών επτά (7) μηνών.
- δ) Όταν πρόκειται για έκμίσθωση μέ σκοπό τήν απόκτηση ή διατήρηση τής νομής άκινήτου, όποτε ή έκμίσθωση συνομολογείται για χρονικό διάστημα μέχρι δύο (2) έτών.
- ε) Όταν ό δεύτερος έπαναληπτικός διαγωνισμός άποβεί άγονος ή άσύμφορος κατά τήν αίτιολογημένη κρίση του όργάνου πού διοικεί τό Έκκλησιαστικό Νομικό Πρόσωπο.

στ) Κατ' έφαρμογήν πάσης άλλης ειδικής διατάξεως νόμου, διά τής όποίας επιτρέπεται ή άνευ διαγωνισμού έκμίσθωση έκκλησιαστικού άκινήτου.

3. Τό καθοριζόμενο διά τής παραγράφου 2, περίπτωσις ά', του παρόντος άρθρου ποσό δύναται νά άναπροσαρμόζεται άνά τριετία δι' άποφάσεως του Μητροπολίτου.

4. Πρό τής έκμίσθσεως συντάσσεται από επιλεγόμενο άνεξάρτητο έκτιμητή (φυσικού ή νομικού προσώπου) πού άσκει κατ' έπάγγελμα τό έργον τουτο, Έκθεση Καταμετρήσεως καθώς και Έκτιμήσεως τής άγοραίας άξιας και μισθωτικής άξιας του προς έκμίσθωση έκκλησιαστικού άκινήτου. Σε καμιά περίπτωση τό ζητούμενο μίσθωμα δέν δύναται νά ύπολείπεται τής προσδιορισμένης μισθωτικής άξιας του άκινήτου, ως προκύπτει έκ τής άνωτέρω έκθέσεως. σε περίπτωση άκαρπου δημοπρασίας δύναται νά έπαναδημοπρατηθεί μέ μείωση κατά 10% τής τιμή τής πρώτης προσφοράς. Έάν άποβεί άκαρπη και αύτή ή δημοπρασία δύναται νά έκμισθωθεί και μέ άπειθείας σύμβαση.

Στήν Έκθεση άναφέρονται ό Ο.Τ.Α., ό οικισμός, ή θέση, τυχόν έπωνυμία, ή άκριβής διεύθυνση, ή ύπάρχουσα χρήση του άκινήτου, ή άντικειμενική άξια, ή παλαιότητα, ή έμπορικότητα τής περιοχής.

Άρθρον 3

Χρονική διάρκεια έκμίσθσεως

1. Η διάρκεια τής μισθώσεως τών έκκλησιαστικών άκινήτων καθορίζεται έλεύθερα άναλόγως τής καταστάσεως του άκινήτου έάν αυτό χρήζει άνακατασκευής, συντηρήσεως, διατηρήσεως. Μπορεί νά καθορισθεί και μακροχρόνια μίσθωση άναλόγως τήν θέση και κατάσταση του άκινήτου και έάν για τήν συντήρησή του ή τήν άνακατασκευή του άπαιτούνται ιδιαίτερα ουσιώδεις δαπάνες του

μισθωτή και ύπό τήν προϋπόθεση ότι τίς έπωμίζεται έξ όλοκληήρου. Ειδικώς διά τά άγροκτήματα, έλαιοκτήματα, ή διάρκεια είναι έξαιετής, για δέ τά λιβάδια μονοετής.

2. Σε κάθε περίπτωση για τήν δημοπράτηση έκμισθώσεως άκινήτων πού ύπάγονται σε ειδικό καθεστώς προστατευόμενης επαγγελματικής ή άλλης χρήσεως λαμβάνονται ύπ' όψιν και οι σχετικές νομοθετικές διατάξεις κατ' έξαιρέση του παρόντος.

Άρθρον 4

Ειδικές έκμισθώσεις έκμετάλλευσης άκινήτων

1. Επιτρέπεται ή κατάρτιση μακροχρονίου μισθώσεως διάρκειας έως ένενήντα έννέα (99) έτών, για περιπτώσεις έκμεταλλεύσεως και άξιοποίησεως μεγάλων άγόνων εκτάσεων ή γηπέδων έντός ή έκτός σχεδίου πόλεως ή οικισμού, οι όποιες άπαιτούν ιδιαίτερα ουσιώδεις δαπάνες του μισθωτου, όπως κατασκευή κτιρίων, τεχνικών έργων, έγκαταστάσεων και γενικώς τήν έκτέλεση μεγάλου επενδυτικού προγράμματος, μέ αυτοχρηματοδότηση ή όχι.

2. Η επιλογή του μισθωτή, έφ' όσον δέν είναι δυνατόν ή συμφέρον νά γίνει μέ τήν διαδικασία του δημοσίου πλειοδοτικού διαγωνισμού, κατόπιν αίτιολογημένης άποφάσεως του διοικούντος όργάνου του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου, γίνεται διά προσκλήσεως έκδηλώσεως ένδιαφέροντος και άξιολογήσεως προσφορών.

Σε κάθε περίπτωση οι όροι τής διακηρύξεως πλειοδοτικού διαγωνισμού ή τής προσκλήσεως έκδηλώσεως ένδιαφέροντος καθορίζονται κατά περίπτωση μέ άπόφαση του διοικούντος όργάνου του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου.

3. Στήν κατά τήν προηγούμενη παράγραφο άπόφαση θά περιλαμβάνονται ειδικοί όροι για τά οικονομικά, τεχνικά και λοιπά στοιχεία, ως και πιθανά επενδυτικά προγράμματα μελετοκατασκευών ή συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέως (Σ.Δ.Ι.Τ.) και τά κριτήρια άξιολογήσεως και βαθμολογίας για τήν επιλογή τών ύποψηφίων μισθωτών. Η διατύπωση τών τελικών όρων τής συμβάσεως θά γίνεται έντός του πλαισίου τών όρων τής προσκλήσεως και κατόπιν άπ' ευθείας διαπραγματεύσεων. Η κατάρτιση συμβάσεως έξαρτάται από τήν άπόλυτη κρίση του διοικούντος όργάνου του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου.

4. Επιτρέπεται ή μίσθωση για πολλαπλές χρήσεις, προσδιοριζόμενης όμως έπακριβώς στο κείμενο του άρχικού μισθωτηρίου.

5. Μετά τήν ύπογραφή του άρχικού μισθωτηρίου, επιτρέπεται ή μετατροπή τής χρήσεως του μισθίου συνολικώς ή έν μέρει, μόνον έφ' όσον τήν έγκρίνει τό διοικούν όργανο του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου, τό όποϊον θά όρίσει τούς όρους και προϋποθέσεις αύτης

5. Η έγγραφη έπιστολή συμμετοχής στον διαγωνισμό ή τα μετρητά, τα οποία κατατέθηκαν, αποδίδονται στον τελευταίο πλειοδότη (υπερθεματιστή) κατά την υπογραφή του μισθωτηρίου, ή κατόπιν της μη έγκρίσεως του αποτελέσματος του διαγωνισμού, στους υπολοίπους συμμετέχοντες στο τέλος του διαγωνισμού.

6. Οι προσφορές διατυπώνονται προφορικά, εκτός εάν στη διακήρυξη καθορίζεται ο έγγραφος τύπος υποβολής τους είτε ο έγγραφος τύπος με δυνατότητα βελτιώσεως προφορικά στο επόμενο στάδιο του διαγωνισμού και όπως ή χρονική στιγμή και ο τόπος ορίζονται από την διακήρυξη ή προβλέπονται από αυτήν.

7. Κάθε προσφορά πλειοδότη πρέπει να είναι ανώτερη της άμέσως προηγούμενης κατά ποσό ίσο προς 2% τουλάχιστον της τιμής εκκινήσεως και η πρώτη προσφορά επίσης κατά ποσοστό 2% ανώτερη της τιμής εκκινήσεως.

8. Προσφορά για λογαριασμό άλλου προσώπου δεν αποκλείεται, αρκεί να παραδίδεται από τον εμφανιζόμενο, πλὴν της έγγραφης έπιστολής, και σχετικό πληρεξούσιο ιδιωτικό έγγραφο με νόμιμη θεώρηση της γνησιότητας της υπογραφής, κατά την κατάθεση της προσφοράς, είδ' ἄλλως θεωρείται άμάχητα ο συμμετέχων ως πλειοδότης και άτομικώς για τον έαυτόν του. Για τα νομικά πρόσωπα και τις εταιρείες το πληρεξούσιο ιδιωτικό έγγραφο υπογράφεται από τον νόμιμο εκπρόσωπο του νομικού προσώπου ή της εταιρείας.

9. Ο διαγωνισμός διεξάγεται και περατώνεται χωρίς διακοπή εντός του καθοριζόμενου από την διακήρυξη χρόνου. Για την διενέργειά του συντάσσεται πρακτικό, τό οποίο, μετά την λήξη του διαγωνισμού και την ανακήρυξη του τελευταίου πλειοδότη, υπογράφεται από την Έπιτροπή και από τον τελευταίο πλειοδότη. Παράταση του καθορισμένου χρόνου λήξεως του διαγωνισμού επιτρέπεται έφ' ὅσον συνεχίζονται οι προσφορές. Κατόπιν λήξεως του διαγωνισμού καμιά προσφορά δεν γίνεται δεκτή.

10. Η Έπιτροπή διεξαγωγής του διαγωνισμού μετά τό τέλος του συντάσσει έκθεση, διά της οποίας εκφέρει την γνώμη της για τό σύμφορον ή όχι της προσφοράς του πλειοδότη και προτείνει την κατακύρωση ή όχι του αποτελέσματος της δημοπρασίας.

11. Στόν διαγωνισμό δι' έγγραφων προσφορών, οι οικονομικές προσφορές πρέπει να περιέχονται σε σφραγισμένους φακέλους, κατατίθενται στην έπιτροπή διενεργείας του διαγωνισμού, εντός του οριζόμενου από την διακήρυξης χρονικό διάστημα, συνοδεύονται από την έγγυση και τά νομιμοποιητικά και λοιπά έγγραφα πού ορίζονται στην διακήρυξη. Οι προσφορές υποχρεωτικά αναγράφουν τό όνοματεπώνυμο, την έπωνυμία και την διεύθυνση του προσφέροντος, τό προσφερόμενο μίσθωμα ολογράφως και αριθμητικώς και είναι υπογεγραμμένες υπό τον υποψήφιο. Με την ολοκλήρωση της καταθέσεως των έγγραφων προσφορών και τον έλεγχο των νομιμοποιητικών και λοιπών δικαιολογητικών έγγραφων, ή Έπιτροπή σε δημόσια συνεδρίαση απο-

σφραγίζει τους φακέλους των οικονομικών προσφορών και συντάσσει πρακτικό πού περιέχει τά όνόματα των προσφερόντων και τά αντίστοιχα προσφερόμενα ποσά. Όταν δεν ακολουθεί στάδιο βελτιώσεως των έγγραφων προσφορών με προφορικές βελτιώσεις, τό πρακτικό ολοκληρώνεται με την ανακήρυξη ως (προσωρινού) πλειοδότη του προσφέροντος τό μεγαλύτερο μίσθωμα και υπογράφεται από την έπιτροπή και τον πλειοδότη. Έπειτα ή έπιτροπή συντάσσει έκθεση, διά της οποίας εκφέρει την γνώμη της για τό σύμφορον ή όχι της τελικής προσφοράς και προτείνει την κατακύρωση ή όχι του αποτελέσματος.

12. Άλλως, κατά την ίδια ή επομένη δημόσια συνεδρίαση της έπιτροπής συνεχίζεται ο διαγωνισμός με την υποβολή προφορικών προσφορών κατά τά προβλεπόμενα στην παράγραφο 7 του παρόντος πλὴν αντίθετης πρόβλεψης στην διακήρυξη. Η υποβολή των προφορικών προσφορών διεξάγεται και τελειώνει χωρίς διακοπή μέσα στον χρόνο, τον οποίο προέβλεψε ή διακήρυξη. Για την διενέργεια των προφορικών πλειοδοσιών συντάσσεται πρακτικό, τηρείται δέ ή διαδικασία των τελευταίων περιόδων της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρον 8

Κατακύρωση αποτελέσματος - Έπανάληψη διαγωνισμού

1. Για την κατακύρωση του αποτελέσματος του διαγωνισμού αποφασίζει, κατ' έλεύθερη κρίση, τό διοικούν τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο.

2. Σε κάθε περίπτωση ή έγκριση ή όχι του αποτελέσματος μπορεί να γίνει εντός προθεσμίας ενός (1) μήνα από την διενέργεια του διαγωνισμού.

3. Σε περίπτωση άρνήσεως του τελευταίου πλειοδότη να υπογράψει τό πρακτικό διεξαγωγής της δημοπρασίας ή τό μισθωτήριο συμβόλαιο ή να προσκομίσει έγγυση καλής εκτελέσεως των όρων της μίσθωσης εντός της προθεσμίας πού ορίστηκε από της έγγραφου είδοποίησώς του, περί της οποίας γίνεται μνεία στο πρακτικό, καταπίπτει ή έγγυση συμμετοχής στο διαγωνισμό, υπέρ του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου λόγω ποινικής ρήτρας, τό δέ άκίνητο επαναδημοπρατείται σε βάρος του τελευταίου πλειοδότη, επιφυλασσομένου του δικαιώματος του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου να επιδιώξει την αποκατάσταση πάσης περαιτέρω θετικής ή αποθετικής ζημίας.

4. Κατά την περίπτωση της ανωτέρω παραγράφου, αντί επαναλήψεως του διαγωνισμού, επιτρέπεται κατόπιν αιτιολογημένης άπόφασης του διοικούντος τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργάνου, όταν συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος ή εκκλησιαστικής ώφελείας, ιδίως όταν ή μισθωτική άξια είναι μικρή να καλείται ο δεύτερος πλειοδότης για την υπογραφή μισθωτηρίου, εάν θέλει, με την τιμή της προσφοράς του. Στην περίπτωση

ση αυτή τὰ δικαιώματα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου γιὰ κατάπτωση τῆς ἐγγυήσεως τῆς προηγούμενης παραγράφου παραμένουν ἀναλλοίωτα.

5. Ὁ κατὰ τὰ ὡς ἄνω ἐπαναληπτικός διαγωνισμός σέ βάρος τοῦ τελευταίου πλειοδότη διενεργεῖται ἐντός εἴκοσι (20) ἡμερῶν ἀπό τῆς ἡμέρας διεξαγωγῆς τοῦ ἀρχικοῦ διαγωνισμοῦ, καί στήν περίπτωση τῆς ἀρνήσεως ὑπογραφῆς τοῦ πρακτικοῦ διενεργείας αὐτοῦ ἢ ἀπό τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ὑπογραφῆς τοῦ μισθωτηρίου.

6. Κατά τόν ἐπαναληπτικό διαγωνισμό δέν δικαιούται νά λάβει μέρος ὁ τελευταῖος πλειοδότης σέ βάρος τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐπαναδημοπράτηση. Κατά τὰ λοιπὰ ἰσχύουν οἱ ὅροι τοῦ ἀρχικοῦ διαγωνισμοῦ.

Ὡς τιμή ἐκκίνησης στόν ἐπαναληπτικό διαγωνισμό ὀρίζεται ἡ ἴδια τῆς προηγούμενης δημοπρασίας, ἐκτός ἐάν ἄλλως ἀποφασίσει τό διοικούν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο.

7. Οἱ ἐπαναληπτικοί διαγωνισμοί προκηρύσσονται μέ περιληπτική διακήρυξη ἀναφερόμενη στούς ὅρους τῆς ἀρχικῆς, πραγματοποιοῦνται κατόπιν εἴκοσι (20) τουλάχιστον ἡμερῶν ἀπό τή δημοσίευση τῆς περιληπτικῆς διακήρυξης καί διεξάγονται κατὰ τήν ἴδια διαδικασία τοῦ ἀρχικοῦ διαγωνισμοῦ.

8. Σέ περίπτωση, πού ὁ ἐπαναληπτικός διαγωνισμός ἀποβεῖ ἄγονος ἢ ἐπιτευχθεῖ μικρότερο μίσθωμα, διά ἀποφάσεως τοῦ διοικούντος τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο μπορεῖ νά ἀποφασιστεῖ ἡ προκήρυξη νέου διαγωνισμοῦ μέ διαφορετικούς πλέον ὅρους, ἐπέρχεται δέ κατάπτωση τῆς ἐγγυήσεως τοῦ ἀρχικοῦ διαγωνισμοῦ.

Ἄρθρον 9

Σύμβαση Μισθώσεως

1. Ἐντός πέντε (5) ἡμερῶν ἀπό τήν κατακύρωση τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ διαγωνισμοῦ, καλεῖται ἐγγράφως ὁ πλειοδότης πού ἀναδείχθηκε καί ἐντός προθεσμίας ὀχι μακρότερης τῶν τριάντα (30) ἡμερῶν ἀπό τήν παραλαβή τῆς προσκλήσεως νά προσέλθει πρὸς ὑπογραφήν τῆς μισθωτικῆς συμβάσεως, προσκομίζοντας τήν προβλεπόμενη ἐγγύηση σέ μετρητὰ ἢ ἐγγυητική ἐπιστολή καλῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως κατὰ τὰ προβλεπόμενα στίς παραγράφους 3 καί 4 τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ, ποσοῦ ἴσου τουλάχιστον πρὸς τὰ μισθώματα δύο μηνῶν, διαρκείας μεγαλύτερης τουλάχιστον ἐπὶ τριμήνου τοῦ χρόνου γιὰ τόν ὁποῖο μισθώνεται τό ἀκίνητο, πλὴν τυχόν ἀντίθετης καί αὐστηρότερης πρόβλεψης τῆς διακηρύξεως. Ἀπό τήν κατάθεση τῆς ἐγγύησης αὐτῆς ἐπιστρέφεται ἡ ἐγγύηση συμμετοχῆς στό διαγωνισμό. Ἡ ἐγγύηση καλῆς ἐκτέλεσης ἐπιστρέφεται ἄτοκα ἐντός μηνός ἀπό τήν ἐπιστροφή τῆς χρήσεως τοῦ ἀκινήτου στό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο καί τή διαπίστωση ἐκπλήρωσης ὄλων τῶν συμβατικῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μισθωτῆ.

2. Μέ τήν ὑπογραφή τῆς μισθωτικῆς συμβάσεως, ἡ ὁποία καταρτίζεται σύμφωνα μέ τούς ὅρους τῆς διακήρυξης ὁ μισθωτής θεωρεῖται ὅτι παραλαμβάνει ταυτόχρονα τή χρήση τοῦ μισθίου, τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν ὑποχρεοῦται στήν ἐγκατάσταση καί ἀρχίζει ἡ ὑποχρέωσή του πρὸς καταβολή τοῦ μισθώματος καί πρὸς τήρηση ὄλων τῶν λοιπῶν ὄρων τῆς συμβάσεως. Ὅλοι οἱ ὅροι τῆς μισθωτικῆς συμβάσεως εἶναι οὐσιώδεις ἢ δέ μή τήρηση ἔστω καί ἐνός ἀπό αὐτοῦς δημιουργεῖ νόμιμο λόγο ἀποβολῆς τοῦ μισθωτῆ ἀπό τό μίσθιο. Ὁ μισθωτής δέν ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρέσεως καταβολῆς τοῦ μισθώματος σέ περίπτωση μὴ χρήσεως τοῦ μισθίου, ἡ ὁποία δέν ὀφείλεται σέ ἀποκλειστική ὑπαιτιότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου.

Μεταβολή ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπο ἐπέκταση τῆς συμφωνημένης χρήσεως τοῦ μισθίου ἀπαγορεύεται ἀπολύτως.

3. Τὰ ἔξοδα δημοπρασίας καί δημοσιεύσεων βαρύνουν τόν μισθωτῆ καί ἐξοφλοῦνται ταυτόχρονα μέ τήν ὑπογραφή τῆς μισθωτικῆς συμβάσεως.

4. Τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν φέρει καμιά ἀπολύτως ὑποχρέωση γιὰ ὁποιοσδήποτε δαπάνες οὔτε τίς πλέον ἀναγκαῖες ἐπὶ τοῦ μισθίου, οὔτε εὐθύνεται γιὰ τήν πραγματική ἢ νομική κατάσταση τοῦ μισθίου ἀπέναντι τοῦ μισθωτῆ.

Θεωρεῖται ὅτι ὁ μισθωτής λαμβάνει γνώση τῆς καταστάσεως αὐτῆς κατόπιν ὑπογραφῆς τοῦ μισθωτηρίου καί δέν δικαιούται ἀπό αὐτὴν τήν αἰτία νά ἀπαιτήσει μείωση τοῦ μισθώματος ἢ νά καταγγεῖλει τήν μίσθωση γιὰ τούς ἀνωτέρω λόγους.

5. Ὁ μισθωτής ὀφείλει νά διατηρεῖ σέ καλή κατάσταση τό μίσθιο καί δέν μπορεῖ νά ἐπιφέρει μετατροπές σέ τοῦτο χωρὶς προηγούμενη ἔγγραφα συναίνεση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου. Ὅποιαδήποτε προσθήκη, οἰκοδόμημα, καί ἐν γένει βελτίωση τοῦ μισθίου ἀπό τόν μισθωτῆ παραμένει μετὰ τήν λήξη τῆς μίσθωσης σέ ὄφελος τοῦ μισθίου, χωρὶς καμιά ἀξίωση ἀποζημιώσεως ἀπό τόν μισθωτῆ, ὁ ὁποῖος δέν δικαιούται νά προβεῖ σέ ἀφαίρεση αὐτῶν ἢ σέ συμψηφισμό τῆς ἀξίας τους πρὸς ὁποιαδήποτε ἄλλη χρηματική ὑποχρέωσή του ἐναντί του ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου.

Ἄρθρον 10

Παράταση - Ἀναμίσθωση - Λύση τῆς μίσθωσης

1. Σιωπηρὴ παράταση τῆς μισθώσεως ἢ ἀναμίσθωση δέν ἐπιτρέπεται. Ἐπίσης δέν ἐπιτρέπεται ἡ ὑπεκμίσθωση, ὄλου ἢ μέρους τοῦ μισθίου, οὔτε ἡ μερική ἢ ὀλική παραχώρηση τῆς χρήσεως τοῦ μισθίου, μετὰ ἢ ἄνευ ἀνταλλάγματος. Ὁ μισθωτής ὑποχρεοῦται ὅπως μετὰ τήν λήξη τῆς μισθώσεως ἐκκενώσει καί παραδώσει τό μίσθιο ἀμέσως καί ἀπροφασίστως, ἄλλως ὑπόκειται σέ ἔξωση, μέ τίς ἰσχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

2. Κατ' εξαίρεση, επί επαγγελματικών μισθώσεων επιτρέπεται η παραχώρηση της χρήσεως του μισθίου, προς εταιρία προσωπική ή περιορισμένης ευθύνης, ή οποία θα συσταθεί με συμμετοχή του μισθωτού με τους ίδιους - ισχύοντες μετά του αρχικού μισθωτού - συμβατικούς όρους. Έναντι του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ευθύνονται αλληλεγγύως και εις όλόκληρο ο μισθωτής και η εταιρία προς την οποία παραχωρήθηκε η χρήση του μισθίου. Επιτρέπεται διά μία φοράν συμβατική μεταβολή στα πρόσωπα της εταιρίας, έφ' όσον δέν άφορα στον άρχικό μισθωτή. Η παραχώρηση της χρήσεως του μισθίου κατά τις περιπτώσεις αυτές γνωστοποιείται προς τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο έγγράφως έντός τριάντα (30) ήμερών. Η άνωτέρω ύποχρέωση γνωστοποίησης περιλαμβάνει και τό αντίγραφο της σχετικής συμβάσεως όσο και τά στοιχεία εκείνων, προς τους όποιους γίνεται η παραχώρηση.

3. Στην περίπτωση έκποιήσεως έκμισθωμένου ύπό εκκλησιαστικού νομικού προσώπου άκινήτου, ή μίσθωση λύεται άζημίως διά τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο και ό μισθωτής ύποχρεούται νά άποδώσει τή χρήση του μισθίου μετά πάροδο ευλόγου προθεσμίας δύο έως πέντε μηνών άπό της έγγράφου ειδοποίησώς του. Σχετικός όρος πρέπει νά περιλαμβάνεται στην διακήρυξη της μισθώσεως και στό μισθωτήριο συμβόλαιο. Η παρούσα διάταξη δέν έφαρμόζεται για τις ειδικές έκμισθώσεις έκμεταλλεύσεως άκινήτων του άρθρου 4 και τις επαγγελματικές μισθώσεις.

4. Τή λύση της μισθώσεως για κάθε παράβαση των όρων του μισθωτηρίου, άφού ό καθένας άπό αυτούς θεωρείται ουσιώδης, άποφασίζει τό διοικούν τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο ή τό άρμοδίως έξουσιοδοτημένο όργανο. Άκολουθως καταπίπτει ή έγγύηση της καλής έκτελέσεως, καταγγέλλεται ή μίσθωση και ό μισθωτής άποβάλλεται άπό τό μίσθιο κατά τις ισχύουσες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΧΡΗΣΕΩΣ

Άρθρον 11

Περιπτώσεις παραχώρησης χρήσεως

1. Έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δύναται νά παραχωρεί τή χρήση άκινήτων του για όρισμένο ή άόριστο χρόνο, δωρεάν ή έναντι άνταλλάγματος, έν όλη ή έν μέρος, σέ Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ., Δημόσιες Έπιχειρήσεις και έν γένει Ν.Π.Ι.Δ., έφ' όσον έκπληροϋν κοινωφελείς σκοπούς, για τήν ικανοποίηση των στεγαστικών και άλλων σχετικών λειτουργικών αναγκών για τήν έκπλήρωση των σκοπών τους. Κοινωφελής σκοπός για τήν έφαρμογή της παρούσας διατάξεως είναι ό προσδιοριζόμενος κατ' άρθρον 2 του παρόντος.

2. Τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δύναται νά παραχωρεί άκίνητά του για όρισμένο ή άόριστο χρόνο εις Ο.Τ.Α. ή άλλους φορείς του δημοσίου τομέα με δυνατότητα άνεγέρσεως κτιρίων ή μετατροπών στα ύπάρχοντα κτίρια, με δαπάνες του χρήστη, κατόπιν ρητής προεγκρίσεως ύπό του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή/και της Διευθύνσεως Ναοδομίας (όπου πρέπει) των σχετικών σχεδίων.

Στους όρους της παραχωρήσεως θα περιλαμβάνεται ύποχρεωτικώς, ότι τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν στερείται του δικαιώματος άρσεως της παραχωρήσεως άνευ άποζημιώσεως του χρήστη, έκτός εάν ό χρήστης άπαιτήσει τήν σύνταξη συμβολαιογραφικού έγγράφου για τήν παραχώρηση, στό όποιο θα αναγράφονται ρητά οι προϋποθέσεις και οι όροι της άποζημιώσεώς του καθώς και οι όροι της άνακλήσεώς της.

3. Οι πάσης φύσεως φόροι, δαπάνες, τέλη κ.λπ., τά όποια βαρύνουν τό άκίνητο, καταβάλλονται άποκλειστικά άπό τον χρήστη.

Άρθρον 12

Διαδικασία παραχώρησης της χρήσεως - Άνάκληση

1. Η παραχώρηση της χρήσεως άκινήτων εκκλησιαστικών νομικών προσώπων γίνεται με άπόφαση του διοικούντος όργάνου ή του άρμοδίως έξουσιοδοτημένου όργάνου, με τήν όποία προσδιορίζονται άκριβώς ό σκοπός για τον όποιον πρόκειται νά χρησιμοποιηθεί τό άκίνητο, ό χρόνος διαρκείας της παραχωρήσεως, τό ποσό του τυχόν καταβλητέου έφ' άπαξ ή καταβλητομένου περιοδικώς άνταλλάγματος, οι όροι άναπροσαρμογής του άνταλλάγματος ως και κάθε άλλος αναγκαίος όρος, κατά τήν κρίση του διοικούντος όργάνου ή του άρμοδίως έξουσιοδοτημένου όργάνου.

2. Τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο έχει τό δικαίωμα νά άνακαλεί μονομερώς πάσα παραχώρηση χρήσεως άκινήτου του, άνεξαρτήτως πότε ή ύπό ποίου έγένητο για έγκατάληψη της χρήσεως ή λόγω μή τηρήσεως των όρων του παραχωρητηρίου. Πάσα προσθήκη ή βελτίωση στό άκίνητο παραμένει προς όφελος αυτού, άνευ ύποχρέσεως προς καταβολή άποζημιώσεως προς όποιονδήποτε, έκτός εάν άλλως όρίστηκε στη σύμβαση παραχωρήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΕΚΠΟΙΗΣΕΙΣ

Άρθρον 13

Τρόπος έκποιήσεων

1. Η έκποίηση των άκινήτων των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων διενεργείται κατά κανόνα με δημόσιο πλειοδοτικό διαγωνισμό, του όποίου οι όροι καθορίζονται με άπόφαση του διοικούντος τό νομικό πρόσωπο όργάνου και αναφέρονται στη διακήρυξη.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται ή άνευ διαγωνισμού έκποιηση ακινήτων προς τό Έλληνικό Δημόσιο, Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ., Δημόσιες Έπιχειρήσεις και άλλα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τά όποια εκπληρούν σκοπούς κοινής ώφελείας, όπως νοούνται κατά τά άναφερόμενα στό άρθρο 8 του παρόντος Κανονισμού. Έπί πλέον είναι επιτρεπτή ή άνευ διαγωνισμού έκποιηση όταν δέν είναι δυνατόν ή συμφέρον νά γίνει διαγωνισμός, όπως π.χ. επί συνιδιόκτητων οικοπέδων ή συνιδιόκτητων παλιών οικημάτων. Οί άπ' ευθείας έκποιήσεις γίνονται κατόπιν άποφάσεως του διοικούντος όργάνου μέ την όποια καθορίζονται οί όροι της πωλήσεως και ό τρόπος καταβολής του τιμήματος. Σέ καμιά περίπτωση τό ζητούμενο τίμημα δέν δύναται νά υπολείπεται της προσδιοριζόμενης άγοραίας άξίας υπό του άνεξαρτήτου έκτιμητή του άρθρου 2 παρ. 4 του παρόντος.

3. Κατ' εξαίρεση, έφ' όσον επί έκκλησιαστικών ακινήτων δημιουργήθηκαν νομικές και πραγματικές καταστάσεις πού παρακωλύουν την άσκηση νομής και κατοχής και έν γίνει την έλεύθερη διαχείρισή τους κατά την κρίση του διοικούντος τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργάνου, επιτρέπεται έφ' όσον ήθελε κριθεί σύμφωρος άπό τό διοικούν όργανον ή προς συμβιβασμό και διακανονισμό της ύποθέσεως άπ' ευθείας έκποίηση ακινήτου στις τρέχουσες τιμές προς ιδιώτες, τηρουμένης της διαδικασίας έπικαίρου έκτιμήσεως της άγοραίας άξίας του πρό της έκποιήσεως κατά τά έν άρθρω 2 παρ. 4 διαλαμβανόμενα, έφ' όσον όμως ό άγοραστής διατηρεί επί τριάντα (30) έτη άδιατάρακτον νομή και κατοχή του ακινήτου ό ίδιος ή οί δικαιούχοί του στην νομή του ακινήτου. Η τιμή της έκποιήσεως είναι δυνατόν κατόπιν άποφάσεως του διοικούντος όργάνου νά μειώνεται έναντι της έκτιμηθείσης σημερινής κατά ποσοστό ένα τοίς εκατόν (1%) ανά έτος άσκήσεως νομής υπό του άγοραστού ή των δικαιούχων του για τό πέραν της είκοσαετίας διάστημα παραμονής του εις τό ακίνητο και πάντως έως ποσοστού μειώσεως τριάντα τοίς εκατόν (30%) κατ' άνωτάτων όριο.

4. Για περιπτώσεις ακινήτων έκκλησιαστικών νομικών προσώπων πού βρίσκονται στην άλλοδαπή εφαρμόζονται όσες διατάξεις περί έκποιήσεων των έν τη ήμεδαπή κειμένων ακινήτων είναι δυνατόν νά τύχουν εφαρμογής συμβατώς κατά περίπτωση λαμβανομένων ύπ' όψιν των έντοπιών πραγματικών και νομικών συνθηκών δύναμει αιτιολογημένης άποφάσεως του διοικούντος όργάνου. Μέ την ίδια άπόφαση ανά συγκεκριμένο ακίνητο προσδιορίζονται οί όροι της έκποιήσεως και τά όργανα ή τά πρόσωπα ένώπιον των όποιων θά διενεργηθεί ή έκποίηση.

5. Ειδικές διατάξεις νόμων πού προβλέπουν την άνευ διαγωνισμού έκποίηση έκκλησιαστικών ακινήτων εξακολουθούν νά ισχύουν.

6. Στην έννοια της έκποιήσεως περιλαμβάνεται και ή παραχώρηση κυριότητας ακινήτου μέ τό σύστημα της άντιπαροχής, ή όποια διενεργείται διά δημοσίου διαγωνισμού, καθώς επίσης και ή παραχώρηση σέ τρίτον, για όρισμένο χρονικό διάστημα, «δικαιώματος έπιφανείας» επί έκκλησιαστικού ακινήτου, κατ' άρθρο 47 παρ. 3 του Ν. 590/1977, όπως τροποποιήθηκε μέ τό άρθρο 68 παρ. 5 του Ν. 4235/2014.

7. Πρό πάσης έκποιήσεως συντάσσεται υπό της άρμοδίας Οικονομικής Έπιχειρήσεως του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή υπό έπιλεγόμενου άνεξαρτήτου έκτιμητή (φυσικού ή νομικού προσώπου) πού άσκει μέ άδεια και κατ' έπάγγελμα τό έργο τουτο και μέ τά προσόντα του άρθρου 2 παρ. 4 του παρόντος, Έκθεση Καταμετρήσεως καθώς και Έκτιμήσεως της άγοραίας άξίας του προς έκποίηση έκκλησιαστικού ακινήτου. Στην Έκθεση άναφέρονται ό Ο.Τ.Α., ό οικισμός, ή θέση, ή τυχόν έπωνυμία, ή άκριβής διεύθυνση και ή ύπάρχουσα χρήση του ακινήτου. Ειδικότερα επί μή οικοδομημένων οικοπέδων, γηπέδων ή εκτάσεων συντάσσεται πλήρες τοπογραφικό διάγραμμα, μέ πρόσθετες πληροφορίες όδοιπορικού προσβάσεως, τοπογραφικής διαμορφώσεως του ακινήτου και της περιοχής στην όποία βρίσκεται, τυχόν καλλιέργεια ή άρδευση. Για οικοδομημένα γήπεδα ή άστικά ακίνητα πέραν του τοπογραφικού, πρέπει νά ύφίστανται και σχέδια κατόψεων όλων των όρόφων, τά όποια έμφανίζουν τή συνολική οικοδομημένη έπιφάνεια και τόν όγκο των κτισμάτων. Σέ καμιά περίπτωση τό ζητούμενο τίμημα δέν μπορεί νά υπολείπεται της προσδιοριζόμενης άγοραίας άξίας του ακινήτου όπως προκύπτει άπό την άνωτέρω έκθεση.

8. Έπιτρέπεται ή λόγω δωρεάς παραχώρηση άνευ άνταλλάγματος έμπραγμάτου δικαιώματος επί ακινήτου άπό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπον σέ έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο.

Άρθρον 14

Προκήρυξη, χρόνος, τόπος, τρόπος
διενεργείας διαγωνισμού
κατακύρωση άποτελέσματος -
έπαναληπτικός διαγωνισμός

1. Οί άναφερόμενες στις έκμισθώσεις ρυθμίσεις των άρθρων 5, 6, 7 και 8 του παρόντος Κανονισμού εφαρμόζονται και επί των έκποιήσεων μέ την άναγκαία άνάλογη εφαρμογή των ηλεκτικών προσαρμογών.

2. Για τίς έκποιήσεις ή διακήρυξη πρέπει νά παραπέμπει σέ πλήρη τοπογραφική άποτύπωση και άκριβές έμβαδό του ακινήτου, για οικοδομημένα γήπεδα ή άστικά ακίνητα, σχέδια κατόψεων, στα όποια νά έμφαίνεται τό έμβαδό, ό όγκος των κτισμάτων, ό προσδιορισμός της θέσεως, έτσι ώστε νά χωροθετείται τό ακίνητο πλήρως για τούς ένδιαφερόμενους πλειοδότες.

3. Ἡ ἐξόφληση τοῦ τιμήματος προβλέπεται ἀπὸ τὴ διακήρυξη καὶ μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ ἐφ' ἅπαξ καταβολὴ ἢ τμηματικῶς σὲ ἄτοκες ἢ ἔντοκες δόσεις. Ἡ μὲ ὅποιονδήποτε τρόπο πίστωση μέρους ἢ συνόλου τοῦ τιμήματος ἐπιτρέπεται μόνον ὑπὸ τὴν ἐξασφάλιση παρακρατήσεως τῆς κυριότητος.

4. Ὁ φόρος μεταβιβάσεως, τὰ τέλη χαρτοσήμου καὶ ὄλοι οἱ ἕτεροι συναφεῖς φόροι καὶ τέλη, τὰ συμβολαιογραφικὰ δικαιώματα, δικηγορικὲς ἀμοιβές, δικαιώματα Ταμείου νομικῶν, δικαιώματα δικηγορικῶν συλλόγων καὶ ὅποιοδήποτε ἄλλο ἐξοδο, ἀκόμη καὶ ἐάν δέν ἀναφέρεται στὸν παρόντα ὅπως καὶ τὰ ἐξοδα μεταγραφῆς βαρύνουν πάντοτε καὶ ἀνεξαρτήτως ὕψους τὸν ἀγοραστή. Τὰ ἐξοδα δημοσιεύσεων καὶ δημοπρασίας, τὰ ὁποῖα συγκεκριμένα, τὸ καθένα αὐτοτελῶς, ἀναφέρονται σὲ ἀπόλυτο ἀριθμὸ στὴ διακήρυξη καὶ ἀφοροῦν μόνον στὸν συγκεκριμένο διαγωνισμό, βαρύνουν τὸν ἀγοραστή.

ἄρθρον 15 Σύμβαση Ἐκποιήσεως

1. Κατόπιν τῆς κατακυρώσεως τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δημοπρασίας, γνωστοποιεῖται ἀμέσως πρὸς τὸν πλειοδότη ἢ ἀπόφαση κατακυρώσεως καὶ καλεῖται ἀμελλητί ἐγγράφως νὰ προσέλθῃ ἐντὸς προθεσμίας δέκα πέντε (15) ἡμερῶν γιὰ τὴν παραλαβὴ τοῦ χρηματικοῦ καταλόγου ἐξοφλήσεως τοῦ τιμήματος καὶ ἐτοιμασίᾳ τοῦ πωλητηρίου συμβολαίου καὶ ἐντὸς προθεσμίας τὸ ἀργότερο τριάντα (30) ἡμερῶν νὰ ὑπογράψῃ τὸ σχετικὸ πωλητήριο συμβόλαιο.

2. Τὸ πωλητήριο συμβόλαιο ἀναλόγως πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ὄργάνου τοῦ Μητροπολίτου, Ἡγουμένου ἢ Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου. Ἡ σύμβαση πωλήσεως θεωρεῖται ὀριστικὰ τελειωμένη ἀπὸ τὴν ὑπογραφή τοῦ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου αὐτοῦ μετατίθεται ὁ κίνδυνος, ἀλλὰ καὶ μεταβιβάζονται τὰ ὀφέλη τοῦ πράγματος πρὸς τὸν ἀγοραστή.

3. Τὸ τίμημα καταβάλλεται ὀλόκληρο πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαίου μεταβιβάσεως, σὲ περίπτωση δὲ προβλήσεως τῆς διακηρύξεως περὶ καταβολῆς του σὲ δόσεις, ὁ ἀγοραστής ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ τὴν πρώτη δόση πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαίου. Στὴν περίπτωση αὕτη εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἢ ἀναγραφὴ διαλυτικῆς αἰρέσεως ὑπὲρ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου γιὰ τὴν περίπτωση μὴ ἐμπροθέσμου ἐξοφλήσεως δόσεως.

4. Καθυστέρηση ἐξοφλήσεως δύο ὁποιαδήποτε δόσεων ἀνεξαρτήτως διαδοχικῆς ἢ μόνης τῆς τελευταίας, συνεπάγεται αὐτοδίκαια διάλυση τῆς συμβάσεως πωλήσεως, ὅποτε ἢ μὲν κυριότητα τοῦ ἀκινήτου ἐπανέρχεται στὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο, οἱ δὲ δόσεις πού καταβλήθηκαν καταπίπτουν λόγῳ ποινικῆς ρήτρας ὑπὲρ

τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου. Μόνον κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ διοικοῦντος ὄργάνου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθεῖ ὅτι δέν ἐκπληρώθηκε ἡ αἴρεση καὶ νὰ ἐπιδιωχθεῖ ἡ εἰσπραξη τῆς ληξιπροθέσμου δόσεως πλεόν τόκων ὑπερμερίας, ἢ καὶ τῶν ἄλλων δόσεων ἀκόμη οἱ ὁποῖες καθίστανται ἀμέσως ἀπαιτητές, σύμφωνα πρὸς τὶς σχετικὲς περὶ εἰσπράξεως δημοσίων ἐσόδων διατάξεις. Σχετικὰ πρὸς τὰ ἀνωτέρω πρέπει νὰ περιλαμβάνεται σχετικὸς ρητὸς ὅρος στὴν διακήρυξη καὶ τὸ περὶ μεταβιβάσεως συμβολαιογραφικὸ ἐγγράφο. Κατόπιν τῆς ὀλοσχεροῦς ἐξοφλήσεως τοῦ τιμήματος, ὁ ἀγοραστής δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν χορήγηση, μὲ δαπάνες του, συμβολαιογραφικῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως.

5. Τὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο ἔχει δικαίωμα ἐγγραφῆς ὑποθήκης ἐπὶ τοῦ πωλουμένου ἀκινήτου, στὴν περίπτωσιν πού ὑπάρχει πίστωση τοῦ τιμήματος καὶ δέν ἔχει παρακρατηθεῖ ἡ κυριότητα ἀνεξαρτήτως ἐάν αὐτὸ προβλέπεται ἀπὸ τὴν Διακήρυξη. Τὰ ἐξοδα τῆς ὑποθήκης βαρύνουν σὲ κάθε περίπτωση τὸν ἀγοραστή.

6. Τὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο ἀπὸ τὴν ὑπογραφή τοῦ συμβολαίου πωλήσεως δέν εὐθύνεται σὲ καμία ἀπολύτως περίπτωσιν γιὰ πραγματικὰ καὶ νομικὰ ἐλαττώματα τοῦ πωληθέντος ἀκινήτου ἢ γιὰ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχοντα βάρη καὶ δουλεῖες. Μόνον μὲ τὴ συμμετοχὴ στὸν ἀντίστοιχο διαγωνισμό τεκμαίρεται ἀμάχητα ὅτι ὁ προσφέρων ἔχει λάβῃ γνώσιν ὑπ' εὐθύνη του καὶ ἔχει ἐξετάσει τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τοῦ ἀκινήτου ὡς καὶ τὴν πραγματικὴ κατάστασιν τοῦ ἀκινήτου.

7. Σὲ περίπτωσιν ἐκνικήσεως ἐπιστρέφεται τὸ καταβληθέν τίμημα ἄτοκα καὶ, στὴν περίπτωσιν μερικῆς ἐκνικήσεως ἐπιστρέφεται στὸν ἀγοραστή ἀνάλογο ποσὸ, τὸ ὁποῖο καθορίζεται ἀπὸ τὸ ὄργανο πού διοικεῖ τὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο.

8. Ἡ ἐκποίηση μισθωμένων ἀκινήτων ἐπιφέρει τὶς κατὰ τὴν παράγραφο 3 τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ παρόντος συνέπειες. Σχετικὸς ὅρος δέον νὰ ἀναφέρεται στὴν διακήρυξη καὶ νὰ ἔχει κατοχυρωθεῖ τὸ σχετικὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου γιὰ αὐτοδίκαια λύση τῆς μισθώσεως στὸ μισθωτήριο τοῦ ἐκποιουμένου μισθωμένου ἀκινήτου. Ἡ παρούσα διάταξη δέν ἐφαρμόζεται στὶς μακροχρόνιες μισθώσεις τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ καὶ στὶς ἐπαγγελματικὲς μισθώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ' ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ

ἄρθρον 16

1. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀνταλλαγὴ ἐκκλησιαστικοῦ ἀκινήτου μὲ ἰδιωτικὸ ἢ ἰδιωτικὰ ἀκίνητα κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ διοικοῦντος τὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο ὄργανου, ἢ ὁποῖα αἰτιολογεῖ τὴν ἐπιδιωκόμενν ἀνταλλαγὴ καὶ

καθορίζει τα κριτήρια συγκρισιμότητας των προς ανταλλαγή ακινήτων, τον τρόπο υποβολής και τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά, τον έπιμερισμό των εξόδων πραγματοποίησης της ανταλλαγής και τον τρόπο δημοσιότητας της μελετουμένης ανταλλαγής. Δύνανται να προβεί σε ανταλλαγή ακινήτου το νομικό πρόσωπο και στην περίπτωση που εκ των συνθηκών επιβάλλεται ή έχει συμφέρον για την πραγματοποίηση των σκοπών του.

2. Τα προς ανταλλαγή ακίνητα δέον όπως είναι ίσης χρηματικής αξίας ή διαφοράς αξίας υπέρ του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου μέχρι 20% βάσει έπικαιροποιημένων εκτιμήσεων του ανεξαρτήτου εκτιμητή κατ' άρθρον 2 παρ. 4 του παρόντος.

3. Στην προκειμένη περίπτωση δέν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του παρόντος Κανονισμού περί διενέργειας δημοσίου πλειοδοτικού διαγωνισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄ ΑΓΟΡΑΙ

Άρθρον 17 Σκοπός Άγορών

1. Εκκλησιαστικό Ν.Π. δύνανται να προβαίνει σε αγορές εντός της Έλληνικής Επικράτειας για την απόκτηση κτιρίων, οικοπέδων ή έδαφικών εκτάσεων καταλλήλων για την άμεση πραγματοποίηση των σκοπών του ή προς αξιοποίηση και εκμετάλλευση της περιουσίας του.

2. Το ζητούμενο ακίνητο δύνανται να αγορασθεί, σε όποια κατάσταση έχει και εύρισκεται ή ως μελλοντικό, έτοιμο προς χρήση, συγκεκριμένο τελικό προϊόν, συμφώνως προς τις ειδικές προδιαγραφές και τα λοιπά αναφερόμενα στην πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος.

3. Εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο μπορεί να συνάψει συμβάσεις απόκτησεως έμπράγματος δικαιωμάτων για κτίρια σε τρίτες χώρες για την προαγωγή των κατά την παράγραφο 1 σκοπών ή αναγκών και μέ αγορά μετοχών επί ακινήτων.

Άρθρον 18 Τρόπος άγορας

1. Οι άγορά ακινήτων υπό εκκλησιαστικού νομικού προσώπου πραγματοποιείται κατόπιν απόφάσεως του διοικούντος αυτό όργάνου μετά από δημοσία πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος.

2. Κατ' εξαίρεση δύνανται να πραγματοποιηθούν αγορές μέ άπευθείας διαπραγματεύσεις άν:

- α) δέν είναι δυνατόν ή
- β) δέν είναι συμφέρον ή
- γ) δέν είναι έπιτρεπτό, λόγω του επείγοντος της ένεργείας, να προηγηθεί δημοσίευση προσκήσεως έκδηλώσεως ενδιαφέροντος ή

δ) τό προς άγοράν ακίνητο είναι μοναδικό για την έξυπνότητα του συγκεκριμένου σκοπού για τον όποιον προορίζεται, ή

ε) τό ακίνητο άνήκει σε άλλο εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ή τό Δημόσιον ή Ο.Τ.Α. ή Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ. του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα.

3. Προκειμένης άγορας δι' άπ' ευθείας διαπραγματεύσεων ή απόφαση άγορας του διοικούντος τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργάνου πρέπει να είναι ειδικώς αιτιολογημένη κατά τα άνωτέρω.

4. Τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο μπορεί να προβαίνει στις άγορές έπιλειστηριαζόμενων έκουσίως ή άναγκαστικώς ακινήτων συμμετέχοντας στους αντίστοιχους πλειστηριασμούς κατόπιν απόφάσεως του διοικούντος όργάνου, στην όποίαν θά καθορίζεται τό άνωτατο ποσό της προσφοράς μή συμπεριλαμβανομένων των εξόδων, τά όποία βαρύνουν τον υπερθεματιστή. Για την λήψη απόφάσεως άρκεί εισήγηση μετ' εκτιμήσεως της αξίας του ακινήτου κατ' άρθρον 2 παρ. 4 του παρόντος.

Άρθρον 19 Πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος

1. Η πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος, έγκρίνεται από τό διοικούν τό εκκλησιαστικό Ν.Π. όργανο και ένδεικτικώς αναφέρει:

- α) Την περιοχή εντός της όποίας δέον να εύρισκεται τό ακίνητο.
- β) Την κατ' έλάχιστον ή την κατά τό δυνατόν μέ μεγαλύτερη προσέγγιση έκταση - έμβαδόν για γήπεδα ή οικόπεδα και έμβαδόν ή όγκο για κτίσματα, μέ ειδικότερη αναφορά στους χώρους κυρίας χρήσεως και βοηθητικούς, τις έπιθυμητές ή κατά τον νόμο προβλεπόμενες θέσεις σταθμεύσεως, ως και τυχόν άλλες πρόσθετες έξυπηρετήσεις άναγκαίες για την προοριζόμενη χρήση του.
- γ) Τό άναγκαίο ή έπιθυμητό, επί κτιρίων, για πλήρη αυτότελεια του κτιρίου ή την αυτότελεια τμήματος κτιρίου ή την διάταξη των χώρων στό συγκρότημα κτιρίων.
- δ) Τό άναγκαίο ή έπιθυμητό της θέσεως του ακινήτου επί ή πλησίον οδικών άξόνων, κόμβων οδικής κυκλοφορίας και μέσων μαζικής μεταφοράς.
- ε) Τόν έπιθυμητό μέγιστο χρόνο παλαιότητας ή τό καινούργες της κατασκευής του.
- στ) Την προθεσμία εντός της όποίας πρέπει να υποβληθούν οι προσφορές.
- ζ) Τά έγγραφα, σχέδια και λοιπά στοιχεία, τά όποία πρέπει να συνοδεύουν τις προσφορές και συγκεκριμένα, επί οικοπέδων γηπέδων, τοπογραφικό διάγραμμα, όροι δομήσεως χρήσεως γης και προβλήψεις γενικών πολεοδομικών σχεδίων και επί κτιρίων προσθέτως αντίγραφο οικοδομικής άδείας, σχέδια κατόψεων, πε-

ριγραφή του κτιρίου με ποιοτικά στοιχεία οικοδομικών και Η/Υ έγκαταστάσεων.

- η) Πρόσφατες φωτογραφίες του ακινήτου και
 θ) Τήν οικονομική προσφορά, ή οποία κατατίθεται σε σφραγισμένο φάκελο, στην οποία εκτός του συνολικού τιμήματος, πρέπει να αναφέρονται οι τιμές των χώρων κύριας χρήσεως, των βοηθητικών αποθηκευτικών και κοινόχρηστων χώρων, όπως και των χώρων σταθμεύσεως.
- ι) Υπεύθυνη δήλωση για την εμπρόθεσμη προσκομιδή, όταν ζητηθούν, απάντων των νομιμοποιητικών στοιχείων του προσφέροντος, τίτλων του ακινήτου, πιστοποιητικού Υποθηκοφυλακείου ή Κτηματολογικού Γραφείου κ.λπ.
- ια) Τόν χρόνο και τόν τόπο υποβολής των προσφορών.
 ιβ) Τή χρονική διάρκεια ισχύος της προσφοράς.
 ιγ) Τά έξοδα δημοσιότητας της προσκλήσεως, ή τυχόν άμοιβή του έκτιμητή για την έκτίμηση του ακινήτου που θα προκριθεί, (τά οποία θα αναφέρονται τό καθένα αυτότελώς και σε απόλυτο αριθμό), ως και τά συμβολαιογραφικά έξοδα, ή πάσης φύσεως έξοδα, βαρύνουν μόνο τόν πωλητή.
 ιδ) Τόν τρόπο πληρωμής.
 ιε) Στο κείμενο της προσκλήσεως ή στο παράρτημα αυτής παρατίθενται οι απαιτήσεις, οι οποίες πρέπει να πληρούν τά ακίνητα, με την κατά τό δυνατόν αναλυτικότερη περιγραφή τους Η/Υ έγκαταστάσεις, θέρμανσης, κλιματισμού, αερισμού, πυρασφαλείας πυροπροστασίας, φωτισμού, συστημάτων ασφαλείας, άνεγκυστήρων, κ.λπ.
 ιστ) Στο κείμενο της προσκλήσεως ή στο παράρτημα αυτής παρατίθενται τά κριτήρια αξιολογήσεως, ό τρόπος βαθμολογίας και προκρίσεως του καταλληλότερου ακινήτου, όπως αναλυτικώς αναφέρονται στο έπόμενο άρθρο.
 ιζ) Όσες προσφορές δέν έμφανίζουν ικανοποιητικό βαθμό πληρότητας ως πρός τά προαναφερόμενα άπαραίτητα στοιχεία, θά άπορρίπτονται.
 ιη) Τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο καμιά ευθύνη δέν φέρει στην περίπτωση τυπικής ή ουσιαστικής άπορρίψεως προσφοράς ή λόγω μεταβολής της έκ της προσκλήσεως προβλεπομένης διαδικασίας άγορας άκινήτου ή λόγω ματαιώσεως της άγορας καθ' οιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας και για όποιονδήποτε λόγο.
 ιθ) Κατά τό διάστημα από της προκρίσεως του άκινήτου ή της έπικυρώσεως του άποτελέσματος της διαδικασίας έπιλογής και έως την ύπογραφή του συμβολαίου άγορας, όλες οι ένέργειες του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου και του ύποψηφίου πωλητή δέν παράγουν καμιά ύποχρέωση του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου και κανένα άντίστοιχο δικαίωμα του ύποψηφίου πωλητή.

- κ) Για την τελική λήψη άποφάσεως της άγορας άκινήτου τό διοικούν όργανον άποφασίζει καθ' έλευθέρα κρίση.
 κα) Όποιοδήποτε πρόσθετο στοιχείο κριθεί άναγκαίο.

2. Ειδικότερα για άγορές κτιρίων και για την παροχή δυνατότητας στους ενδιαφερομένους να άνταποκριθούν στην πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος, οι όποιοι δέν διαθέτουν έτοιμο κτίριο κατά τίς άπαιτήσεις της χρήσεως για την όποίαν θά χρησιμοποιηθεί τό άκίνητο, δύνανται να ληφθούν προσφορές για ύπό άνέγερση κτίρια ή ύπάρχοντα κτίρια ή κτιριακά συγκροτήματα, στά όποια θά γίνουν μετατροπές ή μετασκευές και θά παραδοθούν, μελλοντικά, έτοιμα πρός χρήση, συγκεκριμένο τελικό προϊόν, κατά τά ζητούμενα ύπό της προσκλήσεως, ζητούνται να ύποβληθούν πρόσθετα στοιχεία:

- α) Είδος και καθεστώς ιδιοκτησίας. Είδος έκπροσωπήσεως προσφέροντος.
 β) Κατάσταση παλαιότητας του προσφερομένου κτιρίου, σημερινή χρήση, χρόνος κατασκευής, συνολική νόμιμη δομημένη έπιφάνεια, στοιχεία άδειών άνεγέρσεως, έπιφάνεια οικοπέδου, τεχνική περιγραφή οικοδομικών και Η/Υ έγκαταστάσεων, κτιριοδομικά και δομοστατικά στοιχεία της κατασκευής.
 γ) Συνοπτική περιγραφή των προτεινομένων παρεμβάσεων και διαρρυθμίσεων και τεχνικές προδιαγραφές αυτών.
 δ) Αρχιτεκτονικά σχέδια (κατόψεις, όψεις, τομές) των ύπαρχουσών κτιριακών έγκαταστάσεων.
 ε) Φάκελος τεχνικής προσφοράς, ή όποία πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον ιδέες προτεινομένης λύσεως άξιοποίησεως του άκινήτου, περιγραφή προτεινομένης λύσεως, αρχιτεκτονική προμελέτη (σε έπίπεδο μελέτης) με πλήρη σειρά σχεδίων κατόψεων όλων των χώρων, όψεων και τομών, προμελέτες κατασκευών, έπισκευών, διαρρυθμίσεων και λοιπών έργασιών, αι όποιες θά γίνουν στό κτίριο, τεχνική έκθεση με τεύχος ύλικών, προδιαγραφών αυτών και τρόπο κατασκευής (ποιοτικά στοιχεία), προμελέτες Η/Υ έγκαταστάσεων με προσεγγιστικό προσδιορισμό των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, στοιχεία μελετητικής όμάδος.
 στ) Χρόνο παραδόσεως του προσφερομένου κτιρίου με χρονοδιάγραμμα άποπερατώσεως των ένδιαμέσων διακεκριμένων σταδίων και προβλεπομένων έργασιών με άφετηρία την ήμερομηνία έκδόσεως της οικοδομικής άδείας.

3. Παραλείψεις ή τροποποιήσεις των στοιχείων, τά όποια αναγράφονται στις προηγούμενες παραγράφους δέν έπηρεάζει την έγκυρότητα της προσκλήσεως ή του διαγωνισμού.

4. Πρόσθετες διευκρινίσεις επί άμφιβόλων σημείων της προσκλήσεως δύνανται να παρέχει ή Έπιτροπή διεξαγωγής του διαγωνισμού πρό του άνοίγματος των οι-

κονομικών προσφορών αὐτεπαγγέλτως ἢ ὡς ἀπάντηση σέ ἐρωτήματα τῶν προτιθεμένων νά καταθέσουν προσφορά.

ἄρθρον 20

Κριτήρια ἀξιολόγηση - Βαθμολογία Τεχνικῆς καί Οἰκονομικῆς Προφορᾶς

1. Ἡ πρόσκληση ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος γιά ἀγορά ἀκινήτου ἢ στό συνοδευτικό παράρτημα ἀναφέρει τά κριτήρια ἀξιολογήσεως τῶν προσφορῶν, τά ὁποῖα ἀναλυτικῶς ἢ ὁμαδοποιημένως θά ἀφοροῦν σέ:

- α) Θέση ἀκινήτου στήν εὐρύτερη περιοχή, ὅπου εὐρίσκεται καί προσβασιμότητα ἀπό ὁδικούς ἄξονες καί μέσα μαζικῆς μεταφορᾶς
- β) Περιβάλλον χώρος καί προσπελασιμότητα ἐγγυτέρας περιοχῆς (μέσα μαζικῶν μεταφορῶν, ὁδικοί κόμβοι, λεωφόροι κ.λπ.)
- γ) Ἀρχιτεκτονική λύση, λειτουργικότητα, μετατρεψιμότητα
- δ) Ὑποδομή κτιρίου, ποιότητα κατασκευῆς
- ε) Ἐπάρκεια καί καταλληλότητα χώρων κυρίας χρήσεως
- στ) Ἐπάρκεια βοηθητικῶν χώρων
- ζ) Ἐπάρκεια χώρων στάθμευσης
- η) Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου
- θ) Χρόνο ἀνεγέρσεως - Χρόνο διαθέσεως

2. Ἀναφέρεται ὁ συντελεστής βαρύτητας ἐκάστου κριτηρίου ἢ ὁμάδος κριτηρίων.

3. Προσδιορίζεται ἡ κλίμακα βαθμολογίας καί ἡ ἐλάχιστη μερική ἢ συνολική βαθμολογία γιά τήν καταλληλότητα ἢ ἀπόρριψη κάθε προσφορᾶς.

4. Προσδιορίζεται ὁ τρόπος ἀναγωγῆς τῶν προσφερομένων ἐπιφανειῶν, ὑπεργειῶν βοηθητικῶν χώρων ὑπόγειων ἀποθηκῶν, ὑπέργειων ἢ ὑπογείων χώρων σταθμεύσεως στούς χώρους κυρίας χρήσεως.

5. Γιά τήν ἀξιόπιστη συγκριτική ἀξιολόγηση τῶν προσφορῶν εἶναι δυνατόν νά προσδιορίζεται ὁ τρόπος ὑπολογισμοῦ συσχετισμοῦ προσφερομένων ἀνοιγμένων ἐπιφανειῶν, τεχνικῆς βαθμολογίας καί οἰκονομικῆς προσφορᾶς, βάσει μαθηματικοῦ τύπου, ἐκ τοῦ ὁποῖου θά προκύπτει ἡ οἰκονομικότερη προσφορά.

ἄρθρον 21

Διαδικασία Ἀγορῶν

1. Ἡ ἐγκεκριμένη ἀπό τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπον ὄργανο πρόσκληση ἐκδήλωσης ἐνδιαφέροντος, δημοσιεύεται εἴκοσι (20) τοῦλάχιστον ἡμέρες πρὶν ἀπό τήν ἡμερομηνία κατάθεσης τῶν προσφορῶν, ἐκτός ἐάν διαφορετικά ὀρίζεται στήν πρόσκληση μέ ἀνάρτηση στά γραφεῖα τοῦ νομικοῦ προσώπου, στό ὁποῖο θά κατατεθοῦν οἱ προσφορές καί στά γραφεῖα τοῦ ἀντίστοιχου Πρωτοβάθμιου Ο.Τ.Α. μέσα στήν περιφέρ-

ρεια τῶν ὁποίων ἀναζητεῖται τό πρὸς ἀγοράν ἀκίνητο. Περίληψη τῆς πρόσκλησης δημοσιεύεται σέ δύο ἢ περισσότερες ἡμερήσιες τοπικές Ἐφημερίδες καί στίς περιπτώσεις πού ἀπαιτεῖται καί στήν Ἐφημερίδα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως. Τό μέγεθος τῆς δημοσιότητας πρέπει νά εἶναι ἀνάλογο τοῦ προβλεπομένου τιμήματος ἀγορᾶς σέ συνάρτηση μέ τό κόστος δημοσιότητας.

2. Γιά τήν ἀξιολόγηση τῶν προσφορῶν ὀρίζεται Ἐπιτροπή ἀπό τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπό μέλη τῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας του καί ἐάν κρίνεται σκόπιμο συμμετέχει καί ἐκπρόσωπος τοῦ φορέα γιά λογαριασμό τοῦ ὁποῖου θά ἀγοραστεῖ τό ἀκίνητο.

3. Ἔργο τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἡ διαπίστωση τῆς πληρότητας τῶν προσφορῶν, ἡ τεχνική ἀξιολόγηση καί βαθμολογία αὐτῶν, ἡ ἐξαγωγή τῆς τελικῆς τεχνικῆς βαθμολογίας, ἡ ἀποσφράγιση τῶν οἰκονομικῶν προσφορῶν καί ὁ συσχετισμός τελικῆς τεχνικῆς βαθμολογίας καί οἰκονομικῶν προσφορῶν γιά νά προκύψει ἡ πρόκριση τοῦ καταλλήλοτερου καί οἰκονομικότερου πρὸς ἀγοράν ἀκινήτου.

4. Τό πόρισμα τῆς ἐπιτροπῆς μέ τυχόν πρόσθετες παρατηρήσεις ὑποβάλλεται στό ὄργανο πού διοικεῖ τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο γιά λήψη κατ' ἀρχάς ἀποφάσεως προκρίσεως καί συνεχίσεως τῆς διαδικασίας ἀγορᾶς.

5. Τό προκριθέν γιά ἀγορά ἀκίνητο ἀποστέλλεται σέ ἀνεξάρτητο ἐκτιμητή τοῦ ἄρθρου 2 παρ. 4 τοῦ παρόντος γιά ἐκτίμηση τῆς ἀξίας του, μετά ἀπό ὀριστικοποίηση ὄλων τῶν ποσοτικῶν ἐπί μέρους καί στό σύνολό τους μεγεθῶν, τῶν ἀναλυτικῶν ποιοτικῶν στοιχείων καί χαρακτηριστικῶν τοῦ κτιρίου, ὀριστικοποίηση τῶν προθεσμιῶν σύνταξης ὀριστικῶν μελετῶν, μελετῶν ἐφαρμογῆς, ἔγκρισης αὐτῶν ἀπό τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο καί ἐκδοσης οἰκοδομικῆς ἄδειας ὡς καί προσδιορισμοῦ ἐγγυητικῶν ἐπιστολῶν, ρητρῶν.

6. Ὁλοκληρώνεται ὁ ἔλεγχος τίτλων τοῦ προσφερομένου ἀκινήτου καί διαπιστώνεται ἐάν τρίτος, τό Δημόσιο ἢ ἕτερο ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπον διεκδικεῖ ἢ ὀχι δικαιώματα ἐπ' αὐτοῦ.

7. Συμφωνεῖται ἡ ὁποιαδήποτε πρόσθετη ὑποχρέωση τοῦ πωλητῆ ἀπό μή δυναμένη νά προβλεφθεῖ ἀπό τήν πρόσκληση ἐκδήλωσης ἐνδιαφέροντος ἰδιαιτερότητα τοῦ προσφερομένου ἀκινήτου.

8. Διενεργοῦνται διαπραγματεύσεις ἀπό ἐπιτροπή ἡ ὁποία ὀρίζεται ἀπό τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο ἢ τό ἀρμοδίως ἐξουσιοδοτημένο ὄργανο ὅπως στήν παρ. 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου.

9. Ἡ λήψη τελικῆς ἀπόφασης ἀπό τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο γιά ἀγορά ἀκινήτου λαμβάνεται κατ' ἐλευθέραν αὐτοῦ κρίση.

Άρθρον 22 Συμβόλαιο Άγοράς

Μετά τή λήψη τελικής απόφασεως καλείται ο προσφέρων προς υπογραφή του συμβολαίου αγοράς, στο οποίο εκτός από την περιγραφή του ακινήτου ως έχει και αγοράζεται ή ως μελλοντικό έτοιμο προς χρήση τελικό προϊόν, συμφωνούνται:

1. Τό τμήμα και ο τρόπος καταβολής αυτού. Σε περίπτωση αγοράς μελλοντικού έτοιμου τελικού προϊόντος για την εκάστοτε καταβολή δόσης ορίζεται η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του πωλητή για την πρόοδο των εργασιών, σε συνάρτηση με την εφαρμογή του χρονοδιαγράμματος εκτέλεσης αυτών, ο τρόπος πιστοποίησης της εκτέλεσης αυτών και όποιες άλλες προϋποθέσεις τυχόν συμφωνηθούν.

2. Η προθεσμία παράδοσης του κυρίου έτοιμου προς χρήση και οι τμηματικές προθεσμίες προόδου των εργασιών. Οι χρόνοι προσωρινής και διοικητικής παραλαβής και οριστικής παραλαβής ως και ο τρόπος και χρόνος γνωστοποίησης στον πωλητή τυχόν παρατηρήσεων των επιτροπών παραλαβής και ο χρόνος εκτέλεσης των εργασιών που δεν έχουν εκτελεσθεί.

3. Οι προθεσμίες εκπόνησης των οριστικών μελετών, έγκρισης αυτών από το διοικούν το εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο, υποβολής φακέλου για έκδοση οικοδομικής άδειας, εκπόνησης μελετών εφαρμογής, εκπόνησης κατά περίπτωση ειδικών μελετών και όποιες άλλες ειδικότερες προθεσμίες έχουν συμφωνηθεί για την ολοκλήρωση κατασκευής του κυρίου.

4. Οι υποχρεώσεις του πωλητή για την παροχή των αναγκαίων πληροφοριών, στοιχείων και διευκολύνσεων προς το όργανο που ορίζεται από το διοικούν το εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο για την παρακολούθηση της κατασκευής του κυρίου.

5. Τό ποσόν και η διάρκεια της έγγραφικης επιστολής καλής εκτέλεσης των εργασιών που συμφωνούνται με το συμβόλαιο ως και των τμηματικών και τελικής παράδοσης του κυρίου κ.λπ. που θα αποτελέσουν λόγους κατάπτωσης της έγγυσης.

Τό ποσόν της έγγραφικης επιστολής καλής εκτέλεσης των όρων του συμβολαίου σύμφωνα με τά προβλεπόμενα στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 7 του παρόντος Κανονισμού δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 10% του συνολικού τιμήματος αγοράς, εκτός εάν διαφορετικά αναφέρεται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

6. Οι ποινικές ρήτρες για μὴ μὴ ἔγκαιρη περάτωση τῶν τμηματικῶν προθεσμιῶν καὶ τελικῆς παράδοσης τοῦ κυρίου. Οι ποινικές ρήτρες παρακρατούνται από τις τμηματικές καταβολές και εάν τό ποσό αυτών δέν ἐπαρκεῖ, εἰσπράττονται ἀπό τις ἐγγυτικῆς ἐπιστολῆς.

7. Σέ περίπτωση παραβίασης συμφωνηθείσας ἡμερομηνίας σταδιακῆς περάτωσης εργασιῶν ἢ τμηματικῆς ἢ τελικῆς παράδοσης τοῦ κυρίου ἀπό ὑπατιότητα ἢ ἀδυναμία

τοῦ πωλητῆ, δικαιούται αὐτομάτως ὁ ἀγοραστής, χωρίς τήρηση ὁποιοῦδήποτε ἄλλου ὄρου, νά προβαίνει μέ δαπάνες του, συμψηφιζόμενες στό τμήμα, στήν συνέχιση εργασιῶν ἀποπεράτωσης τοῦ κυρίου.

8. Στήν περίπτωση πού καταστεί ἀναγκαία ἡ ἀγορά ἀπό τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπον νέων, πρόσθετων καί συμπληρωματικῶν εργασιῶν ἢ μελετῶν, οἱ ὁποῖες δέν ἦταν δυνατόν νά προβλεφθοῦν μέχρι τῆς υπογραφῆς τοῦ συμβολαίου, τότε ἡ ἐνέργεια αὐτή:

- α) Εἶναι στή διακριτική εὐχέρεια καί ἐπιλογή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου.
- β) Ἀποτελεῖ ὑποχρέωση ἀνάληψης εὐθύνης πώλησης τοῦ πωλητῆ.
- γ) Ἡ ἀγορά τῶν νέων εργασιῶν ἢ μελετῶν πραγματοποιεῖται μέ τήν ὑπογραφή νέου συμβολαίου ἀγοράς, νέου ἀντικειμένου, τό ὁποῖο θά ἀποτελεῖ προέκταση τοῦ ἀρχικοῦ συμβολαίου ἀγοράς.
- δ) Ἡ ἀνάθεση ἐκτέλεσης ἢ ἐκπόνησης αὐτῶν σέ τρίτη τεχνική Ἑταιρία ἢ Μελετητικό Γραφεῖο ἀποτελεῖ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου καί ὑποχρέωση τοῦ πωλητῆ γιά παροχή τῶν ἀπαραίτητων διευκολύνσεων καί μὴ παρεμβολῆς ὁποιοῦδήποτε ἐμποδίων ἢ κωλυμάτων στόν τρίτο ἀνάδοχο γιά τήν ἐκτέλεση τῶν νέων εργασιῶν
- ε) Ἡ κοστολόγηση τῶν νέων εργασιῶν οἱ ὁποῖες πιθανόν νά ἀνατεθοῦν στόν πωλητή μπορεῖ νά γίνει μέ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογή τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων μέ τιμές ΑΤΟΕ, ΑΤΗΕ καί ΑΤΕΟ κατά τό χρόνο τῆς νέας συμφωνίας, μέ προσυμφωνημένη μέ τό ἀρχικό συμβόλαιο, ποσοστιαία ἐπ' αὐτῶν ἔκπτωση, λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τοῦ ἐμπορικοῦ κέρδους, τῶν γενικῶν ἐξόδων καί τοῦ Φ.Π.Α., ἢ μέ ἄλλο τρόπο ἐπίσης προσυμφωνημένο μέ τό ἀρχικό συμβόλαιο.
- στ) Ἡ κοστολόγηση νέων μελετῶν οἱ ὁποῖες πιθανόν νά ἀνατεθοῦν στόν πωλητή, μπορεῖ νά γίνει μέ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων περὶ ἀμοιβῶν ἐκποίησης Μελετῶν Δημοσίων Ἔργων μέ προσυμφωνημένη μέ τό ἀρχικό συμβόλαιο ποσοστιαία ἐπ' αὐτῶν ἔκπτωση ἢ μέ ἄλλο τρόπο ἐπίσης προσυμφωνημένο μέ τό ἀρχικό συμβόλαιο.
- ζ) Οἱ τυχόν αὐξομειώσεις εἰδῶν, ὑλικῶν ἢ μηχανημάτων, ποιότητας καί ποσότητας εργασιῶν, ἀπό αὐτές πού ἔχουν συμφωνηθεῖ μέ τό ἀρχικό συμβόλαιο, συμψηφίζονται στό κόστος τῶν νέων εργασιῶν γιά τή διαμόρφωση τοῦ κόστους αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄
ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΕΣ

Άρθρον 23 Τρόποι Ἀντιπαροχῶν - Διαδικασία

1. Τό ἐκκλησιαστικό Ν.Π. μέ ἀπόφαση τοῦ διοικούντος ὁργάνου του δύναται νά προβαίνει στήν ἀξιοποίηση τῶν οἰκοπέδων, τῶν ὁποίων εἶναι κύριος ἢ διαχειριστής, μέ

άνοικοδόμηση αυτών, με τό σύστημα αντιπαροχής ποσοστών στο οικόπεδο όμοιο μετά των όριζοντίων ιδιοκτησιών, οι όποιες αντιστοιχούν σε αυτά, λόγω έργολαβικού ανταλλάγματος. Ή άνοικοδόμηση με αντιπαροχή δύναται νά πραγματοποιηθεί:

- α) Διά δημοσίου πλειοδοτικού διαγωνισμού, μετά άπό σύνταξη με μέριμνα των ύπηρεσιών του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή τρίτου, πλήρους μελέτης γιά τήν άνοικοδόμηση του οικόπεδου, στην όποία θά περιλαμβάνεται πλήρης άρχιτεκτονική, στατική, γεωλογική, ήλεκτρομηχανολογική, και ύδραυλική μελέτη, τεχνική περιγραφή, συγγραφή ύποχρεώσεων, προθεσμία άποπερατώσεως, πίνακας ποσοστών συνιδιοκτησίας και κατανομής δαπανών κοινωχρήστων και κοινοκτήτων ιδιοκτησιών, πίνακας άποτιμής της κάθε διηρημένης ιδιοκτησίας ή όρόφου, προβλεπομένων νά άνεγερθούν και θά είναι καθορισμένες και θά λαμβάνονται ως πλήρως άποπερατωμένες και σχέδιο τής καταρτισθομένης έργολαβικής συμβάσεως, και προσυμφώνου περι τής σταδιακής μεταβιβάσεως των ποσοστών του οικόπεδου περιέχοντος και διατάξεις γιά τήν καταρτισθομένη όροφοκτησία όπως και κάθε άλλο στοιχείο έπιβαλλόμενο ή κρινόμενο ως σκόπιμο κατά τής ύπάρχουσες συνθήκες ή άπαιτούμενων κατά τήν φύση του έργου. Ή άποτίμηση της άξιας των αντιπαροχόμενων ιδιοκτησιών και του συνόλου των ύπό άνέγερση ιδιοκτησιών θά καθορίζεται συμφώνως προς τούς συγκεκριμένους συντελεστές άξιας τής κάθε διηρημένης ιδιοκτησίας, θά εκφράζεται σε άπολύτους ή σχετικές τιμές και θά αναφέρεται στο σχετικό πίνακα στην διακήρυξη.
- β) Με προσκλήσεις έκδηλώσεως ένδιαφέροντος, όπου οι ένδιαφερόμενοι καλούνται όπως ύποβάλλουν, πλήν τής προσφοράς ποσοστού αντιπαροχής, ιδέες περι του τρόπου άξιοποίησεως του οικόπεδου με άρχιτεκτονική, στατική, ήλεκτρομηχανολογική, γεωλογική, ύδραυλική προμελέτη, τεχνική συγγραφή ύποχρεώσεων, πίνακα ποσοστών συνιδιοκτησίας, κατανομή δαπανών, κοινωχρήστων και κοινοκτήτων, σχέδιο σταδιακής μεταβιβάσεως ποσοστών οικόπεδου και κάθε άλλο στοιχείο έπιβαλλόμενο εκ τής φύσεως του έργου. Στην διακήρυξη θά καθορίζονται τά κριτήρια και ό τρόπος άξιολογήσεως προσφορών.
- γ) Με άπ' ευθείας διαπραγματεύσεις, όταν δέν είναι δυνατόν ή συμφέρον νά γίνει διαγωνισμός, όπως ιδίως στις περιπτώσεις συνιδιοκτητων οικόπεδων ή συνιδιοκτητων παλαιών οικημάτων.

Άρθρο 24

Πλειοδοτικοί διαγωνισμοί

Πρόσκληση έκδηλώσεως ένδιαφέροντος

1. Ή διακήρυξη άναρτάται και δημοσιεύεται κατά τά προβλεπόμενα εις τό άρθρον 5 παρ. 2 του παρόντος Κανονισμού, αναφέρει δε και καλεί τούς ένδιαφερομένους:

- α) Νά ύποβάλλουν έντός προθεσμίας όχι συντομότερης των είκοσι (20) ήμερών άπό τής δημοσιεύσεως προσφορές σε άκέραιες μονάδες των προσφερομένων προς τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ποσοστών αντιπαροχής σύμφωνα με τον πίνακα άποτιμής της άξιας των διηρημένων ιδιοκτησιών και τον πίνακα, στον όποιον θά έμφαίνονται οι προσφερόμενες επί μέρους ιδιοκτησίες προς τό νομικό πρόσωπο γιά τήν κάλυψη του ποσοστού τής αντιπαροχής.
- β) Νά θέσουν τούς βασικούς όρους σχεδίου τής καταρτισθομένης έργολαβικής συμβάσεως, σχεδίου προσυμφώνου περι σταδιακής μεταβιβάσεως των ποσοστών του οικόπεδου, στο όποιο θά περιέχονται και διατάξεις γιά τήν καταρτισθομένη όροφοκτησία, ως έπίσης και κάθε άλλο στοιχείο άνάλογο άπαιτούμενο κατά τής συνθήκες και τήν φύση του έργου.
- γ) Τά προσόντα αυτών που δύναται νά λάβουν μέρος στο διαγωνισμό.
- δ) Έγγυητική έπιστολή σύμφωνη προς τά αναφερόμενα στο άρθρο 7 παρ. 3 και 4 του παρόντος Κανονισμού, ποσού όχι χαμηλότερου του δέκα τοις εκατόν (10%) της άξιας του οικόπεδου, όπως αυτή άποτιμάται δύναμει τής Έκτιμητικής Έκθέσεως του άρθρου 2 παρ. 4 του παρόντος.
- ε) Έν σχέσει προς τό περιεχόμενο, τον τύπο των προσφορών, τήν διαδικασία διεξαγωγής τής δημοπρασίας, άνακηρύξεως πλειοδότη, κατακυρώσεως του άποτελέσματος του διαγωνισμού θά εφαρμόζονται άναλόγως οι διατάξεις του παρόντος Κανονισμού.

2. Ή πρόσκληση έκδηλώσεως ένδιαφέροντος δημοσιεύεται κατά τά διαλαμβανόμενα εις τήν προηγούμενη παράγραφο, θά αναφέρει και θά καλεί τούς ένδιαφερομένους:

- α) Νά ύποβάλλουν προσφορές έντός προθεσμίας όχι μικρότερη των είκοσι (20) ήμερών άπό τής δημοσιεύσεως, ξεχωριστά γιά τά αιτούμενα τεχνικά στοιχεία (σχέδια, τεύχη, συγγραφές) όπως αυτά άνάλυτικά θά ζητούνται και ξεχωριστά σε σφραγισμένο φάκελο με τούς οικονομικούς όρους τής προσφοράς, ιδίως τό ποσοστό τής αντιπαροχής, όλογράφως και αριθμητικώς.
- β) Νά ύποβάλλουν σχέδιο έργολαβικής σύμβασης που θά καταρτισθεί, σχέδιο προσυμφώνου περι σταδιακής μεταβιβάσεως των ποσοστών του οικόπεδου, στο όποιο θά περιέχονται και διατάξεις γιά τήν όροφοκτησία που θά καταρτισθεί, όπως έπίσης και κάθε άλλο στοιχείο που άπαιτείται άνάλογο με τής συνθήκες και τή φύση του έργου.
- γ) Τά κριτήρια άξιολόγησεως των προσφορών, τούς συντελεστές βαρύτητας των κριτηρίων, τήν βαθμολογία

καί τόν τρόπο ύπολογισμοῦ καί συσχετισμοῦ τῆς τεχνικῆς βαθμολογίας μέ τήν οἰκονομική προσφορά γιά τήν συγκριτική ἀξιολόγηση τῶν προσφορῶν.

δ) Τά προσόντα αὐτῶν πού μποροῦν νά λάβουν μέρος στό διαγωνισμό.

ε) Νά καταθέσουν ἐγγυητική Ἐπιστολή σύμφωνα μέ τήν προηγούμενη παράγραφο.

στ) Σέ σχέση μέ τίς διαδικασίες τοῦ διαγωνισμοῦ, κατακύρωσης ἀποτελέσματος θά ἐφαρμόζονται ἀνάλογες διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ.

3. Ὅλα τά ἐξοδα τοῦ διαγωνισμοῦ καί δημοσιεύσεις, τά ὁποῖα τό καθένα χωριστά καί σέ ἀπόλυτες τιμές, ἀναφέρονται στήν διακήρυξη ἢ πρόσκληση ἐνδιαφέροντος καί βαρύνουν τόν ἀνάδοχο, ὅπως ἐπίσης καί ὅλα τά ἐξοδα κατάρτισης τῶν σχετικῶν συμβάσεων, τῶν πράξεων σύστασης ὀριζόντιας ἰδιοκτησίας, συμβολαιογραφικά ἐξοδα, πάσης φύσεως ἐξοδα καί ἐξοδα μεταγραφῶν βαρύνουν τόν ἀνάδοχο. Τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο δέν ἔχει καμία οἰκονομική ὑποχρέωση γιά τήν ἐκτέλεση τῆς σύμβασης.

4. Τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο ἀποφασίζει κατ' ἐλευθέραν κρίσιν.

5. Τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν ὑποχρεοῦται σέ καμία περίπτωση σέ παροχή ἀποζημιώσεως πρὸς τοὺς ὑποβλήοντες προσφορά.

ἄρθρον 25

Σύμβαση Ἀντιπαροχῆς

Ἡ σύμβαση ἀντιπαροχῆς καταρτίζεται σύμφωνα μέ τά ὀριζόμενα ἀπό τήν διακήρυξη τοῦ διαγωνισμοῦ ἢ τῆς προσκλήσεως ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος καί ἀνάλογα τίς σχετικές διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ' ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ἄρθρον 26

Διατάξεις Νόμων

Εἰδικές διατάξεις νόμων πού προβλέπουν τήν χωρίς διαγωνισμό ἐκμίσθωση ἢ ἐκποίηση ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων, ἰσχύουν καί γιά τά ἀκίνητα τῶν ὑπαγομένων στόν παρόντα Κανονισμό νομικῶν προσώπων.

ἄρθρον 27

Τροποποίηση Διατάξεων - Ἐναρξη ἰσχύος

1. Οἱ διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ τροποποιοῦνται ἢ συμπληρώνονται ἢ καταργοῦνται δι' ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ., ἡ ὁποία δημοσιεύεται στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

2. Ὁ παρῶν Κανονισμός δέν προκαλεῖ δαπάνη σέ βάρος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἢ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας.

3. Οἱ διατάξεις τοῦ παρόντος καταλαμβάνουν τίς ἐκκρεμεῖς διαδικασίες ἢ συμβάσεις μισθώσεων, ἐκποιήσεων, ἀγορῶν, ἀνταλλαγῶν καί ἀντιπαροχῶν.

4. Ἡ ἰσχύς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχίζει ἀπό τῆς δημοσιεύσεώς του στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί στό ἐπίσημο Δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κανονισμός αὐτός νά δημοσιευθεῖ στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί τό Περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἀθήνα, 18 Ἀπριλίου 2018

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Άριθμ. 862/957/4.5.2018

**Κανονισμός λειτουργίας
ἐκκλησιαστικοῦ ἰδρύματος μέ τήν ἐπωνυμία:
«Ίδρυμα ὑποτροφιῶν Παναγιώτου Βαρλᾶ
εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ του ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου Βαρλᾶ,
τῶν γονέων του Χαραλάμπους καί Καλλιρρόης Βαρλᾶ
καί τῆς συζύγου του Ζωῆς Βαρλᾶ»
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἴνουσσῶν**

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν:

1. τὰ ἄρθρα 29 παραγρ. 2 καί 59 παραγρ. 2 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Α΄ 146), καί τό ἄρθρο 68 παρ. 1, 5α΄ τοῦ ν. 4235/ 2014,

2. τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρός τό χριστεπώνυμον Πλήρωμα, οἱ ὁποῖες ἀπορρέουν ἀπό τὰς Εὐαγγελικὰς ἐπιταγὰς, τοὺς Ἱεροῦς Κανόνας καί τοὺς νόμους τοῦ Κράτους,

3. τὰς ὑφισταμένας κοινωνικὰς, ποιμαντικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἴνουσσῶν,

4. τήν ὑπ' ἀριθμ. 280/48/1.2.2018 Πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καί Οἴνουσσῶν κ. Μάρκου,

5. τήν ἀπό 5.3.2018 Γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Γραφείου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καί

6. τήν ἀπό 14.3.2018 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἀποφασίζει

τροποποιεῖ καί κωδικοποιεῖ τόν Κανονισμόν συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἰδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμίαν: «Ίδρυμα ὑποτροφιῶν Παναγιώτου Βαρλᾶ εἰς μνήμην τῶν γονέων του Χαραλάμπους καί Καλλιρρόης Βαρλᾶ καί Ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου Βαρλᾶ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἴνουσσῶν (Φ.Ε.Κ. Β΄ 913/15.4.2013) ὡς ἐξῆς:

Κανονισμός

λειτουργίας ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος μέ τήν ἐπωνυμία: «Ίδρυμα ὑποτροφιῶν Παναγιώτου Βαρλᾶ εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ του ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου Βαρλᾶ, τῶν γονέων του Χαραλάμπους καί Καλλιρρόης Βαρλᾶ καί τῆς συζύγου του Ζωῆς Βαρλᾶ» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἴνουσσῶν

Ἄρθρον 1
Ἰδρυσις - Ἰδρυσις - Ἰδρυσις

Τό συσταθέν διά τῆς ὑπ' ἀριθμ. 13338/718/2.4.2013 ἀποφάσεως τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου (Φ.Ε.Κ. Β΄ 913/15.4.2013) ἐκκλησιαστικόν Ἰδρυμα ὑπό τήν ἐπωνυμίαν «Ίδρυμα ὑποτροφιῶν Παναγιώτου Βαρλᾶ εἰς μνήμην τῶν γονέων του Χαραλάμπους καί Καλλιρρόης Βαρλᾶ καί Ἀρχιμ. Μακαρίου Βαρλᾶ», μετονομάζεται σέ «Ίδρυμα ὑποτροφιῶν Παναγιώτου Βαρλᾶ εἰς μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου Βαρλᾶ, τῶν γονέων του Χαραλάμπους καί Καλλιρρόης Βαρλᾶ καί τῆς συζύγου του Ζωῆς Βαρλᾶ» ἢ διά συντομίαν «Ἐκκλησιαστικόν Ἰδρυμα ὑποτροφιῶν Παναγιώτου Βαρλᾶ», μέ ἔδραν τήν πόλιν τῆς Χίου καί δὴ καί τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἴνουσσῶν. Τό Ἰδρυμα αὐτό ἀποτελεῖ ἐξηρητημένη ὑπηρεσία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἴνουσσῶν, αὐτοτελοῦς διαχειρίσεως καί μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος.

Ἄρθρον 2
Σκοπός

Σκοπός τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος τούτου εἶναι:

1. Ἡ δωρεάν φιλοξενία φοιτητῶν Α.Ε.Ι. ἢ Τ.Ε.Ι. ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν Πειραιεῖ, προερχομένων κατ' ἀρχὴν ἐκ χωρίου Ζυφιά Χίου, καί μετὰ κατὰ σειρὰν προτεραιότητος ἐκ τῶν χωρίων Δαφνῶνος Χίου ἢ ἐκ τῶν ἐτέρων χωρίων τοῦ Δημοτικοῦ Διαμερίσματος Καμποχώρων ἢ τῆς λοιπῆς Χίου, εἰς ἰσόγειον διαμέρισμα 55 τ.μ., κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σεβαστείας 25, περιοχῆς Ἰλισσίων τοῦ Δήμου Ζωγράφου Ἀττικῆς καί εἰς ὑπόγειον διαμέρισμα 58,50 τ.μ., κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πελοποννήσου 19-21, Δήμου Ζωγράφου Ἀττικῆς.

Οἱ διαμένοντες ὑποχρεοῦνται εἰς τήν πληρωμὴν τῶν κοινοχρήστων ἐξόδων, ὡς καί τῶν λογαριασμῶν κοινῆς ὠφελείας (Δ.Ε.Η., Ε.Υ.Δ.Α.Π., Ο.Τ.Ε. κ.λπ.).

2. Ἡ χορήγησις ὑποτροφιῶν ἐκ τῶν τόκων τοῦ ποσοῦ τῶν ἑκατὸν χιλιάδων (100.000) εὐρώ, κατατεθειμένου εἰς λογαριασμόν Τραπεζῆς, εἰς ἐτέρους φοιτητὰς, οἱ ὁποῖοι δὲν διαμένουν εἰς τὰ διαμερίσματα καί σπουδάζουν εἰς

ἄλλας πόλεις τῆς Πατρίδος ἡμῶν, προερχομένων κατ' ἀρχὴν ἐκ κώμης Ζυφιά Χίου, ἄλλως ἐκ κώμης Δαφνῶνος Χίου ἢ ἐκ τῶν ἐτέρων κωμῶν τοῦ Δημοτικοῦ Διαμερίσματος Καμποχώρων ἢ τῆς λοιπῆς Χίου. Ἐκ τῶν τόκων τούτων θά καταβάλλωνται καί τὰ ἐκάστοτε ἔξοδα συντηρήσεως καί ἐπισκευῆς τῶν διαμερισμάτων.

ἄρθρον 3 Διοίκησης

1. Τό Ἴδρυμα διοικεῖται ὑπό Τριμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Δ.Σ.), ἀποτελουμένου ἐκ τῶν:

- α) Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν, ὡς Προέδρου, ἀναπληρουμένου ὑπό τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Χαλκηιοῦ.
- β) Δύο (2) ἠαϊκῶν Μελῶν, μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν αὐτῶν, προτεινομένων ὑπό τῆς οἰκογενείας Παναγιώτου Χαρ. Βαρθῆ καί τῶν κατιόντων αὐτῆς.

2. Τά Μέλη τοῦ Δ.Σ. διορίζονται διά Πράξεως τοῦ Μητροπολίτου ἐπί τριετῆ θτεία καί τό ἀξίωμα τῶν εἶναι τιμητικόν καί ἄμισθον.

3. Τό Δ.Σ. κατὰ τήν πρώτην συνεδρίαν αὐτοῦ ἐκλέγει μεταξύ τῶν Μελῶν αὐτοῦ τόν γραμματέα καί τόν ταμίαν αὐτοῦ.

4. Πρός ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ ὀρίζεται ὑπό τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου βοηθός γραμματεὺς.

ἄρθρον 4 Συνεδριάσεις - Ἀρμοδιότητες Δ.Σ.

Τό Δ.Σ. ἔχει τὰ ἑξῆς ἀρμοδιότητας:

- α) Συντάσσει τόν ἐτήσιον Προϋπολογισμόν καί Ἀπολογισμόν τοῦ Ἰδρύματος, τόν ὁποῖον καί ὑποβάλλει πρὸς ἔγκρισιν εἰς τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον.
- β) Ἀποφασίζει διά τόν ἀριθμόν καί τό ὕψος τῶν ἐκάστοτε χορηγουμένων ὑποτροφῶν, ἐν σχέσει πρὸς τόν Προϋπολογισμόν.
- γ) Ἐπιλέγει βάσει κριτηρίων τοὺς ὑποτρόφους καί τοὺς πρὸς δωρεάν διαμονήν φοιτητάς ἐκάστου ἔτους καί ὑποβάλλει πρὸς ἔγκρισιν εἰς τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον.
- δ) Ἀποφασίζει διά τήν διακοπήν ὑποτροφίας ἢ διαμονῆς βάσει τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ παρόντος.
- ε) Ἐπιλύει οἰονδήποτε σχετικόν θέμα παρουσιάζεται.

ἄρθρον 5 Τηρούμενα βιβλία

1. Τά τηρούμενα βιβλία τοῦ Ἰδρύματος εἶναι:

- α) Βιβλίον Πρακτικῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου
- β) Βιβλίον Πρωτοκόλλου
- γ) Βιβλίον Ἀρχείου Ὑποτρόφων
- δ) Ἀρχεῖον ἐγκριθέντων Προϋπολογισμῶν καί Ἀπολογισμῶν τοῦ Ἰδρύματος
- ε) Φάκελος Ἀλληλογραφίας τοῦ Ἰδρύματος
- στ) Βιβλίον ἀκινήτων τοῦ Ἰδρύματος.

2. Τό Ταμεῖον τοῦ Ἰδρύματος ἀποτελεῖ κλάδον τοῦ Ταμεῖου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καί παρακολουθεῖται ἐτησίως δι' ἰδιαίτερας διαχειρίσεως ἐσόδων - ἐξόδων, ἡ ὁποία τίθεται εἰς τήν διάθεσιν τοῦ Δ.Σ. εἰς ἐκάστην συνεδρίαν αὐτοῦ.

ἄρθρον 6 Δικαιούχοι

Δικαιούχοι τῶν ὑποτροφῶν ἢ τῆς διαμονῆς εἰς τὰ διαμερίσματα δύνανται νά εἶναι τοῦ αὐτοῦ φύλου (διά τήν διαμονήν) τέκνα ἀναξιοπαθούντων γονέων, ὀρφανὰ καί ἐμπεριστατα, ὡς καί τέκνα οικονομικῶς ἀδυνάμων ἢ πολυτέκνων οἰκογενειῶν. Χορηγοῦνται δέ ἐτησίως αἱ ὑποτροφῆαι πρωτίστως εἰς φοιτητάς καί δευτερευόντως εἰς σπουδαστάς μέ προτεραιότητα καταγωγῆς τῶν ἐκ τοῦ χωρίου Ζυφιά ἀνεξαρτήτως κατευθύνσεως σπουδῶν καί τῆς οικονομικῆς κατάστασης τῶν γονέων τους. Διά τήν χορήγησιν ὑποτροφῶν στοὺς λοιπούς φοιτητάς αὐτὴ θά γίνεται μέ προτεραιότητα κατευθύνσεως σπουδῶν α) Θεολογίας, β) Διοικήσεως Ἐπιχειρήσεων καί Οἰκονομικῶν, γ) Ἡλεκτρονικῶν Ὑπολογιστῶν, δ) Χημείας καί ε) λοιπῶν κατευθύνσεων βάσει τῆς οικονομικῆς καταστάσεως τῶν γονέων τους καί τῆς βαθμολογίας τῶν. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὀρίζεται κατ' ἔτος δι' ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐγκρινομένης ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

ἄρθρον 7 Προϋποθέσεις χορηγίας

1. Ἐκαστος ὑποψήφιος ὑπότροφος ὑποχρεοῦται νά ὑποβάλλῃ μέσῳ τῆς Ἐνορίας αὐτοῦ εἰς τήν Ἱερὰν Μητροπόλιν Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν, τό ἀργότερον ἕως τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου ἐκάστου ἔτους τὰ κάτωθι δικαιολογητικά:

- α) Αἴτησιν μετὰ βιογραφικοῦ σημειώματος.
- β) Τελευταῖον ἐκκαθαριστικόν σημείωμα τῆς Ἐφορίας τῶν γονέων αὐτοῦ.
- γ) Ὑπεύθυνον δήλωσιν τοῦ αἰτούντος, ὅτι δέν ἔχει λάβει, οὔτε καί πρόκειται νά λάβῃ οἰανδήποτε ἄλλην δημοσίαν ἢ ἐξ ἄλλου Ἰδρύματος ὑποτροφίαν διά τήν συγκεκριμένην περίοδον.
- δ) Βεβαίωσιν ἐγγραφῆς εἰς τήν Σχολήν (διά τοὺς πρωτοετείς φοιτητάς καί σπουδαστάς).
- ε) Βεβαίωσιν, ὅτι ἔχουν ἐξετασθῆ ἐπιτυχῶς εἰς ἅπαντα τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς τῶν ἐκάστου Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους (διά τοὺς ἤδη φοιτητάς καί σπουδαστάς).

2. Τά ἀνωτέρω δικαιολογητικά θά ὑποβάλλωνται εἰς τήν Ἱερὰν Μητροπόλιν μέχρι τῆς ὡς ἄνω καταληκτικῆς ἡμερομηνίας, συνοδευόμενα μέ συστατικὴν ἐπιστολήν τοῦ οἰκείου Ἐφημερίου, ἐμφαίνουσιν τό ὀρθόδοξον χριστιανικόν ἦθος τοῦ ὑποψηφίου.

ἄρθρον 8 Διάρκεια ὑποτροφίας ἢ στεγάσεως

Ὡς ἀρχικὴ διάρκεια τῆς ὑποτροφίας ἢ στεγάσεως ὀρίζεται τό ἐν (1) ἀκαδημαϊκόν ἔτος, δυναμένη νά παραταθῇ,

οὐχὶ ὅμως νὰ ὑπερβῆ τὴν καθωρισμένην συνολικὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν διὰ τὴν ἐκάστοτε Σχολὴν.

Διὰ τὴν παράτασιν ἢ μὴ τῆς διαρκείας τῆς ὑποτροφίας ἀποφαίνεται τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος.

ἄρθρον 9

Διακοπὴ Ὑποτροφίας ἢ στεγασῶς

Ἡ ὑποτροφία ἢ ἡ στεγασὶς διακόπτεται ἐφ' ὅσον ὁ ὑπότροφος:

- α) Περαιτῶσαι τὸν χρόνον τῶν σπουδῶν αὐτοῦ
- β) Διακόψει διὰ οἰονδήποτε λόγον τὰς σπουδὰς αὐτοῦ
- γ) Δέν παρουσιάζει πρόσοδον εἰς τὰς σπουδὰς αὐτοῦ
- δ) Δέν ἐπιδεικνύει τὸ πρέπον χριστιανικὸν ἦθος καὶ γενικώτερον δέν τηρεῖ τοὺς ὅρους τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

ἄρθρον 10

Ὑποχρεώσεις ὑποτρόφων

Ὁ κάθε ὑπότροφος ὀφείλει νὰ ἐπικοινωνῇ ὁ ἴδιος προσωπικῶς καὶ τακτικῶς μετὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ νὰ ἐνημερώνῃ διὰ τὴν πορείαν καὶ ἐξέλιξιν τῶν σπουδῶν του. Ἐπίσης, ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐνημερώνῃ διὰ πᾶσαν σχετικὴν μεταβολὴν. Ὅμοίως, ὑποχρεοῦνται οἱ στεγαζόμενοι εἰς τὰ διαμερίσματα νὰ χρησιμοποιοῦν αὐτὰ μόνον ὡς κατοικίαν, διατηροῦντες αὐτὰ εἰς τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο κατὰ τὴν ἐγκατάστασίν των, νὰ μὴ φιλοξενοῦν ἄλλα πρόσωπα, νὰ εἶναι πάντοτε καθαρὰ, νὰ συντηροῦν τὰς συσκευὰς καὶ νὰ φυλάσσουν τὰ ἀντικείμενα καὶ ἰδιαιτέρως αὐτὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου Βαρλαάμ καθὼς καὶ τὰ εὐρισκόμενα εἰς αὐτὰ ἐπιπλά, νὰ πληρώνουν ἐγκαίρως καὶ ἀνελλιπῶς τοὺς λογαριασμοὺς κοινῆς ὠφελείας καὶ τὰ κοινόχρηστα ἔξοδα καὶ νὰ διάγουν ἐν αὐτοῖς κοσμίως καὶ μετὰ σεμνότητος.

ἄρθρον 11

Πόροι τοῦ Ἰδρύματος

Οἱ πόροι τοῦ Ἰδρύματος προέρχονται:

- α) Ἐκ τόκων
- β) Ἐκ κρατικῶν καὶ λοιπῶν ἄλλων ἐπιχορηγήσεων Νομικῶν ἢ Φυσικῶν Προσώπων
- γ) Ἐκ δωρεῶν ἰδιωτῶν
- δ) Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως
- ε) Ἐξ ἐτησίας δισκοφορίας εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ἐνοριακοὺς Ναοὺς, Ἱερᾶς Μονᾶς καὶ Ἱερὰ Παρεκκλήσια ἢ Ἐξωκλήσια τοῦ Δημοτικοῦ Διαμερίσματος Καμποχώρων, καθὼς καὶ ἐξ εἰσφορᾶς τῶν ὡς ἄνω Ἱερῶν Ναῶν
- στ) Ἐκ διαφόρων λοιπῶν πηγῶν, αἱ ὁποῖαι δέν κατονομάζονται εἰς τὸν παρόντα Κανονισμόν καὶ προέρχονται ἀπὸ χρηστὴν πηγὴν.

ἄρθρον 12

Σφραγίδα

Τὸ Ἰδρυμα ἔχει ἰδίαν σφραγίδα, ἡ ὁποία φέρει εἰς τὸ κέντρον τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Ὁσιοπαρθενομάρτυρος Παρασκευῆς καὶ εἰς δύο ἐπαλληλοὺς κύκλους ἀναγράφονται αἱ φράσεις «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡῶΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ», «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΒΑΡΛΑ».

ἄρθρον 13

Τροποποιήσις - Διάλησις

1. Τροποποιήσις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ γίνεται ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου καὶ ὁμοφώνου ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐπικυρουμένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

2. Τὸ Ἰδρυμα διαλύεται Ἀποφάσει τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ κατόπιν ὁμοφώνου ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου παρόντος καὶ τοῦ Προέδρου, ὅταν δέν ἐκπληρῶναι τοὺς σκοποὺς του ἢ καθίσταται ἀνεφικτός ἢ λειτουργία αὐτοῦ, ἐπικυρουμένης ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

3. Εἰς περίπτωσιν διαλύσεως τοῦ Ἰδρύματος, τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα αὐτοῦ περιέχονται εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν.

ἄρθρον 14

Τελικὴς διατάξις

Ὁ παρὼν Κανονισμὸς ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, δημοσιεύεται δὲ καὶ εἰς τὸ ἐπίσημον δελητίον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ, καταργεῖται ἡ ὑπ' ἀριθ. 862/717/14.3.2018 ὁμοία ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (ΦΕΚ Β' 1551/2.5.2018).

ἄρθρον 15

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δέν προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν.

Ὁ παρὼν Κανονισμὸς νὰ δημοσιευθῇ στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ στό ἐπίσημο δελητίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἀθῆναι, 4.5.2018

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Άριθμ. 1017/968/3.5.2018

Κανονισμός περί ἐκμισθώσεων
καί ἐκποιήσεων ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου
καί Ὁρωποῦ

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψιν:

1) τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 παρ. 2, 29 παρ. 2 καί 39 παρ. 2 καί 6 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καί τὸ ἄρθρο 68 παρ. 1 ὑποπαρ. 3, 4 καί 6 τοῦ Ν. 4235/2014,

2) τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, τὰς ἀπορρεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν Νόμων τοῦ Κράτους,

3) τὰς ὑφισταμένες κοινωνικὰς, ποιμαντικὰς καί πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ,

4) τὴν ὑπ' ἀριθ. 120/26.2.2018 πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ κ. Κυρίλλου,

5) τὴν ἀπὸ 9.3.2018 Γνωμοδότησιν τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

6) τὴν ἀπὸ 19.4.2018 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

ἐγκρίνει τὸν Κανονισμόν «Περί ἐκμισθώσεων καί ἐκποιήσεων ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ», ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Κανονισμός

Περί ἐκμισθώσεων καί ἐκποιήσεων
ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου
καί Ὁρωποῦ

Ἄρθρον 1

Ἀντικείμενο Κανονισμοῦ

1. Ὁ παρὼν Κανονισμός ρυθμίζει τὴν διαδικασία πού θά τηρεῖται γιὰ τὴν κατάρτιση συμβάσεων οικονομικῆς διαχειρίσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων καί εἰδικότερα:

2. Τὴ διαδικασία, ἡ ὁποία πρέπει νὰ τηρεῖται ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου ἢ

Ἰδιωτικοῦ Δικαίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ καί ἀφορᾷ στὶς συμβάσεις ἐκμισθώσεων, χρονοεκμισθώσεων (leasing), παραχωρήσεων τῆς χρήσεως, ἐκποιήσεων, ἀγορῶν, ἀνταλλαγῶν καί ἐκποιήσεως ἐπὶ ἀντιπαροχῇ ἀκινήτων, τῶν ὁποίων ἡ ἰδιοκτησία ἢ ἡ ἐπικαρπία ἀνήκει ἢ ἔχει ἀνατεθεῖ ἢ διαχείριση καί διοίκηση σέ αὐτὰ μὲ διάταξη νόμου ἢ οἰασδῆποτε μορφῆς σύμβαση διαχειρίσεώς τους.

3. Ὡς Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὀρίζονται τὰ ἀναφερόμενα στὸ ἄρθρον 1 παρ. 4 τοῦ Ν. 590/1977, ὅπως ἰσχύει κάθε φορά. Ὡς Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα Ἰδιωτικοῦ Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) ὀρίζονται τὰ Ἰσχυαστήρια, τὰ Ἐκκλησιαστικά Ἰδρύματα, τὰ Ἱερά Προσκυνήματα καί τὰ Ἐκκλησιαστικά Μουσεῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄
ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ

Ἄρθρον 2

Τρόπος Ἐκμισθώσεως

1. Τὰ ἐκκλησιαστικά ἀκίνητα ἐκμισθώνονται διὰ δημοσίου πλειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ.

2. Κατ' ἐξαιρεση τὸ ἐκκλησιαστικὸ νομικὸ πρόσωπο μπορεῖ νὰ προβαίνει κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ διοικούντος ὄργανου του σέ ἐκμισθώσεις ἄνευ διαγωνισμοῦ:

α) Ὅταν ἡ ἐτήσια πρόσοδος παρὰ τοῦ ἐκμισθουμένου ἀκινήτου δέν ὑπερβαίνει τὸ ποσὸ τῶν δέκα πέντε χιλιάδων (15.000) εὐρώ.

β) Ὅταν πρόκειται γιὰ ἐκμίσθωση ἀκινήτων πρὸς ἄλλα Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα ἢ σέ Ὄργανισμούς καί Ἐκκλησιαστικά Ἰδρύματα Κοινοφελοῦς χαρακτῆρα Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, τὰ ὁποῖα ἐκπληροῦν κοινοφελεῖς σκοποῦς, γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῶν στεγαστικῶν ἢ ἄλλων σχετικῶν (πρὸς ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν τους) λειτουργικῶν ἀναγκῶν. Κοινοφελῆς σκοπὸς γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς παρούσης διατάξεως εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐνδιαφέρει κατὰ προτεραιότητα καί ἀποδεδειγμένα τὸ κοινωνικὸ σύνολο ἢ κοινωνικὲς ὁμάδες καί δέν περιορίζεται στὰ μέλη τοῦ νομικοῦ προσώπου, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει δέν μπορεῖ νὰ

ἀποβλέπει σέ οικονομικῆς φύσεως ἐπιχείρηση. Περιορισμένης ἐκτάσεως οικονομικῆς δραστηριότητες ὡς πηγή προσθέτων πόρων κοινωφελοῦς ἰδρύματος, ἐφ' ὅσον ἐξυπηρετοῦν τόν σκοπό τῆς παραχωρήσεως, κρίνονται κατά περίπτωσιν ἀπό τό ὄργανο πού διοικεῖ τό Ἐκκλησιαστικό Νομικό Πρόσωπο.

γ) Ὃταν πρόκειται γιά ἐκμίσθωση ἀκινήτων, πού προρίζονται γιά ἐντελῶς καθορισμένη εἰδική ἐποχική χρήση καί ἡ ὁποία σέ καμιά περίπτωση δέν μπορεῖ νά διαρκέσει πλεόν τῶν ἐπτά (7) μηνῶν.

δ) Ὃταν πρόκειται γιά ἐκμίσθωση μέ σκοπό τήν ἀπόκτηση ἢ διατήρηση τῆς νομῆς ἀκινήτου, ὁπότε ἡ ἐκμίσθωση συνομολογεῖται γιά χρονικό διάστημα μέχρι δύο (2) ἐτῶν.

ε) Ὃταν ὁ δεύτερος ἐπαναληπτικός διαγωνισμός ἀποβῆ ἄγονος ἢ ἀσύμφορος κατά τήν αἰτιολογημένη κρίση τοῦ ὀργάνου πού διοικεῖ τό Ἐκκλησιαστικό Νομικό Πρόσωπο.

στ) Κατ' ἐφαρμογή πάσης ἄλλης εἰδικῆς διατάξεως νόμου, διά τῆς ὁποίας ἐπιτρέπεται ἡ ἀνευ διαγωνισμοῦ ἐκμίσθωση ἐκκλησιαστικοῦ ἀκινήτου.

3. Τό καθοριζόμενο διά τῆς παραγράφου 2, περίπτωσις α' τοῦ παρόντος ἄρθρου, ποσό δύναται νά ἀναπροσαρμόζεται ἀνά τριετία δι' ἀπόφάσεως τοῦ Μητροπολίτου.

4. Πρό τῆς ἐκμίσθωσης συντάσσεται ἀπό ἐπιλεγόμενο ἀνεξάρτητο ἐκτιμητή (φυσικοῦ ἢ νομικοῦ προσώπου), πού ἀσκεῖ κατ' ἐπάγγελμα τό ἔργον τοῦτο, Ἐκθεση Καταμετρήσεως καθὼς καί Ἐκτιμῆσεως τῆς ἀγοραίας ἀξίας καί μισθωτικῆς ἀξίας του πρὸς ἐκμίσθωση ἐκκλησιαστικοῦ ἀκινήτου. Σέ καμιά περίπτωση τό ζητούμενο μίσθωμα δέν δύναται νά ὑπολείπεται τῆς προσδιοριζομένης μισθωτικῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκθέσεως. Σέ περίπτωση ἄκαρπης δημοπρασίας δύναται νά ἐπαναδημοπρατηθῆ μέ μείωση κατά 10% τῆς τιμῆς τῆς πρώτης προσφοράς. Ἐάν ἀποβῆ ἄκαρπη καί αὐτή ἡ δημοπρασία δύναται νά ἐκμισθωθῆ καί μέ ἀπευθείας σύμβαση.

Στὴν Ἐκθεση ἀναφέρονται ὁ Ο.Τ.Α., ὁ οἰκισμός, ἡ θέση, τυχόν ἐπωνυμία, ἡ ἀκριβῆς διεύθυνση, ἡ ὑπάρχουσα χρήση τοῦ ἀκινήτου, ἡ ἀντικειμενικὴ ἀξία, ἡ παλαιότητα, ἡ ἐμπορικότητα τῆς περιοχῆς.

ἄρθρον 3

Χρονικὴ διάρκεια ἐκμίσθωσης

1. Ἡ διάρκεια τῆς μισθώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων καθορίζεται ἐλεύθερα ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τοῦ ἀκινήτου, ἐάν αὐτό χρῆζει ἀνακατασκευῆς, συντηρήσεως, διατηρήσεως. Μπορεῖ νά καθορισθῆ καί μακροχρόνια μίσθωση ἀναλόγως τῆς θέσης καί κατάστασης τοῦ ἀκινήτου καί ἐάν γιά τήν συντήρησή του ἢ τήν ἀνακατασκευή του ἀπαιτοῦνται ἰδιαίτερα οὐσιώδεις δαπάνες τοῦ μισθωτῆ καί ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅτι τίς ἐπω-

μίζεται ἐξ ὀλοκλήρου. Εἰδικῶς διά τὰ ἀγροκτῆματα καί ἐλαιοκτῆματα ἡ διάρκεια εἶναι ἐξαετής, γιά δέ τὰ λιβάδια μονοετῆς.

2. Σέ κάθε περίπτωση γιά τὴν δημοπράτηση ἐκμίσθωσης ἀκινήτων πού ὑπάγονται σέ εἰδικὴ καθεστῶς προστατευομένης ἐπαγγελματικῆς ἢ ἄλλης χρήσεως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν καί οἱ σχετικὲς νομοθετικὲς διατάξεις κατ' ἐξαίρεση τοῦ παρόντος.

ἄρθρον 4

Εἰδικὲς ἐκμίσθωσις ἐκμετάλλευσος ἀκινήτων

1. Ἐπιτρέπεται ἡ κατάρτιση μακροχρονίου μισθώσεως διάρκειας ἕως ἐνενήντα (99) ἐτῶν γιά περιπτώσεις ἐκμετάλλευσος καί ἀξιοποιήσεως μεγάλων ἀγόνων ἐκτάσεων ἢ γηπέδων ἐντὸς ἢ ἐκτὸς σχεδίου πόλεως ἢ οἰκισμοῦ, οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦν ἰδιαίτερα οὐσιώδεις δαπάνες τοῦ μισθωτῆ, ὅπως κατασκευὴ κτιρίων, τεχνικῶν ἔργων, ἐγκαταστάσεων καί γενικῶς τὴν ἐκτέλεση μεγάλου ἐπενδυτικοῦ προγράμματος, μέ αὐτοχρηματοδότηση ἢ ὄχι.

2. Ἡ ἐπιλογή τοῦ μισθωτῆ, ἐφ' ὅσον δέν εἶναι δυνατόν ἢ συμφέρον νά γίνῃ μέ τὴν διαδικασία τοῦ δημοσίου πλειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ, κατόπιν αἰτιολογημένης ἀποφάσεως τοῦ διοικοῦντος ὀργάνου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου, γίνεται διά προσκλήσεως ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος καί ἀξιολογήσεως προσφορῶν.

Σέ κάθε περίπτωση οἱ ὅροι τῆς διακηρύξεως πλειοδοτικοῦ διαγωνισμοῦ ἢ τῆς προσκλήσεως ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος καθορίζονται κατά περίπτωση μέ ἀπόφαση τοῦ διοικοῦντος ὀργάνου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου.

3. Στὴν κατά τὴν προηγούμενη παράγραφο ἀπόφαση θά περιλαμβάνονται εἰδικοὶ ὅροι γιά τὰ οικονομικά, τεχνικά καί λοιπὰ στοιχεῖα, ὡς καί πιθανὰ ἐπενδυτικὰ προγράμματα μελετοκατασκευῶν ἢ συμπράξεων δημοσίου καί ἰδιωτικοῦ τομέως (Σ.Δ.Ι.Τ.) καί τὰ κριτήρια ἀξιολογήσεως καί βαθμολογίας γιά τὴν ἐπιλογή τῶν ὑποψηφίων μισθωτῶν. Ἡ διατύπωση τῶν τελικῶν ὄρων τῆς συμβάσεως θά γίνῃ ἐντὸς τοῦ πηλοσίου τῶν ὄρων τῆς προσκλήσεως καί κατόπιν ἀπ' εὐθείας διαπραγματεύσεων. Ἡ κατάρτιση συμβάσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη κρίση τοῦ διοικοῦντος ὀργάνου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου.

4. Ἐπιτρέπεται ἡ μίσθωση διά πολληλαπλῆς χρήσεις, προσδιοριζομένης, ὅμως, ἐπακριβῶς στὸ κείμενο τοῦ ἀρχικοῦ μισθωτηρίου.

5. Μετὰ τὴν ὑπογραφή τοῦ ἀρχικοῦ μισθωτηρίου ἐπιτρέπεται ἡ μετατροπὴ τῆς χρήσεως τοῦ μισθίου συνολικῶς ἢ ἐν μέρει, μόνον ἐφ' ὅσον τὴν ἐγκρίνει τό διοικοῦν ὄργανον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου, τό ὁποῖον θά ὀρίσει τοὺς ὄρους καί τίς προϋποθέσεις αὐτῆς, κατόπιν προηγούμενης ἐγγράφου αἰτήσεως τοῦ μισθωτῆ.

6. Η μακροχρόνια μίσθωση σέ φυσικό πρόσωπο είναι έλευθέρως μεταβιβάσιμη κατ' αίτηση του καθολικού διαδόχου καί κατόπιν έγγραφου αποδοχής του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου.

Άρθρον 5

Προκήρυξη Διαγωνισμού Έκμισθώσεως

1. Οι όροι πάσης μισθώσεως καθορίζονται υπό του διοικούντος όργάνου του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή του άρμοδίως έξουσιοδοτημένου όργάνου καί περιλαμβάνονται στη σχετική διακήρυξη διαγωνισμού.

2. Η διακήρυξη του διαγωνισμού υπογράφεται διά την Ήρά Μητρόπολη, Ϊ. Μονές, Ένορίες υπό του Μητροπολίτου, Ήγουμένου καί Προέδρου του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου αντίστοίχως καί, όσον άφορά στα εκκλησιαστικά Ν.Π.Ι.Δ., υπό των άρμοδίως έξουσιοδοτημένων όργάνων τους, δημοσιεύεται δέ δέκα (10) τουλάχιστον ήμέρες πρό του διαγωνισμού, δι' άναρτήσεως στην ιστοσελίδα του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή στην ιστοσελίδα της Ήρας Μητροπόλεως. Γιά τίς έκμισθώσεις μέ έτήσιο μίσθωμα, πού υπερβαίνει τό ποσό των δέκα πέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, περίληψη της διακηρύξεως δημοσιεύεται σέ μία ή περισσότερες τοπικές έφημερίδες δέκα ήμέρες πρό του διαγωνισμού. Τό μέγεθος της δημοσιότητας πρέπει νά είναι ανάλογο της τιμής έκκινήσεως καί του προσδοκώμενου άποτελέσματος του διαγωνισμού σέ συνάρτηση πρός τό κόστος της δημοσιότητας.

3. Η διακήρυξη μπορεί νά παραπέμπει στις ισχύουσες γιά τά εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα διατάξεις του παρόντος Κανονισμού καί νά περιλαμβάνει: Τόν χρόνο (ήμερομηνία, ώρα έναρξεως καί λήξεως), τόν τόπο διενεργείας της δημοπρασίας, τόν τρόπο κατακυρώσεως του άποτελέσματος, τήν περιγραφή του άκινήτου καθ' ό,τι άφορά στό είδος, τή θέση, τίς συγκεκριμένες έπιτηρεπτές χρήσεις, τό έμβαδόν, τήν τιμή έκκινήσεως της δημοπρασίας καί του καταβλητέου μισθώματος, τίς τυχόν σταδιακές άναπροσαρμογές του μισθώματος καί, ιδιαίτερα επί πολυετών μισθώσεων, τόν τρόπο καί τόν τόπο καταβολής του μισθώματος, τή διάρκεια της μισθώσεως καί τους λοιπούς όρους, μέ τους όποιους θά συμφωνηθεί ή έκάστοτε συγκεκριμένη μίσθωση.

Άρθρον 6

Χρόνος καί τόπος διεξαγωγής του διαγωνισμού

1. Οι διαγωνισμοί έκμισθώσεων ήδη έκμισθωμένων άκινήτων διενεργούνται έντός του προηγούμενου άπό της λήξεως της ύπαρχούσης μισθώσεως τριμήνου καί πάντως άμελητή (άνευ ύπαιτίου καθυστερήσεως) γιά αυτές πού ήδη έχουν λήξει.

2. Οι διαγωνισμοί διενεργούνται άπό έπιτροπές, οι όποιες όρίζονται υπό του διοικούντος όργάνου του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή του άρμοδίως έξουσιοδοτημένου όργάνου ταυτόχρονα μέ τή λήψη άποφάσεως διά τήν έκμίσθωση του άκινήτου. Αυτό ισχύει καί στους διαγωνισμούς μέ έγγραφες προσφορές ή μέ έγγραφη προσφορά καί πρόσθετη δυνατότητα βελτιώσεως της προσφοράς.

3. Οι διαγωνισμοί διεξάγονται στην έδρα του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή στα γραφεία της Ήρας Μητροπόλεως Κηφισίας, Άμαρουσίου καί Ώρωπού.

4. Οι προσφορές υποβάλλονται πρός τήν άρμόδια Έπιτροπή διενεργείας του διαγωνισμού κατά τήν ήμερομηνία καί ώρα πού όρίζεται στην διακήρυξη.

Άρθρον 7

Τρόπος διενέργειας του διαγωνισμού

1. Γιά τή συμμετοχή στόν διαγωνισμό άπαιτείται κατάθεση έγγυήσεως είτε δι' έχειρίσεως χρηματικού ποσού τοίς μετρητοίς στό ταμείο του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή διά καταθέσεως έγγυητικής έπιστολής άνεγνωρισμένης στην Έλλάδα τράπεζας. Προσφορές άνευ έγγυήσεως δέν γίνονται δεκτές πρός κατάθεση. Η έγγύηση συμμετοχής όρίζεται κατ' έκτίμηση σέ ποσόν ίσο πρός τό ένα δωδέκατο (1/12) των μισθωμάτων της έτήσιας μισθωτικής περιόδου βάσει του μισθώματος της τιμής έκκινήσεως, έκτός εάν άλλως όρίζεται στην διακήρυξη.

2. Η έγγυητική έπιστολή συμμετοχής στόν διαγωνισμό πρέπει νά είναι τριμήνου διάρκειας, έκτός τυχόν αντίθετης καί άυστηρότερης πρόβλεψης στη διακήρυξη.

3. Μέ τήν έγγυητική έπιστολή τό Πιστωτικό Ίδρυμα θά άναλαμβάνει τήν ύποχρέωση καταβολής του καθορισμένου ποσού άνευ δικαιώματος νά έρευνά άν πράγματι ύπάρχει ή άν είναι νόμιμη ή άπαιτηση (κυρία όφειλή) πρός τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο, διά μόνης της δηλώσεως του νομίμου εκπροσώπου του γιά τήν κατάπτωση της έγγυήσεως.

4. Οι έγγυητικές έπιστολές πρέπει νά περιλαμβάνουν τόν έκδότη υπό πλήρη έπωνυμία καί διεύθυνση, ήμερομηνία έκδόσεως, τόν αριθμό της έγγυητικής έπιστολής, τό δικαιούχο εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο πρός τό όποιο άπευθύνεται, τό καλυπτόμενο διά της έγγυήσεως ποσό, τήν σχετική διακήρυξη καί τήν ήμερομηνία του διαγωνισμού καί τους όρους ότι: καλύπτει εκείνον, ό όποιος θά κάμει χρήση της διά καταθέσεως της πρός τήν Έπιτροπή του διαγωνισμού άσέτως όνομαστικού προσδιορισμού, ή έγγύηση παρέχεται άνέκκλητα καί άνεπιφύλακτα, ό δέ έκδότης παραιτείται της ένστάσεως της διαιρέσεως καί διζήσεως, τό ποσό της έγγυήσεως τηρείται στην διάθεση του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου καί θά καταβληθεί όληκιά ή μερικά έντός τριών (3) ήμε-

ρών κατόπιν άπλής ειδοποιήσεως δι' έγγραφου του νόμιμου εκπροσώπου.

5. Η έγγραφική επιστολή συμμετοχής στον διαγωνισμό ή τα μετρητά, τά όποια κατατέθηκαν, αποδίδονται στον τελευταίο πλειοδότη (ύπερθεματιστή) κατά την ύπογραφή του μισθωτηρίου ή κατόπιν της μή έγκρίσεως του άποτελέσματος του διαγωνισμού, στους ύπολοίπους συμμετέχοντας στο τέλος του διαγωνισμού.

6. Οι προσφορές διατυπώνονται προφορικά, εκτός εάν στην διακήρυξη καθορίζεται ό έγγραφος τύπος ύποβολής τους είτε ό έγγραφος τύπος με δυνατότητα βελτιώσεως προφορικά στο έπόμενο στάδιο του διαγωνισμού, και όπως ή χρονική στιγμή και ό τόπος όρίζονται από την διακήρυξη ή προβλέπονται από αυτήν.

7. Κάθε προσφορά πλειοδότη πρέπει να είναι άνωτερη της άμέσως προηγούμενης κατά ποσό ίσο προς 2% τουλάχιστον της τιμής εκκινήσεως και ή πρώτη προσφορά επίσης κατά ποσοστό 2% άνωτερη της τιμής εκκινήσεως.

8. Προσφορά για λογαριασμό άλλου προσώπου δέν αποκλείεται, άρκει να παραδίδεται από τον έμφανιζόμενο, πλήν της έγγραφικής επιστολής, και σχετικό πληρεξούσιο ιδιωτικό έγγραφο με νόμιμη θεώρηση της γνησιότητας της ύπογραφής, κατά την κατάθεση της προσφοράς, ειδήλως θεωρείται άμάχητα ό συμμετέχων ως πλειοδότης και άτομικώς για τον έαυτόν του. Για τά νομικά πρόσωπα και τίς εταιρείες τό πληρεξούσιο ιδιωτικό έγγραφο ύπογράφεται από τον νόμιμο εκπρόσωπο του νομικού προσώπου ή της εταιρείας.

9. Ό διαγωνισμός διεξάγεται και περατώνεται χωρίς διακοπή εντός του καθοριζόμενου από την διακήρυξη χρόνου. Για την διενέργειά του συντάσσεται πρακτικό, τό όποιο μετά τή λήξη του διαγωνισμού και την άνακήρυξη του τελευταίου πλειοδότη ύπογράφεται από την Έπιτροπή και από τον τελευταίο πλειοδότη. Παράταση του καθορισμένου χρόνου λήξεως του διαγωνισμού επιτρέπεται, έφ' όσον συνεχίζονται οι προσφορές. Κατόπιν λήξεως του διαγωνισμού καμιά προσφορά δέν γίνεται δεκτή.

10. Η Έπιτροπή διεξαγωγής του διαγωνισμού μετά τό τέλος του συντάσσει έκθεση, διά της όποιας εκφέρει την γνώμη της για τό σύμφορον ή όχι της προσφοράς του πλειοδότη και προτείνει την κατακύρωση ή όχι του άποτελέσματος της δημοπρασίας.

11. Στόν διαγωνισμό δι' έγγραφων προσφορών, οι οικονομικές προσφορές πρέπει να περιέχονται σε σφραγισμένους φακέλους, κατατίθενται στην έπιτροπή διενεργείας του διαγωνισμού εντός του όριζόμενου από την διακήρυξη χρονικού διαστήματος, συνοδεύονται από την έγγυψη και τά νομιμοποιητικά και λοιπά έγγραφα πού όρίζονται στην διακήρυξη. Οι προσφορές ύποχρεωτικά άναγράφουν τό όνοματεπώνυμο, την έπωνυμία και την διεύθυνση του προσφέροντος, τό προσφερόμενο μίσθωμα όλογράφως και άριθμητικώς και είναι ύπογε-

γραμμένες ύπό του ύποψηφίου. Με την όλοκλήρωση της καταθέσεως των έγγραφων προσφορών και τον έλεγχο των νομιμοποιητικών και λοιπών δικαιολογητικών έγγραφων, ή Έπιτροπή σε δημόσια συνεδρίαση άποσφραγίζει τους φακέλους των οικονομικών προσφορών και συντάσσει πρακτικό πού περιέχει τά όνόματα των προσφερόντων και τά αντίστοιχα προσφερόμενα ποσά. Όταν δέν ακολουθεί στάδιο βελτιώσεως των έγγραφων προσφορών με προφορικές βελτιώσεις, τό πρακτικό όλοκληρώνεται με την άνακήρυξη ως (προσωρινού) πλειοδότη του προσφέροντος τό μεγαλύτερο μίσθωμα και ύπογράφεται από την έπιτροπή και τον πλειοδότη. Έπειτα ή έπιτροπή συντάσσει έκθεση, διά της όποιας εκφέρει την γνώμη της για τό σύμφορον ή όχι της τελικής προσφοράς και προτείνει την κατακύρωση ή όχι του άποτελέσματος.

12. Άλλως κατά την ίδια ή έπομένη δημόσια συνεδρίαση της έπιτροπής συνεχίζεται ό διαγωνισμός με την ύποβολή προφορικών προσφορών κατά τά προβλεπόμενα στην παράγραφο 7 του παρόντος πλήν αντίθετης πρόβλεψης στην διακήρυξη. Η ύποβολή των προφορικών προσφορών διεξάγεται και τελειώνει χωρίς διακοπή μέσα στον χρόνο, τον όποιο προέβλεψε ή διακήρυξη. Για τή διενέργεια των προφορικών πλειοδοσιών συντάσσεται πρακτικό, τηρείται δέ ή διαδικασία των τελευταίων περιόδων της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρον 8

Κατακύρωση άποτελέσματος Έπανάληψη διαγωνισμού

1. Για την κατακύρωση του άποτελέσματος του διαγωνισμού άποφασίζει κατ' έλεύθερη κρίση τό διοικούν τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο.

2. Σε κάθε περίπτωση ή έγκριση ή όχι του άποτελέσματος μπορεί να γίνει εντός προθεσμίας ενός (1) μηνός από την διενέργεια του διαγωνισμού.

3. Σε περίπτωση άρνήσεως του τελευταίου πλειοδότη να ύπογράψει τό πρακτικό διεξαγωγής της δημοπρασίας ή τό μισθωτήριο συμβόλαιο ή να προσκομίσει έγγυψη καλής εκτελέσεως των όρων της μίσθωσης εντός της προθεσμίας πού όρίστηκε από της έγγραφου ειδοποιήσεώς του, περί της όποιας γίνεται μνεία στο πρακτικό, καταπίπτει ή έγγυψη συμμετοχής στο διαγωνισμό ύπέρ του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου λόγω ποινικής ρήτρας, τό δέ άκίνητο έπαναδημοπρατείται σε βάρος του τελευταίου πλειοδότη, έπιφυλασσομένου του δικαιώματος του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου να επιδώξει την άποκατάσταση πάσης περαιτέρω θετικής ή άποθετικής ζημίας.

4. Κατά την περίπτωση της άνωτέρω παραγράφου, αντί έπανάληψης του διαγωνισμού επιτρέπεται κατόπιν αιτιολογημένης άπόφασης του διοικούντος τό εκκλησια-

στικό νομικό πρόσωπο όργανου, όταν συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος ή εκκλησιαστικής ωφελείας, ιδίως όταν η μισθωτική αξία είναι μικρή, να καλείται ο δεύτερος πλειοδότης για την υπογραφή μισθωτηρίου, εάν θέλει, με την τιμή της προσφοράς του. Στην περίπτωση αυτή τα δικαιώματα του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου για κατάπτωση της έγχυήςσεως της προηγούμενης παραγράφου παραμένουν αναλλοίωτα.

5. Ό κατά τά ως άνω έπαναληπτικός διαγωνισμός σέ βάρος του τελευταίου πλειοδότη διενεργείται έντός είκοσι (20) ήμερών από της ήμέρας διεξαγωγής του άρχικού διαγωνισμού, καί στην περίπτωση της άρνήσεως υπογραφής του πρακτικού διενεργείας αυτού ή από της λήξεως της προθεσμίας υπογραφής του μισθωτηρίου.

6. Κατά τον έπαναληπτικό διαγωνισμό δέν δικαιούται νά λάβει μέρος ο τελευταίος πλειοδότης, σέ βάρος του οποίου γίνεται η έπαναδημοπράτηση. Κατά τά λοιπά ισχύουν οι όροι του άρχικού διαγωνισμού.

Ός τιμή εκκίνησης στον έπαναληπτικό διαγωνισμό όρίζεται η ίδια της προηγούμενης δημοπρασίας, εκτός εάν άλλως αποφασίσει τό διοικούν τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο.

7. Οι έπαναληπτικοί διαγωνισμοί προκηρύσσονται με περιληπτική διακήρυξη αναφερόμενη στους όρους της άρχικής, πραγματοποιούνται κατόπιν είκοσι (20) τουλάχιστον ήμερών από τή δημοσίευση της περιληπτικής διακήρυξης καί διεξάγονται κατά την ίδια διαδικασία του άρχικού διαγωνισμού.

8. Σέ περίπτωση πού ο έπαναληπτικός διαγωνισμός αποβεί άγονος ή έπιτευχθεί μικρότερο μίσθωμα, δι' άποφάσεως του διοικούντος τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανου μπορεί νά αποφασιστεί η προκήρυξη νέου διαγωνισμού με διαφορετικούς πλέον όρους, έπέρχεται δέ κατάπτωση της έγχυήςσεως του άρχικού διαγωνισμού.

Άρθρον 9

Σύμβαση Μισθώσεως

1. Έντός πέντε (5) ήμερών από την κατακύρωση του άποτελέσματος του διαγωνισμού, καλείται έγγράφως ο πλειοδότης πού αναδείχθηκε καί έντός προθεσμίας όχι μακρότερης των τριάντα (30) ήμερών από την παραλαβή της προσκλήσεως νά προσέλθει προς υπογραφή της μισθωτικής συμβάσεως, προσκομίζοντας την προβλεπομένη έγχύηση σέ μετρητά ή έγχυτική έπιστολή καλής εκτελέσεως της συμβάσεως κατά τά προβλεπόμενα στις παραγράφους 3 καί 4 του άρθρου 7 του παρόντος Κανονισμού, ποσού ίσου τουλάχιστον προς τά μισθώματα δύο μηνών, διάρκειάς μεγαλύτερης τουλάχιστον επί τρίμηνο του χρόνου, για τον όποιο μισθώνεται τό άκίνητο, πλήν τυχόν αντίθετης καί άυστηρότερης πρόβλεψης της διακηρύξεως. Από την κατάθεση της έγχύησης αυτής έπιστρέφεται η έγχύηση συμμετοχής στον διαγωνισμό. Η έγχύηση καλής εκτέλεσης έπιστρέφεται άτοκα έντός

μηνός από την έπιστροφή της χρήσεως του άκινήτου στο εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο καί την διαπίστωση εκπλήρωσης όλων των συμβατικών υποχρεώσεων του μισθωτή.

2. Με την υπογραφή της μισθωτικής συμβάσεως, η όποία καταρτίζεται σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης, ο μισθωτής θεωρείται ότι παραλαμβάνει ταυτόχρονα τή χρήση του μισθίου, τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν υποχρεούται στην έγκατάσταση καί άρχίζει η υποχρέωσή του προς καταβολή του μισθώματος καί προς τήρηση όλων των λοιπών όρων της συμβάσεως. Όλοι οι όροι της μισθωτικής σύμβασης είναι ουσιώδεις, η δέ μη τήρηση έστω καί ενός από αυτούς δημιουργεί νόμιμο λόγο άποβολής του μισθωτή από τό μίσθιο. Ό μισθωτής δέν απαλλάσσεται της υποχρεώσεως καταβολής του μισθώματος σέ περίπτωση μη χρήσεως του μισθίου, η όποία δέν όφείλεται σέ άποκλειστική υπαιτιότητα του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου.

Μεταβολή η καθ' οιονδήποτε τρόπο επέκταση της συμφωνημένης χρήσεως του μισθίου άπαγορεύεται άπολύτως.

3. Τά έξοδα δημοπρασίας καί δημοσιεύσεων βαρύνουν τον μισθωτή καί έξοφλοούνται ταυτόχρονα με την υπογραφή της μισθωτικής συμβάσεως.

4. Τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν φέρει καμιά άπολύτως υποχρέωση για όποιοσδήποτε δαπάνες ούτε τίς πλέον αναγκαίες επί του μισθίου, ούτε ευθύνεται για την πραγματική η νομική κατάσταση του μισθίου άπέναντί του μισθωτή.

Θεωρείται ότι ο μισθωτής λαμβάνει γνώση της καταστάσεως αυτής κατόπιν υπογραφής του μισθωτηρίου καί δέν δικαιούται από αυτήν την αίτια νά απαιτήσει μείωση του μισθώματος η νά καταγγείλει την μίσθωση για τους άνωτέρω λόγους.

5. Ό μισθωτής όφείλει νά διατηρεί σέ καλή κατάσταση τό μίσθιο καί δέν μπορεί νά έπιφέρει μετατροπές σέ τούτο χωρίς προηγούμενη έγχυρη συναίνεση του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου. Όποιαδήποτε προσθήκη, οικόδομημα, καί έν γενεί βελτίωση του μισθίου από τον μισθωτή παραμένει μετά την λήξη της μίσθωσης σέ όφελος του μισθίου, χωρίς καμιά άξίωση άποζημιώσεως από τον μισθωτή, ο όποιος δέν δικαιούται νά προβεί σέ άφαίρεση αυτών η σέ συμψηφισμό της άξιας τους προς όποιαδήποτε άλλη χρηματική υποχρέωσή του έναντι του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου.

Άρθρον 10

Παράταση - Αναμίσθωση - Λύση της μίσθωσης

1. Σιωπηρή παράταση της μισθώσεως η αναμίσθωση δέν έπιτρέπεται. Επίσης, δέν έπιτρέπεται η υπεκμίσθωση όλου η μέρους του μισθίου, ούτε η μερική η όλική παραχώρηση της χρήσεως του μισθίου, μετά η άνευ αντίληγγματος. Ό μισθωτής υποχρεούται, όπως μετά την λή-

ξη της μισθώσεως να έκκενώσει και παραδώσει τό μισθιο άμέσως και άπροφασίστως, άλλως ύπόκειται σέ έξωση μέ τίς ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

2. Κατ' έξαιρηση επί επαγγελματικών μισθώσεων επιτρέπεται ή παραχώρηση της χρήσεως του μισθίου πρós εταιρεία προσωπική ή περιορισμένης ευθύνης, ή όποια θά συσταθεί μέ συμμετοχή του μισθωτή μέ τούς ίδιους - ισχύοντες μετά του άρχικοϋ μισθωτή - συμβατικούς όρους. Ξναντι του έκκλησιαστικοϋ νομικοϋ προσώπου ευθύνονται άλληλεγγύως και εις όλόκληρον ό μισθωτής και ή εταιρεία, πρós τήν όποια παραχωρήθηκε ή χρήση του μισθίου. Επιτρέπεται διά μία φορά συμβατική μεταβολή στά πρόσωπα της εταιρείας, έφ' όσον δέν άφορά στόν άρχικό μισθωτή. Ή παραχώρηση της χρήσεως του μισθίου κατά τίς περιπτώσεις αυτές γνωστοποιείται πρós τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο έγγράφως έντός τριάντα (30) ήμερών. Ή άνωτέρω ύποχρέωση γνωστοποίησης περιλαμβάνει και τό αντίγραφο της σχετικής συμβάσεως, όσο και τά στοιχεία εκείνων, πρós τούς όποιους γίνεται ή παραχώρηση.

3. Στην περίπτωση έκποίησης έκμισθωμένου ύπό έκκλησιαστικοϋ νομικοϋ προσώπου άκινήτου, ή μίσθωση λύεται άζημίως διά τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο και ό μισθωτής ύποχρεούται νά άποδώσει τή χρήση του μισθίου μετά πάροδο ευλόγου προθεσμίας δύο έως πέντε μηνών άπό της έγγράφου ειδοποίησέως του. Σχετικός όρος πρέπει νά περιλαμβάνεται στην διακήρυξη της μισθώσεως και στό μισθωτήριο συμβόλαιο. Ή παρούσα διάταξη δέν έφαρμόζεται για τίς ειδικές έκμισθώσεις έκμεταλλεύσεως άκινήτων του άρθρου 4 και τίς επαγγελματικές μισθώσεις.

4. Τή λύση της μισθώσεως για κάθε παράβαση τών όρων του μισθωτηρίου, άφοϋ ό καθένας άπό αυτούς θεωρείται ουσιώδης, άποφασίζει τό διοικοϋν τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο ή τό άρμοδίως έξουσιοδοτημένο όργανο. Άκολούθως καταπίπτει ή έγγύηση της καλής έκτελέσεως, καταγγέλλεται ή μίσθωση και ό μισθωτής άποβάλλεται άπό τό μισθιο κατά τίς ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρον 11

Περιπτώσεις παραχώρησης χρήσεως

1. Έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δύναται νά παραχωρεί τή χρήση άκινήτων του για όρισμένο ή άόριστο χρόνο, δωρεάν ή έναντι άνταλλάγματος, έν όλη ή έν μέρει, σέ Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ., Δημόσιες Ήπιχειρήσεις και έν γενει Ν.Π.Ι.Δ., έφ' όσον έκπληροϋν κοινωφελεις σκοπούς, για τήν ίκανοποίηση τών στεγαστικών και άλλων σχετικών λειτουργικών αναγκών για τήν εκπλήρωση τών σκοπών τους. Κοινωφελής σκοπός για τήν έφαρμογή της παρούσας διατάξεως είναι ό προσδιοριζόμενος κατ' άρθρον 2 του παρόντος.

2. Τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δύναται νά παραχωρεί άκινήτά του διά όρισμένο ή άόριστο χρόνο εις Ο.Τ.Α. ή άλλους φορείς του δημοσίου τομέα μέ δυνατότητα άνεγέρσεως κτιρίων ή μετατροπών στα ύπάρχοντα κτίρια, μέ δαπάνες του χρήστη, κατόπιν ρητής προεγκρίσεως ύπό του έκκλησιαστικοϋ νομικοϋ προσώπου ή/και της Ήπηρεσίας Δομήσεως (Υ.ΔΟΜ.) της Έκκλησίας της Έλλάδος ή της Διευθύνσεως Οικοδομικοϋ και Κτιριοδομικοϋ κανονισμοϋ (Δ.Ο.Κ.Κ.) του Υ.Π.Ε.Κ.Α. (όπου πρέπει) τών σχετικών σχεδίων.

Στους όρους της παραχωρήσεως θά περιλαμβάνεται ύποχρεωτικώς ότι τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν στερείται του δικαιώματος άρσεως της παραχωρήσεως άνευ άποζημιώσεως του χρήστη, έκτός εάν ό χρήστης άπαιτήσει τήν σύνταξη συμβολαιογραφικοϋ έγγράφου για τήν παραχώρηση, στό όποιο θά αναγράφονται ρητά οι προϋποθέσεις και οι όροι της άποζημιώσεως του καθώς και οι όροι της άνακλήσεώς της.

3. Οι πάσης φύσεως φόροι, δαπάνες, τέλη κ.λπ., τά όποια βαρύνουν τό άκίνητο, καταβάλλονται άποκλειστικά άπό τόν χρήστη.

Άρθρον 12

Διαδικασία παραχώρησης της χρήσεως - Άνάκληση

1. Ή παραχώρηση της χρήσεως άκινήτων έκκλησιαστικών νομικών προσώπων γίνεται μέ άπόφαση του διοικοϋντος όργάνου ή του άρμοδίως έξουσιοδοτημένου όργάνου, μέ τήν όποια προσδιορίζονται άκριβώς ό σκοπός για τόν όποιον πρόκειται νά χρησιμοποιηθεί τό άκίνητο, ό χρόνος διάρκειας της παραχωρήσεως, τό ποσό του τυχόν καταβλητέου έφ' άπαξ ή καταβλητομένου περιοδικώς άνταλλάγματος, οι όροι άναπροσαρμογής του άνταλλάγματος ως και κάθε άλλος άναγκαίος όρος κατά τήν κρίση του διοικοϋντος όργάνου ή του άρμοδίως έξουσιοδοτημένου όργάνου.

2. Τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο έχει τό δικαίωμα νά άνακαλεί μονομερώς πάσα παραχώρηση χρήσεως άκινήτου του, άνεξαρτήτως πότε ή ύπό ποίου έγένητο για έγκατάληψη της χρήσεως ή λόγω μή τηρήσεως τών όρων του παραχωρητηρίου. Πάσα προσθήκη ή βελτίωση στό άκίνητο παραμένει πρós όφελος αυτού, άνευ ύποχρέωσεως πρós καταβολήν άποζημιώσεως πρós όποιοδήποτε, έκτός εάν άλλως όρίστηκε στή σύμβαση παραχωρήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΕΚΠΟΙΗΣΕΙΣ

Άρθρον 13

Τρόπος έκποίησης

1. Ή έκποίηση τών άκινήτων τών έκκλησιαστικών νομικών προσώπων διενεργείται κατά κανόνα μέ δημοσιο

πλειοδοτικό διαγωνισμό, του οποίου οι όροι καθορίζονται με απόφαση του διοικούντος τó νομικό πρόσωπο óργάνου καί αναφέρονται στή διακήρυξη.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται ή άνευ διαγωνισμού έκποιηση ακινήτων πρós τó Έλληνικό Δημόσιο, Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ., Δημόσιες Έπιχειρήσεις καί άλλα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, τά όποια εκπληρούν σκοπούς κοινής ώφελείας, όπως νοοούνται κατά τά αναφερόμενα στό άρθρο 8 του παρόντος Κανονισμού. Έπί πλέον είναι επιτρεπτή ή άνευ διαγωνισμού έκποιηση, όταν δέν είναι δυνατόν ή συμφέρον νά γίνει διαγωνισμός, όπως π.χ. επί συνιδιόκτητων οικοπέδων ή συνιδιόκτητων παλιών οικημάτων. Οί άπ' ευθείας έκποιήσεις γίνονται κατόπιν άποφάσεως του διοικούντος όργάνου, μέ τήν όποια καθορίζονται οί όροι τής πωλήσεως καί ό τρόπος καταβολής του τιμήματος. Σέ καμιά περίπτωση τó ζητούμενο τίμημα δέν δύναται νά υπολείπεται τής προσδιοριζόμενης άγοραίας άξίας υπό του άνεξαρτήτου έκτιμητή του άρθρου 2 παρ. 4 του παρόντος.

3. Κατ' εξαίρεση, έφ' όσον επί εκκλησιαστικών ακινήτων δημιουργήθηκαν νομικές καί πραγματικές καταστάσεις πού παρακωλύουν τήν άσκηση νομής καί κατοχής καί έν γενει τήν ελεύθερη διαχείριση τών κατά τήν κρίση του διοικούντος τó εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργάνου, επιτρέπεται, έφ' όσον ήθελε κριθεί σύμφωρος άπό τó διοικούν όργανον, ή πρós συμβιβασμό καί διακανονισμό τής υποθέσεως άπ' ευθείας έκποιηση ακινήτου στίς σημερινές τιμές πρós ιδιώτες, τηρουμένης τής διαδικασίας έπικαίρου έκτιμήσεως τής άγοραίας άξίας του πρós τής έκποιήσεως κατά τά έν άρθρω 2 παρ. 4 διαλαμβανόμενα, έφ' όσον, όμως, ό άγοραστής διατηρεί επί τριάντα (30) έτη άδιατάρακτον νομήν καί κατοχήν του ακινήτου ό ίδιος ή οί δικαιοπάροχοί του στή νομή του ακινήτου. Η τιμή τής έκποιήσεως είναι δυνατόν κατόπιν άποφάσεως του διοικούντος όργάνου νά μειώνεται έναντι τής έκτιμηθείσης σημερινής κατά ποσοστό ένα τοίς εκατόν (1%) ανά έτος άσκήσεως νομής υπό του άγοραστου ή τών δικαιοπαρόχων του γιά τó πέραν τής είκοσαετίας διάστημα παραμονής του εις τó ακίνητο καί πάντως έως ποσοστου μείωσης τριάντα τοίς εκατό (30%) κατ' ανώτατο όριο.

4. Γιά περιπτώσεις ακινήτων εκκλησιαστικών νομικών προσώπων, πού βρίσκονται στήν άλληλοδαπή, εφαρμόζονται όσες διατάξεις περί έκποιήσεων τών έν τή ήμεδαπή κειμένων ακινήτων είναι δυνατόν νά τύχουν εφαρμογής συμβατώς κατά περίπτωση λαμβανόμενων ύπ' όψη τών έντοπίων πραγματικών καί νομικών συνθηκών δύναμει αίτιολογημένης άποφάσεως του διοικούντος όργάνου. Διά τής αύτης άποφάσεως ανά συγκεκριμένο ακίνητο προσδιορίζονται οί όροι τής έκποιήσεως καί τά όργανα ή τά πρόσωπα, ένώπιον τών όποίων θά διενεργηθεί ή έκποίηση.

5. Ειδικές διατάξεις νόμων πού προβλέπουν τήν άνευ διαγωνισμού έκποίηση εκκλησιαστικών ακινήτων εξακολουθούν νά ισχύουν.

6. Στήν έννοια τής έκποιήσεως περιλαμβάνεται καί ή παραχώρηση κυριότητας ακινήτου μέ τó σύστημα τής άντιπαροχής, ή όποια διενεργείται διά δημοσίου διάγωνισμού, καθώς επίσης καί ή παραχώρηση σέ τρίτον γιά όρισμένο χρονικό διάστημα «δικαιώματος έπιφανείας» επί εκκλησιαστικού ακινήτου, κατ' άρθρο 47 παρ. 3 του Ν. 590/1977, όπως τροποποιήθηκε μέ τó άρθρο 68 παρ. 1, ύποπαρ. 5 του Ν. 4235/2014.

7. Πρós πάσας έκποιήσεως συντάσσεται ύπό τής άρμόδιας Οικονομικής Έπιχειρήσεως του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή υπό επιλεγόμενου άνεξαρτήτου έκτιμητή (φυσικού ή νομικού προσώπου), πού άσκει μέ άδεια καί κατ' έπάγγελμα τó έργο τούτο καί μέ τά προσόντα του άρθρου 2 παρ. 4 του παρόντος, Έκθεση Καταμετρήσεως καθώς καί Έκτιμήσεως τής άγοραίας άξίας του πρós έκποίηση εκκλησιαστικού ακινήτου. Στήν Έκθεση αναφέρονται ό Ο.Τ.Α., ό οικισμός, ή θέση, ή τυχόν έπωνυμία, ή άκριβής διεύθυνση καί ή ύπάρχουσα χρήση του ακινήτου. Ειδικότερα επί μή οικοδομημένων οικοπέδων, γηπέδων ή εκτάσεων συντάσσεται πλήρες τοπογραφικό διάγραμμα μέ πρόσθετες πληροφορίες όδοιπορικού προσβάσεως, τοπογραφικής διαμορφώσεως του ακινήτου καί τής περιοχής, στήν όποια βρίσκεται τυχόν καλλιέργεια ή άρδευση. Γιά οικοδομημένα γήπεδα ή άστικά ακίνητα πέραν του τοπογραφικού, πρέπει νά ύφίστανται καί σχέδια κατόψεων όλων τών όρόφων, τά όποια έμφανίζουν τήν συνολική οικοδομημένη έπιφάνεια καί τόν όγκο τών κτισμάτων. Σέ καμιά περίπτωση τó ζητούμενο τίμημα δέν μπορεί νά υπολείπεται τής προσδιοριζόμενης άγοραίας άξίας του ακινήτου, όπως προκύπτει άπό τήν άνωτέρω έκθεση.

8. Έπιτρέπεται ή λόγω δωρεάς παραχώρηση άνευ άνταλλάγματος έμπραγμάτου δικαιώματος επί ακινήτου άπό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο σέ εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο.

Άρθρον 14

Προκήρυξη, χρόνος, τόπος, τρόπος
διενεργείας διαγωνισμού κατακύρωση άποτελέσματος
- έπαναληπτικός διαγωνισμός

1. Οί αναφερόμενες στίς εκμισθώσεις ρυθμίσεις τών άρθρων 5, 6, 7 καί 8 του παρόντος Κανονισμού εφαρμόζονται καί επί τών έκποιήσεων μέ τήν άναγκαία άνάληψη εφαρμογή τών ηλεκτικών προσαρμογών.

2. Γιά τίς έκποιήσεις ή διακήρυξη πρέπει νά παραπέμψει σέ πλήρη τοπογραφική άποτύπωση καί άκριβές έμβαδόν του ακινήτου, γιά οικοδομημένα γήπεδα ή άστικά ακίνητα, σχέδια κατόψεων, στά όποια νά έμφαίνε-

ται τό έμβადόν, ό όγκος τών κτισμάτων, ό προσδιορισμός τής θέσεως, έτσι ώστε νά χωροθετείται τό άκίνητο πλήρως γιά τούς ένδιαφερομένους πλειοδότες.

3. 'Η έξοφληση του τιμήματος προβλέπεται από την διακήρυξη και μπορεί νά γίνει μέ έφ' άπαξ καταβολή ή τμηματικώς σέ άτοκες ή έντοκες δόσεις. 'Η μέ όποιοδήποτε τρόπο πίστωση μέρους ή συνόλου του τιμήματος έπιτρέπεται μόνο υπό την έξασφάλιση παρακρατήσεως τής κυριότητας.

4. 'Ο φόρος μεταβιβάσεως, τά τέλη χαρτοσήμου και όλοι οι έτεροι συναφείς φόροι και τέλη, τά συμβολαιογραφικά δικαιώματα, δικηγορικές άμοιβές, δικαιώματα Ταμείου Νομικών, δικαιώματα δικηγορικών συλλόγων και όποιοδήποτε άλλο έξοδο, άκόμη και άν δέν αναφέρεται στόν παρόντα, όπως και τά έξοδα μεταγραφής βαρύνουν πάντοτε και άνεξαρτήτως ύψους τόν άγοραστή. Τά έξοδα δημοσιεύσεων και δημοπρασίας, τά όποια συγκεκριμένα, τό καθένα αυτοτελιώς, αναφέρονται σέ απόλυτο αριθμό στή διακήρυξη και άφορούν μόνο στο συγκεκριμένο διαγωνισμό, βαρύνουν τόν άγοραστή.

5. 'Η έκποίηση τών άκινήτων του άρθρου 47 παρ. 1 του ν. 590/1977 και τών άκινήτων τών 'Ιερών Μονών ύπόκειται στή διαδικασία έγκρίσεως τής προκηρύξεως και του άποτελέσματος τής δημοπρασίας από τή Διαρκή 'Ιερά Σύνοδο τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος.

Άρθρον 15

Σύμβαση 'Εκποιήσεως

1. Κατόπιν τής κατακυρώσεως του άποτελέσματος τής δημοπρασίας, γνωστοποιείται άμέσως προς τόν πλειοδότη ή άπόφαση κατακυρώσεως και καλείται άμελητή έγγραφως νά προσέλθει έντός προθεσμίας δέκα πέντε (15) ήμερών γιά τήν παραλαβή του χρηματικού καταλόγου έξοφλήσεως του τιμήματος και έτοιμασία του πωλητηρίου συμβολαίου και έντός προθεσμίας τό άργότερο τριάντα (30) ήμερών νά ύπογράψει τό σχετικό πωλητήριο συμβόλαιο.

2. Τό πωλητήριο συμβόλαιο αναλόγως προς τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ύπογράφεται υπό του άρμοδίου όργάνου του Μητροπολίτου, 'Ηγουμένου ή Προέδρου του 'Εκκλησιαστικού Συμβουλίου. 'Η σύμβαση πωλήσεως θεωρείται όριστικά τελειωμένη από την ύπογραφή του συμβολαιογραφικού έγγραφου και από του χρόνου αυτού μετατίθεται ό κίνδυνος, άλλα και μεταβιβάζονται τά όφέλη του πράγματος προς τόν άγοραστή.

3. Τό τίμημα καταβάλλεται όλόκληρο πρό τής ύπογραφής του συμβολαίου μεταβιβάσεως, σέ περίπτωση δέ προβλήψεως τής διακηρύξεως περί καταβολής του σέ δόσεις, ό άγοραστής ύποχρεούται νά καταβάλει τήν πρώτη δόση πρό τής ύπογραφής του συμβολαίου. Στην περίπτωση αυτή είναι ύποχρεωτική ή άναγραφή διαλυτικής αίρέσεως υπέρ του έκκλησιαστικού νομικού προ-

ώπου διά τήν περίπτωσηιν μή έμπροθέσμου έξοφλήσεως δόσεως.

4. Καθυστέρηση έξοφλήσεως δύο όποιοδήποτε δόσεων άνεξαρτήτως διαδοχικής ή μόνης τής τελευταίας, συνεπάγεται αυτοδίκαια διάλυση τής συμβάσεως πωλήσεως, όποτε ή μέν κυριότητα του άκινήτου επανέρχεται στο έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο, οι δέ δόσεις που καταβλήθηκαν καταπίπτουν λόγω ποινικής ρήτρας υπέρ του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου. Μόνο κατόπιν άποφάσεως του διοικούντος όργάνου του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου είναι δυνατόν νά θεωρηθεί ότι δέν εκπληρώθηκε ή αίρεση και νά επιδιωχθεί ή είσπραξη τής ηηξιπροθέσμου δόσεως πλέον τόκων υπερημερίας ή και τών άλλων δόσεων άκόμη, οι όποιες καθίστανται άμέσως άπαιτητές, σύμφωνα προς τίς σχετικές περί είσπράξεως δημοσίων έσόδων διατάξεις. 'Αναφορικά προς τά άνωτέρω πρέπει νά περιλαμβάνεται σχετικός ρητός όρος στην διακήρυξη και τό περί μεταβιβάσεως συμβολαιογραφικό έγγραφο. Κατόπιν τής όλοσχερούς έξοφλήσεως του τιμήματος ό άγοραστής δύναται νά ζητήσει τήν χορήγηση, δαπάναις του, συμβολαιογραφικής έξοφλητικής άποδείξεως.

5. Τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα έγγραφής ύποθήκης επί του πωλούμένου άκινήτου, στην περίπτωση που ύπάρχει πίστωση του τιμήματος και δέν έχει παρακρατηθεί ή κυριότητα, άνεξαρτήτως άν αυτό προβλέπεται από τήν Διακήρυξη. Τά έξοδα τής ύποθήκης βαρύνουν σέ κάθε περίπτωση τόν άγοραστή.

6. Τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο από τήν ύπογραφή του συμβολαίου πωλήσεως δέν ευθύνεται σέ καμία άπολύτως περίπτωση γιά πραγματικά και νομικά έλαττώματα του πωληθέντος άκινήτου ή διά έπ' αυτού ύπάρχοντα βάρη και δουλείες. Μόνο μέ τή συμμετοχή στόν αντίστοιχο διαγωνισμό τεκμαίρεται άμάχητα ότι ό προσφέρων έχει λάβει γνώση ύπ' ευθύνη του και έχει έξετάσει τούς τίτλους ιδιοκτησίας του άκινήτου ως και τήν πραγματική κατάσταση του άκινήτου.

7. Σέ περίπτωση έκνικήσεως επιστρέφεται τό καταβληθέν τίμημα άτοκα και στην περίπτωση μερικής έκνικήσεως επιστρέφεται στόν άγοραστή άνάλογο ποσό, τό όποιο καθορίζεται από τό όργανο, που διοικεί τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο.

8. 'Η έκποίηση μισθωμένων άκινήτων έπιφέρει τίς κατά τήν παράγραφο 3 του άρθρου 10 του παρόντος συνέπειες. Σχετικός όρος δέον νά αναφέρεται στην διακήρυξη και νά έχει κατοχυρωθεί τό σχετικό δικαίωμα του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου διά αυτοδικαία λύση τής μισθώσεως στο μισωτήριο του έκποιουμένου μισθωμένου άκινήτου. 'Η παρούσα διάταξη δέν εφαρμόζεται στις μακροχρόνιες μισθώσεις του άρθρου 4 του παρόντος Κανονισμού και στις επαγγελματικές μισθώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄
ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΣ

~ Άρθρον 16

1. Έπιτρέπεται ή ανταλλαγή έκκλησιαστικού ακινήτου μέ ιδιωτικό ή ιδιωτικά ακίνητα κατόπιν άποφάσεως του διοικούντος τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργάνου, ή όποία αίτιολογεί την έπιδιωκόμενη ανταλλαγή και καθορίζει τά κριτήρια συγκρισιμότητας των προς ανταλλαγή ακινήτων, τόν τρόπο ύποβολής και τά προβλεπόμενα δικαιολογητικά, τόν έπιμερισμό των έξόδων πραγματοποιήσεως της ανταλλαγής και τόν τρόπον δημοσιότητας της μελετουμένης ανταλλαγής. Δύναται να προβεί σε ανταλλαγή ακινήτου τό νομικό πρόσωπο και στην περίπτωση που έκ των συνθηκών έπιβάλλεται ή έχει συμφέρον για την πραγματοποίηση των σκοπών του.

2. Τά προς ανταλλαγή ακίνητα δέον, όπως είναι ίσης χρηματικής αξίας ή διαφορής αξίας ύπέρ του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου μέχρι 20% βάσει έπικαιροποιημένων εκτιμήσεων του ανεξαρτήτου εκτιμητή κατ' άρθρον 2 παρ. 4 του παρόντος.

3. Στην προκειμένη περίπτωση δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του παρόντος Κανονισμού περί διενεργείας δημοσίου πλειοδοτικού διαγωνισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄
ΑΓΟΡΑΙ

~ Άρθρον 17

Σκοπός Άγορών

1. Έκκλησιαστικό Ν.Π. δύναται να προβαίνει σε αγορές εντός της Έλληνικής Έπικράτειας για την άποκτηση κτιρίων, οικοπέδων ή έδαφικών εκτάσεων καταλήθλων για την άμεση πραγματοποίηση των σκοπών του ή προς άξιοποίηση και εκμετάλλευση της περιουσίας του.

2. Τό ζητούμενο ακίνητο δύναται να αγορασθεί σε όποια κατάσταση έχει και εύρίσκεται ή ως μελλοντικό, έτοιμο προς χρήση, συγκεκριμένο τελικό προϊόν, συμφώνως προς τίς ειδικές προδιαγραφές και τά λοιπά αναφερόμενα στην πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος.

3. Έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο μπορεί να συνάπτει συμβάσεις άποκτήσεως έμπράγματος δικαιωμάτων για κτίρια σε τρίτες χώρες για την προαγωγή των κατά την παράγραφο 1 σκοπών ή αναγκών και μέ αγορά μετοχών επί ακινήτων.

~ Άρθρον 18

Τρόπος άγορής

1. Η αγορά ακινήτων ύπό έκκλησιαστικού νομικού προσώπου πραγματοποιείται κατόπιν άποφάσεως του

διοικούντος αυτό όργάνου μετά από δημοσία πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος.

2. Κατ' εξαίρεση δύναται να πραγματοποιηθούν αγορές δι' άπ' ευθείας διαπραγματεύσεων άν:

- α) δεν είναι δυνατόν ή
- β) δεν είναι συμφέρον ή
- γ) δεν είναι έπιτρεπτό λόγω του επείγοντος της ενεργείας να προηγηθεί δημοσίευση προσκήσεως έκδηλώσεως ενδιαφέροντος ή
- δ) τό προς αγοράν ακίνητο είναι μοναδικό για την εξυπηρέτηση του συγκεκριμένου σκοπού, για τόν όποιον προορίζεται, ή
- ε) τό ακίνητο άνήκει σε άλλο έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ή τό Δημόσιον ή Ο.Τ.Α. ή Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ. του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα.

3. Προκειμένης άγορής δι' άπ' ευθείας διαπραγματεύσεων ή άπόφαση άγορής του διοικούντος τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργάνου πρέπει να είναι ειδικώς αίτιολογημένη κατά τά άνωτέρω.

4. Τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο μπορεί να προβαίνει στις αγορές έκπλειστηριαζόμενων έκουσίως ή άναγκαστικώς ακινήτων συμμετέχοντας στους αντίστοιχους πλειστηριασμούς κατόπιν άποφάσεως του διοικούντος όργάνου, στην όποίαν θα καθορίζεται τό άνώτατο ποσό της προσφοράς μή συμπεριλαμβανομένων των έξόδων, τά όποία βαρύνουν τόν υπερθεματιστή. Για την λήψη άποφάσεως άρκεί είσήγηση μετ εκτιμήσεως της αξίας του ακινήτου κατ' άρθρον 2 παρ. 4 του παρόντος.

~ Άρθρον 19

Πρόσκληση έκδήλωσης ενδιαφέροντος

1. Η πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος εγκρίνεται από τό διοικούν τό έκκλησιαστικό Ν.Π. όργανο και ένδεικτικώς άναφέρει:

- α) Την περιοχή, εντός της όποίας δέον να εύρίσκεται τό ακίνητο.
- β) Την κατ' έλάχιστον ή την κατά τό δυνατόν μέ μεγαλύτερη προσέγγιση έκταση - έμβαδόν για γήπεδα ή οικόπεδα και έμβαδόν ή όγκο για κτίσματα, μέ ειδικότερη άναφορά στους χώρους κυρίας χρήσεως και βοηθητικούς, τίς έπιθυμητές ή κατά τόν νόμο προβλεπόμενες θέσεις σταθμεύσεως, ως και τυχόν άλλες πρόσθετες εξυπηρετήσεις άναγκαίες για την προοριζόμενη χρήση του.
- γ) Τό αναγκαίο ή έπιθυμητό, επί κτιρίων, για πλήρη αυτότέλεια του κτιρίου ή την αυτότέλεια τμήματος κτιρίου ή τή διάταξη των χώρων στό συγκρότημα κτιρίων.
- δ) Τό αναγκαίο ή έπιθυμητό της θέσεως του ακινήτου επί ή πλησίον όδικών άξόνων, κόμβων όδικής κυκλοφορίας και μέσων μαζικής μεταφοράς.

- ε) Τόν επιθυμητό μέγιστο χρόνο παλαιότητας ή τό καινούργες τής κατασκευής του.
- στ) Τήν προθεσμία, έντός τής όποιίας πρέπει νά υποβληθοῦν οί προσφορές.
- ζ) Τά έγγραφα, σχέδια καί λοιπά στοιχεία, τά όποία πρέπει νά συνοδεύουν τίς προσφορές καί συγκεκριμένα, επί οικοπέδων γηπέδων, τοπογραφικό διάγραμμα, όροι δομήςεως, χρήσεις γής καί προβλέψεις γενικών πολεοδομικών σχεδίων καί επί κτιρίων προσθέτως αντίγραφο οικοδομικής άδειάς, σχέδια κατοψεων, περιγραφή τοῦ κτιρίου μέ ποιοτικά στοιχεία οικοδομικών καί Η/Υ έγκαταστάσεων.
- η) Πρόσφατες φωτογραφίες τοῦ άκινήτου καί
- θ) Τήν οικονομική προσφορά, ή όποία κατατίθεται σέ σφραγισμένο φάκελο, στήν όποία έκτός τοῦ συνολικού τιμήματος, πρέπει νά αναφέρονται οί τιμές τών χώρων κύριας χρήσεως, τών βοηθητικών άποθηκευτικών καί κοινόχρηστων χώρων, όπως καί τών χώρων σταθμεύσεως.
- ι) Ὑπεύθυνη δήλωση γιά τήν εμπρόθεσμη προσκομιδή, όταν ζητηθοῦν, άπάντων τών νομιμοποιητικών στοιχείων τοῦ προσφέροντος, τίτλων τοῦ άκινήτου, πιστοποιητικοῦ Ὑποθηκοφυλακείου ή Κτηματολογικοῦ Γραφείου κ.λπ.
- ια) Τόν χρόνο καί τόν τόπο ύποβολής τών προσφορών.
- ιβ) Τή χρονική διάρκεια ισχύος τής προσφοράς.
- ιγ) Τά έξοδα δημοσιότητας τής προσκλήσεως, ή τυχόν άμοιβή τοῦ έκτιμητή γιά τήν έκτίμηση τοῦ άκινήτου πού θά προκριθεῖ, (τά όποία θά αναφέρονται τό καθένα αὐτοτελώς καί σέ άπόλυτο άριθμό) ως καί τά συμβολαιογραφικά έξοδα ή πάσης φύσεως έξοδα βαρύνουν μόνο τόν πωλητή.
- ιδ) Τόν τρόπο πληρωμής.
- ιε) Στό κείμενο τής προσκλήσεως ή στό παράρτημα αὐτῆς παρατίθενται οί άπαιτήσεις, οί όποιές πρέπει νά πληροῦν τά άκίνητα, μέ τήν κατά τό δυνατόν άναλυτικότερη περιγραφή τους, Η/Υ έγκαταστάσεις θέρμανσης, κλιματισμοῦ, άερισμοῦ, πυρασφαλείας, πυροπροστασίας, φωτισμοῦ, συστημάτων άσφαλείας, άνεληκυστήρων, κ.λπ.
- ιστ) Στό κείμενο τής προκλήσεως ή στό παράρτημα αὐτῆς παρατίθενται τά κριτήρια άξιολογήσεως, ό τρόπος βαθμολογίας καί προκρίσεως τοῦ καταλληλότερου άκινήτου, όπως άναλυτικώς αναφέρονται στό έπόμενο άρθρο.
- ιζ) Ὅσες προσφορές δέν έμφανίζουν ικανοποιητικό βαθμό πληρότητας ως πρós τά προαναφερόμενα άπαραίτητα στοιχεία, θά άπορρίπτονται.
- ιν) Τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο καμιά ευθύνη δέν φέρει στήν περίπτωση τυπικής ή ούσιαστικής άπορρίψεως προσφοράς ή λόγω μεταβολῆς τής έκ τής προσκλήσεως προβλεπομένης διαδικασίας άγορᾶς άκινήτου ή λόγω ματαιώσεως τής άγορᾶς καθ' οιοδήποτε στάδιο τής διαδικασίας καί γιά όποιονδήποτε λόγο.
- ιθ) Κατά τό διάστημα άπό τής προκρίσεως τοῦ άκινήτου ή τής επικυρώσεως τοῦ άποτελέσματος τής διαδικασίας έπιλογῆς καί έως τήν ύπογραφή τοῦ συμβολαίου άγορᾶς, όλεις οί ένέργειες τοῦ έκκλησιαστικού νομικού προσώπου καί τοῦ ύποψηφίου πωλητή δέν παράγουν καμιά ύποχρέωση τοῦ έκκλησιαστικού νομικού προσώπου καί κανένα άντίστοιχο δικαίωμα τοῦ ύποψηφίου πωλητή.
- κ) Γιά τήν τελική λήψη άποφάσεως τής άγορᾶς άκινήτου τό διοικούν όργανο άποφασίζει κατ' έλευθέρα κρίση.
- κα) Ὅποιοδήποτε πρόσθετο στοιχείο κριθεῖ άναγκαίο.
2. Ειδικότερα γιά άγορές κτιρίων καί γιά τήν παροχή δυνατότητας στοῦς ένδιαφερομένους νά άνταποκριθοῦν στήν πρόσκληση έκδηλώσεως ένδιαφέροντος, οί όποιοί δέν διαθέτουν έτοιμο κτίριο κατά τίς άπαιτήσεις τής χρήσεως, γιά τήν όποίαν θά χρησιμοποιηθεῖ τό άκίνητο, δύνανται νά ληφθοῦν προσφορές γιά ύπό άνέγερση κτίρια ή ύπάρχοντα κτίρια ή κτιριακά συγκροτήματα, στά όποία θά γίνουν μετατροπές ή μετασκευές καί θά παραδοθοῦν μελληοντικά έτοιμα πρós χρήση, συγκεκριμένο τελικό προϊόν, κατά τά ζητούμενα ύπό τής προσκλήσεως, καί ζητοῦνται νά ύποβληθοῦν πρόσθετα στοιχεία:
- α) Εἶδος καί καθεστώς ιδιοκτησίας. Εἶδος έκπροσωπήσεως προσφέροντος.
- β) Κατάσταση παλαιότητας τοῦ προσφερομένου κτιρίου, σημερινή χρήση, χρόνος κατασκευής, συνολική νόμιμη δομημένη έπιφάνεια, στοιχεία άδειών άνεγέρσεως, έπιφάνεια οικοπέδου, τεχνική περιγραφή οικοδομικών καί Η/Υ έγκαταστάσεων, κτιριοδομικά καί δομοστατικά στοιχεία τής κατασκευῆς.
- γ) Συνοπτική περιγραφή τών προτεινόμενων παρεμβάσεων καί διαρρυθμίσεων καί τεχνικές προδιαγραφές αὐτών.
- δ) Ἀρχιτεκτονικά σχέδια (κατόψεις, όψεις, τομές) τών ύπαρχουσών κτιριακών έγκαταστάσεων.
- ε) Φάκελος τεχνικής προσφοράς, ή όποία πρέπει νά περιλαμβάνει τουλάχιστον ιδέες προτεινόμενης λύσεως άξιοποίησεως τοῦ άκινήτου, περιγραφή προτεινόμενης λύσεως, αρχιτεκτονική προμελέτη (σέ επίπεδο μελέτης) μέ πλήρη σειρά σχεδίων κατοψεων όλων τών χώρων, όψεων καί τομών, προμελέτες κατασκευών, έπισκευών, διαρρυθμίσεων καί λοιπών έργασιών, οί όποιές θά γίνουν στό κτίριο, τεχνική έκθεση μέ τεῦχος ὑλικών, προδιαγραφών αὐτών καί τρόπο κατασκευῆς (ποιοτικά στοιχεία), προμελέτες Η/Υ έγκαταστάσεων μέ προσεγγιστικό προσδιορισμό τών ποσοτικών καί ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, στοιχεία μελετητικής όμάδος.

στ) Χρόνο παραδόσεως του προσφερομένου κτιρίου με χρονοδιάγραμμα αποπερατώσεως των ενδιαμέσων διακεκριμένων σταδίων και προβλεπομένων εργασιών με άφικτη την ημερομηνία εκδόσεως της οικοδομικής άδειας.

3. Παραλείψεις ή τροποποιήσεις των στοιχείων, τα όποια αναγράφονται στις προηγούμενες παραγράφους δεν επηρεάζουν την εγκυρότητα της προσκλήσεως ή του διαγωνισμού.

4. Πρόσθετες διευκρινίσεις επί αμφιβόλων σημείων της προκήσεως δύνανται να παρέχει η Έπιτροπή διεξαγωγής του διαγωνισμού πρό του ανοίγματος των οικονομικών προσφορών ατεπαγγέλιως ή ως απάντηση σε έρωτήματα των προτιθεμένων να καταθέσουν προσφορά.

Άρθρον 20

Κριτήρια αξιολογήσεως Βαθμολογία Τεχνικής και Οικονομικής Προσφοράς

1. Η πρόσκληση εκδηλώσεως ενδιαφέροντος για αγορά ακινήτου ή στο συνοδευτικό παράρτημα αναφέρει τα κριτήρια αξιολογήσεως των προσφορών, τα όποια αναλυτικώς ή ομαδοποιημένως θα άφορούν σε:

- α) Θέση ακινήτου στην ευρύτερη περιοχή, όπου εύρiscεται και προσβασιμότητα από οδικούς άξονες και μέσα μαζικής μεταφοράς
- β) Περιβάλλοντα χώρο και προσπελασιμότητα έγγυτες περιοχής (μέσα μαζικών μεταφορών, οδικοί κόμβοι, λεωφόροι κ.λπ.)
- γ) Αρχιτεκτονική λύση, λειτουργικότητα, μετατρεψιμότητα
- δ) Υποδομή κτιρίου, ποιότητα κατασκευής
- ε) Επάρκεια και καταλληλότητα χώρων κυρίας χρήσεως
- στ) Επάρκεια βοηθητικών χώρων
- ζ) Επάρκεια χώρων στάθμευσης
- η) Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου
- θ) Χρόνο άνεγέρσεως - χρόνο διαθέσεως

2. Αναφέρεται ο συντελεστής βαρύτητας εκάστου κριτηρίου ή ομάδος κριτηρίων.

3. Προσδιορίζεται η κλίμακα βαθμολογίας και η έλαχίστη μερική ή συνολική βαθμολογία για την καταλληλότητα ή άπορριψη κάθε προσφοράς.

4. Προσδιορίζεται ο τρόπος άναγωγής των προσφερομένων έπιφανειών, υπεργείων βοηθητικών χώρων υπογείων άποθηκών, υπεργείων ή υπογείων χώρων σταθμεύσεως στους χώρους κυρίας χρήσεως.

5. Για την αξιόπιστη συγκριτική αξιολόγηση των προσφορών είναι δυνατόν να προσδιορίζεται ο τρόπος υπολογισμού συσχετισμού προσφερομένων άνοιγμένων έπιφανειών, τεχνικής βαθμολογίας και οικονομικής προσφοράς, βάσει μαθηματικού τύπου, εκ του όποιου θα προκύπτει η οικονομικότερη προσφορά.

Άρθρον 21 Διαδικασία Άγορών

1. Η έγκεκριμένη από τό διοικούν τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπον όργανο πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος δημοσιεύεται είκοσι (20) τουλάχιστον ήμέρες πριν από την ημερομηνία κατάθεσης των προσφορών, εκτός εάν διαφορετικά όρίζεται στην πρόσκληση, με άνάρτηση στα γραφεία του νομικού προσώπου, στο όποιο θα κατατεθούν οι προσφορές, και στα Γραφεία του αντίστοιχου Πρωτοβάθμιου Ο.Τ.Α. μέσα στην περιφέρεια των όποιων άναζητείται τό προς αγορά ακίνητο. Περιήληψη της πρόσκλησης δημοσιεύεται σε δύο ή περισσότερες ήμερήσιες τοπικές Έφημερίδες και, στις περιπτώσεις που άπαιτείται, και στην Έφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τό μέγεθος της δημοσιότητας πρέπει να είναι άνάλογο του προβλεπομένου τιμήματος άγοράς σε συνάρτηση με τό κόστος δημοσιότητας.

2. Για την αξιολόγηση των προσφορών όρίζεται Έπιτροπή από τό διοικούν τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο, ή όποια άποτελείται από μέλη της Τεχνικής Υπηρεσίας του και, εάν κρίνεται σκόπιμο, συμμετέχει και εκπρόσωπος του φορέα, για λογαριασμό του όποιου θα άγοραστεί τό ακίνητο.

3. Έργο της Έπιτροπής είναι ή διαπίστωση της πληρότητας των προσφορών, ή τεχνική αξιολόγηση και βαθμολογία αυτών, ή έξαγωγή της τελικής τεχνικής βαθμολογίας, ή άποσφράγιση των οικονομικών προσφορών και ο συσχετισμός τελικής τεχνικής βαθμολογίας και οικονομικών προσφορών, για να προκύψει ή πρόκριση του καταλληλότερου και οικονομικότερου προς αγορά ακινήτου.

4. Τό πόρισμα της έπιτροπής με τυχόν πρόσθετες παρατηρήσεις υποβάλλεται στο διοικούν τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο για λήψη κατ' άρχάς άποφάσεως προκρίσεως και συνεχίσεως της διαδικασίας άγοράς.

5. Τό προκριθέν για αγορά ακίνητο άποστέλλεται σε ανεξάρτητο εκτιμητή του άρθρου 2 παρ. 4 του παρόντος για εκτίμηση της αξίας του, μετά από όριστικοποίηση όλων των ποσοτικών επί μέρους και στο σύνολό τους μεγεθών, των αναλυτικών ποιοτικών στοιχείων και χαρακτηριστικών του κτιρίου, ή όριστικοποίηση των προθεσμιών σύνταξης όριστικών μελετών, μελετών έφαρμογής, έγκρισης αυτών από τό διοικούν τό εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο όργανο και έκδοσης οικοδομικής άδειας ως και προσδιορισμού έγγυτικών έπιστολών, ρητρών.

6. Όλοκληρώνεται ο έλεγχος τίτλων του προσφερομένου ακινήτου και διαπιστώνεται εάν τρίτος, τό Δημόσιο ή έτερο εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο διεκδικεί ή όχι δικαιώματα επί αυτού.

7. Συμφωνείται ή οποιαδήποτε πρόσθετη ύποχρέωση του πωλητή από μη δυναμένη να προβλεφθεί από την

πρόσκληση έκδηλωσης ενδιαφέροντος ιδιαιτερότητα του προσφερομένου ακινήτου.

8. Διενεργούνται διαπραγματεύσεις από επιτροπή, η οποία ορίζεται από το διοικούν το εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο ἢ τὸ ἀρμοδίως ἐξουσιοδοτημένο ὄργανο ὅπως στήν παρ. 2 τοῦ παρόντος ἄρθρου.

9. Ἡ λήψη τελικῆς ἀποφάσεως ἀπὸ τὸ διοικούν τὸ εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο γιὰ ἀγορὰ ἀκινήτου λαμβάνεται κατ' ἐλευθέρᾳ αὐτοῦ κρίση.

ἄρθρον 22 Συμβόλαιο Ἀγορᾶς

Μετὰ τὴ λήψη τελικῆς ἀποφάσεως καλεῖται ὁ προσφέρων γιὰ ὑπογραφή τοῦ συμβολαίου ἀγορᾶς, στὸ ὁποῖο ἐκτός ἀπὸ τὴν περιγραφή τοῦ ἀκινήτου ὡς ἔχει καὶ ἀγοράζεται ἢ ὡς μελλοντικό ἔτοιμο πρὸς χρῆση τελικό προϊόν, συμφωνοῦνται:

1. Τὸ τίμημα καὶ ὁ τρόπος καταβολῆς αὐτοῦ. Σέ περίπτωση ἀγορᾶς μελλοντικοῦ ἔτοιμου τελικοῦ προϊόντος, γιὰ τὴν ἐκάστοτε καταβολή δόσης ορίζεται ἡ ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ πωλητῆ γιὰ τὴν πρόοδο τῶν ἐργασιῶν, σέ συνάρτηση μέ τὴν ἐφαρμογή τοῦ χρονοδιαγράμματος ἐκτέλεσης αὐτῶν, ὁ τρόπος πιστοποίησης τῆς ἐκτέλεσης αὐτῶν καὶ ὅποιες ἄλλες προϋποθέσεις τυχόν συμφωνηθοῦν.

2. Ἡ προθεσμία παράδοσης τοῦ κτιρίου ἔτοιμου πρὸς χρῆση καὶ οἱ τμηματικές προθεσμίες προόδου τῶν ἐργασιῶν. Οἱ χρόνοι προσωρινῆς καὶ διοικητικῆς παραλαβῆς καὶ ὀριστικῆς παραλαβῆς ὡς καὶ ὁ τρόπος καὶ χρόνος γνωστοποίησης στὸν πωλητῆ τυχόν παρατηρήσεων τῶν ἐπιτροπῶν παραλαβῆς καὶ ὁ χρόνος ἐκτέλεσης τῶν ἐργασιῶν πού δὲν ἔχουν ἐκτελεσθεῖ.

3. Οἱ προθεσμίες ἐκπόνησης τῶν ὀριστικῶν μελετῶν, ἔγκρισης αὐτῶν ἀπὸ τὸ διοικούν τὸ εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο, ὑποβολῆς φακέλου γιὰ ἐκδοση οἰκοδομικῆς ἄδειας, ἐκπόνησης μελετῶν ἐφαρμογῆς, ἐκπόνησης κατὰ περίπτωση εἰδικῶν μελετῶν καὶ ὅποιες ἄλλες εἰδικότερες προθεσμίες ἔχουν συμφωνηθεῖ γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση κατασκευῆς τοῦ κτιρίου.

4. Οἱ ὑποχρεώσεις τοῦ πωλητῆ γιὰ τὴν παροχή τῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν, στοιχείων καὶ διευκολύνσεων πρὸς τὸ ὄργανο πού ορίζεται ἀπὸ τὸ διοικούν τὸ εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο γιὰ τὴν παρακολούθηση τῆς κατασκευῆς τοῦ κτιρίου.

5. Τὸ ποσόν καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἐγγυητικῆς ἐπιστολῆς καλῆς ἐκτέλεσης τῶν ἐργασιῶν πού συμφωνοῦνται μέ τὸ συμβόλαιο ὡς καὶ τῶν τμηματικῶν καὶ τελικῆς παράδοσης τοῦ κτιρίου κ.λπ., πού θὰ ἀποτελέσουν λόγους κατάπτωσης τῆς ἐγγύησης.

Τὸ ποσόν τῆς ἐγγυητικῆς ἐπιστολῆς καλῆς ἐκτέλεσης τῶν ὄρων τοῦ συμβολαίου σύμφωνα μέ τὰ προβλεπόμενα

στὶς παραγράφους 3 καὶ 4 τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κατώτερο τοῦ 10% τοῦ συνολικοῦ τιμήματος ἀγορᾶς, ἐκτός ἐάν διαφορετικά ἀναφέρεται στήν πρόσκληση έκδηλωσης ενδιαφέροντος.

6. Οἱ ποινικές ρῆτρες γιὰ τὴ μὴ ἔγκαιρη περάτωση τῶν τμηματικῶν προθεσμιῶν καὶ τελικῆς παράδοσης τοῦ κτιρίου. Οἱ ποινικές ρῆτρες παρακρατοῦνται ἀπὸ τίς τμηματικές καταβολές καὶ ἐάν τὸ ποσὸ αὐτῶν δὲν ἐπαρκεῖ, εἰσπράττονται ἀπὸ τίς ἐγγυητικές ἐπιστολές.

7. Σέ περίπτωση παραβίασης συμφωνηθείσης ἡμερομηνίας σταδιακῆς περάτωσης ἐργασιῶν ἢ τμηματικῆς ἢ τελικῆς παράδοσης τοῦ κτιρίου ἀπὸ ὑπαιτιότητα ἢ ἀδυναμία τοῦ πωλητῆ, δικαιούται αὐτομάτως ὁ ἀγοραστής, χωρὶς τήρηση ὁποιοῦδήποτε ἄλλου ὄρου, νὰ προβαίνει μέ δαπάνες του, συμψηφιζόμενες στὸ τίμημα, στήν συνέχιση ἐργασιῶν ἀποπεράτωσης τοῦ κτιρίου.

8. Στὴν περίπτωση πού καταστῆ ἀναγκαία ἡ ἀγορὰ ἀπὸ τὸ εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο νέων πρόσθετων καὶ συμπληρωματικῶν ἐργασιῶν ἢ μελετῶν, οἱ ὁποῖες δὲν ἦταν δυνατόν νὰ προβληφθοῦν μέχρι τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαίου, τότε ἡ ἐνέργεια αὐτή:

- α) Εἶναι στή διακριτικὴ εὐχέρεια καὶ ἐπιλογή τοῦ εκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου.
- β) Ἀποτελεῖ ὑποχρέωση ἀνάληψης εὐθύνης πώλησης τοῦ πωλητῆ.
- γ) Ἡ ἀγορὰ τῶν νέων ἐργασιῶν ἢ μελετῶν πραγματοποιεῖται μέ τὴν ὑπογραφή νέου συμβολαίου ἀγορᾶς, νέου ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖο θὰ ἀποτελεῖ προέκταση τοῦ ἀρχικοῦ συμβολαίου ἀγορᾶς.
- δ) Ἡ ἀνάθεση ἐκτέλεσης ἢ ἐκπόνησης αὐτῶν σέ τρίτη τεχνικὴ ἐταιρεία ἢ μελετητικό γραφεῖο ἀποτελεῖ δικαίωμα τοῦ εκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου καὶ ὑποχρέωση τοῦ πωλητῆ γιὰ παροχή τῶν ἀπαραίτητων διευκολύνσεων καὶ μὴ παρεμβολῆς ὁποιαδήποτε ἐμποδίων ἢ κωλυμάτων στὸν τρίτο ἀνάδοχο γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν νέων ἐργασιῶν.
- ε) Ἡ κοστολόγηση τῶν νέων ἐργασιῶν, οἱ ὁποῖες πιθανόν νὰ ἀνατεθοῦν στὸν πωλητῆ, μπορεῖ νὰ γίνῃ μέ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογή τῶν ἰσχυουσῶν διατάξεων μέ τιμές ΑΤΟΕ, ΑΤΗΕ καὶ ΑΤΕΟ κατὰ τὸν χρόνο τῆς νέας συμφωνίας, μέ προσυμφωνημένη μέ τὸ ἀρχικό συμβόλαιο ποσοστιαία ἐπ' αὐτῶν ἐκπτώση, λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τοῦ ἐμπορικοῦ κέρδους, τῶν γενικῶν ἐξόδων καὶ τοῦ Φ.Π.Α., ἢ μέ ἄλλο τρόπο ἐπίσης προσυμφωνημένο μέ τὸ ἀρχικό συμβόλαιο.
- στ) Ἡ κοστολόγηση νέων μελετῶν, οἱ ὁποῖες πιθανόν νὰ ἀνατεθοῦν στὸν πωλητῆ, μπορεῖ νὰ γίνῃ μέ κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογή τῶν διατάξεων περὶ ἀμοιβῶν ἐκποίησης Μελετῶν Δημοσίων Ἔργων μέ προσυμφωνημένη μέ τὸ ἀρχικό συμβόλαιο ποσοστιαία ἐπ'

αυτών έκπτωση ή με άλλο τρόπο επίσης προσυμφωνημένο με το αρχικό συμβόλαιο.

- ζ) Οι τυχόν αύξομειώσεις ειδών, υλικών ή μηχανημάτων, ποιότητας και ποσότητας εργασιών από αυτές που έχουν συμφωνηθεί με το αρχικό συμβόλαιο, συμψηφίζονται στο κόστος των νέων εργασιών για την διαμόρφωση του κόστους αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄ ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΕΣ

Άρθρον 23

Τρόποι Άντιπαροχών - Διαδικασία

1. Τό έκκλησιαστικό Ν.Π. με απόφαση του διοικούστος οργάνου του δύναται να προβαίνει στην αξιοποίηση των οικοπέδων, των οποίων είναι κύριος ή διαχειριστής, με ανοικοδόμηση αυτών με το σύστημα αντιπαροχής ποσοστών στο οικόπεδο όμοι μετὰ των όριζοντίων ιδιοκτησιών, οι οποίες αντιστοιχούν σε αυτά, λόγω εργολαβικού ανταλλάγματος. Η ανοικοδόμηση με αντιπαροχή δύναται να πραγματοποιηθεί:

- α) Διά δημοσίου πλειοδοτικού διαγωνισμού μετά από σύνταξη, με μέριμνα των υπηρεσιών του έκκλησιαστικού νομικού προσώπου ή τρίτου, πλήρους μελέτης για την ανοικοδόμηση του οικοπέδου, στην οποίαν θα περιλαμβάνεται πλήρης αρχιτεκτονική, στατική, γεωλογική, ηλεκτρομηχανολογική, και υδραυλική μελέτη, τεχνική περιγραφή, συγγραφή υποχρεώσεων, προθεσμία αποπερατώσεως, πίνακας ποσοστών συνιδιοκτησίας και κατανομής δαπανών κοινοχρήστων και κοινοκλήτων ιδιοκτησιών, πίνακας αποτιμώσεως της κάθε διηρημένης ιδιοκτησίας ή όροφου, προβλεπόμενων να ανεγερθούν και θα είναι καθορισμένες και θα λαμβάνονται ως πλήρως αποπερατωμένες, και σχέδιο της καταρτισθσομένης εργολαβικής συμβάσεως και προσυμφώνου περί της σταδιακής μεταβιβάσεως των ποσοστών του οικοπέδου περιέχοντος και διατάξεις διά την καταρτισθσομένη όροφοκτησία όπως και κάθε άλλο στοιχείο επιβαλλόμενο ή κρινόμενο ως σκόπιμο κατά τις υπάρχουσες συνθήκες ή απαιτούμενο κατά τή φύση του έργου. Η αποτίμηση της αξίας των αντιπαροχομένων ιδιοκτησιών και του συνόλου των υπό ανέγερση ιδιοκτησιών θα καθορίζεται συμφώνως προς τους συγκεκριμένους συντελεστές αξίας της κάθε διηρημένης ιδιοκτησίας, θα εκφράζεται σε απόλυτες ή σχετικές τιμές και θα αναφέρεται στο σχετικό πίνακα στην διακήρυξη.
- β) Μέ προσκλήσεις έκδηλώσεως ενδιαφέροντος, όπως οι ενδιαφερόμενοι καλούνται όπως υποβάλλουν, πλήν της προσφοράς ποσοστού αντιπαροχής, ιδέες περί του τρόπου αξιοποίησεως του οικοπέδου με αρχιτεκτονική, στατική, ηλεκτρομηχανολογική, γεωλογική,

υδραυλική προμελέτη, τεχνική συγγραφή υποχρεώσεων, πίνακα ποσοστών συνιδιοκτησίας, κατανομή δαπανών, κοινοχρήστων και κοινοκλήτων, σχέδιο σταδιακής μεταβιβάσεως ποσοστών οικοπέδου και κάθε άλλο στοιχείο επιβαλλόμενο εκ της φύσεως του έργου. Στη διακήρυξη θα καθορίζονται τὰ κριτήρια και ο τρόπος αξιολογήσεως προσφορών.

- γ) Μέ απ' ευθείας διαπραγματεύσεις, όταν δέν είναι δυνατόν ή συμφέρον να γίνει διαγωνισμός, όπως ιδίως στις περιπτώσεις συνιδιοκτητών οικοπέδων ή συνιδιοκτητών παλαιών οικημάτων.

Άρθρον 24

Πλειοδοτικοί διαγωνισμοί

Πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος

1. Η διακήρυξη αναρτάται και δημοσιεύεται κατά τὰ προβλεπόμενα εις τό Άρθρον 5 παρά. 2 του παρόντος Κανονισμού, αναφέρει δέ και καλεί τούς ενδιαφερομένους:

- α) Να υποβάλλουν εντός προθεσμίας όχι συντομότερης των είκοσι (20) ημερών από της δημοσιεύσεως προσφορά σε άκέραιες μονάδες των προσφερομένων προς τό έκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ποσοστών αντιπαροχής σύμφωνα με τόν πίνακα αποτιμώσεως της αξίας των διηρημένων ιδιοκτησιών και τόν πίνακα, στον οποίον θα εμφαίνονται οι προσφερόμενες επί μέρους ιδιοκτησίες προς τό νομικό πρόσωπο για τήν κάλυψη του ποσοστού της αντιπαροχής.
- β) Να θέσουν τούς βασικούς όρους σχεδίου της καταρτισθσομένης εργολαβικής συμβάσεως, σχεδίου προσυμφώνου περί σταδιακής μεταβιβάσεως των ποσοστών του οικοπέδου, στο οποίο θα περιέχονται και διατάξεις για τήν καταρτισθσομένη όροφοκτησία, ως επίσης και κάθε άλλο στοιχείο ανάλογο απαιτούμενο κατά τις συνθήκες και τήν φύση του έργου.
- γ) Τά προσόντα αυτών που δύναται να λάβουν μέρος στο διαγωνισμό.
- δ) Έγγυητική επιστολή, σύμφωνα προς τὰ αναφερόμενα στο άρθρο 7 παρά. 3 και 4 του παρόντος Κανονισμού, ποσού όχι χαμηλότερου του δέκα τοις εκατόν (10%) της αξίας του οικοπέδου, όπως αυτή αποτιμάται δύναμει της Έκτιμητικής Έκθέσεως του άρθρου 2 παρά. 4 του παρόντος.
- ε) Έν σχέσει προς τό περιεχόμενο, τόν τύπο των προσφορών, τήν διαδικασία διεξαγωγής της δημοπρασίας, ανακηρύξεως πλειοδότη, κατακυρώσεως του αποτελέσματος του διαγωνισμού, θα εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του παρόντος Κανονισμού.
2. Η πρόσκληση έκδηλώσεως ενδιαφέροντος που δημοσιεύεται κατά τὰ διαλαμβανόμενα εις τήν προηγουμένη παράγραφο, θα αναφέρει και θα καλεί τούς ενδιαφερομένους:

- α) Νά υποβάλουν προσφορές εντός προθεσμίας όχι μικρότερη των είκοσι (20) ημερών από της δημοσίευσως, ξεχωριστά για τὰ αἰτούμενα τεχνικά στοιχεία (σχέδια, τεύχη, συγγραφές), ὅπως αὐτὰ ἀναλυτικά θὰ ζητοῦνται καί ξεχωριστά σέ σφραγισμένο φάκελο μέ τούς οικονομικούς ὅρους τῆς προσφορᾶς, ἰδίως τό ποσοστό τῆς ἀντιπαροχῆς, ὀλογράφως καί ἀριθμητικῶς.
- β) Νά υποβάλουν σχέδιο ἐργολαβικῆς σύμβασης πού θὰ καταρτισθεῖ, σχέδιο προσυμφώνου περὶ σταδιακῆς μεταβίβασης τῶν ποσοστῶν τοῦ οἰκοπέδου, στό ὁποῖο θὰ περιέχονται καί διατάξεις γιά τήν ὀροφοκτισία πού θὰ καταρτισθεῖ, ὅπως ἐπίσης καί κάθε ἄλλο στοιχεῖο πού ἀπαιτεῖται ἀνάλογα μέ τίς συνθήκες καί τήν φύση τοῦ ἔργου.
- γ) Τά κριτήρια ἀξιολόγησης τῶν προσφορῶν, τούς συντελεστές βαρύτητας τῶν κριτηρίων, τήν βαθμολογία καί τόν τρόπο ὑπολογισμοῦ καί συσχετισμοῦ τῆς τεχνικῆς βαθμολογίας μέ τήν οικονομική προσφορά γιά τήν συγκριτική ἀξιολόγηση τῶν προσφορῶν.
- δ) Τά προσόντα αὐτῶν πού μποροῦν νά λάβουν μέρος στό διαγωνισμό.
- ε) Νά καταθέσουν ἐγγυητική Ἐπιστολή σύμφωνα μέ τήν προηγούμενη παράγραφο.
- στ) Σέ σχέση μέ τίς διαδικασίες τοῦ διαγωνισμοῦ, κατακύρωσης ἀποτελέσματος θὰ ἐφαρμόζονται ἀνάλογες διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ.
3. Ὅλα τὰ ἔξοδα τοῦ διαγωνισμοῦ καί οἱ δημοσιεύσεις, πού καθένα χωριστά καί σέ ἀπόλυτες τιμές ἀναφέρονται στήν διακήρυξη ἢ πρόσκληση ἐνδιαφέροντος καί βαρύνουν τόν ἀνάδοχο, ὅπως ἐπίσης καί ὅλα τὰ ἔξοδα κατάρτισης τῶν σχετικῶν συμβάσεων, τῶν πράξεων σύστασης ὀριζόντιας ἰδιοκτησίας, συμβολαιογραφικά ἔξοδα, πάσης φύσεως ἔξοδα καί ἔξοδα μεταγραφῶν βαρύνουν τόν ἀνάδοχο. Τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο δέν ἔχει καμία οικονομική ὑποχρέωση γιά τήν ἐκτέλεση τῆς σύμβασης.
4. Τό διοικοῦν τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ὄργανο ἀποφασίζει κατ' ἐλευθέρην κρίση.
5. Τό ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο δέν ὑποχρεοῦται σέ καμία περίπτωση σέ παροχή ἀποζημιώσεως πρὸς τούς ὑποβῆλλοντες προσφορά.

ἄρθρον 25 Σύμβαση Ἀντιπαροχῆς

Ἡ σύμβαση ἀντιπαροχῆς καταρτίζεται σύμφωνα μέ τὰ ὀριζόμενα ἀπό τή διακήρυξη τοῦ διαγωνισμοῦ ἢ τῆς προσκλήσεως ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος καί ἀναλόγως τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ' ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ἄρθρον 26 Διατάξεις Νόμων

Εἰδικές διατάξεις νόμων πού προβλέπουν τήν χωρίς διαγωνισμό ἐκμίσθωση ἢ ἐκποίηση ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων ἐξακολουθοῦν νά ἰσχύουν.

ἄρθρον 27 Τροποποίηση Διατάξεων - Ἐναρξη ἰσχύος

1. Οἱ διατάξεις τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ τροποιοῦνται ἢ συμπληρώνονται ἢ καταργοῦνται δι' ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ., ἡ ὁποία δημοσιεύεται στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

2. Ὁ παρῶν Κανονισμός δέν προκαλεῖ δαπάνη σέ βάρος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἢ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ.

3. Οἱ διατάξεις τοῦ παρόντος καταλαμβάνουν τίς ἐκκρεμεῖς διαδικασίες ἢ συμβάσεις μισθώσεων, ἐκποιήσεων, ἀγορῶν, ἀνταλλαγῶν καί ἀντιπαροχῶν.

4. Ἡ ἰσχύς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἀρχίζει ἀπό τῆς δημοσιεύσεως του στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί στό ἐπίσημο Δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κανονισμός αὐτός νά δημοσιευθῆ εἰς τήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί τό Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἀθήνα, 19 Ἀπριλίου 2018

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Άριθμ. 1767/1067/15.5.2018 Αναγνώρισις συστάσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς
 Τιμίου Προδρόμου Ἀρτοτίνας,
 τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος
 συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Ν. 4301/2014

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν:

1. τὸ ἄρθρον 25 παρ. 1 τοῦ Ν. 4301/2014,
2. τὴν ὑπ' ἀριθ. 239/18.4.2018 εἰσήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Θεοκτίστου,
3. τὴν ἀπὸ 10.5.2018 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, διαπιστοῦμεν τὴν σύστασιν, πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ Νόμου 590/1977, τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Ἀρτοτίνας, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος, μέ ἔδραν τὴν τοπικὴν Κοινότητα Ἀρτοτίνας, τῆς Δημοτικῆς Ἐνότητος Βαρδουσιῶν, τοῦ Δήμου Δωρίδος, τῆς

Περιφερειακῆς Ἐνότητος Φωκίδος, τῆς Περιφερείας Στερεᾶς Ἑλλάδος, συσταθείσης περὶ τὸ 1800, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ ἐντοιχισμένης ἐπιγραφῆς εἰς τὰ κελλία τῆς Μονῆς καὶ ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 6073/21.9.1965 Ἀποφάσεως ἀνακηρύξεως αὐτῆς ὡς διατηρητέου μνημείου (Φ.Ε.Κ. 644/τ.Β'/-2.10.1965).

Ἡ παροῦσα Διαπιστωτικὴ Πράξις νά δημοσιευθῇ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Μαΐου 2018

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Αριθμ. 1145/1099/11.5.2018

Τροποποιήσις Κανονισμοῦ
συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ
ιδρύματος ὑπό τήν ἐπωνυμία «Πνευματικόν Κέντρον
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης
“Ὁ Ἅγιος Φῶτιος”»

Ἡ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψιν:

1) τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 29 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τοῦ ἀρθροῦ 68 παρ. 1 τοῦ Ν. 4235/2014,

2) τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ποιμανούσης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, τὰς ἀπορρεούσας ἐκ τῶν Εὐαγγελικῶν ἐπιταγῶν, τῶν Ἱερῶν Κανόνων καί τῶν Νόμων τοῦ Κράτους,

3) τὰς ὑφισταμένας κοινωνικάς, ποιμαντικάς καί πνευματικάς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης,

4) τήν ὑπ' ἀριθ. 410/5.3.2018 πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους καί Κατερίνης κ. Γεωργίου,

5) τήν ἀπὸ 16.4.2018 γνωμοδότησιν τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

6) τήν ἀπὸ 11.5.2018 Ἀπόφασιν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου,

Ἀποφασίζει

τροποποιεῖ τὸν Κανονισμὸν συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ιδρύματος ὑπὸ τήν ἐπωνυμίαν «Πνευματικόν Κέντρον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης “Ὁ Ἅγιος Φῶτιος”», (Β' 990/9.8.2000), ὡς ἐξῆς:

Τροποποιήσις Κανονισμοῦ
συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ
ιδρύματος ὑπὸ τήν ἐπωνυμία «Πνευματικόν Κέντρον
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης
“Ὁ Ἅγιος Φῶτιος”»

Ἄρθρον 1

1. Στὸ ἀρθρο 2 τοῦ Κανονισμοῦ συστάσεως καί λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος τῆς Ἱερᾶς Μη-

τροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης μέ τήν ἐπωνυμίαν «Πνευματικόν Κέντρον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης “Ὁ Ἅγιος Φῶτιος”», (Β' 990/9.8.2000), προστίθενται τρεῖς παράγραφοι (δ, ε καί στ), ἔχουσαι ὡς ἀκολούθως:

δ) Ἡ διοργάνωσις τοπικῶν, πανελληνίων καί διεθνῶν συνεδρίων, εἴτε μέ πρωτοβουλίαν τοῦ Κέντρου, εἴτε ἐν συνεργασίᾳ μέ τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἄλλας Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, Πανεπιστήμια, Ἐρευνητικά Ἰνστιτούτα ἢ ἄλλους Ὄργανισμούς.

ε) Ἡ ἀνάπτυξις Προγραμμάτων καί δράσεων ἐκπαιδευτικοῦ, ἐπιστημονικοῦ καί τουριστικοῦ χαρακτῆρος.

στ) Ἡ παραγωγή ἐρευνητικοῦ ἔργου καί ἔργων τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως εἰς τοὺς τομεῖς τῆς Θεολογίας, τῆς Παιδείας, τοῦ Πολιτισμοῦ, τοῦ Προσκυνηματικοῦ Τουρισμοῦ καί τῆς Νεότητος, δηλαδή ἡ παραγωγή ἐκδόσεων καί ἄλλων ειδῶν, ὡς καί ἡ δημιουργία ἐφαρμογῶν λογισμικοῦ, συναφῶν τῶν ἀνωτέρω τομέων».

Ἄρθρον 2

1. Ἡ παροῦσα ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως καί στό περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

2. Διὰ τῆς παρούσης ἀποφάσεως δέν προκαλεῖται δαπάνη σέ βάρος τοῦ ιδρύματος ἢ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης ἢ εἰς βάρος τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ.

Ἡ ἀπόφασις αὐτή νά δημοσιευθῇ στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀθήνα, 11 Μαΐου 2018

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ὁ Μεθώνης Κλήμης

Ἀναρτήθηκε στὴν ἰστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 31.5.2018

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ίερά Μητρόπολις Κηφισίας, Άμαρουσίου και Ώρωποῦ

Κλητήριον Επίκριμα

Άριθ. Πρωτ. 273 Έν Κηφισία τῆ 10ῃ Μαΐου 2018

Πρός
τόν Πανοσ/τον Ἀρχιμανδρίτην
κ. Βαρθολομαῖον Τσιούμαν,
κατά κόσμον Χρήστον, τοῦ Κωνσταντίνου,
Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ.
(*νῦν ἀγνώστου διαμονῆς*)

Καλεῖσαι, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον
τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ, δυνάμει: α) τῶν

ἄρθρων 55, 110,117 καί 118 τοῦ Ν.5383/1932 «Περί
τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρό αὐτῶν
διαδικασίας», ὡς οὗτος ἰσχύει, καί β) τῶν σαφῶς ὀριζο-
μένων ὑπό τοῦ ἄρθρου 44 παρ. 1 τοῦ 590/1977 «Περί
τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»,
τῆ 10ῃ Ἰουλίου 2018, ἡμέραν Τρίτην καί ὥραν 12ν με-
σημβρινήν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐπί
τῆς ὁδοῦ Γρηγορίου Λαμπράκη 32 εἰς Κηφισίαν, ἵνα δι-
κασθῆς ἐπί τῶν ἀποδιδομένων σοι κατηγοριῶν.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἐάν μή ἐμφανισθῆς τῆ ὡς
ἄνω ἡμέρᾳ τε καί ὥρᾳ, θέλεις δικασθῆ ἐρήμν.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
Ὁ Μητροπολίτης

Ὁ Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ Κύριλλος

Ὁ Γραμματεὺς
Ἄρχιμ. Τιμόθεος Κατάρης

Ἀναρτήθηκε στήν ἰστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τήν 14.5.2018

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Κενωθείσης τῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος τῆς καθ' ἡμᾶς
Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος καί ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς
διατάξεις τοῦ ἄρθρου 25 «περί θέσεων Ἱεροκλήρυκων»
τοῦ Ν. 817/1978 (ΦΕΚ Α' 170/8.10.1978) «Περί ρυθμίσε-
ως ἐνίων ἐκπαιδευτικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων»,
ὡς καί τό Προεδρικόν Διάταγμα 582/1980 (ΦΕΚ Α'
158/11.5.1980) «Περί κατανομῆς θέσεων Ἱεροκλήρυκων

εἰς τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά
καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπό τῆς δημο-
σιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τό περιοδικόν *ΕΚΚΛΗΣΙΑ*,
ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, μετὰ
σχετικῆς αἰτήσεως διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι τῆ 10ῃ Μαΐου 2018

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἀναρτήθηκε στήν ἰστοσελίδα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τήν 25.5.2018

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ συνεδρίες τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 9 καί 10.5.2018

Συνήλθε στίς 9 καί 10 Μαΐου ἡ Διαρκής Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 161ης Συνοδικῆς Περιόδου, γιά τόν μήνα Μάιο, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατά τή χθεσινή καί σημερινή Συνεδρία:

Ἡ Δ.Ι.Σ. ὄρισε τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σύρου κ. Δωρόθεο ὡς ἐκπρόσωπο τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στό Θεολογικό Διορθόδοξο Συνέδριο, τό ὁποῖο διοργανώνεται ἀπό τίς 24 ἕως τίς 27 Ἰουνίου 2018 στό Πατριαρχικό Κέντρο Ἀλεξανδρείας, μέ θέμα «Ἅγιος Ἱερομάργης, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί κατόπιν Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ Λούκαρις», μετά ἀπό πρόσκληση τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Θεοδώρου.

Ἐνέκρινε τήν ἀνασύσταση παλαιῶν καί τήν ἴδρυση νέων Ἱερῶν Μονῶν καί ἐπίσης ἐνέκρινε ἐσωτερικούς Κανονισμούς Λειτουργίας Ἱερῶν Μονῶν.

Ἐνέκρινε τήν ἀπόφαση τῆς Δ.Ε. τῆς Ε.Κ.Υ.Ο. γιά τήν παραχώρηση, διά χραιστανείου στόν Δῆμο Βύρωνος, ἐκτάσεως πρός προσωρινή μετεγκατάσταση τοῦ 4ου Νηπιαγωγείου καί τοῦ 4ου Δημοτικοῦ Σχολείου Βύρωνος, ἀντιστοίχως.

Ἀποφάσισε τήν ἔκδοση τοῦ ἐνημερωτικοῦ φυλλαδίου «Πρός τόν Λαόν» μέ τήν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ (9 Μαΐου 1950) τῆς «Ἡμέρας τῆς Εὐρώπης», μέ κείμενο πού συντάξε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμητοῦ κ. Δανιήλ.

Ἐνέκρινε κατ' ἀρχάς τίς ὑποβληθεῖσες προτάσεις ὑπό τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Πολιτιστικῆς Ταυτότητος γιά τίς ἐκδηλώσεις, κατά τό ἔτος 2021, τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 200 ἐτῶν ἀπό τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821.

Ὡσαύτως ἐνέκρινε τή συμμετοχή τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου, Προέδρου τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων, ὡς καί τοῦ Γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχιμ. Σπυρίδωνος Κατραμάδου, στίς ἐκδηλώσεις, οἱ ὁποῖες θά διοργανωθοῦν στή Μόσχα καί τήν Ἁγία Πετρούπολη, ἀπό τίς 2 ἕως τίς 7 Ἰουνίου 2018.

Τέλος, ἡ Δ.Ι.Σ. ἀσχολήθηκε μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Ἱεράς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 11.5.2018

Συνήλθε τήν Παρασκευή 11 Μαΐου 2018, στήν τρίτη Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Μάιο, ἡ Διαρκής Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 161ης Συνοδικῆς Περιόδου, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατά τή σημερινή Συνεδρία:

Ἡ Διαρκής Ἱερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τά Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Ἐνημερώθηκε ἀπό τή Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας καί Εὐποιίας περὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τῶν Δαπανῶν γιά τήν Φιλανθρωπική Διακονία, ὑπό τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τό δαπανηθέν ποσό ἀνέρχεται σέ 124.329.117,09 € καί καλύπτει ὅλες τίς ποιμαντικές δράσεις τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατά τό ἔτος 2017. Ἐπίσης ἀποφασίσθηκε ἡ ἔκδοση ἐνημερωτικοῦ φυλλαδίου «Πρός τόν Λαόν» προκειμένου νά ἐνημερωθοῦν λεπτομερῶς οἱ πάντες γιά τίς φιλανθρωπικές δραστηριότητες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Δ.Ι.Σ. ὄρισε τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καστορίας κ. Σεραφεῖμ ὡς ἐκπρόσωπο τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στή Σύνα-

ξη Μοναχῶν, ἡ ὁποία θά πραγματοποιηθεῖ τήν 23η Ἰουνίου 2018 στήν Ἱερά Μονή Παναγίας Δοβρά, στό πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροίας, Ναούσης καί Καμπανίας «ΚΔ' ΠΑΥΛΕΙΑ», μέ θέμα: «Μοναχισμός καί Ἱεραποστολή».

Κατόπιν αἰτήματος τοῦ Δημάρχου Φλωρίνης κ. Ἰωάννου Βοσκοπούλου καί ἄλλων τοπικῶν θεσμικῶν φορέων, ἡ Δ.Ι.Σ. ὄρισε τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σισανίου καί Σιατίτσης κ. Παῦλο ἐκπρόσωπο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στίς ἐκδηλώσεις ἐπί τῇ συμπληρώσει 50 ἐτῶν ἱερωσύνης καί πνευματικῆς προσφορᾶς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φλωρίνης, Πρεσπῶν καί Ἑορδαίας κ. Θεοκλήτου, ἡ ὁποία θά πραγματοποιηθεῖ τήν Κυριακή 13 Μαΐου 2018 στό Πολιτιστικό Κέντρο τῆς Περιφερειακῆς Ἐνότητας Φλώρινας.

Ἐνέκρινε τήν πρόταση τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τῶν Αἰρέσεων γιά τή διεξαγωγή τῆς Ἀ' Πανορθοδόξου Συνδιασκέψεως Ἐντεταλμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ἱερῶν Μητροπόλεων γιά θέματα Αἰρέσεων καί Παραθρησκευείας στήν Λεπτοκαρυά τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, Κατερίνης καί Πλαταμῶνος, ἀπό 22 ἕως 24 Ὀκτωβρίου 2018, μέ θέμα: «Αἰρετικές θεωρήσεις περί Μυστηρίων».

Τέλος, ἡ Δ.Ι.Σ. ἐνέκρινε ἀποσπάσεις κληρικῶν καί ἀσχολήθηκε μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά θέματα.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐνημερωτική επίσκεψη

*ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
γιά τό Οὐκρανικό Ἐκκλησιαστικό Ζήτημα*

Τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο ἐπισκέφθηκε τή Δευτέρα, 14 Μαΐου 2018, στά Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐπιτροπή ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀποτελούμενη ἀπό τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Γέροντος Περγάμου κ. Ἰωάννου, Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ καί Σμύρνης κ. Βαρθολομαίου, προκειμένου νά ἐνημερώσει τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος περί τοῦ ἐν ἐξελίξει Οὐκρανικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ζητήματος. Παρέστησαν ἐπίσης ἐκ

μέρους τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης κ. Συμεῶν, ἐκ μέρους τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Δογματικῶν καί Νομοκανονικῶν Ζητημάτων ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καί Σουφλίου κ. Δαμασκηνός καί ἐκ μέρους τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Ζητημάτων ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνάτιος.

*Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου*

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

*Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος στό 2ο Πανελλήνιο
Κατασκηνωτικό Συνέδριο*

Στή σημαντική συμβολή τῶν κατασκηνώσεων στήν διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν ἀναφέρθηκε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος κατά τήν κήρυξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ 2ου Πανελλήνιου Κατασκηνωτικοῦ Συνεδρίου.

Τό 2ο Κατασκηνωτικό Συνέδριο ἄρχισε στίς 29.5.2018 τό ἀπόγευμα στίς ἐγκαταστάσεις τῶν κατασκηνώσεων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, μέ Συνέδρους καί μέλη ἀπό ὅλη τήν Ἑλλάδα. Παρέστησαν ὁ Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος, ὁ Ἐπίσκοπος Θεσπιῶν κ. Συμεῶν, Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὁ Γενικός Γραμματέας Θρησκευμάτων κ. Γεώργιος Καλαντζῆς, οἱ Δήμαρχοι Τανάγρας καί Ὠρωποῦ.

Τήν ἀκολουθία τοῦ ἁγιασμοῦ τέλεσε ὁ Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος, Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς καί Νεότητος. Ἀμέσως μετά τόν χαιρετισμό τοῦ Μητροπολίτη, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τόνισε ὅτι εἶναι ἔντονη «ἡ ἀγωνία καί ἡ προσπάθεια ὄλων μας γιά τήν πρόοδο τῶν παιδιῶν» καί ἀναφέρθηκε στόν θεσμό τῶν παιδικῶν κατασκηνώσεων καί στή σημαντική προσφορά τους στή διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν. Μίλησε ἐπίσης γιά τήν ἀξία τοῦ ἐθελοντισμοῦ, καί ἔκανε ἰδιαίτερη ἀναφορά στίς ἐθελόντριες πού σπηρίζουν τόσα χρόνια τά προγράμματα τῶν συσσιτίων, προσφέροντας σημαντικά στόν σουνάνθρωπο.

Κατόπιν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος συνεχάρη τόν Μητροπολίτη Φθιώτιδος, ἀλλά καί τόν Ἀρχιμανδρίτη Πολύκαρπο Μπόγγρη, γραμματέα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, γιά τό ἔργο πού ἐπιτελεῖται, ἐνῶ εὐχαρίστησε ὄσους συνετέλεσαν στή διοργάνωση τοῦ Συνεδρίου καί εὐχήθηκε «νά δοῦμε τό ἔργο τῆς νεότητας νά προοδεύει. Περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλη ἐποχή χρειάζομαστε τή νεολαία, γιατί εἶναι αὐτοί πού θά συνεχίσουν τό ἔργο πού ἐπιτελοῦμε».

Ἀμέσως μετά ἀκολούθησε ἡ κεντρική εἰσήγηση τοῦ Συνεδρίου μέ θέμα: «Ἐκκλησιαστική Κατασκήνωση, δημιουργώντας τοὺς πολίτες τοῦ κόσμου καί τοὺς Οὐρανοπολίτες» τοῦ Ἐπισκόπου Θεσπιῶν κ. Συμεῶν.

Ὁ Ἐπίσκοπος Θεσπιῶν μεταξύ ἄλλων ἀνέφερε ὅτι «οἱ ἐκκλησιαστικές κατασκηνώσεις ἔρχονται νά φανερώσουν στά παιδιά μας πολύ ἀπλῶς ὅτι εἶναι παιδιά τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι εἶναι «συμπολίται τῶν ἁγίων καί οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσίους 2, 19), ὅτι «ἡμῶν γάρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιππησίους 3, 20). Τὸ πολίτευμα τοῦ οὐρανοῦ καλεῖται νά εἶναι τὸ καταστατικό, ὁ κανονισμός κάθε ἐκκλησιαστικῆς κατασκηνώσεως».

Προσέθεσε, ἐπίσης, ὅτι «ἡ ἐκκλησιαστική κατασκήνωση καλεῖται νά φυτεύσει τὸν πόθο τοῦ οὐρανοῦ στά παιδιά. Καλοῦμαστε νά τὸν ἐμπνεύσουμε αὐτὸν τὸν πόθο. Διότι αὐτὸς ὁ πόθος δὲν ἐπιβάλλεται στά παιδιά οὔτε ἐξουσιαστικά οὔτε μέσα ἀπὸ ἓνα κατηχητικό πειθαναγκασμό. Ἀπαιτεῖται σεβασμός ὅχι ἀπλῶς στή διαφορετικότητα τοῦ κάθε παιδιοῦ, ἀλλὰ στή μοναδικότητά του. Στὸ ἀνεπανάληπτο τῆς προσωπικότητάς του. Νά ἔχουμε ὑπομονή καί νά λαμβάνουμε ὑπ' ὄψη μας ὅτι κάθε παιδί χρειάζεται τὸν χρόνο του. Τά βιώματά του, ἀκόμη καί οἱ πληγές του καί τὰ τραύματά του ἀποτελοῦν ὅχι μειονεξίες, ἀλλὰ δυνατότητες, γιά νά ἀναδυθοῦν τὰ χαρίσματά του καί οἱ κρυμμένοι θησαυροί του. Νά ἐνθαρρύνουμε μέ ἔμφαση καί ἐνθουσιασμό τὰ παιδιά στό νά θέτουν στόχους, νά ὀραματίζονται, νά ὄνειρεύονται».

Ὁ Ἐπίσκοπος Θεσπιῶν ὑπογράμμισε, ἐξ ἄλλου ὅτι «*ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς*» μέ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖται κατὰ δύναμιν μέ ἀγῶνα, καί μάλιστα ὅχι μέ τὸν ἀγῶνα κάποιων ἄλλων, πού περιμένουμε, σχεδὸν νομίζου-

με ὅτι ὑποχρεοῦνται, νά κάνουν γιά μας, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν δικό μας προσωπικό ἀγῶνα.

Γιά τὸν λόγο αὐτό, γιά νά μπορέσει μία ἐκκλησιαστική κατασκήνωση νά ἐπιτύχει τὸ τρίπτυχο «κοινοτικό ἦθος - συλλογική αὐτοδιαχείριση - προσωπική σχέση» εἶναι ἀπαραίτητο νά ἔχει προτεραιότητά της τὴν ἀσκητική του κοινοτικοῦ ἦθους. Ὁ κοινοτισμός εἶναι ἀθλημα, ἀγώνισμα, ἔμπονη μαρτυρία σταυρικοῦ τρόπου ζωῆς. Δέν εἶναι οὔτε ιδεολόγημα οὔτε ιδεοληψία οὔτε προιόν τῶν ἀγορῶν».

Στὸν χαιρετισμὸ τοῦ ὁ Γενικός Γραμματέας Ὁρθοσκευμάτων τόνισε πὼς ἡ ἐκκλησιαστική κατασκήνωση δέν εἶναι ἀπλῶς κατασκήνωση πού στοχεύει νά περάσουμε καλά τὸ χρόνο μας. «Υπάρχει ὁ προβληματισμός γιά τὸ πὼς θά γίνουν τὰ παιδιά μας καλοὶ ἄνθρωποι. Βέβαια, αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς οἰκογένειας, ἀλλὰ δέ μπορεῖ νά τὸ κάνει μόνη της. Χρειάζεται τὴν Ἐκκλησία δίπλα της, ὅπως καί τὸ σχολεῖο. Ὁ χρόνος πού θά περάσει τὸ παιδί στήν κατασκήνωση θά τὸ βοηθήσει νά γίνει καλύτερο. Θά μάθει κάτι πού θά τὸν βοηθήσει αὔριο στή ζωὴ του. Καί τίποτε δέν θά τὸν βοηθήσει, κατὰ τὴν προσωπική μου ἄποψη, περισσότερο ἀπὸ τὸ νά καταλάβει τὴν οὐσία τῆς πίστεως μας».

Τὸ Συνέδριο ὀλοκληρώθηκε τὴν Παρασκευὴ 1.6.2018.

Ἱερά Μητρόπολις Ναυπάκτου καί Ἀγίου Βλασίου

*Νέα καταδίκη
γιά συκοφαντική δυσφήμιση*

Τὸ ἔτος 2013 εἶχε ἐκδηλωθῆ μία συντονισμένη συκοφαντική ἐπίθεση μέ θῆμα τὸ Γηροκομεῖο τοῦ Ἰδρύματος Γ. Καπουρδέλη-Ἰ. Ξύκη.

Ὡς γνωστόν, τὸ Καπουρδέλειο Ἰδρυμα δέχθηκε τὴ σημαντικὴ δωρεὰ τοῦ ὁμογενῆ Ἰωάννη Ξύκη καί ἀνήγειρε τὴν Μονάδα Φροντίδας Ἡλικιωμένων (ΜΟ.Φ.Η. - Γηροκομεῖο) στήν Παλαιοπαναγιά σέ οἰκόπεδο τοῦ εὐεργέτου Καπουρδέλη. Τὸ Διοικητικό Συμβούλιο τοῦ Ἰδρύματος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπίλεκτα μέλη τῆς τοπικῆς κοινωνίας, πού κατέχουν θεσμικὴ θέση καί ἐργάζονται ἐθελοντικά.

Ὡστόσο, ομάδα ιδιοτελῶν συμφερόντων κατέστρωσε συκοφαντική ἐκστρατεία κατά τοῦ Ἰδρύματος, μέ κύριο στόχο τόν Σεβ. Μητροπολίτη Ναυπάκτου κ. Ἱερόθεο, πού ἔχει θεσμικά τήν θέση τοῦ Προέδρου τοῦ Ἰδρύματος. Δέν ὑπῆρξαν ποτέ ἐπιβαρυντικά στοιχεῖα, ἀλλά οἱ συκοφάντες νόμισαν ὅτι θά εὑρισκαν ἔστω καί ἓνα μικρό λάθος στήν διαχείριση τοῦ Ἰδρύματος, πού βασίζεται στόν ἐθελοντισμό τῶν προσώπων πού ἀσκοῦν τή διοίκησή του, τό ὁποῖο λάθος θά μεγέθυναν καί θά πετύχαιναν τόν στόχο τους. Χρησιμοποίησαν γιά τόν σκοπό τους αὐτό συγκεκριμένες ἱστοσελίδες καί τόν τρόπο λειτουργίας τοῦ διαδικτύου, στό ὁποῖο ἀναδημοσιεύονται, δυστυχῶς, καί πλεῖστα ὅσα ψευδῆ καί συκοφαντικά.

Ὅμως, ὅπως εἶναι γνωστόν, ἡ διαχείριση τῆς δωρεᾶς ἀποδείχθηκε ἀρμοδίως (Ἐπιθεωρητές Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, ΔΟΥ Ἀγρινίου, ΙΚΑ κ.λπ.) κατά πάντα ἀρίστη καί ἀφογη καί ἡ Εἰσαγγελία ἀρχειοθέτησε ἐντός ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος (2014) τίς καταγγελίες.

Ἀντιθέτως, βρέθηκαν ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης οἱ συκοφάντες.

Ἡδῆ, τόν Δεκέμβριο 2016 καταδικάσθηκε πρωτοδίκως ὁ Ι.Π. σέ 18 μῆνες φυλάκιση.

Καί τήν Πέμπτη 8 Μαΐου στό Πλημμελειοδικεῖο Μεσολογγίου ἔγινε ἡ δίκη κατά τεσσάρων ἱστοσελίδων πού συμμετεῖχαν κατά κύριο λόγο στήν ἐπίθεση.

Γιά τίς δύο ἱστοσελίδες –τήν Pl.Gr. καί τήν, κατ' ἐυφημισμὸν, «πολίτες τῆς Ναυπακτίας»– δέν παρουσιάσθηκαν οἱ νόμιμοι ἐκπρόσωποι, διότι εἶχαν τήν ἔδρα τους στήν Ἀμερική καί οἱ νόμοι τῆς Ἀμερικῆς δέν προβλέπουν παράδοση στοιχείων γιά ἐγκλήματα ὅπως εἶναι τῆς συκοφαντικῆς δυσφήμισης, παρὰ μόνον γιά κακουργήματα. Ἔτσι, οἱ δύο αὐτές ἱστοσελίδες παρέμειναν γιά τήν Δικαιοσύνη τῆς Ἑλλάδος «ἀνώνυμες» καί οἱ συγγράψαντες καί δημοσιεύσαντες τά συκοφαντικά κείμενα παραπέμπονται κατ' εὐθεῖαν στήν δίκη τῆς συνειδήσεώς τους, τῆς ἱστορίας καί τοῦ ἀδέκαστου πνευματικοῦ νόμου.

Ὁ ἐκπρόσωπος τῆς τρίτης ἱστοσελίδας ἔχει ἀναγνωρίσει τό λάθος του, τό ἔχει διορθώσει μέ διορθωτικό δημοσίευμα καί κατέθεσε δήλωση συγγνώμης στό Δικαστήριον, πρᾶγμα πού ἔγινε ἀποδεκτό ἀπό τόν Σεβασμιώτατο.

Δικάστηκε ὁμως πρωτοδίκως ἡ ὑπεύθυνη (Κ.Σ.) τῆς τέταρτης ἱστοσελίδας (Α.Ν.) σέ 12 μῆνες φυλάκιση.

Ἐντύπωση προκαλεῖ καί στήν περίπτωση αὐτή ὅτι ἡ καταδικασθεῖσα δέν παρουσιάσθηκε σέ καμμία φάση τῆς διαδικασίας καί δικάσθηκε ἐρήμην. Φαίνεται ὅτι οἱ «λαλίστατοι» στό νά συκοφαντοῦν καί οἱ συνεργοί τους χάνουν τήν φωνή τους ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης.

Ἄς ὄψονται ὁμως οἱ ἠθικοὶ αὐτουργοὶ πού τοὺς παρακίνησαν στήν ἀδικοπραγία τους, πού ἔβλαψε ὅλη τήν τοπική κοινωνία καί, κυρίως, τοὺς γέροντες καί γερόντισσες πού ἔχουν ἀνάγκη τό ἔργο αὐτό.

*Ἀπό τό Γραφεῖο Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως*

Ἱερά Μητρόπολις Νικαίας

*Τά «Καραϊσκάκεια 2018»
σὴν Ι.Μ. Νικαίας*

Μέ ἐπιτυχία πραγματοποιήθηκε ἡ μεγάλη ἐορταστική ἐκδήλωση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας «Καραϊσκάκεια 2018» στόν προαύλιο χώρο τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Κερασινίου, πλησίον του ἱστορικοῦ ναυδρίου Ἁγίου Νικολάου, πού προσευχθήκε ὁ ἥρωας τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821 Γεώργιος Καραϊσκάκης.

Στήν ἐκδήλωση συμμετεῖχαν νέοι καί νέες ἀπό Ἐνορίες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας, οἱ ὁποῖοι παρουσίασαν πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα μέ τραγούδια καί παραδοσιακοὺς χορούς.

Ὁ Ποιμενάρχης τους, Μητροπολίτης Νικαίας κ. Ἀλέξιος, μέ πολύ θερμά λόγια συνεχάρη τά παιδιά καί ἀπευθυνόμενος στό πολυπληθές ἀκροατήριον, ἐξῆρε τήν προσφορά τοῦ ἥρωα Γεωργίου Καραϊσκάκη στόν ἐθνικό ἀγῶνα γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τόν τουρκικό ζυγό καί προέτρεψε γιά σεβασμό καί τιμή πρὸς τά μεγάλα ἰδανικά τῆς πίστεως στόν Ἰησοῦ Χριστό καί στή φιλιότητά μας πατρίδα.

Τήν Κυριακή 20 Μαΐου τό πρωί οἱ νέοι τῆς Μητροπόλεως συμμετεῖχαν στόν Πανηγυρικό Ἐορτασμό τῶν Ἁγίων Θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἀ

Οἰκουμενικῆς Συνόδου στήν ὁμώνυμη Ἱερά Μο-
νή στό Σχιστό Περάματος, ὅπου ἐτελέσθη Ἀρχιε-
ρατικό Συλλεῖτουργο καί μετεδόθη ἀπό τήν Κρα-
τική Τηλεόραση.

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καί Κυνουρίας

*Μνήμη Νεομαρτύρων
Δημητρίου καί Παύλου*

Κατά τήν πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία τῆς
Τρίτης 22 τοῦ μηνός Μαΐου ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς
τῶν Νεομαρτύρων Δημητρίου καί Παύλου, προ-
εξῆρχε ὁ Μητροπολίτης Καρυστίας κ. Σεραφεῖμ,
συλλειτουργούντων τῶν Σεβ. Σπάρτης κ. Εὐσταθί-
ου, Ὑδρας κ. Ἐφραίμ, Πατρῶν κ. Χρυσσοστόμου,
Κορίνθου κ. Διονυσίου, Μεσσηνίας κ. Χρυσσοστό-
μου, Ἄρτης κ. Καλλινίκου, Φωκίδος κ. Θεοκτί-
στου, Ἱερισσοῦ κ. Θεοκλήτου, Σταγῶν κ. Θεοκλή-
του, Μάνης κ. Χρυσσοστόμου, Μαντινείας κ. Ἀλε-
ξάνδρου καί τῶν Ἐπισκόπων Ὠλένης κ. Ἀθανα-
σίου, καί Θεσπιῶν κ. Συμεών.

Πλῆθος πιστῶν συνέργησε στόν Ἱερό Ναό,
ὅπου ἐναποτίθενται τά Ἱερά Λείψανα τῶν Νεο-

μαρτύρων καί τό ράσο τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος
Παύλου, προκειμένου νά συμμετάσχει στή Θεία
Λειτουργία καί νά λάβει τή χάρη τους.

Τόν Θεῖο Λόγο κήρυξε ὁ Μητροπολίτης Καρυ-
στίας.

Στόν μεθέορτο Ἑσπερινό τῶν Πολιούχων τῆς
Τριπόλεως τό ἀπόγευμα χοροστάτησε ὁ Ἐπί-
σκοπος Θεσπιῶν κ. Συμεών.

Στή συνέχεια πραγματοποιήθηκε πάνδημη λιτά-
νευση τῶν χαριτοβρῦτων λειψάνων στήν ὁποία
συμμετεῖχε λαοθάλασσα πιστῶν. Τιμές ἀπέδωσαν
στρατιωτικό ἄγημα τοῦ 11ου ΣΠ, ἡ μπάντα τῆς
ΔΙΚΕ Πελοποννήσου, καί ἡ Φιλαρμονική τοῦ
Δήμου Τριπόλεως.

Μετά τό πέρας τῆς λιτανείας ὁ Μητροπολίτης
Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος εὐχα-
ρίστησε τοὺς προσκεκλημένους Ἀρχιερεῖς, τίς το-
πικές ἀρχές, ἀλλά καί τοὺς πιστοὺς καί ἐπικαλέ-
σθηκε τή χάρη τῶν Νεομαρτύρων, εὐχόμενος νά
σκέπει τό λαό τῆς Ἀρκαδίας, ἀλλά καί ὁλόκληρης
τῆς Ἑλλάδας.

Σημειωτέον ὅτι φέτος συμπληρώθηκαν ἀκρι-
βῶς 200 ἔτη ἀπό τό μαρτύριο τοῦ Νεομάρτυρος
Παύλου.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον - Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης

Ἀνακοινωθέν

*τῆς 25.5.2018 γιά τή σχεδιαζόμενη
Συνταγματική Ἀναθεώρηση*

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, μετά τά κατά καιρούς διαβήματά Της πρὸς τὴν Πολιτεία, ἀπὸ τὸ περασμένο ἔτος, γιά τὴν προτεινόμενη ἀναθεώρηση τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ὅπως παρουσιάζεται σὲ σχέδιο ἐπισημονικῆς ὁμάδας, μέ ὁμόφωνη Ἀπόφασή Της προσκάλεσε ὅλους τοὺς Βουλευτὲς τῆς Κρήτης, γιά νὰ τοὺς μεταφέρει τίς θέσεις Της γιά τὸ σημαντικό αὐτὸ θέμα.

Τὴν Ἱερά Σύνοδο, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἀπασχολεῖ τὸ ἄρθρο 3, ὅπου σύμφωνα μέ τὴ δημοσιευμένη πρόταση τῆς ἀνωτέρω ὁμάδας, ὑπὸ τὸν κ. Γεώργιο Κατρούγκαλο, ἀναπληρωτὴ Ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, διαγράφεται ἡ οὐσιαστικὴ σχέση τῆς Πολιτείας μέ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν Ἑλλάδα, καὶ συγκεκριμένα εἰσάγεται ἡ πρόταση: «Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία εἶναι θρησκευτικὰ οὐδέτερη». Αὐτὸ οὐσιαστικὰ σημαίνει τὴν κατάργηση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ταυτότητας τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης στὸ προτεινόμενο σχέδιο τροποποίησης τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος.

Στὴ συνάντηση αὐτή, ἡ ὁποία ἔγινε σὲ καλὸ κλίμα, τὴν Παρασκευὴ 25 Μαΐου 2018, στὴν αἴθουσα συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, στὸ Ἡράκλειο, τριμελὴς ἐξουσιοδοτημένη ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο Ἀντιπροσωπεία, ἀποτελούμενη ἀπὸ τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης κ. Εἰρηναῖο, Πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Γορτύνης καὶ Ἀρκαδίας κ. Μακάριο καὶ Ἱεραπύτνης καὶ Σπείας κ. Κύριλλο, παρόντος καὶ τοῦ Αἰδεσιμολ. Πρωτ. Ζαχαρία Ἀδαμάκη, Προέδρου τῆς Ἐνώσεως Συνδέσμων Κληρικῶν τῆς

Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, συνωμίλησε μέ τοὺς Βουλευτὲς Ἡρακλείου κ. Νικόλαο Ἡγουμενίδη, Ἰωάννη Μιχελογιαννάκη, Ἐλευθέριο Αὐγενάκη καὶ Βασίλειο Κεγκέρογλου. Ὁ Βουλευτὴς Ἡρακλείου κ. Νικόλαος Ἡγουμενίδης, ἐκπροσώπησε καὶ τοὺς Βουλευτὲς Χανίων, κ. Ἀντώνιο Μπαλωμενάκη καὶ κ. Εὐαγγελία Βαγιωνάκη. Ἐπιστολὲς καὶ μνημόματα ἀπέστειλαν οἱ Βουλευτὲς Ἡρακλείου κ. Σωκράτης Βαρδάκης καὶ Σπυρίδων Δανέλλης, καὶ οἱ Βουλευτὲς Λασηθίου κ. Ἐμμανουὴλ Θραφτανιώτης καὶ Ἰωάννης Πλακιωτάκης.

Ἡ Συνοδικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐνημέρωσε τοὺς Βουλευτὲς γιά τὴν πλήρη ἀντίθεση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης στὴ διαγραφή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ περιγράφεται στὸ σχέδιο ἀλλαγῆς τοῦ Συντάγματος, καὶ μάλιστα στὸ ἄρθρο 3 μέ τὴν προσθήκη τῆς φράσης ὅτι: «Ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία εἶναι θρησκευτικὰ οὐδέτερη». Μέ τὴν προτεινόμενη αὐτὴ ἀφαίρεση, καταργεῖται ὁ ἰσχύων Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἡμιαυτόνομης Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, (Νόμος 4149/1961), ἡ ὁποία ὑπάγεται στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ἐπὶ πλέον, ἡ Συνοδικὴ Ἀντιπροσωπεία ἔθεσε καὶ ἄλλα σημεῖα τοῦ σχεδίου ἀναθεώρησης τοῦ Συντάγματος.

Οἱ Βουλευτὲς ἄκουσαν μέ πολλή προσοχή ὅσα εἰπώθηκαν καὶ ἀφοῦ ἀκολούθησε διαλογικὴ συζήτηση, τοποθετήθηκαν καταληκτικὰ, ὡς ἑξῆς:

Ἰωάννης Μιχελογιαννάκης: «Δέν ἔχομε λάβει συγκεκριμένη ἀπόφαση γιά τὸ θέμα αὐτό. Βρισκόμαστε σὲ διαρκῆ διάλογο, στὸν ὁποῖο θά σεβαστοῦμε ὅλες τίς φωνές καὶ δὴ καὶ τὴ φωνή τῆς Ἐκκλησίας».

Νικόλαος Ἡγουμενίδης: «Θά μελετηθεῖ τὸ νομικὸ σκέλος τοῦ θέματος πού τέθηκε καὶ στὸ πλαίσιο τοῦ διαλόγου θά διευκολύνουμε τὴν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης νὰ ἔλθει σὲ ἐπικοινωνία μέ τὴν ἀρμόδια Ἐπιτροπή».

Ἐλευθέριος Αὐγενάκης: «Εἶναι ὑποχρέωση τῆς παράταξης τῆς Νέας Δημοκρατίας, ἀλλά καὶ προ-

σωπική μου, *ὡς Βουλευτῆ Ἡρακλείου, ἡ ἀνάδειξη καί ἡ προστασία τοῦ ρόλου τῆς Ἐκκλησίας συνολικά καί δὴ καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης. Εἰδικά δέ, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ στό προτεινόμενο πρὸς ἀναθεώρηση ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος, θεωρῶ ὅτι διακατέχεται ἀπό δογματισμό καί δυσκαμψία καί ἀποτυπώνει μία πρωτόγνωρη πραγματικότητα γιά τήν Ἱστορία τοῦ Ἔθνους καί τήν προσφορά τῆς Ἐκκλησίας. Εἴμαστε ἀντίθετοι μέ τήν τροποποίηση αὐτή καί θά κάνουμε ὅ,τι εἶναι δυνατό νά ὑπερασπιστοῦμε τό ρόλο καί τήν ἀποστολή τῆς Ἡμιαυτόνομης Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης».*

Βασίλειος Κεγκέρογλου: *«Ἔχουμε χαρακτηρίσει ὡς παράταξη ἀπαράδεκτη καί ἀντισυνταγματική τή διαδικασία ἀναθεώρησης τοῦ Συντάγματος τῆς Ἐπιτροπῆς Κατρούγκαλου. Ἀπορίας*

ἄξιον τυγχάνει τό γεγονός ὅτι ἡ ἐν λόγω Ἐπιτροπή φαίνεται νά προωθεῖ διακοπή τῆς σχέσης τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί κυρίως ὅτι ἀφαιρεῖ κάθε Συνταγματικό στήριγμα τῆς Ἡμιαυτόνομης Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης. Ὡς παράταξη, καταθέσαμε συγκεκριμένη ἄποψη γιά τό πῶς πρέπει νά διαμορφωθοῦν οἱ σχέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καί τῆς Ἐκκλησίας, μέ τοὺς ἀναγκαίους, ἀλλά διακριτοὺς ρόλους».

Τέλος, συμφωνήθηκε νεώτερη συνάντηση γιά τό σημαντικό θέμα αὐτό, ὅπως καί γιά ἄλλα σπουδαῖα θέματα, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν τήν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης.

*Ἀπό τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο
τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης*